

**NOMEN EST OMEN - KIRJOITTAJA OPPIMASSA NIMIEN
SYMBOLIIKKAA ALICE MUNRON NOVELLEISTA**

Marianne Kiskola
Maisterintutkielma
Kirjoittaminen
Musiikin, taiteen ja kulttuu-
rin tutkimuksen laitos
Jyväskylän yliopisto
Syksy 2021

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Tekijä Marianne Kiskola	
Työn nimi NOMEN EST OMEN - KIRJOITTAJA OPPIMASSA HENKILÖHAHMOJEN NIMEÄMISTÄ ALICE MUNRON NOVELLEISTA	
Oppiaine Kirjoittaminen	Työn laji Pro gradu -tutkielma
Aika 08/2021	Sivumäärä 67 + 111 (taiteellinen osa)
<p>Tiivistelmä</p> <p>Kirjoittamisen pro gradu tutkielmani tavoitteena on selvittää, miten valittu henkilöhaahmon nimi ja luonne täsmäävät eli onko nimivalinta uskottava ja kuinka kirjailija voi kertoa henkilöhaahmosta jotain olennaista pelkän nimen avulla. Pysin löytämään kirjoittajana kirjoittamisen tutkimukseen vastauksia, kuinka nimillä tuodaan henkilöhaahmoille syventävä identiteetti tai kuinka rakennan henkilöhaahmon nimen avulla tarinaan uuden tason?</p> <p>Kanadalaisen Nobel-palkitun kirjailijan Alice Munron (s.1931) novellit ovat tunnettuja monitasoisuudestaan, mutta niiden henkilöhaahmojen nimeämistä on tutkittu vähän tai sitä, käyttääkö Munro henkilöhaahmojen nimeämisessä tietoista menetelmää. Analysoin otantaa Munron novellien nimiratkaisuista kirjalliseen symboliikkaan liitoksissa olevien teoreettisten viitekehysten kautta. Jatkan kirjallisuuden kandidaatti-pilottitutkielmaani, jossa varmistuin siitä, että Munro käytti <i>novellissaan Miles City, Montana</i> henkilöhaahmojen nimiä pyhimyslegendoihin ja kreikkalaiseen mytologiaan pohjautuvien symbolien tavoin. Laajennan nyt tutkimukseni muihin Munron novelleihin sekä pro gradun taiteelliseen osuuteen kirjoittamaani romaaniin <i>Maailman vahvin Janne</i>, johon olen kehittänyt ja nimennyt henkilöhaahmoja savolaisen 1970-luvun pikkukylään ja ajankuvaan sopivaksi. Pysin osoittamaan lähiluvun keinoin, kuinka henkilöhaahmojen nimien avulla voidaan kirjoittaa tarinaan uusi taso. Henkilöhaahmojen luomiseen sekä kirjoittamiseen ammennan pääasiassa Margaret Dodyin (2016) ja Alastair Fowlerin (2014) sekä Yvonne Bertillsin (2003) tutkimuksista sekä Mary V. Seemanin (1983) ja Kustaa Vilkun (1993) löydöksistä.</p> <p>Tutkimuksessani havaitsin, että nimeämisen tarkkuus on nähtävissä kautta linjan Munron novelleissa. Tämä vahvistaa käsitystä, jonka mukaan hän osaa luoda tarinaan monitasoisen tunnelman hyvin pienillä, mutta oikeaan osuvilla kirjailijan ratkaisuilla. Tarinan kannalta ne lisäävät uskottavuutta ja realismin tuntua. Kun henkilöhaahmojen nimien merkityksen avaa, saa samalla uuden näkökulman tarinaan, joka mahdollistaa uuden, tulkinnallisen tason. Joskus henkilöhaahmon nimen "avaaminen" selittää haahmon luonteen tai jopa kohtalon, vaikka sitä ei ole novellista sellaisenaan suoraan luettavissa.</p>	
Asiasanat Alice Munro, nimet kirjallisuudessa, henkilöhaahmon luominen, nimeäminen, nimitutkimus, symboliikka, pyhimyslegendat, mytologia, myytit, ikonisuus, metafora, arkkityypit, analogiset nimet, onomastiikka, onomatopoeettisuus, mielikuva, kielikuva, kiellensaisäiset ja kiellenukkoiset sivumielteet	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
	1.1 Tutkimuksen motiivi: Alice Munro, henkilöhahmojen nimet ja ”vaivaannuttava outouden tunne”, että kaikkea ei ole kerrottu.....	5
2	NIMEÄMINEN KIRJOITTAMISEN TYÖKALUNA.....	7
	2.1 Tutkimuskysymys – kuinka rakentaa henkilöhahmon nimen avulla tarinaan uusi taso?	7
	2.2 Tutkimuksen kulku.....	8
	2.3 Aineiston valinta ja rajausta.....	9
	2.4 Symboliikka ja pyhimyslegendat.....	10
3	TUTKIMUSAIHEEN KANSSA RINNAKKAIN ASETTUVAT TUTKIMUKSET	
	3.1 Katsaus muihin Munro-tutkimuksiin.....	13
	3.2 Hahmonnäköisiä nimiä hautausmailta ja muita nimeämisiä.....	14
	3.3 Henkilöhahmojen nimeäminen kirjallisuudentutkimuksessa.....	16
4	NIMET.....	18
	4.1 Nimi on enne.....	18
	4.2 Nimi ei ole vain nimi.....	19
	4.2.1 Nimetön ihminen - sieluton ihminen?.....	21
	4.2.2 Sukunimi ja ammattinimike.....	23
	4.3 Nimetty hahmo - tarinan opas.....	25
	4.3.1 Kirjallinen nimitutkimus.....	27
	4.3.2 Tiedätkö heidän nimensä?.....	28
	4.4 Onomastiikka.....	30
	4.5 Symboliikka ja metafora.....	32
	4.5.1 Metafora valaiskoon, symboli rikastakoon.....	33
	4.5.2 Kukut - nuo tunteiden tulkit.....	34
	4.5.3 Faabelit ja muut moraaliset vaikutteet.....	35
	4.6 Analogiset nimet - mielikuva, kielikuva.....	36
	4.6.1 Köhlerin pulleat sekä sahalaitaiset sanat.....	37
	4.6.2 Kulmikas konsonantti kuten Schwarzenegger.....	37
	4.6.3 Lempinimet.....	40
	4.6.4 Kaimat.....	42
	4.7 Myytit ja arkkityypit.....	44
	4.8 Avainroolit ja avainsanat.....	45
5	MILES CITY, MONTANA - NOVELLI.....	47
	5.1 Steve - pyhimys vai paholainen?.....	48
	5.2 Marttyyreita ja mytologiaa.....	50
	5.3 Hukkuvia lapsia.....	52

6	ÄITINI UNI - NOVELLI.....	54
	6.1 Kylmävä Jill, voittoisa Ailsa ja omistava Iona.....	55
	6.2 George - alasammuttu aviomies.....	56
7	LOPPUPOHDINTA.....	59

LÄHTEET.....	61-67
--------------	-------

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen motiivi: Alice Munro, henkilöhahmojen nimet ja ”vaivaannuttava outouden tunne”, että kaikkea ei ole kerrottu

Lukuisin kirjallisuuden palkinnoin (mm. kirjallisuuden Nobel v.2013) palkittu kanadalainen kirjailija Alice Munro (s.1931) on novellikirjoittamisen taituri. Monet hänen lyhyttarinoistaan julkaistiin ensin *The New Yorker*-lehdessä ja myöhemmin suuren kansainvälisen suosion saaneina novellikokoelmina. Useat hänen tarinansa sijoittuvat Huronin piirikuntaan Kanadan Lounais-Ontarioon, jossa Munro vietti lapsuutensa ja murrosikänsä.

Munron myöhemmissä novelleissa, kuten tässä pro gradu tutkielmassa käsittelemässäni *Miles City, Montanassa*, on havaittavissa monimutkaisempaa rakennetta kuin hänen varhaisemmissa teoksissaan. Tarinasta on vaikeampi tehdä loppupäätelmiä ja kerronnallisia lankoja on useampia. Todellisuuden ja fantasian raja hämärtyy. Lukija haastetaan tekemään tosissaan töitä seuratessaan eri kerrontalankojen kulkua ja pohtimaan, miten ne linkittyvät toisiinsa. Erityisesti aikatasojen hyppelyt ja sekoittumiset aiheuttavat lukijalle hämmentyneisyyttä. Usein Munron novellien hahmot eivät itsekään tiedä, mitä ajatella kertomastaan ja ”lukija jää yhtä epävarmaksi”. (Fiamengo & Lynch 2017, 7–8.)

Munron tarinoissa on loputtomasti eri tasoja ja ”mielellään niin monessa tasossa kuin mahdollista” (Duncan 2011, 2). Tarinoita, tilanteita ja tapahtumia ei kuitenkaan avata kovin tarkasti, vaikka jokin yksittäinen tapahtuma tarkastellaan hyvinkin yksityiskohtaisesti. Munron novelleissa on läsnä jatkuva pimeys, sekä lukijan valtaava ”vaivaannuttava outouden tunne”, ettei hänelle kerrota kaikkea (Nath 2012, 171). Joskus tarinoissa nousee esille merkillisiä kalkkunan kaltaisia yksityiskohtia, jotka tuntuvat merkityksellisiltä, mutta eivät tunnu olevan juonen kannalta kuitenkaan olennaisia. Lukijana arvelin niiden olevan jotain yksittäisiä symboleja, jotka on

tiputettu tarinan tienmerkeiksi, mutta en osannut oikein tulkita niitä ja ne jäivät pinalukemisella irrallisiksi. Koin, että päästäkseen sisälle Munron tarinaan, lukija tarvitsee tarinan avaamiseen avaimet. Ilman niitä tarina jää ohueksi ja pinnan alle jää valtaamerellinen oivallettavia aarteita.

Munron nerous ei avautunut minulle helposti. Koin novellit sekavina ja poukkoilevina – vielä vähemmän innostuin niistä tehdyistä tutkimuksista. Munron novellien äiti-tytär-suhde, naiskuva, koti-ikävä sekä Kanada-suhde on läpivalaistua useaan otteeseen. Vaivaannuttava outouden tunne oli vahvasti läsnä, mutta noista tutkimuksista en löytänyt vastausta outouden tunteeseen, joka minut lukijana kerta toisensa jälkeen hänen novellejaan lukiessa valtasi.

Munro oli kohdallani kärsivällinen. Kun kiinnostukseni vihdoinkin heräsi, se oli tajuunanjäyttävä kokemus. Olen melko hyvin perillä pyhimyslegendoista. Sekä katolinen että ortodoksinen kirkko kanonisoivat hyveellisiä ihmisiä, joilta muu seurakunta voi pyytää esirukouksia. Yhtäkkiä keskellä kirjallisuuden perusopinnojen arkista *Miles City, Montanan* novellianalyysi-tehtävää, huomasin Munron käyttävän henkilöhahmollaan pyhimyksen nimestä muokattua lempinimeä. Aloin lukea tarinaa uudestaan tuon tiedon valossa ja minulle avautuikin ihan uusi tarinataso. Oli kuin olisin lukeut salapoliisiromaania, jossa yhtäkkiä jokin johtolanka lähtee viemään kohti mysteerin paljastumista.

Olin innoissani löydöksestäni, mutta pelkäsin sen olevan sattumaa. Minun oli pakko olla varma. Ja ollakseni varma, minun olisi ymmärrettävä, millä perusteilla Munro nimesi hahmonsa. Oli selvää, että minun olisi tehtävä kirjallisuuden kandidaatti-pilottitutkielma aiheesta. Kun jatkoin tutkimuksiani *Miles City, Montana*-novellin nimivalinnoista, luin loputtomasti erilaisia Munro-tutkimuksia. Lukemani tutkimukset olivat lähinnä psykoanalyttisia, feministisiä tai narratiivisia. Kuitenkaan en onnistunut löytämään tutkimuksia, joissa hänen henkilöhahmojensa nimiä olisi tutkittu. Kandidaattityöni edetessä tajusin, että Munro ei pelkästään käytä pyhimysten nimiä tarkoituksellisesti tarinoissaan, vaan on selkeästi tietoinen myös mytologian ja myyttien vaikutuksesta länsimaiseen kirjallisuuskulttuuriimme. Aloin hahmottaa, että Munro käytti novelleissaan nimiä *symbolien tavoin*.

Saadakseni tukea tutkimuksiini löysin Margaret Doodyn (2016) ja Alastair Fowlerin (2014) nimitutkimuksen työkalut sekä nimen analogian ensiavun. Sain nopeasti huomata, että näillä työkaluilla Munron novellien henkilöhahmojen nimet eivät olleet pelkästään avattavissa, vaan heidän luonteilleen tai jopa kohtaloilleen löytyy selitys, jota ei ole novellista sellaisenaan suoraan luettavissa. Hahmojen nimien valinnassa oli siis nähtävissä johdonmukaisuus. Nimet oli valittu pyhimyslegendasta tai mytologiasta. Nimet myös kävivät yksiin juonenkäänneiden ja henkilöhahmojen luonteiden kanssa. Kun tajusin, että *Miles City, Montanan* kuolleen Steve-pojan kohtalo ei vaikutaakaan enää pelkästään hukkumisonnettomuudelta, jollaisena se pitkin novellia kuvataan, minun oli pakko saada tietää lisää – ja oppia Munron henkilöhahmojen nimeämismetodi.

2 NIMEÄMINEN KIRJOITTAMISEN TYÖKALUNA

2.1 Tutkimuskysymys – kuinka rakentaa henkilöhahmon nimen avulla tarinaan uusi taso?

”Jos nimi on työkalu, mitä teemme silloin kuin nimitämme?”

Sokrates Platonin *Kratyloksessa* 1999, 225

Tutkimuskysymykseni keskittyy jäsentämään, miten valittu henkilöhahmon nimi ja luonne täsmäävät eli onko valinta uskottava? Tavoitteenani on selvittää, kuinka kirjailija voi kertoa henkilöhahmosta jotain olennaista pelkän nimen avulla? Tarkastelen sitä, miten avaamieni nimien merkitykset käyvät yksiin juonenkäänteiden ja henkilöhahmojen luonteiden kanssa? Kirjoittajana toivon löytäväni kirjoittamisen tutkimuksesta vastauksia, kuinka nimillä tuodaan henkilöhahmoille syventävä identiteetti tai kuinka rakennan henkilöhahmon nimen avulla tarinaan uuden tason?

Hypoteesini on, että Alice Munron *Miles City, Montana-* ja *Äitini uni-*novellien henkilöhahmojen nimivalinnat ovat avattavissa ja tuovat uuden näkökulman tarinaan sekä mahdollistavat uuden, tulkinnallisen tason. Heidän luonteilleen tai jopa kohtaloilleen löytyy selitys, jota ei ole novellista sellaisenaan suoraan luettavissa. Täten olisi nähtävissä, että kirjailija on valinnut johdonmukaisesti hahmojen nimet pyhimyslegendoista tai mytologiasta.

Pro gradu-työssäni analysoin Alice Munron novellien nimiratkaisuja kirjallisen symboliikan kautta. Länsimaisen yhteiskuntamme nimikannat pohjautuvat yleisesti tunnettuun tietoon kuten Raamatun nimiin, pyhimyslegendoihin ja kreikkalaiseen mytologiaan eli monet niistä ovat muodostuneet itsessään jo symboleiksi. Hyödynnän kirjallisen symboliikan ohella myös metaforaa, onomastiikkaa ja nimen analogiaa.

Olen kehittänyt henkilöhahmoja ja kirjoittanut heistä romaanin pro graduni taiteelliseen osuuteen. Pyrin osoittamaan Alice Munron viitoittamalla tiellä, kuinka henkilöhahmojen nimien avulla voidaan kirjoittaa tarinaan uusi taso. Lukijana olen huomannut, että usein nämä nimeen liittyvät tarinankuljetukset Munro mainitsee vain sivulauseessa ja lukijan huomio kiinnitetään tarinan toiseen juonenkulkuun. Nimi itsessään voi siis luoda pääjuonen rinnalle oman juonteen, uuden sivutarinan. Voiko olla niin, että oivaltavalle lukijalle annetaan jo varhaisessa vaiheessa nimen kautta avain tarinan ratkaisuun?

2.2 Tutkimuksen kulku

Aloitan tutkimukseni esittelemällä kysymykset, joihin haen vastauksia ja vahvistusta; käyttääkö Munro henkilöhahmojen nimeämisessä tietoista menetelmää vai onko kyseessä kirjailijan sattumanvarainen assosiointi, jonka nostattama tunne palvelee kirjoittamista? Pohdin myös, kuinka voin oppia itse nimeämään omat hahmoni yhtä osuvasti kuin Alice Munro. Lisäksi esittelen historian yhdet onnistuneimmat nimeäjät Charles Dickensin ja Jane Austenin sekä muiden Munro-tutkimusten päälinjat. Koska en ole onnistunut löytämään aiheeseeni aivan täsmällistä teoreettista viitekehystä, tulen käymään tutkimuksessani vuoropuhelua muiden nimitutkimusten sekä esittämäni symboliikan kanssa.

Osiossa kaksi esittelen nimiä ja niiden tarkoitusta länsimaisessa yhteiskunnassa, sekä arjessamme että kirjallisuudessa. Avaan nimien historian ja juuret sekä teen katsauksen kirjalliseen nimitutkimukseen. Esittelen onomastiikan, symboliikan ja metaforan sekä analogiset nimet ja työkalut nimien tulkintaan. Huomioin vielä myytit ja arkkityypit sekä niiden vaikutuksen tapamme tulkita kulttuuriamme ja nimiämme. Teoreettisessa viitekehyksessä avaan käyttämäni analyysit.

Kolmannessa osiossa käsittelen lähiluvun keinoin *Miles City, Montana*-novellin nimivalinnat ja osoitan, että Munro on valinnut tietoisesti henkilöhahmojen nimet mytologiasta ja pyhimyslegendoista.

Samoin neljännessä osiossa käsittelen Munron *Äitini uni*-novellin, avaten varsinkin nimien analogian tutkinnan mahdollisuuksia.

Taiteellisessa osuudessa (liitteenä) olen kirjoittanut romaanin *Maailman vahvin Janne*, jossa nimeän savolaisen 1970-luvun pikkukylän hahmot ajankuvaan ja muihin hahmoihin sopivaksi. Käsittelen otteita romaanista pitkin graduani.

Loppuyhteenvedossa pohdin tekemiäni löydöksiä sekä ehdotan jatkotutkimuksen mahdollisuuksia.

2.3 Aineiston valinta ja rajaus

Tutkimukseeni sekä henkilöhahmojen luomiseen ja kirjoittamiseen ammennan pääasiassa Margaret Doodyn (2016) ja Alastair Fowlerin (2014) nimitutkimuksista sekä Yvonne Bertillsin (2003) tutkimuksista, varsinkin hänen väitöskirjastaan *Beyond identification: Proper names in children's literature*. Erityisen hedelmällisenä pidän kanadalaisen psykiatrin ja kirjailijan Mary V. Seemanin (1983) sekä kielitieteilijä Kustaa Vilkkunan (1993) löydöksiä.

Pääaineistonani käytän tutkimuksessani Alice Munron novelleja *Miles City, Montana* (lyhenne MCM) kokoelmasta *Valkoinen tunkio* (Tammi 1987, 92–114) ja *Äitini uni* (ÄU) kokoelmasta *Hyoän naisen rakkaus* (Tammi 2000, 334–386) sekä niiden alkuperäisiä, englanninkielisiä painoksia *Miles City, Montana* (MCM) kokoelmasta *The progress of love* (Vintage 1996, 84–105) ja *My mother's dream* (MMD) kokoelmasta *The love of a good woman* (Vintage 2000, 293–340). Näissä kahdessa novellissa pyrin lähiluvun avulla osoittamaan, että Munro on hyvin tietoinen nimien merkityksistä ja käyttää niitä harkiten.

Tutkimukseen sisältyvään taiteelliseen osuuteen kirjoittamani romaani *Maailman vahvin Janne* (MVJ) toimii harjoitusmateriaalinani luodessani ja nimetessäni henkilöhahmoja. Käsittelen sekä henkilöhahmojen nimiä että prosessiani aineistona. Romaani edustaa maagista realismia ja kertoo sairaalloisesta ja tapaturma-alttiista, mutta puhe-
liaasta ja ulospäinsuuntautuneesta 4–6-vuotiaasta tytöstä, joka on intohimoinen lukija. Hän elää 1970-luvun pohjoissavolaisessa yhteisöllisessä pikkukylässä, jossa ihmisille annetaan herkästi lempinimiä tai heidän nimillään on aina tarina kerrottavana.

Tulen viittaamaan tutkimuksessani myös Alice Munron allaoleviin novelleihin. Käsittelen novellit alkuperäisinä, englanninkielisinä että Kristiina Rikmanin suomen-
noksina. Jos suomennosta ei ole saatavilla, on käyttämäni tekstilainaus englanninkielinen – tai jos englanninkielisessä tekstissä on jokin olennainen, tarkkuutta vaativa huomio, olen käyttänyt sitä.

Aikamoisia naisia (AN)/*Some women* (SW) kokoelmassa *Liian paljon onnea* (Tammi 2010, 199–226)/*Too much happiness* (Alfred A.Knopf 2009, 165–188)

Uloottuvuuksia (U)/*Dimensions* (D) kokoelmassa *Liian paljon onnea* (Tammi 2010, 7–42)/*Too much happiness* (Alfred A.Knopf 2009, 3–33)

Lasten leikkiä (LL) /*Child's Play* (CP) kokoelmassa *Liian paljon onnea* (Tammi 2010, 227–269)/*Too much happiness* (Alfred A.Knopf 2009, 189–224)

Selvänäköä (S) kokoelmassa *Karkulainen. Kertomuksia*. (Tammi 2005, 312–386)

The Spanish Lady (TSL) kokoelmassa *Something I've Been Meaning To Tell You* (Vintage 2014, 204–222) suomentamaton

Postia Japaniin (PJ)/*To reach Japan* (TRJ) kokoelmassa *Kallis elämä* (Tammi 2013, 7–34) /*Dear Life* (Vintage 2013, 3–30)

Ruhtinaallisia selkäsaunoja (RS)/*Roayl Beatings* (RB) kokoelmassa *Kerjäläistyttö* (Tammi 1985, (5–31)/*The Beggar Maid* (Vintage 2004, 3–24)

Se mitä muistetaan (SMMK)/What is remembered (WIR) kokoelmassa *Viha, ystävyys, rakkaus* (Tammi 2002, 269–298) / *Hateship, Friendship, Courtship, Loveship, Marriage. Stories.* (Vintage 2001, 219–242.)

Ei etuisuuksia (EE)/No advantages (NA) ja *Kotona (K)/Home (H)* kokoelmassa *Sanansaattaja* (Tammi 2008, 15–40; 315–348) / *The View from Castle Rock* (Vintage 2007, 3–26; 285–315) sekä suomentamattomassa romaanissa *Lives of Girls and Women* (Vintage 2015).

2.4 Symboliikka ja pyhimyslegendat

”Symboli on tunnus, jonka avulla saavutetaan jokin johtopäätös - lukijan oletetaan ymmärtävän symbolin kätkemän merkityksen.”

Janna Kantola 2008, 274.

Symboli kiteyttää paljon hienovaraista tietoa pieneen tilaan. Siksi onkin loogista, että lyhyisiin tarinoihin erikoistunut Munro käyttää ekonomista, mutta nerokasta tapaa lisätä jo valmiiksi monikerroksiseen tarinaan yksi uusi taso lisää. Vakiintunut symboli on konventionaalinen ja auttaa tiivistämään inhimillistä kokemusta ja historiaa. Kirjallisuus hyödyntää kaikkia meille ikonistisiksi muuttuneita symboleja. Lisäksi kirjallisuudessa mikä tahansa asia voi nousta symboliksi, ja lukija voi tunnistaa sen outouden tunteesta sekä siitä että tämän tavalliselta vaikuttavan nimen ohessa puhutaan jostain enemmästä. Kirjoittamisen tutkimuksen saralla kirjalliseen symboliikkaan liitoksissa nimiteorioita on tutkittu yllättävän vähän. Kirjoittajalle siitä olisi kuitenkin paljon apua, sillä parhaimmillaan se antaa tarinalle uusia, nerokkaita tasoja, kuten Munron nimivalinnat osoittavat.

Symboliikka on ihan oma kielensä – kieli kielen sisällä. Symboliikka syntyy kahden erillisen osan yhdistämisestä yhteiselle kosketuspinnalle; aivan kuten lyömäsoittimissa (symbaali), joissa kaksi soittimen osaa kohtaa toisensa ja aikaansaavat uuden äänen ja kokemuksen. Symboleja voi luoda kaikkialle ja nähdä kaikkialla; eläin- ja kasvikunnassa, ihmisten asennoissa ja eleissä, muodoissa, väreissä, numeroissa ja kirjaimissa. (Väisänen 2011, 11.) Vaikka symboleista puhutaan usein vain konventionaalisina, myös kirjailija voi luoda symboleita tekstiin. Näin toimii myös Munro myöhemmin käsittelemässäni novellissa *Ulottuvuuksia*, jossa murhattujen lasten nimet muuttuvat lasten äidille lähes henkilökohtaisiksi symboleiksi ja nimien – symbolien - kuuleminen aiheuttaa kipua ja torjuntaa.

Symboliikan kielen taitajilla on toiston kautta syntynyt ja vahvistunut yhteinen sopimus siitä, mitä jokin tunnuskuva edustaa tai kuvastaa (Ojutkangas; Larjavaara; Miestamo & Ylikoski 2013, 196). Kulttuuriin sidotusta konventionaalisesta symboliikasta ja sen keskeisistä piirteistä vallitsee erityisen laaja yksimielisyys (Avis 1999, 91–92).

Symboliikan avulla on mahdollisuus nähdä maailma rikkaampana ja moniulotteisempana. Aiemmin mainitsemani Munron novellien lukukokemuksessa esille nouseva "vaivaannuttava outouden tunne" ja tunne siitä, ettei hänelle kerrota kaikkea (Nath 2012, 171), ohjaa lukijan tarkastelemaan kirjailijan tarjoamia symboleja konventionaalisten symbolien tulkinnan ulkopuolelta. Lukijana olisin taipuvainen ajattelemaan, että nimenomaan tuo outouden kokemus toimii lukijalle signaalina sekä tunnistaa kirjailijan luomia symboleja että korostaa niiden tulkinnan poikkeavan konventionaalisisista symboleista.

Symboliikkaa ymmärtämällä taide ei ole enää vain taidetta, sininen vain sininen tai nimi vain nimi. Näemme jokaisesta katsomastamme väristä, muodosta ja kuviosta nousevan pinnan alta uusia kerrostumia – uusien tarinoiden virran. Symboliikan tutkiminen vaatii järjen ja mielikuvituksen vahvaa liittoa. Käsittelen nimien symboliikkaa lisää nimistä kertovassa kappaleessa.

Symboli sekä paljastaa että kätkee; ensisilmäyksellä näkemämme ja itsestään selvänä pitämämme selitys ei useinkaan ole koko totuus. Siihen sisältyy ihmisen tieto itsestään ja historiastaan. Symbolien käyttö on muinainen ilmaisukeino, joka kattaa useita tasoja; mielen ja hengen, hengellisen ja käytännön, varoittavan ja kannustavan tiedon. Ilman symboliikan ymmärrystä, merkin merkitys jää tyhjäksi ja pinnalliseksi. Symboliikka vaatii lukijaltaan mielikuvituksen lisäksi kykyä ajatella ilman sanoja. Ajan kuluessa symbolista itsestään tulee traditio. Symboli venyy kulttuurien ja aikakausien yli, löytäen itselleen uusia yleisöjä, jotka tuovat siihen omat merkityksensä. Kulttuurista ja aikakaudesta riippuen, symboliikka on aina ollut joko perussivistystä tai salatietoa saman kielen ymmärtäjille. (Cooper 2001, 7–8.)

Symboli ei siis ole koskaan pelkkä merkki tai kuvio. Asetettuna kulttuurilliseen tai uskonnolliseen kontekstiin, se avaa meille ymmärryksen kokonaan toiseen maailmaan ja kristallisoi meille tarkoitetun tiedon merkityksen. Sen lisäksi, että symbolissa on paketoituna historiallista tietoa, se suuntautuu tulevaisuuteen ja luo uusia kerrostumia esimerkiksi kirjallisuuden uutta luovassa kontekstissa.

Nimeäminen symboliikan keinoin on yhtä vanhaa kuin on ollut ihmisen tarve nimetä ja tallentaa muistiin henkilöitä. Ikivanha keino on ollut verrata ihmistä ja tämän luonnetta tai taitoja eläinkunnan edustajaan. Intiaanien kalliopiiroksissa kotka saattoi olla heimon tunnus tai erityisen rohkean soturin nimi. Kotkan kuva, joka on maalattu kallioon tai hakattu kiveen tai kaiverrettu puuhun, ei ilmaise itseään suoralla viittauksella kohteeseen, vaan "kuvailee tai antaa idean henkilöstä tai asiasta". Kotkana kuvailtu soturi on kuin kotka itse tai lähtiessään kotkana sotaan ja palaa sieltä (voitokkaana), hän edustaa kotkan vahvuuksia kuvan koko laajuudelta. Tällöin kotkan hahmosta tulee sekä verbaalinen että kuvallinen. Symboli muuttuu puhuvaksi kuvaksi – ja toisinpäin. (Mitchell 1986, 28.)

Pyhimyslegendat elävät vahvasti katolisessa uskonnossa, eivätkä ne ole tuntemattomia muillekaan kristityille. Vaikka uskonpuhdistuksen yhteydessä pyhimysoppi vaiennettiin, on kuitenkin useissa protestanttisissa maissa edelleen

käytössä pyhäpäiviä, jotka pohjautuvat pyhimyksiin kuten Suomessakin tunnetut tapanpäivät (Pyhä Stefanos) tai juhannus (Johannes Kastaja). (Oja, 2013.)

Munron tapa käsitellä kanadalaisista kulttuuria ja elämäntapaa on monille lukijoille ensimmäinen syvä sukellus kanadalaiseen sielunmaisemaan. Munron kirjoitustyyli on nähtävissä kautta linjan ymmärrys uskonnon vaikutuksesta hahmoihin. Munro ottaa huomioon myös ei-kanadalaiset lukijat selittäessään Kanadan uskonnollisen ilmapiirin. Hän myös osoittaa, että uskonnosta on kulissiksi, kuten hän kirjoittaa novellissaan *Lasten leikkiä*;

”Toinen meidän elämämme taustakulissi, jota oletettavasti oli tarkoitus vahvistaa leirillä, oli uskonto. Mutta koska Kanadan protestanttinen United Church oli vastuussa leiristä, uskontoon ei kiinnitetty yhtä paljon huomiota kuin jos leirin järjestäjinä olisivat olleet vaikka baptistit tai metodistit, eikä siellä ollut yhtä tiukkaa kuri kuin roomalaiskatolisten tai vaikka anglikaanien kustantamalla leirillä. Useimmat meistä olivat protestantteja --- ”. (LL, 231)

Kun Kanadaan alettiin perustaa kristittyjen yhteisöjä, ensimmäinen ja yhä suurin (kattaen 40% kanadalaisista) kristitty kirkkoyhteisö oli ja on roomalaiskatolisuus. Kristitty Kanada oli tietyllä tavalla monen kulttuurin sulatusuuni, kun roomalaiskatoliset pyhimykset ja heidän tekemänsä ihmeet kohtasivat Jungin arkkityypit ja alkuperäisten kansojen uskomukset. On Munron henkilökohtainen vakaumus mitä tahansa, on hän selkeän tietoinen Kanadan eri uskontojen ja suuntausten vaikutuksesta ihmisiin. Esimerkiksi romaanissaan *Lives of Girls and Women* (1971) Munro kuvailee kertojan Del Jordanin psyykkisen maiseman ja yhteisön hierarkian uskonnollisten yhteisöjen ristivalotuksessa. Munro kirjoittaa päähenkilönsä ja tämän äidin kritisoimaan ja vertailemaan eri kirkkokuntia sekä tutkimaan eri kirkkojen kirkkotaidetta tarkkanäköisesti. (Berndt 2004, 282.)

Kuten myöhemmin esitän *Äitini uni*-novellin tulkinnaissa, Munro on kirjoittaessaan tietoinen pyhimyslegendoista sekä niiden vaikutuksesta yhteisöön, nimiin ja tarinankerronnan kulttuuriin. Hän muistuttaa lukijaansa pyhimyskulttuurin arkisuudesta päähenkilöilleen silloin tällöin, kuten seuraavassa huudahduksessa;

”I got to about five yards of him and I slipped out from behind a tree trunk and - O my **saints**, didn't he let out a yell! He yelled and lit for the barn.” (*Lives of Girls and Women*, 42). Lihavointi lisätty.

3 TUTKIMUSAIHEEN KANSSA RINNAKKAIN ASETTUVAT TUTKIMUKSET

3.1 Katsaus muihin Munro-tutkimuksiin

Munron lahjakkuus kirjoittajana näkyy hyvin siinä, miten monenlaiset kirjallisuuden tutkijat ovat uppoutuneet hänen tarinoihinsa. Tutkimuslinjoja on useita, esimerkiksi psykoanalyttisia (kts. kristevalaisittain analysoidut Munro-tutkimukset), feministisiä (kts. McCaig 2002 ja Morgenstern 2003) tai narratiivisia (kts. Heble 1994, Duncan 2011 sekä Fiamengo & Lynch (toim.) 2017). Munron novellien toistuva häpeäteema (kts. Carrington 1989 ja DeFalco & York 2018), äititytär-suhde (kts. Redekop 1992), keski-ikä kriisi, naiskuva, moderni (jopa goottilainen) realismi (kts. Vancoppernelle 2010) sekä Kanada-suhde on läpivalaistua useaan otteeseen, sillä ne ovat hänen novelliensa kantavia teemoja.

Useat vielä 2000-luvun Munro-tutkijatkin korostavat Munron tekstien häpeän teemaa. Carrington (1989, 5; 15) korostaa Munron päähenkilöiden käyvän yhä uudestaan häpeän ja nöyryytyksen tunteita läpi *Miles City Montanassa*. Professori ja Alice Munro-tutkija Eleonora Rao (2015, 27–34; 120) on vakuuttunut novellista *Home*, että kertoja tuntee itsensä eksentriseksi ulkopuoliseksi, joka kokee ulkopuolisuuden lisäksi nostalgian, häpeän ja kieltämisen tunteita. Samoilla linjoilla monien tutkijoiden kanssa on emeritusprofessori Magdalene Redekop (1992), joka kuitenkin nostaa esille Munron novelleista löytämänsä myötätunnon, jolla tämä kohtaa ihmisen kokemat ”häpeän, syyllisyyden, kateuden, inhon” ja muut kielteiset tunteet.

DeFalco ja York (2018) ovat tutkineet Munron teosten etiikkaa ja affektia sekä affektin siirtoa muille tapahtuneiden tragedioiden kautta. He listaavat erilaisia tragedioita, kuten murhatut lapset, hirvittävät onnettomuudet, aviorikokset ja kuolettavat sairaudet. He tuovat esille, että Munron tarinoissa korostuvat vaikeudet ja menetykset sekä kohtalon julmat käännteet yhdistettynä hämmennykseen ja

hetkellisiin, epävarmoihin nautintoihin. Huumori on katkeran ironian sävyttämää, täynnä järjettömiä paradokseja ja ”hölynpölyä” ahdistavien elämäntilanteiden ratkaisuna. Tutkijat ovat huomanneet, että pintalukeminen saa aikaan innostuneisuutta, mutta tutkittuaan tekstiä tarkemmin, se alkaa välittää epämiellyttäviä vaikutuksia lukijaansa ja imee mukaansa eettisten ongelmien vyyhteen. (DeFalco & York 2018, 36–39.)

Raon artikkelissa (2015) mainittu ”koti-käsitteen” käsittely on helppo tunnistaa tunnelmanluojana Munron novelleissa. Munro kirjoittaa usein kodista ja sen käsitteestä sekä lapsuudenkodin että aikuisiän kodin ristiriidan nostattamista tuntemuksista. Raon artikkeli käsittelee sitä, mitä *koti* merkitsee ja kuinka vaikeaa on yhteensovittaa tunne (*nostalgia*) ja todellinen paikka (*koti*). Rao käyttää esimerkkinä novellia *Home (Kotona)*, jossa esitetään ristiriitainen dynamiikka suhteessa *kotiinpaluuseen*. Tutkimuksessa käsitellään kirjallisuuden työkaluilla päähenkilön muuttanutta suhdetta paikkaan ja maisemaan (kotiin). Rao toteaa, ettei päähenkilö pysty rakentamaan enää sitä myyttistä paikkaa, jota kutsutaan lapsuudenkodiksi, koska ”se ei myönnä menetykselle”. Sen sijaan kaikki vaikuttaa pirstaleiselta, jopa ajoittain ironiselta. Erityisesti Rao nostaa esille Munron novelleissa toistuvat *lähtemisen* ja *paluun* sekä sen tuoman hämmennyksen siitä, ettei ”koti ole enää koti”. Rao lainaa Boymin kiteytystä; ”a modern nostalgic can be homesick and sick of home, at once.”

Uskonnollisesta näkökulmasta Munron novelleja on tarkastellut englannin kielen emeritusprofessori Walter Hesford (2012) Idahon yliopistosta. Hän tarkastelee kirjoittamisen lähes uskonnollista *sävyä*, jota Munro on itse sanonut aina tavoittelevansa Munron perheen juurien kautta; Skotlannin perinteisten uskonnollisten uskomusten ja Lounais-Ontarioon sijoitettujen tarinoiden kautta. Hesford huomioi, että Munron tarinoiden hahmot usein kapinoivat näitä perinteisiä uskomuksia vastaan tai suhtautuvat niihin välinpitämättömästi.

Munron hahmojen nimeämisestä en ole kaikista yrityksistäni huolimatta onnistunut löytämään tutkimuksia – varsinkaan pyhimyksiin tai kirkolliseen perinteeseen liittyen.

3.2 Hahmonnäköisiä nimiä hautausmailta ja muita nimeämisiä

”Kuvittelemme, että voimme pitää tarinan päälinjan puhtaana vihjauksilta, mutta nimet kuiskivat omaa tarinapolkuaan, joka sulautuu itse päätarinaan.”

Margaret Doody 2016, 393

Tämän tutkimuksen kannalta kiinnostavaksi nousee Charles Dickensin tapa rakentaa henkilöhahmoilleen *hahmonnäköinen* tai hänen kohtaloaan kuvaava nimi. Dickens etsi mielenkiintoisia nimiä vanhoista hautakivistä ja kuolinilmoituksista ja kirjoitti ne ylös.

Sitten hän yhdisteli merkitykseltään paljonpuhuvaan nimeen etuliitteitä tai erilaisia äännteitä ja sanoja – ja muokkasi näin vanhasta nimestä kaksoismerkityksellisen uuden nimen. (Smiley 2002, 47.) Lopputuloksena on usein oivaltava, hillittömiä piirteitä saava *uusionimi*, kuten esimerkiksi *Koleassa talossa* (engl. *Bleak House* v.1852–1853) loputon perintöriita entisessä varakkaassa suvussa nimeltä *Jarndyce* (eng. *yarn* – *jaaritella* ja *dyce/dice* – *arpapeli* tai verbi *paloitella*), joiden valtava vauraus on valunut lakimiesten taskuihin. Traaginen uusionimi on puolestaan Sir Leicesterin vaimo *Lady Honoria Dedlock*, jolla on avioliiton (*wedlock*) ulkopuolinen tytär miehen nimeltä *Nemo* (lat. *ei kukaan*) kanssa. Salaisuuden paljastuminen ajaa Honorian (eng. *honour*: *kunnia/aatelistarvo*) kuolemaan ja Sir Leicesterin kunnian tuhoon. Dickensin henkilöhahmojen nimistä on näin ollen tullut itsestään samankaltaisia symboleja kuin Gustave Flaubertin luomasta *Madame Bovarysta*, joka on antanut nimensä bovarismille. Jane Austen puolestaan loi piilomerkityksen henkilöhahmoilleen hyödyntämällä historiaa sekä ns. juorutietoa (kts. Barchas, 2012 sekä Doody, 2016).

Vuonna 2016 Margaret Doody julkaisi tutkimuksen *Jane Austen's Names: Riddles, Persons, Places* Jane Austenin henkilöhahmojen ja paikkojen nimien arvoituksista. Doodyn tutkimus osoitti, että Austenin fiktiivisten hahmojen ja paikkojen nimet on valittu tarkkaan, tuntien niiden merkitys ja historiallinen referenssi – sekä juorut. Sekä Austen (Englanti) että Munro (Kanada) ovat kirjoittaneet henkilöhahmonsensa osaksi sekä maan että sukunsa kiertokulkua. Doody mukaan henkilöhahmoa ei oikeastaan voi luoda ilman historian taakkaa, sillä ”me perimme sekä maan että esivanhempiemme synnit” (Doody 2016, 394). Ja kuten Munron novelleissa, Austeninkaan tarinoissa ”nimi ei ole vain nimi”. Doodyn tutkimustapa antaa vahvaa tukea ja rakennetta tutkimukselleni, vaikka hänen tutkimuksensa pohjautuikin pitkälti historian käsitteilylle.

Kuten Doody, myös Janine Barchas (2012) osoittaa kirjassaan *Matters of fact in Jane Austen: history, location, and celebrity*, että Jane Austen nimesi kirjassaan *Järki ja tunteet* (1811) henkilöhahmonsensa hyvin tietoisesti. Englantilaisille aikalaislukijoille *Dashwoodin* perheen huono maine oli tuttua. Tunnetuin *Dashwood*-perheen jäsen oli Sir Francis *Dashwood* (1708–81), jonka järkytystä aiheuttaneet irstailut ja juomingit ansaitsivat hänen sukutilalleen pilkkanimen *Hell-Fire Club*. *Dashwoodin* perilliset pitivät suvun kyseenalaisen maineen hyvin elossa vuosikymmenien ajan. Barchasin (2012) tekemässä tutkimuksessa kiinnitetään huomiota myös siihen, että sukunimen lisäksi jotkut *Dashwood*-klaanin etunimet ovat kopioita tai tunnistavia muunnoksia alkuperäisistä nimistä: John, Henry, Fanny, Frances (Francis), Marianne (Mary Anne) - ja löytyypä suvusta jopa yksi rouva Jennings. Aikalaislukijoille ”*Dashwoodin* surullisen kuuluisa nimi toimi synonyyminä diabolismille, seksuaaliselle häijyydelle ja epäilyttävälle vaurauden etuoikeuksille”. (Barchas 2012, 166–172; 183–184.)

3.3 Henkilöhahmon nimeäminen kirjallisuudentutkimuksessa

”Onko kuka tahansa seppä vai se, jolla on sepän taito?”

”Se, jolla on taito.”

Sokrates ja Hermogenes pohtiessaan nimittämistä

Platonin *Kratyloksessa* 1999, 225

Kaunokirjallisuudessa hahmo toimii oppaana tarinaan ja sen maailmaan. Jos hahmon nimi ei ole nimensä näköinen, oloinen, kuuloinen tai sovellu muuten tarinaan, on lukijaa vaikea saada vakuutettua lukemaan tarina loppuun. Kun kirjoittajina luomme tai lukijoina tulkitsemme hahmon nimeä, huomioon on otettava kirjalliset ulottuvuudet, nimetty hahmo, kirjailijan tulkinta nimestä sekä myös lukijan ymmärrys nimen merkityksestä. Henkilöhahmon nimestä voi lukea kirjailijan kielellisen kekseliäisyyden lisäksi hänen sosiaalista, kulttuurista ja kielellistä taustaansa, josta hän ammentaa nimien muodostuksen. Tarkalle lukijalle henkilöhahmojen nimet toimivat myös enteinä, sillä ne ennustavat jotakin kantajastaan. Kirjailijalla voidaan havaita kolme erilaista nimikategoriaa hahmon nimeämiseen: tavanomaiset henkilönimet (sekä etunimet että sukunimet), keksityt nimet sekä historialliset, universaalit ja kirjallisuuden klassikkonimet. Kirjailijan kehittäessä henkilöhahmolle nimeä – joko valitessa todellista tai muodostaessa keksittyä fantasianimeä – on otettava huomioon nimelle suunnitellut tehtävät, sen kirjalliset aspektit ja semanttinen monitulkintaisuus. (Bertills 2003, 41–46; 396).

Kirjallisuuden historiassa on todettu merkkejä siitä, että kirjailijat ovat kautta lähtäneet lukijoilleen aukikirjoittamatonta tietoa henkilöhahmoista heidän nimivalintojensa kautta (Felecan 2012, XII, 2.4). Nelson (2014, 24) käyttää termiä *nimellinen determinismi*, joka tarkoittaa ”tekijän aikomusta käyttää nimiä, jotka hän antaa hahmoilleen ennustamaan heidän toimintansa”. Tämän vahvistavat muun muassa Alastair Fowlerin (2014) tutkimukset viktorianaisen ajan kirjailijoista, Donald A. Redmondin (2014) *Sherlock Holmes*-kirjojen nimeämistäustoitukset, Margaret Doodyn (2016) Jane Austen- ja Laurie Maguiren (2007) Shakespeare-tutkimukset. Tutkimuksia on tehty lähinnä yksittäisistä kirjailijoista ja heidän henkilöhahmoistaan.

Henkilöhahmojen luomisessa hahmon eheyden tuntu on olennaista. Koska kaikki kirjallisuuden elementit ovat symbolisia, ei edes historiallisen henkilöhahmojen voida ajatella viittaavan kirjaimellisesti samannimisiin ihmisiin, jotka ovat joskus eläneet. Nimet voivat kuitenkin herättää käsityksen kuvitteellisesta henkilöstä ja näin ollen luoda henkilöhahmolle samankaltaisuuden raamit eli toimia jonkin ominaisuuden tai ihmistyyppin merkitsijänä. (Mäenpää 2020, 1–11.)

Kirjailija voi valita henkilöhahmolleen myös nimettömyyden. Tämä valinta on yhtä vahva nimeäminen kuin nimenanto, sillä kulttuurimme on tottunut nimeämään kaiken. Ilman nimeä emme hahmota asiaa olemassa olevaksi. Tärkeimmille asioille ja

lempilapsille annamme useita nimiä tai nimityksiä. Nimien tulee olla merkittäviä ja puhua puolestaan. (Kiskola 2018.)

4 NIMET

4.1 Nimi on enne

” --- tuon nimensäätäjän on osattava muovata äänteistä ja tavuista kuhunkin tarkoitukseen luontuva sana, ja ollakseen pätevä sanasepittäjä hän on aina sanoja laatiesaan ja ottaessaan niitä käyttöön pidettävä esikuvanaan sanan todellista olemusta.”

Sokrates Platonin *Kratyloksessa* 1999, 225

Nimet pohdituttivat jo aikoinaan Platonia. Hänen *Kratylos*-dialogissaan Sokrates ja Hermogenes keskustelevat merkin mahdollisesta sopimuksenvaraisesta luonteesta. Keskustelussa tulee esille se, että kun tuntee nimet, tuntee myös asiat eli sanojen suhde nimeämiinsä asioihin on luontainen. Miehet pohtivat, ovatko nimet muokkautuneet aikojen saatossa tapojen ja tottumusten seurauksena; ovatko ne sopimuksenvaraisia asioita. Sokrates vertaa sanan alkuperäistä luomista taiteilijan työhön, jossa sanan luoja ilmaisee sanan subjektin perusolemuksen tietyillä äänteillä ilmaisemalla. Hän kuvaa eri kirjainten sopivan eri nimille paremmin kuin toisille. Kun asioiden kuuloiset kirjaimet osuvat niille kuuluville nimille, olisi se kielen täydellisin tila. (Platon 1999, 221–229)

Platonin kuvaama keskustelu oli lingvistiikan sekä etymologian lähteillä. Hermogenes korosti nimeämisen sopimuksenvaraisuutta. Kielten tutkija Ferdinand de Saussure (2014, 156–158) nimesi termin myöhemmin arbitraarisuudeksi, jossa merkitsimen suhde merkittyyntä on mielivaltainen ja siten kieliyhteisön sisäinen sopimus. Tyypillinen sovittu merkki, jossa tämä toteutuu, on symboli.

Nimiä pohti varsin laajasti myös keskiajalla pyhimys ja piispa Isidorus Sevilla-lainen (560–636), espanjalaiselta nimeltään San Isidoro de Sevilla. Hän kokosi myöhäisantiikin oppineisuuden 20-osaiseen kokoomateokseen nimeltä *Etymologiat* (tunnetaan myös nimellä *Origines*) ja siinä hän kaiken muun tiedon ohella tarkastelee myös sanojen ja nimien alkuperää. *Etymologiat*-teoksen mukaan ihmisille oli ollut tapana antaa nimi, joka viitoitti heidän tulevaisuuttaan tai tehtävänsä. Nimet olivat siten profeetallisia ja pyhiä. (Kiskola 2021.)

Tässä tutkielmassani keskityn pääasiassa henkilöihahmojen etunimiin, sillä ne sisältävät kantajansa yksilöllisyyden, minuuden, eivätkä edusta ketään muuta kuin häntä itseään. Sukunimi puolestaan edustaa perhettä ja sukua, mahdollista ammattia ja jopa asuinpaikkaa. Se on siten ulkoinen tekijä. Alice Munro käyttää pääasiassa etunimiä henkilöihahmoistaan. Nimetessään jonkun sukunimen mukaan, sille on selkeästi perusteltu syy – muun muassa titteli tai jonkinlainen välimatkan tai ulkoistuksen tarve.

4.2 Nimi ei ole vain nimi

“For no name fits thy nature but thy own.”

Titus Andronicus, 11.3.119

Historioitsija Kustaa Vilkuna (1980, 14) sanoo ihmisen etunimen olevan ihmisen yksilöllisin ulospäin suuntautuva tiedottaja eli hän leimautuu nimensä kautta muutaman tavun muodostaman äänneyhtymän avulla omaksi yksilökseen. Voinee sanoa, että *nimestään ihminen tunnetaan*. Nimiin sisältyy voimakkaita tunnesiteitä ja ne koetaan nykyään yksilöllisinä. Aikoinaan, jolloin lapsikuolleisuus oli vielä yleistä ja jokin nimi oli perheessä tärkeää pitää *elossa*, vastasyntyneelle annettiin jo kuolleen edeltäjänsä nimi. Tämä ajatus oli taustalla, kun nimesin *Maailman vahvin Janne*-romaanissani yhden keskeisen hahmon *Naapurin Väli-Matiksi* vuosia sitten kuulemani tarinan pohjalta;

”Naapurin Väli-Matin suvussa on ollut sellainen raketia, että siellä on kuollut paljon ihmisiä aikoinaan. Heidän porukoillaan on ollut tapana antaa aina pojalle nimeksi Matti. Kun Väli-Matin vanhemmat menivät naimisiin ja alkoivat saada lapsia, heille tuli huoli, että jos se lapsiraukka ei pysykään elossa ja siihen katkeaa se Matti-nimi sitten. Niinpä he päättivät varmuuden vuoksi antaa kaikille kolmelle pojalleen saman nimen siltä varalta, että jos heitä sattuu kuolemaan, niin kuin aina käy kuitenkin. Mutta niin ihmeellisesti kävi, ettei raketiaa tullutkaan, vaan kaikki Matit pysyivät elossa. Pian kuitenkin Mattien porukat huomasivat onkelman, että Matit menevät sekaisin, eikä kukaan enää tiedä, puhutaanko Isä-Matista vai jostain hänen kolmesta pojastaan. Niinpä sitten Isä-Matin ohella talossa oli vanhin pojista Iso-Matti ja nuorin oli Pikku-Matti. Kun keskimäinen Mateista jätti kätensä vahingossa leikkuupuurin terän väliin ja käsi jäi pellolle, joku sanoi Esson parissa, että voisihan häntä kutsua YkskäsiMatiksi, mutta Isä sanoo, ettei meidän kylässä ole tapana pilkata ketään ja Matista tuli Väli-Matti.”

Edelleen voi nähdä vanhoja sukuhautoja, jossa lepäävät samannimiset, mahdollisesti hyvinkin nuorena kuolleet perheenjäsenet. Kuolleen syntyneen lapsen kohdalla perhettä puolestaan odottaa kohtuuton murheen taakka; vanhemmilla on toki lapsensa hautaamisvelvollisuus, mutta ei oikeutta nimetä lastaan virallisesti. Lapsella ei ole siten nimeä ja ”hänestä ei jää virallisia henkilötietoja, häntä ei ikään kuin ole ollut olemassakaan” (Miettinen, 2021).

Tutun nimen kuuleminen saattaa tuottaa siis myös kipua ja torjuntaa. Munron novellissa *Ulottuvuuksia* (kokoelmateoksessa *Liian paljon onnea*, 37) äiti tuntee tuskaa kuullessaan samoja tai samalta kuulostavia nimiä kuin hänen murhatuilla lapsillaan oli; ”Hän ei pystynyt ajattelemaan lasten nimiäkään ja jos hän kuuli tutulta kuulostavan nimen, hänen oli suljettava korvansa.”

Toisaalta novellin äidille on tärkeää muistella lapsiaan, eikä kukaan muu muista enää hänen kuolleiden lastensa nimiä kuin hän – ja lapset murhannut vankilassa istuva aviomies Lloyd, jota perheenäiti käy tapaamassa saadakseen muistella lapsia

edes jonkun kanssa (s.38); ”Hän muisti sen ystävän nimenkin, äidin ystävän. Laurie. Mutta kuka muu kuin Lloyd enää muisti lasten nimet tai heidän silmiensä värin?”

Lastenkirjallisuudessa esiintyneistä nimivalinnoista väitelty Yvonne Bertills on todennut nimeämisen olevan olemassaolomme yksi edellytys. Kun tunnemme ihmisten nimet, tulee sosiaalisesta kanssakäymisestä helpompaa. Nimien kautta identifioimme itsemme ja toisemme sekä hahmotamme ja ymmärrämme ympäröivän maailman. (Bertills 2003, 393.)

Kanadalaisen psykiatrin ja kirjailijan Mary V. Seemanin (1983) mukaan kulttuurissa esiintyvien nimien etymologiset ja kielelliset assosiaatiot tarttuvat intuitiivisesti ilman, että välttämättä nimen käyttäjä edes tiedostaa nimen semanttisia juuria. Nämä tiedostamattomat yhteydet ilmenevät usein lempinimissä ja unissa. Kasvaessamme sisään nimeen, kasvamme ikään kuin sisään tietynlaiseen identiteettiin. Sen vuoksi isoa elämänmuutosta kuten uskonnollista kääntymistä, saattaa seurata nimenmuutos. Nimi voi myös ohjata meitä tietynlaiseen käytösmalliin. Kiinalaisessa kulttuurissa pojille on perinteisesti valittu miehisiä hyveitä kuten rohkeutta korostavia nimiä. Tyttöille puolestaan on annettu siveyttä ja arvokkuutta korostavia nimiä. Seeman muistuttaa, että koska etunimestä voidaan tehdä paljonkin johtopäätöksiä, joissakin kulttuureissa etunimi halutaan pitää omana tietona ja siten suojella omaa identiteettiä. Vaatii myös paljon sisua kantaa ja edustaa etunimeä, joka sisältää kiusallista sisäpiiritietoa, kuten Margaux Hemingway, jonka vanhemmat joivat kyseistä viiniä sinä iltana, kun Margaux siitettiin. (Seeman 1983, 237–244.)

Harva tietää nimensä taustaa kovin tarkkaan tai miksi vanhemmat ovat valinneet nimenomaan sen nimen. Siksi halusin tuoda romaanissani esille Assi Koiviston vuoden 1972 Eeva-lehden haastattelussa kertoman taustan omalle nimelleen sekä siitä seuranneet lasten pohdinnat omista nimistään;

”Janne sanoo, että on ihan epäreilua, kun Eevalla on oma lehti ja minulla on minun niminen karkki, mutta hänellä ei ole mitään oman nimistä. Minä luen ääneen Jannelle, miten koululainen Assi Koivisto on saanut nimensä: ”Isän äidinisä oli kanttori ja antoi tyttäreelleen nimen Hymni. Kun minä synnyin, joku ehdotti, että tehdään siitäkin Hymni, mistä äiti kauhistui ja sanoi että mieluummin vaikka Assi, kun isä oli juuri nimitetty assistentiksi Turun yliopistoon.” Janne sanoo, että jos hänen porukat olisivat antaneet hänelle nimeksi Volvo, niin ei sekään kyllä olisi ollut reilua, että ihan sama, onko hänellä omaa lehteä tai karkkia, kun on sentään ihmisen nimi, eikä mitään autoa. Minä sanon, että sitten minun nimi olisi Pikku-Viiatti ja me nauretaan itsemme ihan tarviölle.”

Kirjailijan on hyvä olla tietoinen nimiin kohdistuvista tunnelatauksista. Valitessaan leimaavan nimen, on ymmärrettävä sen dominoivuus. Kuullessamme nimen *Marilyn*, lisäämme automaattisesti sen perään *Monroe* (Hanks & Hodges 1990, xxi). Hänestä on tullut kielessämme ja mielessämme ikoni (Kiskola 2018, 6). Marilynin kaltaisia leimaavia, tosin negatiivisella tavalla, ovat esimerkiksi *Adolf* sekä *Juudas* (Kiskola 2021). Jos kirjailija valitsee jonkin näin osoittelevan nimen henkilöhahmolleen, on

kirjailijan oltava valmis perustelemaan nimivalintansa tarkasti. Jos hahmo onkin siten jotain muuta kuin vaaleakiharainen seksipommi, massamurhaaja tai kavaltaja, saattaa nimivalinta muodostua tarinan kiinnostavimmaksi juonenkaareksi.

Eläimelle annetaan myös usein tunnetun henkilön tai eläimen luonnetta kuvaava nimi. *Maailman vahvimmassa Jannessa* kertojan Äiti ei ymmärrä lainkaan, miksi lapsi suree Väli-Matin kuollutta kukkoa ja haluaa järjestää tälle hautajaiset. Puolustessaan kukon oikeuksia hautajaisiin, tulee lapsi samalla sanoittaneeksi kukon nimeämisen taustan;

”Äiti sanoi, että se Napoleon oli kummallisen pieni ja kauhean vihainen, että sillä oli pakko olla luonnevika, mutta minä muistutin Äitiä, että niin olen minäkin pieni ja jatkuvaan vihainen, ainakin Äitin mielestä.”

Samoin lapsi pohtii Väli-Matin koiran *Hupin* nimeä; ”Tuskin sen Hupin elämä kovin hupia oli, sillä sillä oli kaulassa paksu riimu ja kettingistä oli kiinni siinä kopissaan.” Luonteenmukainen nimeäminen on jo lapsellekin itsestäänselvyys ja hän tunnistaa, jos nimi ei ”täsmää”.

4.2.1 Nimetön ihminen – sieluton ihminen?

Nimet merkitsevät länsimaisessa kulttuurissamme usein suvun perimää. Kuten Kus-taa Vilkuna (1993, 45) toteaa, usein ihmiset eivät halua nimetä lastaan omalle ikäpol-velleen yleisillä nimillä, koska niiden mukana tulee rasitteita miellelyhtymistä tuttuihin tai tunnettuihin henkilöihin. Alice Munro viittaa novellissaan *The Spanish Lady* (te-oksessa *Something I've Been Meaning To Tell You*, 206) miellelyhtymiin, mitä jonkun tun-netun henkilön nimestä seuraa ja kuinka Margaretin nimi on vaikea laittaa mihinkään kategoriaan;

”Elizabet Taylor: mistress (suom. rakastajatar)

Mia Farrow: girl friend

This is exactly the sort of game Hugh and Margaret and I would have taken up in our old evenings together, or more likely Margaret and I would have taken it up, amusing then irritating Hugh with our absorption in it.

Neither word would hang well on Margaret.”

Nimi on merkki kulttuurisesta ja joskus myös uskonnollisesta identiteetistä (Hanks & Hodges 1990, vii). Asenne nimiä kohtaan on ollut maaginen; nimetön ihminen on nähty mahdottomuutena, jopa sieluttomana, sillä ”ihmisten nimet on merkitty taivaan kirjaan” (Lempiäinen 2006, 38). Länsimaisen yhteiskuntamme nimikannat pohjautuvat pitkälti Raamatun ja pyhimysten nimiin sekä kreikkalaiseen mytologiaan.

Katolisessa, anglikaanisessa ja ortodoksisessa traditiossa elää edelleen perinne, jonka mukaan lapselle annetaan pyhimyksen nimi (Doody 2016, 53). Myös Suomessa kirkollisen pyhimyskalenterin nimet olivat vuoteen 1907 asti lähes ainoat nimivaihtoehdot nimipäivälmanakassamme (Lempiäinen 2006, 32). Englannissa etunimeä tarkoittava sana *Christian name* – ristimänimi – viittasi alun perin juuri kristinuskoon, jossa etunimi on tärkeä elämän jälkeenkkin; kuoleman jälkeen kaikkivaltias kutsuu meitä ensimmäisellä (*Christian name*) nimellä (Fowler 2014).

Kun lapsi saa pyhimyspohjaisen nimen, hänestä tulee samalla sen pyhimyksen edustaja, jonka mukaan hänet on nimetty. Nimi toimii kantajalleen tällöin ikään kuin moraalisen kompassina. Nekin vanhemmat, jotka eivät omaa kristillistä perimää, pyrkivät antamaan lapselleen hyvämaineisen nimen. (Felecan, D. 2019, 50–51.)

Vaikka useimpien länsimaisten nimien pohjalta on löydettävissä vanha nimikanta, arkipäiväisessä käytössä nimen ikoninen merkitys haalistuu. Siksi emme välttämättä enää tunnista ilman nimen avaamista, että Munron novellien *Miles City, Montanan* Steve on alkuperältään ensimmäinen marttyyripyhimys St. Stephen, Megin lempinimi muodostuu helmeä tarkoittavasta nimestä Margaret tai Andrew'n nimi tarkoittaa alun alkaen miestä (Andreas). Nimestä on tullut vain nimi.

Sekä *Miles City, Montanassa* että *Äitini uni* - novelleissa Munro valitsee olla nimeämättä kertojan. Hiljaisuus nimen suhteen kuulostaa tarkoin harkitulta, sillä jopa paikkakunnat luetellaan nimillä. Voisiko nimettömyyden syynä olla se, ettei nimetön halua olla tunnistettavissa tai haluaa vetäytyä tarinassa taustalle? Häpeä, jota on tutkittu Munron kirjallisuudessa paljon (Rao, 2015), on tehokas hiljentäjä. Käsikirjoittaja Anders Vacklin (2015, 21) on havainnut, että henkilöahmon nimettömyys voi olla yhteydessä henkilön kadoksissa olevaan identiteettiin tai siinä, ettei hän pysty olemaan kiinni todellisuudessa.

Ainiala, Saarelma ja Sjöblom (2008, 336) pohtivat, että teosta tulkittaessa nimettömyys voi olla merkityksellistä. Bertills (2003a: 48) puolestaan toteaa yksiselitteisesti, että nimeämättä jättäminen on yhtä voimakas signaali kuin nimeäminen ja kyse on lähinnä siitä, millainen rooli henkilöahmolla on esimerkiksi kertojaan tai halutaanko hahmo esitellä ammattinsa edustajana vai yksilönä.

Tein romaaniani koskevat nimeämispäätökset nimenomaan Bertillsin toteamuksen vahvistamana. *Maailman vahvimmassa Jannessa* päähenkilö on lapsi, jonka elämän tärkeimmät henkilöt ovat Isä ja Äiti. 4–6-vuotias lapsi ei välttämättä edes ajattele vielä vanhempiaan *erillisinä* tai erisnimiä heille. Jotta isyys ja äitiys kuitenkin korostuvat tekstissä, kirjoitin heidän nimensä isolla etukirjaimella, kuten myös ammattinsa edustajat, olivat ne yksittäisiä tai yhdyssanoja.

”Isä sanoo, ettei minun pitäisi mennä Jannen kanssa kuuntelemaan ”niitä TurhaToivon jorinoita”. Minä huomautan Isälle, että Toivo on sotasankari kuten setä ja eno. Isän kasvoille nousee puna ja ajattelen, että meidän pitäisi välttää puhumasta tästä, sillä tämä sota-asia aiheuttaa Isälle aina hämmennystä. Kun Isä ei sano mitään, kysyn, että eihän Toivolla muuten olisi metaljurgia, jos hän ei olisi sotasankari ja Isä

pillastuu ja kertoo, että Toivo Pasanen oli kyllä sodassa, mutta vihollisen hyökätessä hautautui mättäitten alle ja oli siellä niin kauan, että oman joukon pojat saivat työnnettyä vihollisen takaisin. Toivo oli mättäitten alla kolme päivää. Hän sai kaksi viikkoa sotalomaa ja kunniamitalin, sillä urhoollisesti ei jättänyt asemiaan. Että kyllä vaan, TurhaToivo on virallisesti sotasankari, mutta Isän puolesta olisi voinut jäädä sinne mättäitten alle ikihyvikseen. Ymmärrän Isän reaktiosta, että vastikään en mene TurhaToivon luokse kuuntelemaan tämän jorinoita sodasta ja kiellän Janneakin menemästä.”

Näin ”kestoplunssasta” kärsivä ja tissutteleva peräkamarinpoika ja itseään sotasankarina pitävä Toivo Pasanen on saanut liikanimen. Halusin rakentaa kyläyhteisöön henkilön, joka on häpeäksi nimelleen. Kirjoitin yhteisön halventamaan hänen nimensä, samoin kuin kyläyhteisö kokee kantajansa sen halventaneen.

4.2.2 Sukunimi ja ammattinimike

Sukunimille tuli aikoinaan tarvetta, kun etunimien määrä oli rajattu. Esimerkiksi ennen ajanlaskumme alkua Palestiinan juutalaisten nimikirjo oli varsin yksipuolinen: Joosef oli toiseksi yleisin miehennimi, Jeesus viidenneksi ja Maria yleisin naisennimi (Thurén 2015, 40). Sukunimi annettiin joko paikkakunnan Jeesus Nasaretilainen (Markus 1:24) tai isän mukaan Zebedeen poika James tai Alphaeuksen poika James (Isidore & Barney, S.A. & Lewis, W.J. & Beach, J.A. & Berghof, O. & Hall, M. 2006, 169).

Esimerkiksi Englannissa sukunimet otettiin käyttöön veronkantoa ja aateliston perimälinjan vallan siirtymistä varten. Köyhälistö sai tyytyä isän etunimestä johdettuun sanaan eli niin sanottuun skandinaaviseen nimeämismalliin (esim. *John's-son* = *Johnson*) tai nimi lainattiin paikasta, jossa he asuivat (esimerkiksi *Hill: Mäki* tai *Lake: Järvi*). Käsiyöläisille sukunimi oli samalla käyntikortti, sillä sukunimet muovattiin heidän ammasteistaan (esimerkiksi *Potter*). (Doody 2016, 25.) Se olikin luontevaa, sillä oli tavanomaista, että käsiyöläisammatti siirtyi isältä pojalle. Sukunimi on siten - varsinkin miehille - tae omaisuudesta, perimäoikeudesta ja talon, tilan ja usein ammatin pysyvyydestä. Nimellä on myös merkitty omaisuutta, kun orjille on annettu isännän nimi tai vaimo otettu avioliitossa miehen suvun nimen alle. (Doody 2016 ja Kiskola 2018.)

Nimi itsessään saattaa myös symboloida vaurautta ja vaikutusvaltaa, kuten Suomessa von Rettingit tai Yhdysvalloissa poliittisesti aktiiviset Kennedyn ja Bushin suvut. Vallan väärinkäyttäjäksi koetun tai kyseenalaisin keinoin omaisuutensa hankkineen nimi puolestaan voi muuttua vähemmän arvostetuksi kuten on käynyt Trumpin nimelle. Hänen nimestään taivutettu *trumpismi* edustaa puolestaan valkoisen ylivalan isänmaallisuuden ideologiaa (Yang 2018, 117).

Sukunimi – kuten etunimikin – voi ennustaa henkilöhahmon kohtaloa. Novellissa *Selvänäköä* Munrolla on hahmona selvänäköinen tyttö nimeltään Tessa Netterby (eng.

net: verkko), joka päätyy leipomaan leipiä ja piirakoita vieraaseen maahan mielisairaalaan, johon hänet on passitettu saamaan sähköshokkeja. Kun Tessa leipoo mielisairaalassa "tiukka verkko piti hänen kiharoitaan kurissa" (s.352). Novellin alussa kertoja mainitsee Tessan "kiharaisen mustan tukkapörrön" (s.312), joka nyt on laitettu kuriin ja Tessa on saatu verkkoon.

Nimi voi olla ristiriita: toisaalta vaurautta huokuva, toisaalta kuvata ressurkkua, kuten Maailman vahvimmassa Jannessassa hahmo nimeltä Kukkuran Vilikki, joka ison Kukkuran maatilan isäntänä edustaa kukkuroittain vaurautta, mutta on niin reppana ihmissuhdetaidoissaan, että vaimoehdokkaat eivät käy tilalla kuin kääntymässä. Niinpä kylä on nimennyt alun perin Viljon (nimen alkuperäinen merkitys viljalti. Lähde: Lempiäinen 2001, 513) uudestaan;

"Kerran Lea oli kävellyt Kukkuraan asti kertomaan Vilikille Jeesuksesta ja itsestään. Se Lea oli sanonut, että Vilikin pitäisi palauttaa takaisin nimensä kunnia ja ottaa takaisin nimekseen Viljo, minkä nimen on kirkkoherra hänelle antanut. Vilikki oli sanonut, että ei hän sitä nimeään ole itse vaihtanut, vaan kylällä puhuttelevat nykyään Vilikkinä."

Edelleen kyläyhteisöissä saatetaan henkilöt personoida ammattinsa perusteella tai siten erottaa toisista samannimisistä. Yleensä ammatilla puhuttelu kertoo (jopa pelonsekaisesta) arvostuksesta henkilön ammattia ja yhteiskunnallista panostusta kohtaan kuten romaanissani Maailman vahvin Janne Juonen kannalta tärkeät henkilöt; Posteljooni-Kaarina, lainastovirkailija Kirja-Pirkko, Apteekkari-Eeva, Kauppias-Kalle ja puhelinkeskusta pyörittävä epävirallinen tietotoimisto Keskuksen Sirkku. Toisaalta yhteisö voi kieltäytyä kutsumasta arvostetulla ammattinimikkeellä henkilöä, joka ei ole tehtäviensä tasalla, kuten Nortti-Aapelia, joka on tunnetumpi itseään ympäröivästä savuverhosta kuin lääkärin taidoistaan. Ammattinimike voi olla myös peitenimi kuten Nimismies, jonka oikeaa nimeä ei kukaan tiedä, koska "ei sitä tohdi kukaan sanoa ääneen, kun se kuulostaa kuulemma ruattalaiselta kirosanalta".

Nimi voi olla myös haikea muisto menneestä kunniaista, kuten *Maailman vahvimman Jannen* Vieteri-Einari, entinen piirimestari lankulta ponnistuksessa, jonka ura sai jäädä, kun lehmätilalle tuli uskova emäntä Ruusa, jonka mielestä kaikenlainen kilpaileminen on syntiä. Kunniaista muistuttava etuliite sai kuitenkin jäädä käyttöön, nyt kyseenalaisessa merkityksessä, sillä Einari kyllä sai jatkaa pomppimista jatkossakin Ruusan häntä hyppyyttäessä. Ammattinimike voi olla myös täysin humoristinen ja keksitty ja siten viitata esimerkiksi epämääräiseen menneisyyteen, kuten paluumuuttaja Australiasta Kengurunkesyttävä, josta ei tiedetä muuta kuin Australia ja joka on saanut nimityksensä siitä, että "kouluttaa" kaljanhakumatkoillaan polkupyöräänsä, joka "ei opi olemaan".

Ihmisten halun uudelleenimetä "sopivammalla nimellä" on ottanut huomioon myös Munro novellissaan *Selvänäköä*;

”Vuosia sitten hän oli yrittänyt ruveta kutsumaan Wilfiä Wolfieksi, hänestä nimi olisi sopinut hyvin miehen pitkään leukaan ja ohuisiin viiksiin ja kirkkaisiin, ankaariin silmiin. Mutta Wilf ei ollut pitänyt siitä, hän oli epäillyt että Nancy piti häntä pilkkanaan, joten Nancy oli lopettanut sen.” (S, 354.)

On totta, että kuvaus miehen ulkonäöstä sopisi paremmin Wolfieksi – sudeksi. Wilf on lyhenne Wilfridistä ja tarkoittaa rauhantahtojaa, mikä ei ehkä sovi hahmoon, joka vaikuttaa tarinassa melko viileältä hahmolta.

Kirjoittaja voi käyttää etunimen ja sukunimen vaihtelua tehokeinona – riippuen siitä, mitä haluaa sanoa tai vihjata. Novellissaan *Aikamoisia naisia*, Munro käyttää taitavasti yhden henkilöahmon etunimeä halutessaan tuoda esille, että kahden henkilön välit ovat lämpimämmät kuin ammatillinen tuttavuus antaisi olettaa. Novellin läpi on kerrottu arvovaltaisesta, mutta kuolemaa tekevästä herra Crozierista, jonka etunimi ei ole tullut mitenkään esille, koska hänen arvokkuutensa periaatteessa estää sen. Sairaanhoidaja-hieroja Roxanne suhtautuu kuitenkin kuolevaan mieheen turhan-kin tuttavallisesti. Kun herra Crozier lukitsee ovensa, eikä päästä Roxannea enää viimeistä kertaa sisään huoneeseensa, tulee kertojalle selväksi, että heidän suhteessaan on olemassa jokin naimisissa olevalle miehelle epäsopiva vivahde; Sitten hän pysähtyi. ”Hei Bruce”, hän sanoi. **Bruce**. Hän renkutti ovenkahvaa. ”Bruce.” (*Aikamoisia naisia/Liian paljon onnea*, 220.) Lihavointi lisätty.

4.3 Nimetty hahmo – tarinan opas

”Kirjallisten hahmojen nimet toimivat kirjaimellisesti enteinä siksi, että ne ennustavat jotakin kantajastaan.”

Yvonne Bertills 2003, 396

Kaunokirjallisuudessa hahmo toimii ikään kuin tarinan tunnelmaan ja maailmaan virittävänä tekijänä. Nimetty hahmo toimii tarinansa oppaana, tutustuttaa lukijan fiktiiviseen maailmaansa, jossa elää. Fiktiivisten hahmojen nimeäminen eroaa suuresti sekä muodoltaan (nimen rakenne) ja sisällöltään oikean elämän henkilöiden nimeämisestä. Silti kaunokirjallisuuden hahmojen nimet ovat yhtä tärkeitä identifikaatioetikettejä kuin elävien ihmistenkin nimet. Toisin kuin tavalliset nimet, fiktiivisten hahmojen nimet laitetaan kuitenkin aina kirjalliseen kontekstiin. Fiktiivisen nimen eri tasot tuleekin peilata sekä tekstiin että tekstin ulkopuolelle. Luodessa ja tulkitessa hahmon nimeä, tuleekin ottaa huomioon kirjalliset ulottuvuudet, nimetty hahmo, kirjailijan tulkinta nimestä sekä myös lukijan ymmärrys nimen merkityksestä. Luonnollisesti lapsilla ja aikuisilla on erilaiset lähtökohdat tulkita nimiä. Henkilöahmon nimestä voi lukea kirjailijan kielellisen kekseliäisyyden lisäksi hänen sosiaalista, kulttuurista ja

kielellistä taustaansa, josta hän ammentaa nimien muodostuksen. (Bertills 2003, 41–46.)

Bertills (2003) on listannut väitöskirjassaan *Beyond identification: Proper names in children's literature* kolme nimikategoriaa, joiden pohjalta kirjailija nimeää hahmonsä: tavanomaiset henkilönimet (sekä etunimet että sukunimet), keksityt nimet sekä historialliset, universaalit ja kirjallisuuden klassikkonimet. Kirjailijan kehittäessä henkilö- hahmolle nimeä – joko valitessa todellista tai muodostaessa keksittyä fantasianimeä – voidaan ehkä huomioida nimelle suunnitellut tehtävät, sen kirjalliset aspektit ja se- manttinen monitulkintaisuus. Lukijakuntaa, jolle teksti on suunnattu, ei voi myös- kään ohittaa. Lukija peilaa nimeä omaa taustaansa ja tietämystään vasten. Nimeämi- sen lainalaisuudet eivät myöskään poistu, vaikka olisi kyseessä fantasianimi. Kirjailija joutuukin pohtimaan, mihin nimen valinta tai nimen muodostaminen perustuu ja *onko hahmo nimensä näköinen, oloinen, kuuloinen?* (Bertills 2003, 41–46.)

Munro ei rakenna Dickensin tavoin kovinkaan usein uusionimiä tai Austenin ta- voin hyödynnä juurutietoa. Hän on hyvin täsmällinen nimivalinnoissaan ja tukeutuu etu- että sukunimissä sekä tavanomaisiin henkilönimiin että historiallisiin nimiin, jotka korkeintaan on modernisoitu muuttamalla ne lempinimimuotoon. Taustalla on kuitenkin selkeä kaava ja helpostikin avattavat nimien juuret. Tämä saattaa olla yksi syy siihen, että Munroa pidetään realistisena tarinankertojana. Hänen henkilö- hahmonsä kuulostavat todellisilta, koska heidän nimensä kumpuavat tutusta ja turvalli- sesta nimihistoriasta.

Milla Mäenpää (2020) on tutkinut pro gradu-tutkielmassaan henkilö- hahmon luomisprosessia peilaten omaa kirjoitusprosessiaan Baruch Hochmanin (1985) henkilö- hahmoteoriaa vasten. Mäenpää tutkimustuloksena oli, että ”selkeimpinä novellien henkilö- hahmoja yhdistävinä tekijöinä olivat hahmojen avoimuus, staattisuus, kohe- renssi ja vähintään jonkinasteinen symbolisuus”. Henkilö- hahmojen luomisessa hah- mon eheyden tuntu on olennaista. Koska kaikki kirjallisuuden elementit ovat symbo- lisiä - eli eivät pelkästään konventionaalisten symbolien merkityksessä, vaan siten, että ne merkitsevät aina enemmän kuin pelkkä ilmaisunsa - ei edes historiallisen hen- kilö- hahmojen voida ajatella viittaavan kirjaimellisesti samannimisiin ihmisiin, jotka ovat joskus eläneet. Nimet voivat kuitenkin herättää käsityksen kuvitteellisesta hen- kilöstä ja näin ollen luoda henkilö- hahmolle samankaltaisuuden raamit eli toimia jon- kin ominaisuuden tai ihmistyyppin merkitsijänä. Hochman (1985, 123–124) korostaa, että hahmon roolitus (pää- tai sivurooli) teoksessa, ei tee hahmosta itsestään yksinker- taista tai monitahoista, vaan hahmon monitahoisuus rakentuu hänen luonteenpiir- teidensä aiheuttamasta sisäisestä jännitteestä. (Mäenpää 2020, 1–11.)

Voisiko näin ollen ajatella, että henkilö- hahmon nimeämisellä herätetään lukijan mielenkiinto ja suunnataan hänen odotusarvonsä tietynlaiseen hahmoon? Tällöin kir- jailijan valitsemalla nimellä luodaan henkilö- hahmolle sekä raamit että mahdollisuus sisäiseen jännitteeseen ja ristiriitaan. Valittu nimi ja tietoisuus sen perimästä antaa

kirjailijalle mahdollisuuden leikkiä hahmon rakenteella ja syventää tarinaa niin pitkälle kuin mielikuvitusta riittää.

4.3.1 Kirjallinen nimitutkimus

“How now? What means this passion at his name?”

William Shakespearen noin v.1590-1596 kirjoittama komedia
The Two Gentlemen of Verona (I.ii.16)

Portugalilainen Nobel-kirjailija (1998) José Saramago jätti romaanissaan *Kertomus sokeudesta* (1995) nimeämättä kaikki henkilöahmot sekä tapahtumapaikat. Kirjassa esitellään kaikki hahmot pelkästään kuvailevin ilmaisin. Ratkaisu hämmensi lukijoita ja sai tutkijat pohtimaan, voiko romaani ylipäättään toimia nimettömillä hahmoilla, joihin ei pysty kiinnittymään. (van Dalen-Oskam 2013, 359.)

Kulttuurimme on tottunut nimeämään kaiken. Ilman nimeä emme hahmota asiaa olemassa olevaksi. Tärkeimmille asioille ja lempilapsille annamme useita nimiä tai nimityksiä. Ei siis ole yhdentekevää, millä tavoin kirjailija nimeää henkilöahmonsia. Nimien tulee olla merkittäviä ja puhua puolestaan. (Kiskola 2018.)

Kuten Alastair Fowler (2014, 2–3) osoittaa, jo viktoriaanisen ajan kirjailijat tiesivät nimien taustat, taakat, valtakäsitteet ja vivahdeviittaukset sekä käyttivät nimiä tietoisesti luomaan mielikuvan lukijalle. Kirjallista nimitutkimusta on tehty paljon historiallisten henkilöahmojen nimeäjien Charles Dickensin (1812–1870) (mm. Alexander 1991; Barry, 2007; Bottum 1995) ja Jane Austenin (1775–1817) (mm. Doody, 2016) teoksista.

Tutkija ja kirjailija Margaret Doody (2016) osoittaa, että jo Jane Austen osasi tarkkaan rakentaa hahmojensa näköiset nimet ja tarjosi hahmoillaan aikalaisilleen hykeryttäviä piilomerkityksiä hyödyntämällä historiaa sekä juurutietoa. Jane Austen muovasi fiktiivisten henkilöahmojensa nimet heidän kulttuurinsa ja synnyinpaikkansa historian näköiseksi. Siten tuon saman englantilaisen perimätiedon omaava lukija saattoi automaattisesti lukea hahmolle kuuluvan perimän nimestä, vaikka se olisi ollut hahmolle keksitty nimi. Henkilöahmojen nimeämisessä tärkeä taito on hahmottaa, millä nimillä on koominen kaiku ja mitkä taas ovat perinteisesti draamassa esiintyviä nimiä. Nimiä voi toki sotkea eli antaa koomiselle hahmolle traagisen nimen tai toisinpäin, mutta vaikutus on tiedostettava. (Doody 2016.) Tämän tiesi aikoinaan jo Shakespeare, joka leikkeli nimillä ja räätälöi niitä näytelmissään nerokkaasti henkilöahmoille sopiviksi (Maguire 2007.)

Kirjallisuuden nimet ovat niin kontekstiin sidottuja, että on mahdotonta esittää tutkimusta, joka kattaisi universaalin kirjallisen nimenäkemyksen. Painopiste kirjallisuuden tutkimuksissa on usein ollut nimenomaan kirjailija itse ja henkilöahmojen nimet on pääasiassa tyydytty luettelemaan. Vasta 1990-luvulta lähtien on alettu avata

kirjallisuusklassikoiden ja kirjailijoiden nimivalintoja kuten James Joyce (Culleton 1991), Umberto Eco (Thundy 1994), Toni Morrison (Moraru 1996), Henry James, Kafka sekä Dostojevsky (Nilsson 2000). (Bertills 2003, 40.)

4.3.2 Tiedätkö heidän nimensä?

Alice Munrolle on tyypillistä tarinoiden monikerroksellisuus ja äärimmäinen pikkutarkkuus. Olisi lähes absurdia, että hän olisi miettinyt jokaisen tarinankäänteen nyanssin loppuun saakka ja sitten nimennyt henkilöhahmonsaa puolihuolimattomasti. Kirjailijalla on valta valita, miten tarinansa kertoo ja mihin kohdistaa katseensa – ja ennen kaikkea, mihin haluaa lukijan kohdistavan huomion. Munro käyttää novelleissaan samaa nimeä vain kerran. Jos nimi esiintyy myös toisessa novellissa, on kyseessä sama henkilöahmo kuin aiemmassa tarinassa. Munron novelleissa puhutaan dialogeissa usein nimistä, jopa jaaritellen ja silmiinpistävän paljon.

”Huudapa nimesi”, Delphine sanoi.

Lauren huusi: ”Del-fii-in.”

”Ei kun oma nimesi. Mitä sinä nyt?”

”Sinun nimesi kaikuu paremmin”, sanoi Lauren ja huusi uudestaan: ”Del-fii-in.”

”Minä en pidä nimestäni”, sanoi Delphine. ”Kukaan ei pidä omasta nimestään.”

”Minä en pidä omastani.”

”Lauren on nätti nimi. Oikein nätti. He antoivat sinulle nätin nimen.” (*Syntejä ja rikkomuksia/ Karkulainen, 247.*)

Vaikka ei ole tiedossa, mitkä kirjailijan mahdolliset omat nimimieltymykset ovat, henkilöahmot voi laittaa keskustelemaan nimien viehättävyydestä, kuten Munro novellissa *Selvänäköä*;

””Susan ja Patricia. Heistä tuli sairaanhoitajia.”

”Sinä annoit heille sievät nimet.”” (*Selvänäköä/ Karkulainen, 358.*)

Yhden novellin sisällä tarinan tunnelman kiihkeydestä huolimatta ei muusta puhutakaan kuin nimistä, kuten novellissa *Postia Japaniin* kokoelmassa *Kallis elämä*;

”Poika jatkoi Katyille juttelemista.

”Minä voisin koettaa arvata sinun nimesi. Mikä se on? Onko se Rippe? Vai kenties Rekku?”

Katy puri huultaan mutta ei voinut vastustaa vaan vastasi vakavana.

”En minä ole koira”, hän sanoi.

”Et olekaan. Olinpa minä tyhmä. Minä olen poika ja minun nimeni on Greg. Tämä tyttö on Laurie.”” (PJ, 21.)

Usein vastarakastuneet antavat toisilleen lempinimiä, aivan kuten lapset leikkies-
sään ”jotain muita”. Tällaisesta roolileikistä Munro antaa esimerkin Gretan ja Gregin
hullaantuessa toisiinsa;

”Meidän on viisainta lopettaa tämä,” Greta sanoi. ”Ettei tarvitse sitten katua.”
”Ei me tässä olla”, Greg sanoi. ”Vaan jotkut muut.”
”No käske heidän sitten lopettaa. Tiedätkö heidän nimensä?”
”Hetkonen. Reg. Reg ja Dorothy.” (PJ, 26.)

Munron novellissa *Aikamoisia naisia* kokoelmassa *Liian paljon onnea* nimistä tulee
tarinan kannalta olennaisia käännekohtia;

”Hän huhuili ”Dorothea”, joka oli ilmeisesti vanharouva Crozierin etunimi, vaikken
minä sitä tiennyt.” (AN, 204.)

””Roxanne”, herra Crozier sanoi. ”Roxanne. Tiedätkö kenen nimi se
oli?” ”Hmm?”, sanoi Roxanne ja silloin minä puutuin puheeseen. En voinut sille
mitään. ”Se oli Aleksanteri Suuren vaimon nimi.”” (AN, 211.)

Richard Coatesin (2015) mukaan kirjailija poimii henkilöihahmoilleen nimet joko kir-
jallisesta kulttuuriperimästä ikään kuin muistoiksi tai keksii hahmolle implisiittisen
merkityksen välittävän nimen – tai valitsee mielivaltaisesti minkä tahansa nimen il-
man sen kummempia tarkoituksia. Coates ei taida kuitenkaan uskoa sattumanva-
raisuuteen nimeämisessä, sillä hänestä kahdesta jälkimmäisestä nimeämistavasta
saattaa löytyä etsijälle mielenkiintoisia alitajuntaisia mielle yhtymiä. (Coates 2015, 31–
32.)

Munro ohjaa lukijan katsomaan nimiä ja niiden merkityksiä. Novellissa *Ei etui-
suuksia* hän valistaa lukijaa olemaan tietoinen nimien taustoista ja kielten sekoituksista;

”Se ylärinteen kivikkoisen tila, jolla minun sukuni jonkin aikaa Ettrick Valleyssa eli,
oli nimeltään Far-Hope. Sana hope (eng.toivo), jollaisena se esiintyy paikallisissa
kartanoissa, on vanha norjalainen sana. Norjalaiset, anglosaksiset ja gaelinkieliset
sanat ovat sekoittuneet toisiinsa siinä maankolkassa kuten odottaa voikin, ja lisäksi
soppaan on heitetty muutama muinaisbrittiläinen sana muistuttamaan walesilais-
ten varhaisesta läsnäolosta. Hope tarkoittaa lahdelmaa, mutta ei veden täyttämää
vaan kukkuloiden välistä, jotka tässä tapauksessa ovat eteläisten Ylämaiden kor-
keita, paljaita kukkuloita, melkein vuoria. Black Knowe, Bodesbeck Law, Ettrick Pen
– siinä kolme isoa kukkulaa, kussakin sana kukkula eri kielellä.” (EE, 16.)

Munro ei tyydy pelkästään nimeämään henkilöihahmoja tai tarinan ympäristöä.
Hän inhimillistää nimeämällä myös veneet, kuten meidänkin kulttuurissamme on to-
tuttu nimeämään laiva/vene naisen nimellä;

The names of the boat that they thought of were: Water Lily, Sea Horse, Flood Queen, and Caro-Eve, after them because they had found it. The boys did not say which, if any, of these names they found satisfactory. (*The found boat / Something I've been meaning to tell you*, 154.)

sekä osoittaa, että myös junan vaunuilla on oikeus erillisnimeen;

Kaikki junan vaunut oli nimetty ikimuistoisten taistelujen tai löytöretkien tai kuu-
luisien kanadalaisten mukaan. Heidän vaununsa nimi oli Connaught. Greta ei
unohtaisi sitä ikinä. (KJ, 29–30.)

Ihmismielelle on luontevaa inhimillistä asioita. Sama reaktio, jonka mukaan nä-
emme ihmishahmona talon (kaksi ikkunaa ja ovi – silmät ja suu) tai väkkärän puun.
Alice Munro näyttää korostavan novelleissaan nimeämisen tärkeyden.

4.4 Onomastiikka

“Each of us has a name
given by our enemies
and given by our love”

Shirey Zelda: ote runosta Each of us has a name

Tutkiessani sekä Munron käyttämiä nimiä ja niiden merkityksiä että suunnitellessani
omia henkilöahmojeni, tutustuin onomastiikkaan. Onomastiikka eli nimistöntutki-
mus on kielitieteellinen tutkimusala, joka tutkii erisnimiä. Onomastiikka osoittaa, että
nimiä käytetään kaikilla kielillä sekä kaikissa kulttuureissa – ja niin on tehty niin
kauan kuin ihmiskieli on ollut olemassa. Nimien käyttö helpottaa ja tehostaa kulttuu-
rin sisällä tapahtuvaa kommunikointia. Nimillä puhuttaessa saamme lyhyesti ilmaisi-
tua, kenestä tai mistä puhumme tarvitsematta kuvailla niitä monisanaisesti. Ilman ni-
meämistä väärinkäsitykset keskusteluissa olisivat loputtomat. (Ainiala, T., Saarelma,
M., Sjöblom, P., & Pearl, L. 2016, 8; 1 3.)

Käytettäessä kirjallisuudessa erisnimiä, on hyvä tiedostaa kunakin aikakautena
vallinneet nimimuodit. Kirjailijan on oltava tässä tarkka, sillä nimet ohjaavat lukijaa
myös ajankuvaan. Tähän Munro viittaa novellissaan *Lasten leikkiä* (s.228);

“Marlene ja Charlene. Ihmiset taisivat luulla meitä kaksosiksi. Siihen aikaan oli
muotia antaa kaksosille rimmaavat nimet. Bonnie ja Connie. Ronald ja Donald. Ja
tietenkin meillä – Charlenella ja minulla – oli samanlaiset hatut.”

Koska romaanini *Maailman vahvin Janne* kertoo 1970-luvusta, olin tarkka siitä, että kaikkien hahmojen nimet täsmäivät ajankuvaan ja heidän ikinsä. Näin esimerkiksi kohdassa, jossa Väli-Matti alkaa seurustella Tuulan kanssa, esitellään ohimennen vuoden 1956 tietämällä syntyneiden naisten suosituimmat nimet (Yle Uutiset 05.02.2017):

”Väli-Matti oli alkanut seurustella yhden Tuulan kanssa, joka asui Iisalmessa. Ne oli tavanneet tansseissa, joissa Väli-Matti oli tanssittanut yhtä Sirpaa ja Pirjoa ja Päiviä ja sitten oli käynyt ilmi, että ne kaikki tytöt ovat yhden Tuulan kavereita ja niiden mielestä Tuulan ja Väli-Matin pitää tavata. Sitten ne olivat hakeneet Tuulan ja Väli-Matti sanoo, että hän tiesi, että hän haluaa tanssia Tuulan kanssa koko loppuillan, mutta aika oli loppunut kesken ja oli ollut vain yksi tanssi, kun kaikki aika oli tuhraantunut Sirpaan ja Pirjoon ja Päiviin.”

Onomastiikka tutkii todellisia nimiä ja kirjallisuudessa henkilöahmot ovat pääasiassa fiktiivisiä, ellei kyseessä ole todellisiin henkilöihin perustuva romaani. Toki myös historiallisessa kontekstissa tunnetaan todellisten henkilöiden uudelleen nimeämistä kuten kävi Englannin kuninkaalle Æthelræd II:lle (978–1016). Hänet ja hänen tuhoisa hallituksensa kirjattiin anglosaksiseen aikakirjoihin nimellä Ethelred the Unready eli vapaasti suomennettuna harkitsemattomaksi (Hough, C. 2016, 356).

Kirjallinen onomastiikka lähtee oletuksesta, että kirjallisuudessa käytetyt nimet ovat symbolisia (oli kirjailija niitä tarkoittanut sellaisiksi tai ei) tai ne on valittu huolellisesti vihjeiksi tarkkaavaiselle lukijalle ja paljastavat kirjoittajan lähettämän viestin. (Tsepkova 2019, 385–386.)

Aamos on nimenä nykyään harvinainen. Antaessani *Maailman vahvimmassa Jannessa* kylän rakastetulle myllärille nimen Mylläri-Aamos, luotin osan lukijoista muistavan Aamoksen tarinan Raamatusta ja ehkä tarvinneen sitä sanaristikkoja täyttäessä. Amos tarkoittaa hepreaksi kuorman kantajaa, mutta parhaiten hänet tunnetaan Vanhan testamentin profeettana, joka puolusti vähävaraisia ja sorrettuja (Lempiäinen 2001, 238). Vaikka itse romaanissa myllyn tarinaa ei kerrotakaan, usein myllyt olivat ennen vanhaan osuuskuntien pyörittämiä, mutta myllärin vastuulla. Näin nimi on viittaus oikeudenmukaisuuteen ja reiluuteen pyrkivään henkilöön, jolla on aina kansansa viljasäkki moponsa tarakalla.

Hyvin tarkoituksenmukaisesti nimesin pyhäkoulun vetäjän Savolaisen Lean. Koska kyseessä on 1970-luvun savolainen kyläyhteisö, mietin, millaisia haukkumasanonoja silloin käytettiin. Lea, joka märehcii loputtomasti asiaansa (Jeesus ja raittiushanke) ja jonka ulkomuoto noudattaa lehmää (iso olemus, valtavat rinnat sekä karvaiset jalat sekä mustavalkoinen säkkivaate), edustaa nimellään tuon ajan yleistä naisennimeä. Koska lukijalle Lea-nimen hepreankielinen tausta ja sen merkitys lehmä (Lempiäinen 2001, 136), saattavat olla vieraita, kirjoitin nimen taustan auki romaaniin;

”Isä sanoi, että Äiti on hyvä ihminen, kun hän ottaa Lean kaltaiset siipiensä suojaan, mutta ei lapsille voi vihainenkaan olla, sillä tavallaan he ovat oikeassa, koska Lea

tarkoittaa hepreaksi lehmää. Äiti sanoi, että Isä keksii päästään juttuja ja kiusoittelee häntä, kun hän vain haluaa kasvattaa lapsestaan kunnollisen ihmisen, joka ei kulje kylillä haukkumassa ihmisiä lehmäksi. Isä tekee joka päivä sanaristikoita ja tietää valtavasti asioita ja kannustaa minuakin tekemään ja tietämään. Niinpä Isä näytti Äitille tietosanakirjasta Lea-nimen ja Äiti joutui omin silmin toteamaan, että lehmä se on.”

4.5 Symboliikka ja metafora

“Every thought is a sign.”

Semiotiikan “isä” Charles Sanders Peirce (1839 – 1914); Hoopes 1991, 49

Moni Munron käyttämistä nimistä tuntuu lukijasta tutulta, sillä olemme kasvaneet länsimaiseen nimikulttuuriin. Joistakin nimistä on saattanut jo mielikuva, millaisesta henkilöstä on kyse, vaikka emme tuntisi henkilökohtaisesti ketään sen nimistä. Silloin nimi on alkanut symboloida meille jotain hahmoa ja hänen luonnettaan tai piirteitään. Nimiä voidaan tutkia onomastiikan ja historian tutkimisen ohella myös symboliikan kautta. Romaanissa voi olla ei-konventionaalisia symboleita, jotka voi tulkita tekstin pohjalta. Nimistä itsestään muodostuu ajan kuluessa konventionaalisia symboleita ja symbolin vakiintuessa nimi muuttuu ikoniseksi. Smith (2016, 306) huomioi nimien herättämät assosiaatiot ja tulkitsee, että nimiä voidaan pitää merkkeinä niiden indeksikaalisista, ikonisista ja symbolisista assosiaatioista johtuen. Tieteen termipankki toteaa symbolista kirjallisuudentutkimuksessa, että ”symboli tallettaa merkitystä ja kiteyttää paljon informaatiota pieneen tilaan. Vakiintunut symboli auttaa tiivistämään inhimillistä kokemusta ja historiaa”.

Tulkitessamme ja ymmärtääksemme symboleja, on meidän tunnettava yhteinen sopimus muodon ja merkityksen yhteydestä (Ojutkangas; Larjavaara; Miestamo & Ylikoski 2013, 196). Näin ollen myös romaanin nimet on asetettava kontekstiin. Symboliikka on oma kielensä – kieli kielen sisällä. Symboleja on kaikkialla: eläin- ja kasvikunnassa, ihmisten asennoissa ja eleissä, muodoissa, väreissä, numeroissa ja kirjaimissa (Väisänen 2011, 11). Symbolien avulla ihmismieli yrittää hahmottaa ja ymmärtää maailmaa. Meillä on käytössämme mittavampi symboliikkasanasto kuin äkkiseltään tulisi ajatelleeksi. Käytämme tunteidemme ilmaisussa värejä sekä kerromme unikuvistamme ymmärtäen niiden tarkoittavan meille jotain muuta kuin mitä näimme (Kantola 2008, 271–275). Ilman kulttuuriperimän ja historian tuntemusta meillä ei ole materiaalia, mistä ammentaa symboliikkaa. Symboliikan keskeisistä piirteistä vallitsee laaja yksimielisyys (Avis 1999, 91–92). Siihen viittaa jo symbolin kreikankielinen sana *symbolon*, jonka merkitys on yhdessä neuvottelemisen tai yhdessä päättäminen (Lempiäinen 2006, 18). (Kiskola 2018 & 2021.)

Symboli ei ole koskaan pelkkä merkki tai kuvio. Asetettuna kulttuuriseen tai uskonnolliseen kontekstiin se avaa meille ymmärryksen toiseen maailmaan. Symboli sekä paljastaa että kätkee: ensisilmäyksellä näkemämme ja itsestään selvänä pitämämme selitys ei useinkaan ole koko totuus. Symboliikka vaatii lukijaltaan mielikuvituksen lisäksi kykyä ajatella ilman sanoja (Cooper 2001, 7–8). Kulttuurista ja aikakaudesta riippuen symboliikka on ollut joko perussivistystä tai salatieta. (Kiskola 2021.)

4.5.1 Metafora valaiskoon, symboli rikastakoon

”Metafora ei ole vain peili, vaan lamppu.”

Romantiikan aikaan erikoistunut kirjallisuuskriitikko M.H. Abrams, 1960

Runolliset metaforat ovat juurtuneet meihin ja niiden avulla voimme laajentaa näkemystämme sekä avata uusia ajatus- ja tunneyhteyksiä (Ihanus 2009, 28; 2019, 60). Emme ehkä tunne tarpeeksi hyvin kanadalaista runoutta arvioidaksemme, kuinka paljon Munro käyttää runollista kieltä, mutta voimmme päätellä hänen kirkollisesta tietoisuudestaan, että hänelle metaforat ovat voimallinen ilmaisukeino.

Lempiäinen (2006, 22) toteaa, että symbolit ovat uskon äidinkieli, joten kristinuskoon perustuvassa kulttuurissamme olemme oppineet ymmärtämään puhetta ja tekoja, jotka perustuvat vertauksille. Pappi ja kirjailija Paul D.L. Avis (1999) sanoo kielen itsessään toimivan metaforan kautta symbolointina. Symboliksi kuva pääsee vasta kun luotamme, että se toistuu. Symboli saa kuitenkin usein alkunsa käytetystä metaforasta. Kristityssä sanastossa leipä ei ole vain leipä, vaan kuin Kristus, ja isä-sanan merkitys biologisesta vanhemmuudesta on laajentunut taivaalliseksi isäksi. (Avis 1999, 93.) Mieltääksemme jonkin asian metaforaksi, meillä täytyisi olla yhtä laaja ymmärrys elämän moninaisuudesta ja käytetystä symboliikkavalikoimasta kuin ymmärtäessämme symboleja.

Kirjallisuus hyödyntää kaikkia meille ikonisiksi muuttuneita symboleja. Se luo myös ei-konventionaalisia symboleita, jotka eivät jää pysyviksi. Samoin kuin uutta luovia metaforia, jotka kestävät vain hetken. Kielitieteessä puhutaan kirjallisuuden symboleista ja sillä viitataan sekä yleisiin kulttuurisiin symboleihin että jollekin kirjailijalle tyypillisiin yksityisiin merkityksiin (Lähde: Tieteen termipankki: symboli). Se, että kirjailija tuntee kulttuuriperimänsä symboliikan, avaa sekä tarinankerronnalliset että nimeämistä helpottavat työkalut käyttöön. Tarinaan on näin ollen mahdollisuus luoda aivan uusia tasoja pelkästään henkilöihahmon nimen kautta. Myös kirjallisuusterapia tunnustaa metaforan voiman, jossa monitulkintainen ja jokaiselle omanlaisensa metafora on turvallinen työkalu käsitellä ja ymmärtää voimakkaita tunteita (Maanmieli 2020, 6.)

4.5.2 Kukat - nuo tunteiden tulkit

Kukat ovat tyypillistä symboliikkaa, joilla on ilmaistu erilaisia tunteita, toiveita ja jopa luonteenpiirteitä. Ruusua pidetään vahvan, uskollisen rakkauden kukkana, varsinkin jos se on tummanpunainen. (Lempiäinen 2006, 245–246.) Naiset voidaan nimetä kirjallisuudessa kukkien mukaan ja samalla annetaan vihje henkilön luonteesta. Munron novellissa *Ruhtinaallisia selkäsaunoja* kukkien käyttäminen niminä on hyvä esimerkki konventionaalisesta symboliikasta sekä Munron tavasta rikkoa vanha totuttu odotusarvo. Samalla hän tuo uutta ruusun symbolistiseen nimeen.

Perheväkivallasta sekä seksuaalisesta häirinnästä kertovan tarinan päähenkilö on tyttö, nimeltä Rose (Ruusu), jonka äitipuoli Flo (todennäköisesti lyhenne Florasta, kukasta) yllyttää miehensä, Rosen isän, pahoinpitelemään tytärtään; ”Rosen isä oli ruhtinaallisten pieksäjäisten kuningas” (RS, 5)/ ”Her father was king of the royal beatings” (RB, 3). Rosen velipuolta, Flon omaa poikaa Briania, lyönnit eivät koske. Sen kertoo jo Brianin nimikin; alkuperältään ilmeisesti vanha kelttiläinen sana tarkoittaa jaloa, aatelistia korkeampiasemaista (Hanks & Hodges 1990, 48). Munro on nimennyt yhtä tarkkaan muutkin sivuhenkilöt: Rosen maailmaa järjestyttävä ja jonkinasteiseksi pakkomielteeksi kehittyvä hahmo on nimeltään Becky Tyde, ”isopäinen kovaääninen kääpiö, jolla oli maskotin sukupuoleton patsasteleva käynti, punainen samettibaskeri, kiero niska joka pakotti hänet kulkemaan pää kallellaan”, jota hänen isänsä piti ja pieksi aiemmin suljettujen ovien takana, mutta kulkee nykyään vapaana ja ”suupalttina” (RS, 11–15). Becky on lempinimi Rebeccasta, jonka suomennos hepreasta on yhden tulkinnan mukaan *lumoava, pauloihinsa kietova* (Lempiäinen 2001, 183). Beckyn (*beki*) ääntämys on hyvin lähellä englanninkielistä sanaa *begging* (*kerjätä*). Kyseessä tuskin on sattuma, sillä novelli julkaistiin kokoelmassa nimeltään *The Beggar Maid*. Tänä *me-too*-aikakautena seksuaalisesta ahdistelusta kertova tarina on hyvin ajankohtainen, myös novellikokoelman nimeltä. Jokainen seksuaalisesti ahdisteltu tai pahoinpidelty nainen voinee myös allekirjoittaa sen, että heidän kertomukseensa suhtaudutaan kyseenalaistaen ja jos tapahtunut todetaan, ”he itse *kerjäsivät* sitä”.

Beckyn sukunimi Tyde (*thaid*) kuulostaa ääneen sanottuna sidotulta, mitä Becky luultavasti on ollutkin. Beckyn ja hänen veljensä isä oli kuollut miesjoukon ruoskimana. Julkinen vihanpito johtui siitä, että teurastajana toimineen isän huhuttiin saataneen Beckyn raskaaksi. Becky ja veljensä Robert saivat suuren perinnön, jonka turvin he ostivat talon ja Robert perusti lihakaupan; ”Beckyn lihakauppiasveli oli nimeltään Robert, mutta häntä sanottiin usein Robertaksi, lauhkean hermostuneen käytöksensä vuoksi” (RS, 11). Lukijalle herää epämiellyttävä tunne, ettei Becky ollut ainoa, jota isä piinasi ja alisti.

Romaaniini halusin myös mukaan kukkasymboliikkaa, joten valitsin *Myrna*-astion, joka on saanut nimensä valovoimaisen amerikkalaisen elokuvatähti Myrna Loy (1905–1993) mukaan. Maailman vahvimmassa Jannessa toistuvasta astiastosta

menee heti tarinan alussa yksi kuppi rikki, kun päähenkilön äiti näkee tyttärensä jäävän auton tönäisemäksi. Myrnat ovat kaikille suomalaisille tuttuja – ja vahva menneisyyttä henkivä ajankuva. Kuppi symboloi perheen yllä huokuvaa pelkoa lapsen menetyksestä, joka ohjaa perheenäidin ajatuksia, puheita ja käytöstä. Tarinan päähenkilö joutuu kattamaan Myrnat lähes päivittäin arvovieraille (kun *Ruskat* riittävät vähempiarvoiselle ja omalle väelle) ja toteamaan yhden kupin puuttumisen päivästä toiseen. Lopussa tarinaa astiastosta menee toinenkin kuppi rikki tyttären toisenlaisen menettämisen säikäyttämänä ja perheenisä päättää ostaa vahvemman astiaston tilalle.

4.5.3 Faabelit ja muut moraaliset vaikutteet

Metaforan laajentaminen allegoriseksi tarinaksi kuului jo faabelin traditioon, jonka tehtävänä oli esittää ”ajaton ja yleispätevä (konservatiivinen) moraalit” (Bürger 1977, 21–48). Seuraavassa tarkastelen nimiä osana kertomusta, jossa Munro hyödyntää faabelin traditiota nerokkaasti.

Munro kuvailee novellissaan *Miles City, Montana* (MCM) ärsyttävän lapsen nimeltä Steve, joka kuolee novellissa. Steve on arkipäiväistynyt muoto alkuperäisestä nimestä Stephen (Hanks & Hodges 1990, 309). *Step-hen* - nimen alku *step* vie ajatukset etuliitteeseen sanassa *stepson* (poikapuoli). *Hen* puolestaan tarkoittaa sekä *kanaa* että *typerää henkilöä*. Kun novellin kertoja saa nostalgiakohtauksen, hän kaipaava lapsuuden maitotilaa, aikaa ”ennen kalkkunoita” (MCM, 101). Kalkkunat ovat notkuneet kertojan kotitilalla vähän kuten Stevekin, typerinä ja vailla omaa päämäärää; ”Kalkkunaan verrattuna kana on Einstein” (MCM, 102) ja Steven kohtalo on siten ikään kuin sinitöity; ”Kalkkunoista näkee, että ne ovat kulkemassa vääjäämättä kohti pakastamoaa ja ruokapöytää. Ne eivät pyri elämään omaa elämäänsä...” (MCM, 101–102).

Kertoja rinnastaa Steven ulkonäön kalkkunaan; ”teräväpiirteiset, nokkavan näköiset kasvot” (MCM, 92). Englanninkielinen kuvaus on lähellä hirviön kuvausta, sillä *sharp-honed* antaa hirviömäisen, kirveellä veistetyn ja äärimmäisen ruman kuvan.

”Pidin hänestä enkä pitänyt. --- Mutta kun lauantaiaamuisin näin hänen laihaa, itsevarman hahmonsa työntyvän setripuuaidan läpi tiesin että minua odotti taas jokin ja että hän päättäisi mikä.” (MCM, 93.)

Jopa kuvaus kalkkunoiden navetoista ”peltisinä vajoina” (MCM, 102) heijastaa Steve Gauleyn ja hänen isänsä asumusta, joka kuvataan vain ”vähän vajaa kummoisempaan tönönä” (MCM, 93). Kaukaa katsottuna kalkkunat näyttävät niityllä ”lepattavalta pyykiltä” (MCM, 102), aivan kuten kuollut Steve Gauley näytti ”räsykasalta” (MCM, 92). Kertoja muistelee nuoruuttaan, jossa kalkkunaniitty tulvi ja hän joutui soutamaan pellolle isänsä kanssa pelastamaan nuo ”tyhmät kalkkunat” (MCM, 102). Kalkkunoiden mukana tulivat kalkkunan suolistajat ja kynijät, jotka toivat tilalle väkivallan uhan

ja arvaamattoman käytöksen; ”elämän, jota äiti ei olisi suvainnut --- nuoret miehet, jotka pitivät siellä väliaikaista majaa” (MCM, 101). Aivan kuten Steve piti kertojan lapsuudenkodissa väliaikaista majaa ja toi tullessaan samanlaisen tunnelman. Steven kuvailtu ulkomuoto toistuu hänen nimessään, jota tarkastelen myöhemmin nimen analogian kautta.

4.6 Analogiset nimet – mielikuva, kielikuva

Henkilöhahmoa voidaan tutkia myös nimen analogian kautta eli millaisena hahmon voi nähdä tai kuulla kirjoitetun tai ääneen lausutun nimensä kautta. Jotta nimi olisi luotettava tiedonantaja, se täytyy suhteuttaa tarinan kokonaisuuteen ja intertekstuaaliin viittauksiin. (Rimmon-Kenan 1991, Doody 2016 ja Kiskola 2018.)

Mietin pitkään, mikä olisi sopiva nimi romaanissani *Maaailman vahvin Janne* toimivalle puhelinkeskusneiti Sirkulle, joka toimii samalla koko kylän tietopankkina. Vasta kun muistin vanhan sanonnan juoruilusta ”pikkulinnut lauloivat”, ajattelin heti, että Sirkku olisi sirkuttamassa lintuna langalla yhdistäessään puheluja. Sen jälkeen mikään muu nimi ei tuntunut sopivammalta.

Rimmon-Kenanin (1991) mukaan nimen analogialla (yhdenmukaisuus) viitataan henkilöhahmon nimen rinnastuvan hänen luonteeseensa tai ulkonäköönsä visuaalisesti, akustisesti, artikulaatioltaan ja/tai morfologisesti. Jos nimen kirjaimet tarjoavat meille pyöreitä muotoja, voimme nähdä hahmon pyöreänä. Akustisuus puolestaan vihjaa siihen, millaisena kuulemme henkilön hänen nimensä perusteella; millaisen äänen hänen nimensä ääneen lausuminen synnyttää. Onko ääni pehmeiden vokaalien vai kovien konsonanttien nimi. (Kiskola 2018.)

Analogialla kirjoittaja voi luoda henkilöhahmolleen herkullisen kontrastin tai ristiriidan luonteeseen. Päähenkilön voi nimetä hyvin anteliaalla nimellä, mutta hänen luonteensa osoittautuu sietämättömän saidaksi. Pyhäksi nimetty hahmo puolestaan saattaa sortua toistuvasti tekopyhään käytökseen. Tulkintavastuu jää kuitenkin lukijalle, sillä ilman tarinan kokonaisuuden hahmottamista sekä intertekstuaalisten viittauksien huomioonottamista, nimi ei ole itsessään kovin luotettava tiedonantaja (Doody 2016).

Onomatopoeiassa sana kuulostaa samalta kuin tapahtuma, jota se kuvaa (esimerkiksi splash) ja usein lasten kirjallisuus hyödyntää tätä tapaa; ”miten kukko sanoo? Kukkokiekuu.” Myös erilaiset verbit voivat olla itse äänellistä toimintaa selittäviä; ”kärpänen surisee”. (Khatena, 1975.) Ideofoni on puolestaan aistimusta foneettisesti symbolisoiva sana ja se on harvinaisempi englannin kielessä (Childs, 1994).

4.6.1 Köhlerin pulleat sekä sahalaitaiset sanat

Hahmopsykologian uranuurtaja Wolfgang Köhler (1887–1967) toi tunnetuksi noin sanotun *Bouba / Kiki*-efektin (1929). Siihen viitataan aina kun halutaan tuoda esille äänteen ja muodon assosiaatio. Köhlerin tutkimuksissa osallistujille esitettiin sanat bouba ja kiki. Osallistujat yhdistivät sanan bouba pyöreään muotoon. Samankaltainen mielenyhtymä koskee myös muita bilabiaalisia konsonantteja (äänne muodostetaan yhdessä ylähuulten ja alahuulten avulla) kuten W, B ja M sekä muita konsonantteja kuten L ja N. Pyöristetyt vokaalit kuten U ja O miellettiin pehmeisiin ja pyöreisiin muotoihin. Kikin muoto miellettiin puolestaan rosoiseksi. Teräviin muotoihin yhdistettiin myös äänettömät loppukonsonantit (K, P, T) sekä pyöristämättömät vokaalit kuten I. (Maurer, Pathman & Mondloch 2006, 9; 316–322 sekä Sidhu 2015.)

Aamos edustaa nimenä *Maailman vahvimmassa Jannessa* juuri tuollaista pehmeää ja pyöreää hahmoa, millainen Bouba/Kiki-tutkimuksessa todetaan. Jos nimi lausutaan ääneen, nimen alkuun muodostuu Aamoksen nimen alusta suun avauksen ääni *aa*, joka on myös mielihyvän ääni. Myös *mos*-äänne viittaa herkutteluun, sillä se tuo mieleen *mussutuksen*. Viljamyllärielle, jonka ansiosta herkkuja leivotaan, se on oikein sopiva nimi.

Äiti ja Isä kirjoitetaan perinteisesti pienellä, mutta tein valinnan kirjoittaa ne romaaniin erisniminä. Vaikka molemmissa nimissä vokaalit ovat enemmistönä, isolla alkukirjaimella niihin tulee jylhäyttä ja korkeutta. Äiti kohoaa kuin vuorena ja Isä tornitalona ja pitkänä toteemina kertojalapsen katsoessa vanhempiaan ylöspäin.

4.6.2 Kulmikas konsonantti kuten Schwarzenegger

Saija Järvimäki (2008) on tutkinut etunimistä syntyviä mielikuvia nykysuomen pro gradu-tutkielmassa. Vaikka tutkimus pohjautuu pääasiassa suomalaisten nimien herättämiin mielikuviin, on Järvimäki saanut alkuperäisen idean tutkielmansa Morganin, O'Neillin ja Harrén tutkimuksesta *Nicknames, Their Origins and Social Consequences* (1979). Heidän tutkimuksessaan selvitettiin, liittävätkö ihmiset tiettyihin nimiin samoja persoonallisuuden piirteitä. Vuonna 1979 tehty tutkimus ei ehkä enää ole tältä osin ajankohtainen, mutta Järvimäen tutkimus osoittaa, että nimet herättävät edelleen mielikuvia, vaikka ne olisivat vaihtuviakin sukupolvesta toiseen. Mielikuvat eivät kuitenkaan ole aina yhteneväisiä edes yhden sukupolven sisällä, vaan pohjautuvat eri ihmisillä heidän omiin kokemuksiinsa tai nimen erilaisten omistajien tuntemiseen (Lempiäinen 2001, 6). Nämä nimenkantajaa koskevat kielenulkoiset assosiaatiot ja mielikuvat voivat perustua nimen rakenteeseen, kirjoitusasuun tai semantiikkaan (nimien sisältö) tai äänteellisesti läheiseen ilmaisuun (Kiviniemi 1982, 13).

Emme voi tietää, mikä Munron oma mielipide on nimestä Verna, mutta ainakin hän onnistuu luomaan novellissa *Lasten leikkiä* Verna-nimen ympärille valtavan vastenmielisyyden tunnelman. Hän on myös täysin tietoinen, että Verna tarkoittaa latinaksi *kevättä*;

”Vernan isoäidin nimi oli rouva Home. --- Sitten tuli Verna. --- Hän ilmestyi kesällä ennen kuin minä menin kouluun. En muista että hän olisi sanonut minulle nimeään – hän ei ottanut kontaktia tavalliseen tapaan enkä minä usko että olisin kysynyt sitä häneltä. --- Ja hänen nimensä, Verna – en pitänyt siitäkään. Minusta se ei kuulostanut kevätpuron solinalta eikä vihreältä ruohikolta eikä kukkaseppeleiltä eikä liehuvilta kesämekoilta. Se kuulosti enemmän sitkeältä piparminttusyljeltä, vihreältä limalta.” (LL, 234–236.)

Etunimistä syntyviä mielikuvia hyödynnetään erityisesti lastenkirjallisuudessa ja kirjailija voi herättää lukijassaan erilaisia tunteita karakterisoimalla henkilöhahmonsa hyvinkin tarkkaan. Bertillsin (2003, 100–159) mukaan lastenkirjallisuudessa hahmoja nimenomaan ymmärretään heidän nimien kautta, sillä ne selittävät tämän aseman ja luonteen toisiin hahmoihin verrattuna. Järvimäki (2008, 18) kiteyttää Bertillsin esittämät esimerkit hyvin; ”Nimet voivat kuvata esimerkiksi hahmon käyttäytymistä, tapoja tai ulkonäköä ja ne ovat usein kielellä leikkiviä, monitulkintaisia ja onomatopoeettisia” sekä nostaa esille Tikkanen (2000, 96) huomion, että ”nimet ovat siis sidoksissa yhteiskuntaan, aikaan ja merkitykseen”. (Järvimäki 2008, 5–18.)

Labiaalisilla eli suun etuosassa suppeasti lausuttavilla konsonanteilla alkavat sanat viittaavat englannin kielessä usein pienuuteen, kirjoittaa Seeman (1983) ja nostaa esimerkeiksi sanat *midget*, *baby* ja *weak*. Seeman myös huomioi, että naisten nimissä käytetään usein labiaalisia konsonantteja, kun taas miesten nimissä enemmän velaarisia konsonantteja, jotka assosioituvat usein suuriin sanoihin kuten *great*, *grand* ja *heavy*. (Seeman 1983, 240.) Voimakkaat konsonantit nimessä antavat olettaa, että henkilöhahmo on iso, voimakas ja jollain tavalla kulmikas kuten elävän elämän esimerkki Schwarzenegger, jonka nimen ääntäminen ja artikulointi vaatii lihasvoimaa (Rimon-Kenan 1991 ja Kiskola 2018).

Luodessani romaaniini hahmoja, halusin tehdä kunniaa suomalaisissa maalaiskylissä tapana olleelle nimeämiselle. Kaikille annettiin lempinimi, sillä se oli osoitus yhteisöön kuulumisesta. Romaanissa korostuu kuitenkin pyhäkoulun opettaja Savolaisen Lean nimi, joka sanotaan kokonimen muodossa. Yleensä se kertoo tarpeesta työntää henkilö kauemmaksi, syystä tai toisesta. Aivan kuten *Miles City, Montanassa* kertojainä kutsuu Steveä pääasiassa kokonimellä. Sillä on toisaalta etäännyttävä, toisaalta sekä etu- että sukunimen symboliikkaa korostava vaikutus.

Halusin myös luoda 1970-luvun kylämiljööseen kauppoja tai palveluja, joita ei enää ole, kuten kylän oma mylly. Usein tuon palvelun tuottaminen antoi työnsä teki-jälle jo tarvittavan nimen etuliitteen tai mahdollisesti lempinimen. 1970-luvulla joka kylässä oli erillinen kemikaliokauppa eli kemppari, josta ostettiin alusasut ja

kemikaalituotteet. Muutoksen tuulet olivat kuitenkin jo ilmassa, koska paremman väen kauppoihin alkoi ilmestyä pikkuhiljaa kosmetiikkaosasto, jota Kempparin Korree Kirsti käy kadehtimassa. Tuohon aikaan pidettiin koreilijana ihmistä, joka laittautui tai seurasi muotia. Ihmisten suussa kaunis ihminen muuttui koreaksi, mutta savolaisessa kylässä korree on oikeampi muoto ja latistaa Kirsti-nimeä, joka nousee korkeuksiin ja hoikkana kuin kurki konsanaan.

Tavalliset Kiljuset puolestaan halusivat itselleen arvokkaamman nimen ja vaihtoivat sen aikoinaan Ruotsissa käytyään Killinkiin, joka on varmaankin saanut alkunsa hienolta kuulostavalta englantilaisesta shillinkistä. Kun sitten Entinen kansakoulunopettaja "Killinki kävi kerran 1960-luvulla etelässä ja sai siellä ryhmämatkalla mukana olleelta rouvalta kuulla, että hänen sukunimensä lausutaan Tzillingi ja että nimi on paremman väen nimi", niin tämä uusi "arvonnousu" nousi Killinkille yhtä pahasti hattuun, kuin hänen isoisälleen aikoinaan Kiljusen nimen jättäminen Ruotsiin. Kansakoulu muuttui peruskouluksi romaanin päähenkilön syntymävuotena eli vuonna 1972 ja sen jälkeen opettajia kutsuttiin luokanopettajiksi. Koska Killinkille tuottaa vaikeuksia "opettaa rahvaan lapsia", hän on menettänyt työnsä ja ammattinimikkeen eteen on lisätty sana entinen, kuten tuolloin oli tapana.

Morfologisuuden eli muoto-opin kautta voi pohtia, millaisia sanoja nimestä saadaan muodostettua (RimmonKenan 1991, 88–89). Toinen romaanissa mainittu "entinen" suuruus on "Vieteri-Einari, joka oli entinen piirimestari lankulta ponnistuksessa" eli pituushypyssä. Einari kuulostaa samalla tavalla ponnahtavalta kuin vieteri, ja siinä on samalla tavalla vokaaleita kuin myös ri-loppu, joka särähtää kivasti. Sekä vieteri että Einari "rimmaavat" piirimestarin kanssa.

Lainaston hoitaja Kirja-Pirkon nimi vaatii paljon ponnistusta ääneen sanottuna. Suu joutuu ärisemään, aivan kuten Kirja-Pirkko epäsovivaa kirjallisuutta lainaaville lapsille. 1970-luvulla koko kylä vielä kasvatti ja valvoi lasten touhuja. Kirja-Pirkko oli ottanut moraalinvartijan tehtävän vahtiessaan, etteivät lapset turmellu vääränlaisesta kirjallisuudesta.

Munro suuntaa lukijan tietoiseksi nimien analogiasta ja ääntämyksen tärkeydestä. Hän kiinnittää lukijan huomion nimillä leikkimiseen esimerkiksi novelleissaan *Material* ja *The Ottawa Valley*.

"Her daughter Dotty we called the harlot-in-residence. I wonder why we chose to say harlot; that was not, is not, a word in general use. I suppose it had a classy sound, a classy depraved sound, contrasting ironically - we were strong on irony - with Dotty herself." (*Material / Something I've been meaning to tell you*, 37.)

Ylläolevan esimerkin Dottyn kutsuminen liikanimellä harlot-in-residence kuulostaa enemmänkin kiusaamiselta ja pilkkanimeltä kuin ironialta, kuten kertoja vakuuttaa. Vaikka emme tiedä, millaista äänensävyä novellissa Dottysta käytetään, on helppo kuvitella pilkallinen nuotti Dottysta tai Dottyille puhuttaessa.

“Uncle James kept the Irish accent my mother had lost and Aunt Dodie had halfway lost. His voice was lovely, saying the children’s names. Mar-ie, Ron-ald, Ru-thie. So tenderly, comfortingly, reproachfully he said their names, as if the names, or the children themselves, were jokes played on him.” (*The Ottawa Valley / Something I’ve been meaning to tell you*, 271.)

Yllä olevan esimerkin James-enon puhetavasta välittyy puolestaan tyystin erilainen tunnelma ja mielikuva. Kertoja rakastaa Jamesin irlantilaista aksenttia, jonka hänen äitinsä ja tätinsä ovat jo kadottaneet. James-eno pitää yllä suvun perimää. Kun hän sanoo lasten nimet, hän sanoo ne ”niin lempeästi, lohduttavasti ja moittivasti” (vapaa suomennos). Vaikka kertoja toteaa enon sanovan nimet vitseinä, kaikesta – sekä enon puheesta että kertojan muistelusta – välittyy rakastava, lämmin tunnelma. Nimissä, kuten kaikessa kirjoitetussa ja puhutussa pätee se, että ei se, mitä sanotaan tai kirjoitetaan, vaan miten.

4.6.3 Lempinimet

Lempinimet voivat olla täysin typeriä ja lapsellisia, kuten äskeisen kappaleen esimerkiksi harlot-in-residence. Munro jakaa kanssamme esimerkin kiusallisista lempinimistä novellissaan *Se mitä muistetaan*, jossa nuori Meriel ei halua aviomiehensä Pierren lapsuudenystävän Jonaksen tulevan heille kylään, sillä tämä taantuu aina lapseksi. Kukapa haluaisi nähdä aviomiehensä ”Pissapäänä”?

“Jonas nukkui olohuoneen sohvalla ja heitti aamuisin peitteensä lattialle hänen keräiltäväkseen. Hän valvotti Pierreä yömyöhään jutellen asioista jotka olivat tapahtuneet kun he olivat olleet teini-iässä tai vieläkin nuorempia. Pierren lempinimi oli ollut siihen aikaan Pissapää ja sitä Jonas käytti yhä ja puhui vanhoista kavereistaan Haisulista ja Lekurista ja Heppulista, jotka Meriel oli oppinut tuntemaan aivan toisilla nimillä – Stan ja Don ja Rick.” (SMM, 271.)

Ihan uuden käsityksen nimoregressiosta antaa Peter Backhausin (2020) tutkimus John Updiken (1932–2009) *Jänis*-kirjasarjan nimistä. Kirjasarja kuvaa fiktiivisen amerikkalaisen Harry ”Rabbit” Angstromin elämää 1950-luvun lopulta 1980-luvulle. Tutkimus *Harry, You Must Stop Living in the Past* nostaa esille kirjoissa esiintyvän nimeämistyylin; Harry puhuu ihmisistä ja paikoista nimillä, jotka eivät ole enää ajan tasalla. Hän kutsuu ihmisiä heidän vanhoilla lempinimillään tai nykyään naimisissa olevia naisia edelleen heidän tyttönimillään. Kaupat, jotka ovat lopettaneet toimintansa aikoja sitten, ovat edelleen samannimisiä. Kirjailijan valinta korostaa näin päähenkilön eli Harryn halua palata toistuvasti omaan menneisyyteensä, jossa hän - nykyisen tavallisen ja tylsän elämän sijaan - oli hetken aikaa koulunsa juhlistu koripallotähti. (Backhaus 2020, 210–221.)

Seeman (1983) kuvailee lempinimien syntymisen tapahtuvan samankaltaisesti kuin unien. Mieli ikään kuin uuttaa todellisuudesta tiedostamattoman muutosprosessin kautta uusia merkityksiä ja symboleja. Seemanin mukaan mieli hyödyntää taantumista, päällekkäisyyttä, siirtymistä ja kääntämistä. On havaittu, että nimien muokkamiseen liittyvät prosessit ovat identtisiä lapsuuden logiikan perusteella (Seeman 1979). Lempinimet voivat kuulostaa taantuneelta puheelta, sillä ne pyrkivät olemaan sanojalleen hyvin helppoja ääntää. Esimerkiksi *th*-äänteen välttely Theodorissa supistaa nimen Teddyksi. *R*-konsonantti on lapselle haasteellinen ääntää, joten Sarah pehminee Sallyksi tai Robert Bobbyksi. Lempinimet voivat kuvastaa lausutulta muodoltaan myös lapsuuden tärkeitä ihmisiä eli perheenjäseniä; esimerkiksi Baby tai Sonny (*son eng. poika*). Lempinimi voi olla myös matkittua puhetta, jossa vain osa nimen muodosta käytetään, kuten Miriam lyhenee Mimiksi tai Giuseppe Pepeksi. Joskus myös nimi tuplaantuu kuten esimerkiksi John-John tai kuten romaanissani *Maailman vahvimmassa Janne* symbioottisessa suhteessa elävät lapset Marjanne (Marianne) ja Janne. Nimet ovat hyvin joustavaa materiaalia, ne tiivistyvät (esimerkiksi Marlene Marie-Helenistä) tai supistuvat puhujan mukaan. Lempinimet ovat usein symboleja, jotka juontuvat henkilön fyysisistä ominaisuuksista, persoonallisista piirteistä tai kansallisuudesta (Dutch, Finn ym) – jopa eläinmaisesta olemuksesta (Nalle, Bunny (*eng. Pupu*) tms). Lempinimien symboliikalla voi myös leikitellä; lantio The Pelvis näyttää ja kuulostaa Elvis Presleyltä. (Seeman 1983, 240–242.)

Lempinimellä saatetaan haluta myös piilottaa alkuperäinen nimi. Munro tuo tämän esille novellissaan *Lasten leikkiä*. Hän haluaa laittaa lukijan seuraamaan lempinimen avaamista, jossa näennäisesti kevyen nimen taakse piiloutuu Kristusta tarkoittava nimi. Mikä sopisikaan paremmin aviomiehen nimeksi, joka on naimisissa naisen kanssa, joka paljastuu tarinassa murhaajaksi lukijalle sekä katoliselle rippipapilleen, mutta ei aviomiehelleen; ”Charlenen miehen nimi oli Kit. Muistin sen nyt. He purjehtivat yhdessä. Christopher. Kit. Christopher. C.” (LL, 259.)

Koska lempinimet viittaavat usein johonkin erityiseen tai huomiota herättävään ominaisuuteen (Bertills 2003, 394–397.), on luonnollista, että nopeudestaan tunnettu voittoisa urheilija saatetaan nimetä Salamaksi. *Maailman vahvimmassa Jannessassa* esitellen perinteistä traditiota nimetä kylän sisällä tutut ihmiset lempinimillä. Usein nimet ovat sisäpiirihuumoria, joka ei aukene ilman kontekstia ihmisen taustaan, työhön, ulkonäköön tai kulttuuriin. Nimiä ei yleensä anneta pilkallisina, vaikkakin niitä käytetään lähinnä silloin, kun nimen omaaja itse ei ole paikalla. Usein nimissä käytetään kekseliäisyyttä, joka yhdistää mahdollisesti henkilön eri ominaisuuksia. Näin esimerkiksi *Maailman vahvin Janne*-romaanissani ulkomuodoltaan pieni ja pyöreä, mutta työstään rivakasti selviytyvä sähkömies saa syntymänimensä sijaan lempinimen Pallosalama tai pikkukylän kemikaliokauppaa pitävä ja ulkomuodostaan tarkka Kirsti saa nimeensä etuliitteen korea; KorreeKirsti.

4.6.4 Kaimat

Mielleyhtymä, mikä samannimisestä heijastuu, on tärkeä. Vanhempi nimenkantaja antaa esimerkkiä – hyvää tai huonoa – miten elämä on tullut elettyä. Hän saattaa jopa ennustaa nuoremman kaimansa kohtalon. Nuorempi kaima voi peilata omia valintojaan hänen elämäänsä vasten. Munro on hyödyntänyt tätä näkökulmaa novellissaan *Se mitä muistetaan*, jossa nuori Meriel on hautajaismatkalla toiseen kaupunkiin;

”päättänyt käyttää tilaisuutta hyväkseen käydäkseen tapaamassa äitivainajansa suuresti rakastamaa ja ihaillemaa naista, jonka mukaan äiti oli nimennyt tyttärensäkin ja jota Meriel oli aina kutsunut tädiksi vaikkeivät he olleetkaan mitään sukua. Muriel-täti. (Meriel oli vaihtanut nimensä kirjoitusasun vasta ollessaan collegessa.)” (SMM, 277).

Muriel-täti alkaa muistella omaa villiä nuoruuttaan ja orgioita, joihin aikoinaan osallistui. Tämän yhtäkkisen muiston tuo pintaan Merielin mukana oleva lääkäri Eric Asher, joka lähti hautajaisista sattumalta kускаamaan Merieliä vanhustenkotiin. Kaihin sokaisema vanha Muriel näkee näiden kahden toisilleen vieraan ihmisen vetovoiman ja tietää jo ennen Merieliä, että tämä tulee sortumaan aviorikokseen. Tietyllä tavalla hänen innostunut reaktionsa nuoreen lääkäriin – jota hänellä ei ole Merielin aviomieheen – antaa Merielille luvan hurmaantumiseen. Miehen nimi ennakoi myös tämän kohtaloa; erämaalääkäri Asher (*ash* eng. *tuhka*) kuolee hälytyslennolla helikopterin maahansyöksyssä ja katoaa lopullisesti Merielin elämästä kuin tuhka tuuleen. Viittaus Munron toisen novellin Äitini uni hahmoon, kuoliaaksi Irlanninmeren yllä palaneeseen lentäjä-Georgeen, on ilmeinen. Käsittelen tätä tarkemmin kappaleessa *Äitini uni*.

Michal Ephratt (2017) on tutkinut Haifan yliopistossa israelilaisten kokemuksia kokonimen jakamisesta julkisuudesta tunnetun henkilön kanssa. Hän tarkasteli muun muassa nimen herättämiä asenteita ja tunteita sekä nimenkantajan kokemuksia omasta (jaetusta nimi-)identiteetistään. Samanimisyys herätti voimakkaita tunteita, sillä nimen avulla ihmiset kokivat rajaavansa (hallitsevansa) ulkoisen maailman ja sisäisen itsensä. Vahvana tunteena nousi mustasukkaisuus omasta nimestä ja sen ohella kateus niitä kohtaan, joilla oli erikoisempi ja yksilöllisempi nimi. Osa hyväksyi samanimisyyden siinä tapauksessa, jos täyskaima edusti positiivista julkisuuskuvaa ja olivat helpottuneita siitä, ettei heidän nimensä edusta moraalisesti arveluttavaa henkilöä. Yllättäen nämä helpottuneet kaimat ilmaisivat myös empatiaa niille, jotka joutuivat ”jakamaan nimensä” tuomittujen rikollisten tai muiden epämääräisten nimenkantajien kanssa.

Maailman vahvimmassa Jannessassa esiintyvät lapset, päähenkilö Marjanne (Marianne) ja Janne haluavat samaistua toisiinsa ja olla yhtenäisiä. Marjanne pukeutuu Jannen vanhoihin vaatteisiin, kenkiin ja hokkareihin. Mariannen tuntemattomampi nimi taipuu savolaisten suussa Marjanneksi ja sointuu Jannen nimen kanssa, jolloin he ovat

lähes kaimoja. Janne – Johanneksen kutsumamuoto – on sukupuolineutraalinimi eli rinnakkaisnimi ja sitä voidaan käyttää myös tytön nimenä. Alkuperäiseltä merkitykseltään se kuvastaa Jumalan armoa. Mariannen nimi puolestaan on yhdistelmä Mariaa ja hänen äitiään Annaa. Päähenkilön nimi kuvastaa ristiriitaa sekä oman äidin että Jannen kanssa, sillä Mariannen nimessä on heijaste molemmista. (Lempiäinen 2001, 355–356; 153.)

Marianne on tuttu suomalaisille karamellina, Chymoksen vuonna 1949 kehittämänä minttusuklaana. Marianne on myös yksi tärkeimmistä Ranskan kansallissymboleista, edustaen vapautta. Musiikista tunnetuimpia Marianneja ovat englantilainen rock-laulaja Faithfull (*uskollinen*) sekä Leonard Cohenin tärkein muusa Marianne Ihlen, jolle Cohen kirjoitti muun muassa laulun *So long, Marianne*. Nämä kaikki teemat, joita Mariannen nimi symboloi, tulevat esille *Maailman vahvimman Jannen* päähenkilössä.

Romaanissani halusin pohtia myös mahdollisia syitä, miksi jotkut haluavat antaa lapselleen kuuluisan nimen;

”Minä kuulin kerran Väli-Matilta, että Tasajalka-Eerikin äiti Helvi oli kadehtinut hänen kolme kuukautta vanhempaa serkkuaan, ensimmäisen Eerikin äitiä Sylviä. Se Helvi matki kaikessa Sylviä! Aina oli samat mekot ja tukka samalla lailla, eikä se kestänyt yhtään, jos Sylvi oli mennyt ja ostanut jotain erilaista kangasta kaupungista. Heti sen piti itsensä sinne kärrätä ja mennä ostamaan sama. Koko kylä oli ihan kauhuissaan, kun Helvi meni jopa niin pitkälle, että otti samannimisen miehen itselleen, Pentti Koposen. Se oli meidän kylässä ihan helppoa, sillä joka toisessa talossa asui joku Pentti ja Koposia oli siellä ja täällä.”

Rakensin tarinaan kaksi näkökulmaa: halun antaa lapselle kuninkaallinen, yksinvaltiaan nimi, jotta lapsella olisi paremmat lähtökohdat elämälleen sekä toisen nimeäjän kokeman liioitellun kateuden (matkimisen).

”Se Helvin homma meni ihan hurjaksi ja siitä tuli lopulta kauhea skantaali. Kun Sylvi laittoi pojalleen monen kuninkaan nimen Eerikki, kun se oli naistenlehdestä lukenut, että se on yksinvaltiaan nimi, niin johan Helvi heti perässä omalle pojalleen saman! Ei saanut olla kauan se ensimmäinen Eerikki yksin valtias, kun oli toinen Eerikki Koponen kahden talon päässä ja tietenkin ne nimet meni koko ajan sekaisin. Siinä kävi vain sellainen raketia, että se ensimmäinen Eerikki syntyi eriparijaloilla ja toinen Eerikki tasajaloilla. Koska meidän kylällä ei pilkata ketään, niin kukaan ei ollut huomaavinaanakaan ensimmäisen Eerikin klenkkaamista, vaan toisena syntynyttä Eerikkiä alettiin kutsua Tasajalka-Eerikiksi.”

Kuten Epharattin tutkimuskin osoittaa, samannimisyys aiheuttaa ongelmia. Vanhemman hyvää tahtova (mutta motiiveiltaan ehkä kyseenalainen) nimenanto kääntyy Eerikkejä vastaan ja yhteisön on nimettävä heidät uudestaan, jotta väärinkäsitysiltä säästyttäisiin.

4.7 Myytit ja arkkityypit

”Myytti – riitti – on pyhän lähestymisen äidinkieli. Myytti on kertomus, joka irtoaa historiasta ja elää ja vaikuttaa kiinnittymättä tiettyyn aikaan – historiallisesta ajasta toiseen. Tulee merkitykselliseksi, silloin kun sitä toistetaan. --- Kun sitä toistetaan, niin samalla se ajaton kertomus realisoituu ja vaikuttaa siihen hetkeen. Siirtää jokin toiseen ajasta toiseen.”

Arkkipiispa emeritus Kari Mäkinen, 2021

Vaikka myyteistä puhutaan usein uskontojen yhteydessä, periaatteessa myytti on ainoastaan selittävä kertomus ja siten ”mikä tahansa luonnollisena esitetty ideologiskulttuurillinen muodostelma”. Myytit ajatellaan uskomuksina, joilla ei ole rationaalisia perusteita. Myyttien katsotaan edustavan luonnon tosiasioita, erilaisia ihmisen malleja ja toimintatapoja, joita jäljitellään. Myyttejä ei voi keksiä, vaan ne rakentuvat yleisön tunnustaessa ja toistaessa sitä sellaisena. Joku salaperäinen henkilöhahmo saatetaan kohottaa myyttiseksi, kuten jumalainen Garbo tai Brigitte Bardot. (Saariluoma 2000, 9–12; 26.)

Myyteistä puhutaan toisaalta tietämättömyyteen pohjautuvaksi harhaluuloksi ja kutsumalla jotain asiaa myytiksi, halutaan osoittaa sen olevan pelkkää illuusioita (Avis 1999, 100). Valistuksen perua olevan kritiikin sijaan romantiikka korosti myyttiä ikuisena tietona. Myytit ovat osaltaan myös tietoa, joka elää yhä meissä. Myyteistä on ammentanut varsinkin C.G.Jung (kts. mm. 1964; 1969), jonka kuuluisa myyttikäsitys rakentuu arkkityyppien varaan rakennetusta kollektiivisesta tiedostamattomasta. Arkkityypit ohjaavat usein kirjailijaa tiedostamattomasti (Kähmi 2001, 12–13). Vasta jälkikäteen huomasi itsekkin kirjoittaneeni *Maailman vahvimpaan Janneen* vanhaa viisasta naista edustavan Apteekkari-Eevan, joka on perheen lapseton perheystävä ja ehkä ainoa, joka oikeasti ymmärtää tarinan lasta (lapsia) ja suhtautuu heihin tasaveroisesti. Eevasta tulee kilpailija päähenkilön Äidin rinnalle. Näin syntyy mustasukkaisuus lapsen rakkaudesta. Se, että nimi Eeva on Raamatusta tuttu ihmiskunnan kantaäidin nimi, oli nimenomaan tiedostamaton valinta. Kuten myös Eevan ammatin valinta: apteekkia symboloi yhä tänä päivänäkin käärme.

Vesa Lehtinen (1996) pohtii, kuinka *Varjon arkkityyppi* kirjoitetaan yleensä edustamaan sitä tietoisuuden puolta, jota henkilö ei halua tunnustaa itsessään olevaksi. Varjo tuo näkyväksi kaikki kiusaukset, joihin päähenkilö voisi langeta. Aivan kuten Alice Munro on kirjoittanut Varjon roolin Stevelle *Miles City, Montanaan*. Itse halusin kirjoittaa Janneen rooliksi *Sankarin*, vaikkakin nimenomaan hänen kanssaan kaikki ”hässäkät” syntyvät. Hänen kanssaan päähenkilö saa kuitenkin elää lapsen elämää, kunnes lapsuus loppuu Janneen tapaturmaiseen kuolemaan. Samoin tapahtuu

myös Munron novellissa, mutta toisin kuin Jannen tapauksessa, päähenkilö vakuutelee lukijaa kaikin tavoin, että Steve ansaitsi kuolemansa olemalla ärsyttävä lapsi.

Aiskhyloksen tragedioissa kauhean kohtalon kohtaavat ihmiset ovat ansainneet sen. Katsojan ei tarvitse osoittaa heitä kohtaan empatiaa, sillä uhri ei ole uhri, vaan jollain tavalla rikkonut maailmanjärjestystä vastaan. Kun Agamemnon on ensin uhrannut tyttärensä saadakseen sotajoukoilleen suotuisat tuulet Troijan sotaan lähtiessä ja sen jälkeen rietastellut vieraalla maalla vuosikausia – ja kaiken kukkuraksi tuo kauuniin ja nuoren rakastajattarensa mukanaan, on vain oikeus ja kohtuus, että vaimo ja tämän rakastaja tappavat hänet. Hybris eli ylpeily katsottiin tällaiseksi rikkomukseksi, josta sai maksaa hengellään. Myöhemmin, jälki-nietzsheläinen modernin käsitys alkoi tuoda myyttikäsitykseen yhä enemmän moraalia ohjaavia tarinoita. Saatoimme aavistaa, miten tarinan henkilölle käy, sillä tietynlaiset tapahtumat tapahtuvat tietynlaisille henkilöille ja ne olivat usein seurausta huonoista valinnoista. Optimistisia tarinoita alkoi esiintyä myös. Yksi tällainen on modernin, kaikkivoipaisen ihmisen myytti, jossa itsenäinen ihminen selviytyy voittajana karua todellisuutta tai luontoa vastaan. (Saariluoma 2000, 15–16; 27; 29; 45.)

4.8 Avainroolit ja avainsanat

Tutkiessani Munron tapaa kirjoittaa, tein mielenkiintoisen löydöksen. Olin koko ajan peilannut hänen tapaansa nimetä henkilöihhmonsa Dickensin tutkimusten kautta oman mielenkiintoni pohjalta. Kuinka ollakaan, löysin *New Yorker*-lehden haastattelun (25.02.2015), joka on alunperin julkaistu kanadalaisessa lehdessä *The Montrealler* vuonna 1962. Siinä Munro kertoo seikkaperäisesti, että hänen – sekä hänen oman isänsä – ensimmäinen lukema oikea kirja oli Charles Dickensin *A Child's History of England*, joka lumosi hänet melodraamalla ja historialla, joka oli todellista historiaa. Kun Munro luettelee sujuvasti Dickensin hänelle avaamat Englannin historian, kuninkaalliset ja yhteiskuntajärjestelmän, ei voi olla ajattelematta, miten hän on jo tuolloin imenyt itseensä täydellisen tarinankerronnan rakenteen – ja nimeämisen tarkkuuden.

Todd Lubartin (2009) mukaan kirjoittamisen prosessin varhaiset mallit (kts. Hayes & Flower, 1980) pitivät sisällään kolme kognitiivista päätoimintaa; kirjoittamisen suunnittelun, tekstin luomisen tai luonnostelun ja lopuksi muokkauksen tai tarkistuksen. Tekstin sisällön tavoitteet asetetaan suunnitteluprosessissa (kts. Hayes & Nash, 1996) ja kirjailija määrittelee kirjoittamisen etenemisen jo tässä vaiheessa. Tekstin luurangon tai tekstin pienoismallin rakentaminen selkeyttää kirjoittajalle, miten tarina kestää – ja mitkä aiheet korostuvat. Samalla tekstin sisältö ja muoto täytyy päätätä. Lubart muistuttaa, että nämä kolme pääprosessia kehittyvät kirjoittajan kokemuksen mukana. Kokenut kirjoittaja pystyy rakentamaan alusta alkaen kehittyneemmän tavoiterakenteen mielessään kuin aloittelija – ja pitämään sen kirjoittamisen ajan

mielessään kirkkaana. Kun kirjailija on kirjoittanut kauan, hän pystyy tarkistamaan kirjoittamaansa tekstiä koko ajan koko tekstin kautta, kun aloitteleva kirjoittaja tarkistaa lauseita. Lubart nostaa esille Bereiterin ja Scaramalian (1987) tutkimuksen tekstin sisällöstä ja retoriikasta; sisällöstä on luettavissa tieto ja uskomukset, mutta verbaalisuus ja sanavalinnat ovat näkyvissä retorisisessa tilassa. Loistavassa tekstissä nuo kaksi maailmaa ovat tasapainossa ja niiden kesken käy vilkas dialogia. (Lubart 2009, 151–152.)

Selvästikin Munron yksi suunnitteluvaihe on ollut henkilöhahmojen nimeäminen ja nimien yhteensovittaminen draaman kaareen ja hahmojen kohtaloihin. Viimeistään lopussa, kun tekstiä lähdetään tarkistamaan, epäsovivat nimet tulisivat armotta esille, sillä niiden on palveltava tekstiä ja tarinan kulkua. Munron tekstin hallinta on kuitenkin niin ammattimaista ja novellien rakenne samaan aikaan sekä sirpaleista että ehjää, että jokainen osa-alue on otettu selkeästi huomioon jo alussa – tai tarkastuksen hetkellä kirjoitettu kylmänviileästi uusiksi.

Fantasian kirjoittamista tutkineet Ward ja Lawson (2009, 197) muistuttavat luovan kirjoittamisen avainroolista; uusienkin maailmojen juuret lepäävät vanhassa tiedossa. Uudet luomukset pohjautuvat siis jo aiheesta aiemmin kirjoitettuun sekä jo olemassa oleviin eläviin hahmoihin. Siten jonkinasteinen tuttuus tai tarttumapinta auttavat lukijaa omaksumaan uuden hahmon helpommin. Munron henkilöhahmot ja realistinen maailma sekä tunnistettavat, hahmoille sopivat nimet tekevät hänestä realistisen kerroksen osiaan.

Gasché (1986, 134) pohtii Derridan lauseen ”there cannot be any such thing as key words” valossa, kuinka saman termin erilaisia käyttötapoja samassa teoksessa pitäisi analysoida hermeneuttisen etsinnän kautta, jotta lopullinen merkitys paljastuu. Munrolla toistuvat samat sanat saman novellin sisällä usein kuin peilaten toisiaan tarinan eri aikatasoista. Entä jos Munro tästä tietoisena käyttää kaikkia sanoja – myös nimiä – *avainsanoina*, jotka avaavat tekstiin täysin uuden tason?

5 MILES CITY MONTANA-NOVELLI

Alice Munron *Miles City, Montanan* kertojaminä muistelee elämänsä kahta, toisiaan muistuttavaa traagista tapahtumaa; lapsuuden leikkikaverin hukkumista 1940-luvun Kanadassa ja myöhemmin 1960-luvulla oman lapsen täpärää pelastumista hukkumiselta. Retrospektiivistä kerrontaa säestää itsereflektiivinen kertoja, joka pohtii tapahtumien kulkua jälkiviisaana tai ajatuksiaan korjaten, kuin itseään lohduttaen. Naiskertojan tarina alkaa takaumalla, jossa hänen isänsä kantaa hukkuneen leikkikaverin, Steven, ruumiin pellon poikki heidän kotiinsa. Steven hautajaismuistot limittyvät novellissa 20 vuotta myöhemmin läheltä-piti-tilanteeseen uima-altaalla, jossa kertojan nuorempi tytär Meg on hukkua. Kertoja vertaa itseään ja aviomiestään kahteen lapseen ja kesälomamatka ennakoi heidän tulevaa eroaan. Sisarkateudelta kuulostava kinstastelu ja nujakointi läpäisee kertojan kaikki ihmissuhteet; kertojan ja Steven, kertojan ja aviomiehen sekä heidän kahden lapsensa välit.

Psykoanalyttinen kirjallisuustutkimus tarkastelisi kertojan suhtautumista toiseen lapseen ja tarpeeseen siirtää itsestään toisiin ihmisiin kivulloista psyykkistä sisältöä. Kertojaminä heijastaa itsestään ”pahan lapsen” toiseen. Näin hän tulee perusteluksi itselleen (ja lukijalle), miksi paha lapsi sietikin kuolla.

Novellin motiivina on vesi – tai sen puute. Tarinassa esiintyy vesi eri muodoissaan; sade ja kuivuus, keinokastellut laaksot, hiki, kaivot, hukkumiset ja melkein-hukkumiset, tulvat ja uima-altaat. Steven sukunimi on Gauley, joka on voimakkaasti kuohuva joki Länsi-Virginiassa, USA:ssa. Nimi saattaa olla sattumaa tai Munron valitsema metafora villistä ja kurittomasta ihmisestä. Koska symboli on yhteisesti sovittu merkki tai tunnus jollekin asialle, tehdäksemme vedenpitävän päätelmän, meillä täytyisi olla enemmän tietoa Gauley-jokea koskevasta sopimuksesta (Ojutkangas; Larjavaara; Miestamo & Ylikoski 2013, 196). (Kiskola 2018.)

5.1 Steve - pyhimys vai paholainen?

Pogacar, Pisanski Peterlin, Pokorn ja Pogačar (2017) ovat tutkineet äänisymboliikkaa ja henkilöhahmojen nimiä Charles Dickensin Oliver Twistin slovenialaisessa käännöksessä. Heidän tutkimuksensa tulos oli, että kielestä huolimatta lukijat pitivät samoja henkilöhahmoja sympaattisina tai vähemmän sympaattisina hahmojen nimien fonetiikan perusteella. Näin vahvistui myös Dickensin taito nimetä hahmot näiden luonteiden mukaisesti. Ilkeän hahmon luonteen tuli kuulua tai näkyä nimessä. (Pogacar, Pisanski Peterlin, Pokorn ja Pogačar 2017, 156.)

Miles City, Montanan Steven luonnetta on vaikea päätellä nimen fonetiikasta. Koska minäkertoja vaikuttaa epäluotettavalta, meidän täytyy suhtautua varauksellisesti hänen kuvaukseensa Steven ”ärsyttävästä” luonteesta. Steven ulkonäön kertoja kuvaa julmasti, mutta nimen analogian kautta tarkasteltuna nimi on yhteneväinen ulkonäön kuvauksen kanssa. Englannin kielessä ääntämys poikkeaa hyvinkin paljon kirjoitusmuodosta ja voi tuoda nimelle täysin uuden merkityksen ääneen sanottuna. Steven nimi englanniksi ääneen lausussa *stiiv* viittaa *i*-kirjainpainotuksella honteloon, laihaan hahmoon, mitä Steve kertojan kuvauksen mukaan onkin. Analogisen akustisuuden kautta nimeä tarkastellessamme saamme Steve-nimessä heti alkuun äänten *st*, jonka miellämme sekä *stop*-sanaan että sihahdukseen; *shh* (*hiljaa*)! Eniten Steve-nimen valintaa avaa yhdessä analogisen akustisuuden ja morfologisuuden kautta tarkasteltu nimi (Rimmon-Kenan 1991, 88–89). Lausussa Steve on muodostettava ensin *st*-äänne, jonka englantia puhuva yhdistää *pyhimystä/pyhää* koskevaan lyhenteeseen *St*. Tässä tapauksessa nimi ääntyy *ST-EVE* eli *st-iiv*. Siten mukana on vahva viittaus myös luomiskertomuksen langenneeseen, paratiisiin synnin tuoneeseen Eevaan (eng.*Eve=iiv*). Kun kertoja kuvaa Steven työntyvän ”setripuuaidan läpi” hänen lapsuudenperheen puutarhaansa ja ”usuttaneen minut touhuihin, joihin en olisi omin päin ryhtynyt” (MCM, 93), kertoja viittaa Steven mukanaan tuomaan pahaan ja syntiin. (Kiskola 2018.)

Steve-nimen tausta ja suosio piilee pyhimyslegendassa. Steve on arkimuoto Stephenistä, joka puolestaan on moderni muoto kreikankielisestä nimestä Stephanos joka tarkoittaa ”*se, joka kattaa, ympäröi*” eli *seppele, kruunu* (Hanks & Hodges 1990, 309). Seppeleen ohella nimellä viitataan myös marttyyrin kruunuun, joka löytyy kivien ja palmunlehtien ohella protomarttyyri Stefanosta kuvaavasta taiteesta. Kruunu kuvataan taiteessa laakeri- tai oliivipuun oksista punottuna seppeleenä tai jo marttyyrin sädekehäksi muuttuneena. Kertoja kuvaa kuolleen Steven hiuksista roikkuvan ”kuol-leita lehtiä, risuja ja ruohoa” (MCM, 92). (Kiskola 2018.)

Kristityille Pyhä Stephanos (Saint Stephen) on ensimmäinen tunnettu marttyyri (Ross 1996, 233–234). Hänet kivitettiin kuoliaaksi. Tämä näkökulma tuo uuden tason novelliin, sillä kertoja sanoo, että

”Eikä tuonut helpotusta sekään kun viimein kumarruin, poimin maasta **kiven** ja heitin sillä Steve Gauleyta. Sitä tunnetta ei voinut ymmärtää eikä ilmaista vaikka se vaimenikin jonkin ajan päästä raskaaksi oloksi ja sitten vain tuolloiseksi pahaksi mauksi – tutuksi heikoksi epäilyksi.” (MCM, 94.) Lihavointi lisätty.

Alkuperäisessä tekstissä kuitenkin vaimeneminen on muodossa *die down*, kuten hukkuvalle käy, kun hän painuu pinnan alle. Sanat *thin, familiar* puolestaan olivat jo aiemmin Steven ulkomuodon kuvauksesta tuttuja.

”There was no release, as when I would finally bend and pick up a stone and throw it at Steve Gauley. It could not be understood or expressed, though it died down after a while into a heaviness, then just a taste, an occasional taste – a **thin, familiar** misgiving.” (MCM, 86.) Lihavointi lisätty.

”Näen hänen kasvonsa mutaisina, mutta muuten tuttuina – Steve Gauleyn tutut, teräväpiirteiset, nokkavan näköiset kasvot – eivätkä ne voineet näyttää sellaisilta; pöhöttyneet ja muuttuneet ja mutaantuneethan ne varmaan olivat niin monta tuntia vedessä liottuaan.” (MCM, 92.)

Novellin alussa minäkertoja kertoi hämmästyttävän tarkasti Steven kuolleen ruumiin tilan ja ulkonäön. Hän myös ennakoiki kaikkitietävästi, että ”oli selvää, että he saattaisivat löytää jotakin hirveää” (MCM, 92). Mistä hän sen tiesi – ja mistä hän tiesi, että ruumis oli ollut jo monta tuntia vedessä? Oliko hän ollut todistamassa Steven kuolemaa?

Myöhemmässä kohtauksessa aikuisen kertojan perhe laulaa kesälomamatkalla laulua;

”Viisi pientä ankkaa läksi kerran uimaan
mäen taakse ja kauas pois.
Yksi pikku anka sanoi: Kvaak-kvaak-kvaak.
Neljä pikku ankkaa vain uimasta palaa.” (MCM, 99.)

”Five little ducks went out one day,
Over the hills and far away.
One little duck went
'Quack-quack-quack.'
Four little ducks came swimming back.” (MCM, 91.)

Laulun suomennos olettaa ankojen lähtevän uimaan. Alkuperäinen teksti kuitenkin kertoo heidän menneen ulos eräänä päivänä mäen taakse ja kauas pois. Neljä ankkaa ui takaisin, viides, joka kvaakkui, on kadonnut. Jos mietimme laulun symboliikkaa, kesälomamatkalla autossa istuu nelihenkinen perhe ajaen kohti kertojan lapsuudenkotia. Kohti muistoja kalkkunoista ja hukkuneesta Stevestä, viidennestä ankasta, joka ei uimasta palannut. ”Pahassa nostalgiakohtauksessa” (MCM, 101) kertoja

mainitsee ilmaisan "a bout of severe nostalgia" (MCM, 92), jossa sana *a bout* muistuttaa kirjoitettuna *a boat, venettä*. Kun kertoja kertoo muiston, jossa tulva uhkasi hukuttaa kalkkunat ja hänen piti ne isänsä kanssa pelastaa, hän sanoo; "We **went out** in an old rowboat we had". (MCM, 94) eli suomeksi; "Lähdimme matkaan vanhalla soutuveneellä" (MCM, 102). Sama verbi toistuu englanninkielisessä lastenlaulussa Viisi pientä ankkaa; "Five little ducks **went out** one day" (MCM, 91). Lihavoinnit lisätty.

Kertoessaan kalkkunoiden pelastamisesta lapsuuden niityltä, kertoja kertoo; "Kalkkunat ovat hyvin tyhmiä. --- Mutta olivat ne silti onnistuneet kapuamaan korkeammille paikoille ja välttyneet hukumasta. Nyt ne työntyisivät toinen toistensa päälle, tukehduttaisivat toisensa, vilustuisivat ja kuolisivat." (MCM, 102.)

Koska kertoja oli jo käyttänyt kalkkunaa Steven symbolina, on helppoa kuvitella Stevelle käyneen samoin. Ehkä Steve on kiivennyt myös korkealle paikalle – puuhun? Aiemmin lukijalle on syntynyt mielikuva, että Steve hukkuu jokeen;

"Koiratkin olivat alakuloisia, kylmässä **joessa** kastuneita." (MCM, 92.)

--- "Isään joka oli tuonut Steven ruumiin **joelta** ja äitiin joka oli ottanut järjestääkseen nämä hautajaiset." (MCM, 94.) Lihavoinnit lisätty.

Mutta sitten sivulauseessa hän sanookin yhtäkkiä:

"Meillä oli leikki **jokiniityllä** ihan vähän matkan päässä sieltä missä Steve hukkuu." (MCM, 93).

"We played in the pasture **by the river**, not far from the place where Steve drowned" (MCM, 86). Lihavoinnit lisätty.

Lukijan valtaa hämmennys. Eikö Steve hukunutkaan jokeen, vaan keväiseen lammikkoon? Lammikkoon on vaikea hukkuu, ellei ole tajuton. Toisaalta, jos on kiivennyt puuhun ja joku heittää kivellä päähän, voi mennä tajuttomaksi, tippua lammikkoon – ja hukkuu. Tunnustiko kertoja meille juuri tappaneensa Steven lapsena?

5.2 Marttyyreita ja mytologiaa

Miles City, Montanan muut tärkeät henkilöahmot ovat nimettömän päähenkilön aviomies Andrew sekä kertojan tyttäret 6-vuotias Cynthia ja 3,5-vuotias Meg. Cynthia on nyt samanikäinen kuin kertoja oli Steven hukkuessa. Meg on puolestaan 2 vuotta nuorempi isosiskoaan. Sama ikäero kuin kertojalla ja Stevellä oli. (MCM, 93.)

Usein perheet antavat samankaltaisia tai ainakin samaa aikakautta edustavia nimiä lapsilleen (Fowler 2014, 54). *Miles City, Montanan* kertojan lasten nimet Cynthia ja Meg eivät kuulosta ensikuulemalta saman perheen lasten nimiltä. Cynthia kuulostaa vanhemman, antiikin ajan naisen nimeltä. Usein *-a* ja *-ia*-loppuisilla naisen nimillä korostetaan feminiinisyyttä (Fowler 2014, 20). Megin nimestä voi päätellä pyöreitä muotoja ja nimen lyhydestä voi päätellä kyseessä olevan pieni henkilö (Rimmon-Kenan 1991, 88–89). Tätä mielikuvaa vahvistaa kertojan kuvaus Megistä, jossa on ”vielä vauvamaista solidia ujostelemattomuutta --- maitomaista vauvanhajua” (MCM, 108). (Kiskola 2018.)

Joskus lempinimi syrjäyttää alkuperäisen nimen, koska se kuvaa kantajansa persoona tarkemmin – jääden pysyväksi nimeksi (Fowler 2014, 149). Meg on lempinimi Margaretista. Megin tunnistaa lempinimeksi lyhyen muotonsa vuoksi, kun taas Margaret nimenä edustaa kuninkaallisuuden metaforaa. Analogisesti tarkasteltuna Cyntiassa ei ole samanlaista jylhyyttä tai arvokkuuden tuntua kuin Margaretissa. Cynthia ei ole niin yleinen nimi kuin sen tunnetumpi muoto Diana (Fowler 2014, 65). Cynthia ja Margaret kuulostavat niminä *eriparisilta* (Kiskola 2018).

Perheen pienin, Meg eli Margaret, on hukkuu perheen kesälomamatkalla valvomattomana uima-altaaseen. Margaretin kreikkalainen alkuperäinen nimi Margarites tarkoittaa *helmeä* ja kuten Steven, Margaretkin oli marttyyrikuoleman kokeneen pyhimyksen nimi (Hanks & Hodges 1990, 222). Uima-allaskohtauksessa, jossa Meg on hukkuu, hän kurottelee altaan pohjassa lojuvaa kampaakin kuin pinnan alla olevaa helmeä. Tarinassa rinnakkain kulkevat kahden lapsen - Steven ja Megin - kohtalot ovat samankaltaiset ja kuitenkin toistensa vastakohtat. Siinä, missä Steve on kamala lapsi, Meg on ihastuttava. Siinä, missä Steveä ei kukaan oikeastaan kaivannut, Megin kuolema olisi suistanut perheen ”tyhjyyteen ja pilleriuneen” (MCM, 112). Kaksi henkilö-hahmoa - *toisiaan peilaavat vastakohtat* - toistuvat novellissa. Kertoja ja Steve, kertoja ja aviomies Andrew, Cynthia ja Meg, Steve ja Meg, kertoja ja Cynthia. Toisto ja sanojen peilautuvuus näkyy myös toistuvasti tekstissä ja tärkeät sanat toistuvat pitkin tarinaa. Munro pysyy novellissa uskollisena valitsemalleen tyylikeinolle. Tämä kertaantumisen, peilaavuus, näyttäytyy myös Cynthia ja Andrew'n nimivalinnoissa. (Kiskola 2018.)

Cynthia on tarinassa ainoa, jolle ei ole annettu pyhimyksen nimeä, vaikka hänen nimensä edustaa itsessään arkkityyppiä. Siinä missä pikkuinen Meg on suloinen ja viaton lapsi, Cynthia nähdään syntyä; ”vai joko hän silloin salaili jotain perisyylisyyttä?” (MCM, 109–110.)

Cynthia – joka siskonsa hukkuessa ihailee poikaystäväänsä suutelevaa hengenpelastustyttöä - on saanut nimensä Kreikan kuun jumalattarelta Artemikselta (Hanks & Hodges 1990, 74). Länsimainen muoto Cynthia muodostuu legendasta, jonka mukaan hän syntyi Cynthuksen vuorella. Cynthia eli toiselta nimeltään Artemis oli metsästyksen jumala, joka vaelteli niityillä ja luonnossa. Artemiksella oli kaksoisveli, Apollon, joka on valovoimaisin kaikista Kreikan jumalista. Oikeudellisuuden ja totuuden

sanansaattaja Apollon oli puhdistumisen ja parantamisen, eheytyksen jumala. Tai- teessa Apollon kuvataan *laakeriseppelä eli Stephanos* päässään ja häntä pidetään yhä edelleen auringon jumalana. (Hard & H J Rose 2014, 141–150.) Aurinko ja kuu, päivä ja yö, kaksi lasta, metsästäjä (tappaja) ja parantaja. Jopa päähenkilön miehen nimi on kirjaimellisesti vastakohta; Andrew on marttyyripyhimyksen nimi ja juontuu kreikkalaisesta nimestä Andreas ja tarkoittaa tarkoittaa miestä (sotilasta) (Hanks & Hodges 1990, 18). (Kiskola 2018.)

5.3 Hukkuvia lapsia

Miles City, Montana ei ole ainoa novelli, jossa Munro käsittelee lapsen tai lasten huk- kumista. Erityisen julma ja kammottava novelli on *Lasten leikkiä*, joka kertoo kahden lapsen, Marlenen ja Charlenen, ystäväystyvä lasten kesäleirillä ja hukuttavan siellä viimeisen leiripäivän aamuna henkisesti jälkeenjääneen lapsen Vernan, jota Marlene inhosi kotikaupungissaan. Marlene lietsoo Charlenen vihaamaan Vernaa, joka on Charlenelle aiemmin täysin ventovieras lapsi, mutta tarinan edetessä demonisoitu Marlenen puheiden perusteella. Todellisuudessa Verna palvoo Marlenea ja kokee, että tämä on hänen ainoa ystävänsä. Verna tuli usein leikkimään – halusi Marlene tai ei – Marlenen kotiin. Kertoja kuvailee häntä hyvin samaan tapaan vihamielisesti kuin ker- toja Steveä *Miles City, Montanassa*;

”Verna oli aika paljon pidempi kuin minä enkä tiedä kuinka paljon vanhempi – kaksi vuotta, kolme vuotta? Hän oli laiha, niin ruipelo ja pienipäinen, että hän toi mieleeni käärmeen.” (LL, 234).

Toisin kuin Steven kuolema, Vernan – jonka nimen ympärille Munro on kasvat- tanut valtavan vastenmielisyyden tunnelman - hukuttamiskuolema kuvataan yksi- tyiskohtaisesti ja piinallisen tarkasti. Molemmissa tarinoissa julmuus, tunnekylläisyys ja katumattomuus ovat täsmälleen samaa kertojan suhtautumisessa;

”Olen varma ettemme sanoneet mitään latteaa, mitään yhtä loukkaavaa tai tarpee- tonta kuin ”Ei kerrota kenellekään”. --- Ja pian, ei tosin ihan heti, alkoi levitä aavistus siitä että joku puuttui. ”Kuka?” ”Yksi apukoululaisista.” --- ”Mikä hänen nimensä on?” ”Verna.” ”Odottakaa.” ”Mitä?” ”Eikö tuolla vedessä ole jotain?” Mutta me olimme varmaan silloin jo poissa.” (LL, 269.)

Kun ottaa huomioon, kuinka välinpitämättömästi novelli alkaa; ”Kai siitä myö- hemmin oli puhetta meillä” (LL, 227), sen jälkeinen välinpitämättömyys sekä Vernan

ja Steven haukkuminen ja omien vanhempien arvostelu saavat lukijan kokemaan, että hän lukee samaa novellia lapsenmurhasta, jonka toinen tai toiset lapset tappoivat.

6 ÄITINI UNI

Munron novelli *Äitini uni* kokoelmassa *Hyoän naisen rakkaus* (2014) kertoo, kuinka nuori äiti on kykenemätön ottamaan kontaktia vauvaansa ja on vähällä surmata hänet. Tämä yhteinen koettu kuolemanvaara, josta tytär saa kuulla vasta 50-vuotiaana, sitoo äidin ja tyttären yhteen. Äiti kertoo aikuiselle tyttärelleen unesta, jonka hän näki vuonna 1945, kertojan vauva-aikana. Kertoja oli syntynyt keskosena alasammutun lentäjäsänsä hautajaisissa ja nuoren leskiäidin ja vauvan alkutaival oli haparoiva. Tuota novellin ydintapahtumaa kertojainä muistelee ja puntaroi päästen merkittävästi kiinni kaikkien henkilöiden ajatuksiin ja tunteisiin. Kertoja eli tarinan päähenkilö on tarinassa nimetön, samoin kuin *Miles City, Montanan* kertojainä.

Tarinan todellisuus on helteinen päivä, mutta kontrastina äidin unessa pyryttää lunta ja lapsi häviää. Nuori viulistiäiti, jolla on vähäiset työkalut selvitä leskeydestään sekä pienen vauvan hoidosta, jäätyy lapsensa kanssa samalla tavalla kuin muusikkona ennen yllätyskonserttia, jossa viulu ei tottele soittajan sormia. Äidin uni on toteutua ja hän on hukata lapsensa valkoiseen tappavaan aineeseen, kun hän väsyneenä antaa vauvalle hieman unilääkettä maidon seassa ja molemmat vaipuvat pilleriuneen, joka on tappaa lapsen.

Äitini uni-novelli on psykoanalyttiseen kirjallisuudentutkimukseen loistavasti soveltuva tarina. Morgenstern (2003) on pohtinut artikkelissaan *The baby or the violin* novellia muun muassa *toiseuden* näkökulmasta. Hän esittää, että vaikka unet normaalisti ovat ”kuninkaallinen tie” henkilön tiedostamattomaan, Munron teksteissä on havaittavissa unien esittävän välähdyksiä ja rekisteröivän ”the other’s otherness”. Toiseus ikään kuin tuplaantuu monissa novellin hahmoissa ja vieraus toistuu.

Ranskalaisen psykoanalyttikko Jacques Lacan (1901–1981) esittää, että ihmisen tiedostumaton on muodostunut kielen tavoin. Lacanin varhaisvaiheen ajattelun keskeisin teema koskee peilivaiheen käsitettä, jolle perustuu ajatus minästä toisena. Tämän varaan rakentuva imaginaarisuuden käsite toimii yhtenä osana Lacanin perus-triadia, jonka muut kaksi osaa ovat symbolinen ja reaalin.

Unien tulkinnan ja symboliikan erilaisten merkitysten on huomattu psykoanalyysissä olevan samansuuntaisia kuin fiktiivisten kertomusten tulkinnassa. Sekä metaforat että metonymiat tulevat esille tiiviinä merkityksinä tai mielen korvatessa merkityksen toisella. (Manninen, 2021.) Munro on kirjoittajana tästä ilmeisen tietoinen, sillä pintatekstin todentuntu kätkee alleen virtauksen, joka mahdollistaa toisenlaisen tulkinnan. *Äidin unessa* (ÄU) viljellään paljon viitteitä ja vihjauksia, kuin kannustaen lukijaa katsomaan pintaa syvemmälle, ristivalaisemaan tarinan kielen, jopa kyseenalaiseen kaikkien henkilöhahmojen motiivit ja tarkistelemaan hahmojen nimiä uusin silmin. Enckell (2020, 30) toteaa, että mielikuvat ovat mielellemme yhtä tärkeitä kuin sanat kielelle. Kun ihmisellä on monipuoliset mielikuvarakenteet, on hänellä myös runsaammat työkalut selviytyä elämästä.

6.1 Kylmävä Jill, voittoisa Ailsa ja omistava Iona

Äitini unessa Munro on jälleen tehnyt tarkkaa työtä henkilöhahmojen nimien valinnassa. Tarinan päähenkilön äidin nimi on Julia-nimen arkisempi muoto Jill, joka kasvoi orpokodissa, mutta vastoin odotuksia taisteli tiensä huippumuusikoksi. Kirjallisuuden tunnetuin Julia on Shakespearen *Romeo ja Julia*-tarinan aatelistyttö, jonka tragediaan myös myrkkä liittyi vahvasti. Oivaltaakseen Jill-nimen kaksoismerkityksen, tulee nimeä tarkastella sen englanninkielisessä kieliasussa ja merkityksessä. Kun Jill-nimen ääntää englanniksi, saadaan äänteet *dzill*, joka on *kylmyyttä* ja *hyytävyyttä* tarkoittavan sanan *chill* kuuloinen. Samalla tavalla jähmeästi ja jäätyneesti Jill käyttäytyy vastasyntyneen vauvansa kanssa, kykenemättä ottamaan tähän kontaktia. Jillin uni, jossa vauva on kateissa ja lumi peittää kaiken alleen, on Jillin ja vauvan todellisuutta.

Äitini uni-novellin vauvan tätien nimien Iona ja Ailsa kerrotaan pohjautuvan vanhempien häämatkaan, Skotlannin saariin Ionaan ja Ailsa Craigiin (ÄU, 341). Häämatkaksi nuo saaret ovat melko erikoinen valinta, sillä ne ovat matalia, pieniä, kivisiä saaria. Asumaton Ailsa Craig on tunnettu katolisten turvapaikkana 1500-luvun Skotlannin uskonpuhdistuksen aikana (Haswell-Smith, 2004). Täytyy olla hartaasti uskonnollinen, että romanttisen häämatkakohteen sijaan päätyy kulkemaan karua pyhiinvaelluspolkua. Munro lienee tehneen tässäkin tietoisesti valinnan, sillä tarinassa tädit kuvataan lyhyiksi ja Ionan rokonarpinen iho muistuttaa kivisen saaren pintaa (ÄU, 341–342). Vihje pyhiinvaeltajaan annetaan muodokkaan ja vartaloltaan kauniin Ionan tavassa laahustaa ympäriinsä ”hartiat lypsyssä ja käsivarret ristissä” (ÄU, 342).

Kuten Jill, myös Iona on erittäin onnistunut nimivalinta. Jillin ollessa kömpelö hoitamaan vauvaansa, Iona ”rientää apuun”. Hän on vauvalle maanisesti ja omistushaluisesti omistautuva kuolleen isän sisko. Iona pystyy kyllä tyydyttämään vauvan primaaritarpeet, mutta on kaikkinielevyydessään tuhoava. Kun Ionan nimen lausuu

ääneen englanniksi, saadaan äänteet *ai-oun-ah* eli *I-own-uh*. Vapaasti suomennettuna *minä omistan sinut*. Täydellisen itsekkäästi Iona omii vauvan itselleen, eikä tue nuorta äitiä kohtaamaan vauvaansa. Päinvastoin hänen toimintansa on rajatonta ja pelottavaa. Iona kuvittelee olevansa ainoa oikea äiti vastasyntyneelle vauvalle. Hänen mielenterveytensä on horjunut jo aiemmin. Viittaus hermoromahdukseen sairaanhoitajakoulussa ja hänen lipastonlaatikkonsa, joka pursuaa vauvanvaatteita antavat aiheen pelätä pahinta; Iona pyrkii ryöstämään vauvan itselleen. Kammottavaksi hänen käytöksensä muuttuu, kun vauvaa etsitään; hän vetää välittömän johtopäätöksen, että hänen vauvansa on tietenkin kuollut ja syyllinen siihen on tämän biologinen äiti eli Jill. Lukijan on yhtä vaikea pitää Ionasta kuin kertojankin;

”Sähköshokkihoito --- oli tehnyt reiän Ionan hienotunteisuuteensa ja ääni joka pyrki esiin tuosta reiästä – heti kun sen edestä oli siivottu naamioksi pannut roskat - oli ilkeä ja kiero” (ÄU, 357).

Ainoa, joka lapsen oikeasti löytää ja tunnistaa eläväksi, on tämän oma äiti, Jill. Vaikkakin tämä on itse syyllinen unilääkkeillä lapsen syvään, lähes ikuiseen uneen.

6.2 George - alasammuttu aviomies

Kertoja ei koskaan ehtinyt tavata isäänsä, sillä tämä kuoli ennen lapsensa syntymää. Isän nimi oli George, joka tiesi jo lapsena olevansa ”kujeileva, laskelmoiva, hurmaava veijari” (ÄU, 347). Hänen edestään sisaret Ailsa ja Iona uhrautuvat jättämällä hampaansa hoitamatta ja keskittymällä pyörittämään taloa. Uhrautuminen osoittautuu turhaksi, kun sotasankari George ”palaa kuoliaaksi harjoituslennolla Irlanninmeren yllä” (ÄU, 342). Aivan kuin Ikaros, joka lensi varomattomasti ja lumoutuneena omista taidoistaan liian lähelle aurinkoa, siivet sulivat ja hän syöksyi mereen, jonne hukkui. Munron toisessa novellissa *Se mitä muistetaan*, jossa nuori Meriel on hautajaismatkalla toiseen kaupunkiin ja sortuu avioliiton ulkopuoliseen suhteeseen erämaalääkäri Eric Asherin kanssa, Eric kokee samanlaisen kohtalon kuin George. Munron lukija huomaa näiden kahden nuoren lentäjän välillä merkillisen yhteyden; sekä Eric Asher (*ash* eng. *tuhka*) että George Kirkham kuolevat (ja todennäköisesti palavat tuhkaksi) lennollaan. Molempien nimet soivat myös kovilla konsonanteilla kuvaten heidän kovaa luonnettaan.

Katolisessa kulttuurissa George (suom. Pyhä Yrjö) on tunnetuimpia pyhimyksiä. Katolisen uskonnon ulkopuolellakin tämä armeijan ja sotavoimien pyhimys on varsin tunnettu. Taiteessa hänet nähdään nuorukaisena, joka taistelee tulta syöksevää

lohikäärmettä vastaan valkoisen hevosensa selässä. (Giorgi 2002, 144–147.) Pyhimysviittaus tuodaan tekstissä esille ohimennen, kohdassa, jossa kuvaillaan ikään kuin katedraaliin ja sen ikkunansyvennykseen asetettua arkkua;

”Viimeinen ja virallinen valokuva univormupukuisesta Georgesta on ruokasalin ikkunasyvennyksen asetetun, suljetun ja koruommellulla kaitaliinalla peitetyn ompelukoneen päällä. Iona laittaa sen ympärille kukkia ja Ailsa kerää ne pois. Hän sanoo että ne saavat hänet näyttämään ihan katoliselta pyhimykseltä” (ÄU, 346).

Akustisuuden avulla Georgesta avautuu mielenkiintoinen tarkastelukulma: George (*dtzootz*) ääneen lausuttuna menee usein sekaisin ei-englantia äidinkieltä puhuvalta saman kuuloisen sanan kanssa; *church* (*tzöötz*), joka puolestaan tarkoittaa *kirkkoa*. Kirkkoon viittaa myös perheen sukunimi Kirkham. *Kirk*, kuten Georgen siskojen Ionan ja Ailsan nimetkin, on *skotlantia ja tarkoittaa kirkkoa*.

Georgesta tuodaan esille, että hän oli hyvin ristiriitainen persoona, joka halusi nolata toiset heidän syvimmillä salaisuuksillaan - ja jota kukaan ei tunnu oikeasti kaipaavan; ”Kenenkään ei tarvitsisi enää pysyä hänen kanssaan väleissä eikä miettiä, miten hänet saisi pidettyä hyvällä tuulella” (ÄU, 349). Analogian kautta tarkasteltuna Georgen nimestä voi huomioida g-kirjaimen kimuranttiuden, joka viittaa hänen monimutkaiseen luonteeseensa. Toisaalta myös viittaus kirkkoon sekä etu- että sukunimessä luo kontrastin: tuplasti pyhäksi nimetty henkilö käyttäytyy toisia kohtaan epäpyhästi (Doody 2016). Munro vahvistaa tämän oletuksen ripottelemalla tekstiin vihjeitä Georgen narsismista ja toisia kohtaan harrastamastaan henkisestä väkivallasta, sillä olihan hänellä ”uhreja ja palvojia” (ÄU, 354). Hautajaisissa Jill huomioi, ettei talossa voi kääntyä mihinkään ilman, että näkee Georgen kuvia joka puolella. Hautajaistarjoiluissa talon rouvan maalaamat kahvipöydän astiat: ”posliiniin maalatut orvokit” (englanniksi *violet* - hyvin lähellä sanaa *violent* eng. *väkivaltainen*) ”jotka näyttävät ihan ruvilta jotka voisi rapsuttaa irti lautasesta; kaikki se näyttää hänestä erityisen kammottavalta ja painostavalta vaikka hän tietää että ne ovat aivan tavallisia asioita” (ÄU, 338). Sama uhan teema liittyy myös Jillin soittamaan viuluun. Violin on lähellä sanoja *violet* ja *violent*. *Violation* tarkoittaa *rikkomista*. Jillillä on mennä rikki niin viulu kuin vauvakin.

Samaa kahvipöytäsymboliikkaa Munro käyttää varoittavana signaalina novellissaan *Se mitä muistetaan*, kun nuori Meriel huomioi miehensä ystävän hautajaisissa lautasliinat;

”Ne oli aseteltu limittäin niin että jokaisen liinan kulma (johon oli kirjailtu pikkuruinen sininen tai vaaleanpunainen tai keltainen kukka) oli viereisen liinan taitetun kulman päällä. Ei kahta samanväristä kulmakukkaa vierekkäin. Kukaan ei ollut koskenut niihin, tai jos olikin - parilla vieraalla Meriel oli nähnyt lautasliinan - he olivat ottaneet liinan varovasti rivin päästä ollakseen sotkematta järjestystä.” (SMM, 275.)

Meriel jää tuijottamaan lautasliinoja juuri kun on huomannut huoneen toisella puolella lääkärilentäjän Eric Asherin, joka on vastoin tumman puvun pukukoodia pukeutunut pikkutakkiin poolopaidan kanssa. Merielille ja Ericille syntyy kiihkeä, Merielin aviomiehen ystävän hautajaisista alkanut yhden päivän kestävä romanssi.

7 LOPPUPOHDINTA

Pro gradu tutkielmassani olen tullut siihen lopputulokseen, että kirjailija voi avata kokonaisen uuden tarinalinjan käyttämällä nimiä symbolien tavoin. Tutkimuskysymykseni keskittyi jäsentämään, miten luoda uskottava henkilöahmo valitsemalla tälle nimi, johon tämän luonne täsmäisi. Analysoin Alice Munron novellien nimien merkityksiä kirjalliseen symboliikkaan liitoksissa olevien teoreettisten viitekehysten kautta ja peilasin niitä länsimaisen yhteiskuntamme nimikantoihin, jotka pohjautuvat yleisesti tunnettuun tietoon kuten Raamatun nimiin, pyhimyslegendoihin ja kreikkalaiseen mytologiaan. Tällaiset nimet ovat muodostuneet itsessään jo meille tutuiksi symboleiksi. Hyödynsin tutkimuksissani myös kirjallisen symboliikan ohella metaforaa, onomastiikkaa ja nimen analogiaa.

Kunnioitukseni menestyneiden kirjailijoiden – kuten Munro – tietotaitoa ja sivistyksen määrää kohtaan vain kasvoi. Vakuutuin siitä, että vaikka kirjailija nimeäisi henkilöahmonsa intuitiivisesti, on selvää, että taustalla on valtava määrä luettua kirjallisuutta ja muuta yleissivistystä – vähintäänkin mytologian ymmärrys sekä länsimaisen nimikantojemme juuret.

Tein havainnon, että Alice Munro ei ole valinnut pelkästään *Miles City, Montana*- ja *Äitini uni*-novellien henkilöahmojen nimiä johdonmukaisesti, vaan nimeämisen tarkkuus on nähtävissä kautta linjan hänen novelleissaan. Hän selkeästi tuntee nimeämisen lähteet; pyhimyslegendat, mytologian, metaforan, onomastiikan sekä nimen analogian. Tämä vahvistaa käsitystä, jonka mukaan hän osaa luoda tarinaan monitasoisen tunnelman hyvin pienillä, mutta oikeaan osuvilla kirjailijan ratkaisuilla. Tarinan kannalta ne lisäävät uskottavuutta ja realismin tuntua. Kun henkilöahmojen nimien merkityksen avaa, saa samalla uuden näkökulman tarinaan, joka mahdollistaa uuden, tulkinnallisen tason. Joskus henkilöahmon nimen *avaaminen* selittää hahmon luonteen tai jopa kohtalon, vaikka sitä ei ole novellista sellaisenaan suoraan luettavissa.

Pro graduni taiteellisen osuuden *Maailman vahvimman Jannen* kirjoittamisen koin äärimmäisen hedelmällisenä. Tutkimukseen liittyvä pohdinta mahdollisti uudenlaisen tavan pohtia ja kirjoittaa tarinaa henkilöhahmoista käsin. Koin hyvin luontevaksi toimia kuten Munro eli etsiä sopiva nimi henkilöhahmoilleni ja tarkastella, miten se soveltuu tarinan kokonaisuuteen. Itseasiassa koin tuon tavan hyvin vapauttavana. Kun sekä luonteet että tarinan juonteet peilaantuivat nimestä lähtöisin, kirjoittamisen rakenne selkeytyi heti alussa ja mahdollisti tietynlaisen rentouden. Hahmot tuntuivat kirkkailta, koska heidän toimintansa oli rakennettavissa nimen ”määrittelemän” luonteen mukaiseksi. Ajoittain koin yllättävänä huomion, miten paljon arkkityypit ja alitajuiset valinnat ohjasivat kirjoittamistani. Uskon, että lukija voi nauttia tarinasta ilman nimien avaamistakin, mutta ehdottomasti se tuo mielenkiintoisen lisäjuonteen ja mausteen tarinaan.

Toivon kirjoittamisen tutkimuksen hyötyvän tutkimuksestani, jotta kirjoittajakollegat saavat lisää erilaisia työkaluja, joilla nimetä henkilöhahmot luonteenmukaisesti tai kohtalonsa näköisiksi. Ehkä olisi aika nostaa kirjoittamisen tutkimuksessa symboliikan suomia työkaluja vahvemmin esille ja tuoda henkilöhahmojen nimeäminen yhdeksi tärkeäksi kirjoittamisen opiskelun linjaksi. Koska en myöskään löytänyt ihan tähän tutkimukseen sopivaa tutkimusmenetelmää, näkisin hyödyllisenä kehittää ja räätälöidä lisää tähän sopivia tutkimusmenetelmiä. Tämän tutkimukseni menetelmä oli laadullinen, sillä kirjallisuutta ei yleensä tutkita määrällisesti. Toisaalta itseäni alkoi kiinnostamaan myös kokonaisvaltaisempi Munro-tutkimus, sillä kielitieteessä määrällisessä analyysissä ensimmäisenä listattaisiin Munron kaikkien novellien henkilöhahmojen nimet, iät, sukupuolet, siviilisäädyt ja ihmissuhteet, mikä olisi itsessään jo oivallinen jatkotutkimuksen paikka. Kielitiede ei kuitenkaan pystyisi tuomaan vastauksia niihin tasoihin, mihin symboliikka työkaluna nyt avasi uusia ovia.

LÄHTEET

Pro gradun taiteellinen osuus romaanikäsikirjoitus Kiskola, M. (2021). Maailman vahvin Janne

ALICE MUNRO -LÄHTEET

Kaikki suomennokset Kristiina Rikman.

Munro, A. (1971/2015). *Lives of Girls and Women*. Lontoo, Vintage. Ei suomennettu.

Munro, A. (1974/2014). *The Spanish Lady* kokoelmassa *Something I've Been Meaning To Tell You*. London: Vintage. Ei suomennettu.

Munro, A. (1978/2004). *Royal beatings* kokoelmassa *The Beggar maid*. Lontoo: Vintage.

Munro, A. (1985) *Ruhtinaallisia selkäsaunoja* kokoelmassa *Kerjäläistyttö*. Tarinoita Flosta ja Rosesta. Helsinki: Tammi.

Munro, A. (1986/1996). *Miles City, Montana* kokoelmassa *The progress of love*. Lontoo: Vintage.

Munro, A. (1987). *Miles City, Montana* kokoelmassa *Valkoinen tunkio*. Helsinki: Tammi

Munro, A. (1998/2000). *My mother's dream* kokoelmassa *The love of a good woman* Lontoo: Vintage.

Munro, A. (2000). *Äitini uni* kokoelmassa *Hyvän naisen rakkaus*. Helsinki: Tammi.

Munro, A. (2002). *Se mitä muistetaan* kokoelmassa *Viha, ystävyys, rakkaus*. Helsinki: Tammi.

Munro, A. (2001). *What is remembered* kokoelmassa *Hateship, friendship, courtship, loveship, marriage*. Lontoo: Vintage.

Munro, A. (2005). *Selvänäköä* kokoelmassa *Karkulainen*. Kertomuksia. Helsinki: Tammi.

Munro, A. (2006/2007). *No advantages* kokoelmassa *The View from Castle Rock*. Lontoo: Vintage.

Munro, A. (2006/2007). *Home* kokoelmassa *The View from Castle Rock*. Lontoo: Vintage

Munro, A. (2008). *Ei etuisuuksia* kokoelmassa *Sanansaattaja*. Kertomuksia. Helsinki: Tammi.

Munro, A. (2008). *Kotona* kokoelmassa *Sanansaattaja*. Kertomuksia. Helsinki: Tammi.

Munro, A. (2009). *Dimensions* kokoelmassa *Too much happiness*. New York: Alfred A.Knopf.

Munro, A. (2010). *Ulottuvuuksia* kokoelmassa *Liian paljon onnea*. Helsinki: Tammi.

Munro, A. (2010). *Lasten leikkiä* kokoelmassa *Liian paljon onnea*. Helsinki: Tammi.

Munro, A. (2010). *Aikamoisia naisia* kokoelmassa *Liian paljon onnea*. Helsinki: Tammi.

Munro, A. (2012/2013). *To reach Japan* kokoelmassa *Dear Life*. Lontoo: Vintage

Munro, A. (2013). *Postia Japaniin* kokoelmassa *Kallis elämä*. Helsinki: Tammi.

TUTKIMUSKIRJALLISUUS

- Abrams, M. H. (1960). *The mirror and the lamp: Romantic theory and the critical tradition*. Oxford: Oxford University Press.
- Ainiala, T.; Saarelma, M.; Sjöblom, P. & Pearl, L. (2016). *Names in focus : an introduction to Finnish onomastics*. Finnish Literature Society / SKS.
- Ainiala, T.; Saarelma, M. & Sjöblom, P. (2008). *Nimistöntutkimuksen perusteet*. Tietolipas 221. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Alexander, D. (1991). *Creating Character with Charles Dickens*. University Park. P.A: Pennsylvania State University Press.
- Avis, P. L. (1999). *God and the Creative Imagination: Metaphor, Symbol and Myth in Religion and Theology*. London: Routledge.
- Barchas, J. (2012). *Matters of fact in Jane Austen: history, location, and celebrity*. The Johns Hopkins University Press.
- Carrington, I. (1989). *Controlling the Uncontrollable: Fiction of Alice Munro*. DeKalb: Northern Illinois University Press.
- Childs, G. T. (1994). African Ideophones. Teoksessa L.Hinton; J. Nichols; J.J. Ohala (toim.) *Sound Symbolism*. Cambridge: Cambridge University Press.s.178–204
- Cooper, J.C. (2001). *An illustrated encyclopaedia of traditional symbols*. London: Thames & Hudson.
- DeFalco, A. & York, L. M. (2018). *Ethics and affect in the fiction of Alice Munro*. Englanti: Palgrave Macmillan.
- Doody, M. (2016). *Jane Austen's Names: Riddles, Persons, Places*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Duncan, I. (2011). *Alice Munro's narrative art*. New York: Palgrave Macmillan.
- Enckell, H. (2020). Psykoanalyysi ja psykoanalyttiset terapiat. Teoksessa Psykoterapiat (toim. M. Huttunen ja H. Kalska). Helsinki: Duodecim. S. 28–53.
- Fiamengo, J. & Lynch, G. (toim.) (2017). *Alice Munro's miraculous art*. Critical essays. Ottawa: University of Ottawa Press.
- Felecan, D. (2019). Theoretical Outlook on the Sacred and the Profane in First Names. Teoksessa Felecan, O. (toim.) *Onomastics Between Sacred and Profane*, 50-51. Vernon Press.
- Felecan, O. (2012). *Name and Naming: Synchronic and Diachronic Perspectives*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.
- Fowler, A. (2014). *Literary Names: Personal Names In English Literature*. Oxford: Oxford University Press.
- Gasché, R. (1986). *The tain of the mirror: Derrida and the philosophy of reflection*. Harvard: Harvard University Press.
- Giorgi, R. (2002). *Saints in Art*. Los Angeles, USA: The J.Paul Getty Museum. Getty Publications.
- Hanks, P. & Hodges, F. (1990). *A dictionary of First Names*. Oxford: Oxford University Press.
- Hard, R.& Rose.H.J. (2014). *The Routledge Handbook of Greek Mythology: Perustuu H.J. Rosen teokseen Handbook of Greek Mythology*. Englanti: Taylor & Francis Group
- Haswell-Smith, H. (2004). *The Scottish Islands*. Edinburgh: Canongate.
- Hayes, J. R. & Flower, L. S. (1980). Identifying the Organization of Writing Processes. Teoksessa L. W. Gregg & E. R. Steinberg. *Cognitive Processes in Writing*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, s.1-30.

- Hayes, J. R., & Nash, J. G. (1996). On the nature of planning in writing. Teoksessa C. M. Levy & S. Ransdell (toim.), *The science of writing: Theories, methods, individual differences, and application*, s. 29– 55. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Heble, A. (1994). *The Tumble of Reason: Alice Munro's Discourse of Absence*. Toronto, Ont.: University of Toronto Press, Scholarly Publishing Division.
- Hochman, B. (1985). *Character in Literature*. Ithaca and London: Cornell University Press.
- Hoopes, J. (1991). *Peirce on Signs: Writings on Semiotic by Charles Sanders Peirce*. The University of North Carolina Press.
- Hough, C. (2016). *The Oxford handbook of names and naming*. Oxford University Press.
- Ihanus, J. (2019). *Transformative Words: Writing Otherness and Identities*. New York: Nova Science Publishers.
- Isidore; Barney, S.A.; Lewis, W.J.; Beach, J.A.; Berghof, O. & Hall, M. (toim.) (2006). *The etymologies of Isidore of Seville*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Jung, C. G. (1969). *The archetypes and the collective unconscious (Second edition.)*. Käännös saksasta englanniksi: Hull, R. F. C. Editointi ja käännös: Adler, Gerhard. Princeton, New Jersey: Princeton University Press
- Jung, C.G.; von Franz, M-L.; Henderson, J.L.; Jacobi, J. & Jaffé, A. (toim.) (1964). *Man And His Symbols*. London : Picador
- Kantola, J. (2008). Runoja, metaforia ja symboleja teoksessa Alanko-Kahiluoto, O. & Käkelä-Puumala, T. (toim.) *Kirjallisuudentutkimuksen peruskäsitteitä*. 3.painos. Tietolipas 174. Helsinki: Suomen kirjallisuuden seura.
- Kiskola, M. (2021). *24 Pyhimystä pahan päivän varalle*. Helsinki: Kirjapaja. Julkaistaan syksyllä 2021.
- Kiviniemi, E. (1982). *Rakkaan lapsen monet nimet*. Espoo: Weilin+Göös.
- Käkelä-Puumala, T. (2008) *Persoonaa, funktio, teksti – henkilöhaamojen tutkimuksesta*. Teoksessa Alanko, O., Käkelä-Puumala, T. (toim.) *Kirjallisuudentutkimuksen peruskäsitteitä*. Helsinki: SKS, 240–271.
- Lempiäinen, P. (2001). *Suuri etunimikirja*. Helsinki: WSOY.
- Lempiäinen, P. (2006). *Kuvien kieli. Vertauskuvat uskossa ja elämässä*. Helsinki: Gummerus.
- Lubart, T. (2009) *In Search of the Writer's Creative Process*. Teoksessa Kaufman S.B. & Kaufman J.C. (toim.) *The Psychology of Creative Writing*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Maanmieli, K. (2020). *Kirjoittaminen, lukeminen ja kirjallisuusterapia traumatyöskentelyssä*. Teoksessa Sarvela, K. & Auvinen, E. (toim.) *Yhteinen kieli: traumatietoisuutta ihmisten kohtaamiseen*. Helsinki: Basam Books, s.124–137.
- Maguire, L. (2007). *Shakespeare's Names*. Oxford: Oxford University Press.
- McCaig, J. (2002). *Reading In: Alice Munro's Archives*. Waterloo, Ont.: WLU Press.
- Mitchell, W. J. T. (1986). *Iconology: Image, text, ideology*. Chicago: University of Chicago Press.
- Oja, H. (2013). *Aikakirja*. Helsinki: Helsingin yliopiston almanakkatoimisto.
- Ojutkangas, K.; Larjavaara, M.; Miestamo, M. & Ylikoski, J. (2013). *Johdatus kielitieteeseen*. Helsinki: Sanoma Pro.

- Platon; Itkonen-Kaila, M.; Saarikoski, P. & Tyni, M. (1999). Teokset: Toinen osa, Gorgias ; Menon ; Meneksenos ; Euthydemos ; Kratylus. Otava.
- Pogacar, R. & Pisanski Peterlin, A. & Pokorn, N.K. & Pogačar, T. (2017). Sound symbolism in translation. A case study of character names in Charles Dickens's Oliver Twist in Translation and Interpreting Studies 12:1 (2017), 137–161. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Redekop, M. (1992/2014). Mothers and Other Clowns: The Stories of Alice Munro. Englanti: Routledge.
- Redmond, D. A. (1982). Sherlock Holmes: A study in sources. Kingston, Ontario: McGill-Queen's University Press.
- Rimmon-Kenan, S. (1991). Kertomuksen poetiikka. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Ross, L. (1996). Medieval Art: A Topical Dictionary. Westport, Conn: Greenwood Publishing Group.
- Saariluoma, L. (2000): Johdanto: myytit klassisessa ja modernissa kirjallisuudessa. Teoksessa Saariluoma, L.(toim.) Keijujen kuningas ja musta Akhilleus. Myytit modernissa kirjallisuudessa. Helsinki: SKS.
- Saussure, F. d.; Riedlinger, A.; Nuopponen, T.; Klippi, C.; Bally, C. & Sechehaye, A. (2014). Yleisen kielitieteen kurssi. Tampere: Vastapaino.
- Seeman, M.V. (1983). Unconscious Meaning of Personal name. Names 4/31, s. 237–244. New York: North Country Community College.
- Smith, G. W. (2016). Theoretical Foundations of Literary Onomastics. Teoksessa Hough, C. & Izdebska, D. (toim.) The Oxford Handbook of Names and Naming. s. 295–309. Oxford University Press.
- Smiley, J. (2002). Charles Dickens. London: W&N.
- Tsepkova, A. (2019). Profane in Literary Anthroponomastics (Based on S. Townsend's Adrian Mole Diary Series). Teoksessa Felecan, O. (toim.) Onomastics Between Sacred and Profane, 385. Vernon Press.
- Vacklin, A. & Rosenvall, J. (2015). Käsikirjoittamisen taito. Helsinki: Like.
- Vilkuna, K. (1980). Etunimet. Helsinki: Otava
- Väisänen, L. (2011). Kristilliset symbolit – Ikkuna pyhään. Helsinki: Kirjapaja.
- Ward, T.B. & Lawson, E.T. (2009). Creative Cognition in Science Fiction and Fantasy Writing. Teoksessa Kaufman S.B. & Kaufman J.C. (toim.) The Psychology of Creative Writing. Cambridge: Cambridge University Press.
- Zelda, S. (1985). Each of us has a name. Runokokoelmassa The Spectacular Difference. Kääntäjä: Marcia Lee Falk (2004). Alkuperäinen kustantaja: Hakibbutz Hameuchad. Käännösjulkaisu: USA: Hebrew Union College, Cincinnati.

VERKKOLÄHTEET

Haettu ja tarkastettu 07.08.2021

Filosofia.fi. Jacques Lacanin teoria. (07.08.2021). Haettu osoitteesta

<https://filosofia.fi/fi/ensyklopedia/lacan-jacques-marie>

Lehtinen, V. (1996) Stereotyyppit ja arkkityypit. Kosmoskynä 2/1996. (07.08.2021).

Haettu osoitteesta <https://kosmoskyna.net/Arkisto/1996/1996-02/a-Arkki.html>

- Munro, A. (1962/2015). New Yorkerin haastattelu 25.02.2015. (07.08.2021). Haettu osoitteesta <https://www.newyorker.com/books/page-turner/remember-roger-mortimer>
- Mäkinen, K: Kymmenen tietokirjaa pyhästä. Volter Kilpi Kustavissa – verkko-ohjelmisto 2021. Haastattelijana Päivi Kosonen. 16.7.2021. (07.08.2021) Haettu osoitteesta https://www.youtube.com/watch?v=XTAtSHvvZmE&list=PLJTf0cK4XGeMGXz2svKA2ex7pRUQtOIIr&index=9&ab_channel=VolterKilpiKustavissa-kirjallisuusviikko
- Shakespeare, W. The Two Gentlemen of Verona. Haettu osoitteesta <http://gutenberg.org/ebooks/23043>
- Tieteen termipankki: Symboli. (07.08.2021). Haettu osoitteesta <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kirjallisuudentutkimus:symboli>
- Tieteen termipankki: Symboli. (07.08.2021). Haettu osoitteesta <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kirjallisuudentutkimus:symboli>

TOISET PRO GRADUT, VÄITÖSKIRJAT TAI TIETEELLISET TUTKIMUKSET

Haettu ja tarkastettu 07.08.2021

- Backhaus, P. (2020). "Harry, You Must Stop Living in the Past:" Names as Acts of Recall in John Updike's Rabbit Angstrom. Artikkelilehdessä Names - A Journal of Onomastics 68(4), s.210–221.
<https://doi.org/10.1080/00277738.2020.1794248>
- Barry, H.3rd. (2007) Characters named Charles or Charley in novels by Charles Dickens. Psychol Rep. 2007 Oct;101(2):497-500. doi: 10.2466/pr0.101.2.497-500. PMID: 18175490.
- Berndt, K. (2004.) Temples and Tabernacles: Alternative Religions in the Fictional Microcosms of Robertson Davies, Margaret Laurence, and Alice Munro. Nora Foster Stovel, University of Alberta Vol. 31, No. 1 & 2, 2004. NF Stovel - International Fiction Review, 2004 - journals.lib.unb.ca
- Bertills, Y. (2003). Kaunokirjallisuus ja henkilönnimet. Virittäjä 3/2003, s.394–397
- Bertills, Y. (2003). Beyond Identification. Proper Names in Children's Literature. Åbo: Åbo Akademis förlag – Åbo Akademi university press. Haettu osoitteesta: <https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/4122/TMP.objres.51.pdf?..>
- Bottum, J. (1995). The Gentleman's True Name: David Copperfield and the Philosophy of Naming. Nineteenth-Century Literature, 49(4), s.435–455. doi:10.2307/2933728
- Coates, R. (2015) A concise theory of meaningfulness in literary naming within the framework of The Pragmatic Theory of Properhood. Journal of Literary Onomastics: Vol. 4 : Iss. 1 , Article 3. Haettu osoitteesta: <https://digitalcommons.brockport.edu/jlo/vol4/iss1/3>
- Culleton, C.A. (1991). Naming and Gender in James Joyce's Fiction in Names. Artikkelilehdessä Names - A Journal of Onomastics. Volume 39, 1991 - Issue 4. (December 1991). Haettu osoitteesta <https://doi.org/10.1179/nam.1991.39.4.303>

- Ephratt, M. (2017). Namesakes: The Experience of Sharing One's Full Name with a Celebrity. Artikkelit lehdessä *Names - A Journal of Onomastics*, 65(2), s.88–103. <https://doi.org/10.1080/00277738.2017.1304098>
- Hesford, W. (2012). Taking Care of Surfaces: Alice Munro's Religion. Artikkelit lehdessä *UTP Journals*. Volume 35 Issue 3-4, September–December 2012, s. 286–302 <https://doi.org/10.3138/uram.35.3-4.286>
- Järvimäki, S. (2008). Rähjäinen Uno, kaunis Jenna – Etunimistä syntyvät mielikuvat. *Nykysuomen pro gradu -tutkielma Vaasa 2008*.
- Khatena J. (1975). Imagination Imagery of Children and the Production of Analogy. *Gifted Child Quarterly*. 1975;19(4):310–315.
- Kiskola, M. (2018). NOMEN EST OMEN (suom. nimi on enne) - Nimien symboliikka Alice Munron novellissa "Miles City, Montana". Kirjallisuuden kandidaatintutkielma, Jyväskylän yliopisto 2018.
- Kähmi, T.K. (2001). Miehiä vai mikkihiiriä?: maskuliinisuus Ken Keseyn teoksessa *One flew over the cuckoo's nest*. Kirjallisuuden pro gradu-tutkielma Jyväskylä 2001.
- Manninen, P. (2021). Paavo Mannisen psykoanalyttisen kirjallisuudentutkimuksen luennot syyslukukausi 2021 Jyväskylän yliopisto, kirjoittamisen aineopinnot.
- Maurer, D.; Pathman, T. & Mondloch C.J. The shape of boubas: sound-shape correspondences in toddlers and adults. *Dev Sci*. 2006; 9: 316–322
- Miettinen, H. (2021). Nimetön elämä - vanhempien kokemuksia surusta ja kuolleena syntyneiden lasten virallisesta nimeämättömyydestä. *Terveystieteiden tutkimuskeskuksen opinnäytetyö Laurea 2021*. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202103243748>
- Morgenstern, N. (2003). The baby or the violin? Ethics and femininity in the fiction of Alice Munro. *LIT: Literature Interpretation Theory*, 14:2, 69-97, DOI: 10.1080/10436920306618
- Mäenpää, M. (2020). Novellin henkilöhahmojen luomisprosessi. Kirjoittamisen pro gradu-tutkielma Jyväskylä 2020.
- Nath, D.P. (2012). Reading Alice Munro's Early Fiction: A Kristevian Analysis. *Rupkatha Journal on Interdisciplinary Studies in Humanities*. An Online Open Access Journal. Volume IV, Number 2, 2012,171-179. Haettu osoitteesta www.rupkatha.com ISSN 0975-2935
- Nelson, M. (2014). An Onomastic Approach to 'The Story of Edgar Sawtelle': David Wroblewski's Transformation of Shakespeare's 'Hamlet'. *Journal of Literary Onomastics: Vol. 3 : Iss. 1 , Article 3*. Haettu osoitteesta <https://digitalcommons.brockport.edu/jlo/vol3/iss1/3>
- Nilsson, P. (2000). Onomastik - studiet av namn i litteraturen. *Svenska Dagbladet* 28.3.2002.
- Rao, E. (2015). "Home" and the narrative of an impossible nostos. *Commonwealth: Essays and Studies*, 37(2), 27-34,120. Haettu osoitteesta <https://search-proquest-com.ezproxy.jyu.fi/docview/1708137492?accountid=11774>
- Seeman, M.V. (1979). Names and dreamwork. *Can. J. Psychiatry*, 24:243-246.
- Seeman, M.V. (1983). The Unconscious Meaning of Personal Names. Artikkelit lehdessä *Names - A Journal of Onomastics*. 31:4, 237–244, DOI: 10.1179/nam.1983.31.4.237

- Sidhu D.M. & Pexman P.M. (2015). What's in a Name? Sound Symbolism and Gender in First Names. PLoS ONE 10(5): e0126809. doi:10.1371/journal.pone.0126809
- Thundy, Z.P. (1994). The Name of the Rose. Artikkelelehdessä *Names - A Journal of Onomastics* Volume 42, 1994 - Issue 2, s.79–89. Haettu osoitteesta <https://doi.org/10.1179/nam.1994.42.2.79>
- Thurén, L. (2015). Uusi ovi eksegetiikkaan. Kevyt johdanto-oppi avoimen yliopiston opiskelijalle. Itä-Suomen avoimen yliopiston oma verkkojulkaisu.
- Tikkala, S. (2000). Nimet ja mielikuvat. Anni Swan nuorisokirjojensa henkilöhahmojen nimeäjänä. Julkaisematon pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto.
- Vancoppennolle, E. (2010). Haunted Families: Gothic Realism in Haunted Families: Gothic Realism in Alice Munro's *Too Much Happiness*. Supervised by Prof. Dr. Hilde Staels. Paper submitted in partial fulfilment of the requirements for the degree of "Master in de Taal- en Letterkunde: Engels"
- van Dalen-Oskam, Karina (2013). Names in novels: An experiment in computational stylistics. *Literary and Linguistic Computing*, Volume 28, Issue 2, June 2013, s.359–370, <https://doi.org/10.1093/lc/fqs007>
- Yang, M. (2018). Trumpism: a disfigured Americanism. *Palgrave Commun* 4, s.117. <https://doi.org/10.1057/s41599-018-0170-0>
- Yle Uutiset (05.02.2017). Kuinka retro etunimesi on? Tee nostalgiamatka Ylen nimikoneella. <https://yle.fi/uutiset/3-9418798>

MARIANNE KISKOLA: MAAILMAN VAHVIN JANNE
Kirjoittamisen pro gradun taiteellinen osuus
SISÄLLYSLUETTELO

Keskiviikko 1976

Valtakunnallinen Vuoden Emäntä 1977 – kisa

Helsingin herrat ja Rinsessa Karolinen osake

Roope-Setä elementissään

Vakoojan rönkkö-lasit ja kuulolaite

Napoleonin murha

Tuskin Tuomarikaan tarvitsi tikkukirjaimia

Junaretki melkein Lontooseen

Jäärata ja Jeesuksen katkenneet jalat

Vouvaava Murjaani ja tekohampaat

Strykniiniä Apteekkarin 60-vuotissyntymäpäivillä

Lentäjä saapuu unijunalla

Keskiviikko 1979

Lauantai 1979

Torstai 1979

KESKIVIIKKO 1976

Se oli keskiviikko, kun minä opin melkein lentämään. Keskiviikkoisin tapahtuvat isot asiat, sillä kuulemma minä olen syntynyt keskiviikkona. Keskiviikkoisin tulee Aku Ankka ja takuulla se oli keskiviikko, kun opin Akusta lukemaan. Se oli meidän porukoille melkoinen yllätys ja itsellenikin ällistys. Niin vain ne kirjaimet yhtäkkiä aukenivat ja sieltä löytyi tarina. Elämäni paras päivä.

Tänään oli erityisen jännä keskiviikko ja Aku-päivä, sillä viime viikolla Roope-Setä oli vaarassa menettää Ruhtinaan jalokivet Kroisos Pennoselle ja Karhukoplalle. Kun tulen yhtä rikkaaksi kuin Roope-Setä, ostan kaikki maailman kirjat, niin ei tarvitse joka viikko lainastossa kulkea tappelemassa Kirja-Pirkon kanssa. Hänen mielestään lainaan lapselle epäsopivaa kirjallisuutta. Joka kerran hän soittaa Isälle ja kysyy, ovatko kirjat tulossa hänelle. Ja Isä narraa, että ovat. En saisi ikinä niitä murhia lainastosta ulos, jos Isä ei vastaisi puhelimeen tai unohtaisi narrata. Savon Kenetiltä ei kukaan tohdi kieltää kirjojen lainaamista, ei edes Kirja-Pirkko. Minulla on maailman paras Isä.

Kyllä meidän porukat olivat helpottuneita, kun minulle ei tarvinnut enää lukea ääneen. Eivät ne sitä sanoneet, mutta näinhän minä, miten tyytyväisiä olivat. Kertoivat kaikille ylpeinä, että ”meidän tyttöpä se on oppinut lukemaan”. Sitten seurasi aina sama ihmettely ja ällistely, että ”nyt jo, onko se vielä viittäkään!” Isä oikaisi aina vähän ryhtiä suuremmaksi ja nyökytti tyytyväisenä päätään; ”neljävuotiaana oppi lukemaan, nyt jo minun kortilla lainastosta lainaa”. Jos Äiti oli paikalla, hän huokaili levottomasti, että ”kunhan ei päätään pilalle lukisi”, johon Isä kiirehtii sanomaan, että ”mitä vielä, tyttöhan on lapsinero”. Sitten Isä odotti, että vieraat ihastelevat minua ja sanovat kiittäen, että ”kehen lie tullut” ja Isä korjaa ryhtiä vielä vähän suuremmaksi. Lisäkysymyksiä vieraiden ei kannattanut tehdä, kuten; ”mistä tyttö oppi lukemaan?”. Siihen Isä saattoi mutista jotain, joka kuulosti puhelinluettelolta tai henkikirjoilta, vaikea sanoa. Tässä kohdin Äiti aina kaatoi vieraalle kuppiin lisää kahvia, vaikka siellä vielä oli, ja tarjosi notkuvasta herkkupöydästä *sen seitsemää sorttia*. Jos vieraalla oli jo lautanen täynnä pullaa ja kuivakakkua, niin Äiti nosti siihen vielä ässä-pikkuleivän, parhaassa tapauksessa kääretorttuviipaleen. Siinä vaiheessa vieraat alkoivat vaikeroida, että ”suu söisi, mutta maha ei vedä”, eikä kukaan muistanut enää kysyä, mistä opin lukemaan. Jos kysyivät minulta, vastasin rehellisesti, että Aku Ankasta, Avusta ja murhakirjasta. Avussa oli paperinukkeja. Isä oli kieltänyt leikkaamasta niitä ennen kuin koko perhe oli lukenut Avun. Niinpä luin sen aina ensimmäisenä, ettei jää paperinuken

saanti ainakaan minusta kiinni. Murhakirjan kirjoittaja oli kirjoittanut muitakin kirjoja, niistä pidin enemmän kuin Avusta. Mutta paras oli Aku Ankka. Keskiviikko oli viikon paras päivä. Nykyään kukaan ei kysele lukemaan oppimisestani, sillä Turha Toivo oli kertonut sen jo kaikille Esson paarissa. Sen jälkeen, kun asia on Essolla julistettu, kaikki tietävät, eikä siihen tarvitse enää palata. Toinen vaihtoehto on soittaa keskukseen ja kertoa Sirkulle. Sen jälkeen tietävät syrjäkylilläkin. Sirkulta minä sen kuulin, ettei Apu-lehden lukemisessa ja paperinukkien leikkaamisessa ole mitään hävettävää. Kuulemma Hymy-lehden lukemisessa on ja sitä lukee entinen Kansakoulunopettaja Killinki, jonka nimeä ei kukaan osaa sanoa oikein.

Meillä on aina joku kylässä. Se on ihan kiva, sillä minä tykkään jutella ihmisten kanssa, kun saa kuulla muidenkin ajatuksia ja elämästä kuin Äitin, Isän tai naapurin Jannen. Kylävieraista on vain se hankaluus, että Äiti haluaa pukea minulle aina mekon, koska kuulemma Jannen vanhat varmarihousut ja T-paita eivät anna lapsineron vaihtelmaa. On parempi olla kertomatta, että minulla on ollut jo kaksi päivää niskatukassa Jannen jenkki, kun Janne laittoi sen johonkin talteen, emmekä enää sitä löytäneet. Minä en saa syödä purukumia, koska meinaan siihen aina tukehtua. Äiti ei ikinä uskoisi, että se purkka on Jannen, eikä Janne sitä enää takaisin haluaisi, koska nyt siinä olisi minun tukkaa. On parempi, että leikkaan itse sen kynsisaksilla irti, kunhan löydän sakset. Äiti on piilottanut ne minulta, etten leikkaa Apua, ennen kuin Isä on ehtinyt lukea sen.

Hameista ja mekoista on vain haittaa. Ne jäävät aina pyörän kettingin väliin tai tartun puuhun niistä. Tosin en minä saisi edes pyörällä ajaa, kun aina sattuu onnettomuuksia. Sama juttu puuhun kiipeämisen kanssa, kun happi saattaa loppua ja jos pyörryn korkealla ja mätkähdän alas, niin Äiti sanoo, että minulta voi mennä niskat poikki. Kerran ajoin liian kovaa kolmipyöräisellä rannassa ja happi loppui. Olin juuri kurvannut laiturille ja ajoin sen pyörän sitten järveen. Onneksi naapurin Väli-Matti oli rannalla ja näki minun molskahtavan ja kahlasi järveen hakemaan minut pois. Koska Väli-Matilla on vain yksi käsi, niin hänen piti valita, pelastaako pyörän vai minut. Päättyi sitten kantaa minut sieltä pois. Sinne se jäi se kolmipyöräinen ja parempi olla asiasta ihan hiljaa, sillä Äiti huolestuu niin herkästi kaikesta tuollaisesta. Janne on reilu, eikä hänkään sanonut mitään kenellekään, vaan kuskasi minua Jopon tarakalla sen jälkeen. Hän on niin vahva, että jaksaa polkea itsensä, minut ja kaikki kirjani kerralla.

Kun minulla oli jäänyt joka kerran varvas Jannen Jopon takapyörän väliin, aloin vaatia itselleni omaa Jopoa. Isä osti sitten lahjaksi minulle keltaisen Ponin. Sanoin,

että se on vääränmerkkinen, enkä minä mitään hevosta halunnut, mutta Äiti sanoi, että se on kauniin värinen ja sopii paremmin tytölle. Enhän minä yllä siihen istumaan, joten joudun ajamaan seisaallaan ja silloin se happi vasta loppuukin. Pyörryn joka kerran lainastoreissulla, joten Janne lähtee mukaan ja jos tuuperrun, hän vetää minut pois ojasta, iskee nyrkillä selkään ja saa taas hapen kulkemaan. Jos en ole pahasti pökertynyt, isken häntä nyrkillä takaisin. Kun pääsemme kotiin, emme voi mennä sisälle, ennen kuin nenästä on loppunut verenvuoto. Siinä on vaarana, ettemme saa taas leikkiä viikkoon yhdessä. Äitin mielestä lapsinerolle ei sovi musta silmä tai verinen nenä. Jannekin on huonoa seuraa, koska Äiti pelkää, että minulle sattuu jotain, sillä Jannen isällä on tukkirekka. Äiti muistaa varoittaa joka päivä, että jos kuuluu tukkirekan ketjujen kolke, pitää pysyä omassa pihassa ja odottaa, että kolke on loppunut. Jos ylittää tietä, pitää katsoa vasemmalle, oikealle ja vielä kerran vasemmalle. Ja erityisesti pitää varoa tukkirekkaa.

Äiti oli kattanut pöytään Myrna-astiat. Niin Äiti teki aina, jos oli tulossa vieras, jota piti hyvittää tai johon oli tärkeää tehdä vaikutus. Varsinkin jos puolueväki tuli, oli varmasti Myrnat pöydässä. Osuuskaupan porukalle katettiin Ruskat ja pöytään nostettiin kyltti, jossa oli tupakan kuva ja siinä päällä punainen rasti ja teksti *Ei saa polttaa!* Isä oli tuonut sen Äitin vaatimuksesta lisalimesta. Äiti inhosi tupakansavua. Jopa kylän lääkäri Nortti-Aapeli joutui kestäämään meillä käynnit ilman tupakkaa. Hän ei ollut tervetullut vieras, mutta valitettavasti hänet jouduttiin meille kutsumaan aika usein, koska minun elämässä oli aina jotain hässäkkää, missä tarvittiin lääkäriä.

Minulla oli päälläni punainen Äitin virkkaama pitsimekko ja puhdas naama. Äiti on uskomattoman nopea ja tehokas saattaessaan minut *hovikelpoiseksi*, kuten hän sanoo, sillä vain hetkeä aikaisemmin olin värittämässä tusseilla uutta värityskirjaani, jonka Isä oli tuonut markkinoilta. Minua ei otettu markkinoille, koska ne olivat kaupungissa ja kuumana kesäpäivänä automatka olisi minun mukana ollessa liian kova ponnistus. Meidän Pikku-Viatissa pitäisi pitää ikkunat auki, jotta minulle riittäisi happi ja sitten olisi Isällä niskat jumissa ja Äitillä pääkipu. Ne tussit kestivät hellettä yhtä huonosti kuin minäkin ja sekä sininen että vihreä, lempiväriini, hajosivat kesken värityksen. Äiti sanoi, että edesautoin tuhoa pureskelemalla niitä, mutta en muista sellaista, sillä mietin juuri sillä hetkellä, miten siinä murhakirjassa ne murhat oikein tehtiin ja oliko se murhaajan alipi vedenkestävä. Kävi ilmi, että se tussien muste ainakin oli, eikä lähde ikinä minun paidasta pois.

Äitillä oli kylässä Savolaisen Lea, pyhäkoulun vetäjä. Lea oli rehevä täti, jolla oli karvaiset jalat ja jonka syliin ei kukaan lapsi halunnut joutua. Lea mielellään valitsi aina jonkun lapsen istumaan syliinsä ja luki Kirjasta kaikille sitten ääneen Jeesuksen seikkailuista. Janne sanoi minulle, että minun pitää kaikin tavoin varoa joutumasta Lean syliin, sillä hänkin oli tukehtua Lean tissien väliin, niin aivan takuulla minulta loppuu taas happi ja pökerryn kesken Jeesuksen ihmepestumisen. Lea oli tullut kertomaan Äitille, ettei minusta ole pyhäkoululaiseksi. Ensin olin puuttunut hänen ääneen lukemiseensa kohdassa, jossa hän oli kertonut Martasta, Mariasta ja Lasaruksesta. Olin kuulemma huomauttanut, että hän oikaisi kohdassa, joka kertoi Marian istuneen Jeesuksen jalkojen juuressa ja Martan toruneen tätä. Sitten olin mennyt elottomaksi, mutta vironnut kuin Lasarus, kun Janne oli iskenyt minua nyrkillä. Pyhäkouluun ei yksinkertaisesti voi tulla tuupertumaan, eikä seurakunta hyväksy millään muotoa väkivaltaa. Lisäksi olin solvannut häntä hänen rinoistaan. Tässä kohtaa Äitin olisi pitänyt alkaa latoa Lean lautaselle ässiä, mutta näin hänen jäätyneen hellepäivästä huolimatta ja räpyttelevän silmiään epäuskoisesti. Tiesin, että nyt minulta kyllä jäisi se Jeesus-pahvi saamatta lammastarroja täyteen. Ja niin jäisi Janneltakin, sillä kuulemma myös hänet on erotettu pyhäkoulusta. Näin, että Äitiä huimasi. Ehkä olen perinyt pyörtyilyn Äitiltä.

Lean jaaritellessa lasten sielujen pelastamisesta ja Äitin haukkoessa happea, näen ilokseni Posteljooni-Kaarinan polkevan ylämäkeä pyörällään. Sieltä tulee minun Aku Ankkani! Hyppään alas ikkunalta, jossa olin pitänyt postivahtia. Äiti reagoi äkilliseen tömähdykseen ja katsahtaa minuun yhä katse Lean puheista järkyttyneenä. Hän näkee, että olen ottamassa vauhtia juostakseni ulos postin hakuun. Minulla on niin kiire, etten ehdi edes kenkiä jalkaan laittaa, joten olen jo ulko-ovella menossa, kun kuulen Äitin huutavan; "varo tukkirekkaa!"

Juoksen pihan poikki ja ruoho on ihanan pehmeää varpaissa. Apilat tuoksuvat ja muistan, että voikukissa ja apiloissa voi olla ampiaisia. Toivottavasti ei, sillä sitten taas joutuisin Nortti-Aapelin juttusille ja jäisi Aku tuoreeltaan lukematta. Näen sivusilmällä, että Janne on nähnyt minun pinkaisevan kohti postilaatikkoa ja hän lähtee juoksemaan omasta pihasta meidän pihaan. Minulla on nykyään tapana lukea hänelle piha-keinussa Aku ääneen, koska hän ei osaa vielä lukea, eikä varmaan ikinä opikaan. Jannen lahjakkuudet ovat voimassa ja nopeudessa, eivät lukutaidossa.

Olen hengästynyt, kun pääsen orapihlaja-aidalle ja pujahdan sen raosta. Pysähdyn siihen, sillä siitä näen hyvin alla kulkevan tien ja sen kulkijat - vasemmalle, oikealle ja vasemmalle. Kuulen tukkirekan ketjujen kolkkeen ja näen, että se nousee hitaasti

ylämäkeä ja on ohittaa Posteljooni-Kaarinan. Kaarinalla on kuitenkin pitkä kokemus kaikista kylän ylä- ja alamäistä ja ”hänen pohkeillaan murskaisi miehen”, kuten Turha Toivo sanoo, joten hän polkaisee rekasta ohi ja saapuu meidän postilaatikolle. Näen, että hänellä on kädessään muun postin seassa *minun* Aku Ankkani. Haluan juosta jo! Rekka tuntuu hidastelevan tahallaan ja huudan Jannen isälle; ”mene jo!” Jannen isä heilauttaa minulle kättään ja minä naputan jalalla hermostuneena maata. Rekka valuu ohi hitaasti tukkiketjut kolisten. Ja minä juoksen tielle kohti postilaatikkoa katsomatta enää vasemmalle. Kaarina on juuri laittamassa Akua meidän laatikkoon ja kuulen Jannen saavuttavan orapihlaja-aidan takanani. Janne huutaa; ”Varo!”, Kaarina käännähtää ympäri ja hänen ilmeensä jähmettyy järkyttyneeseen huutoon, mutta pihaustakaan ei kuulu.

Keittiössä Lean kiirastulipaatoista sulatteleva Äiti on juuri nostamassa Myrnakupin huulilleen, kun hän näkee orapihlaja-aidan yläpuolella lentävän punaisen mytyn. Sen jälkeen meidän Arapian Myrna-sarjan kahvikalustosta puuttuu yksi ehjä kahvikuppi. Isä mittaa Äitin kertomuksen mukaan myöhemmin, että punainen mytty lensi 5 – 6 metrin korkeuteen. Lea saa lähteä siltä istumalta rukoilemaan sieluni puolesta lamastarrojensa pariin.

Minä sinkoan taivaalle, ilman kipua, ilman huolta alastulosta. Näen Kaarinan kauhistuneen ilmeen ja aivan kuin jossain huutaisi Janne. Lasilevyjä kuljettavan kuorma-auton kuljettaja kompuroi ulos kuljettajan kopistaan ja näen hänen pitelevän maahansa aivan kuin Janne joskus, kun lyön häntä palleaan. Tuosta autosta Äiti ei ollut muistanut minua varoittaa. Lasi-auton takana seisoo kolme henkilöautoa pysähtyneinä ja kaikista niistä nousee kuljettajat ulos. Lasi-auton kuljettajaa oksettaa ja hän ei meinaa pysyä pystyssä. Minä leijun ilmassa ja tunnen, miten tuuli hulmuttaa punaista virkattua mekkoa ympärilläni kuin laskuvarjoa. Mutta minä en tule alas vielä, minä leijun ilmassa ja katselen lintuna taivaalta, mitä alhaalla tapahtuu. Akuni on postilaatikossa, mutta jännä, miten kaukaiselta koko asia nyt tuntuu. Postilaatikon kansi on jäänyt yhtä auki kuin Posteljooni-Kaarinan suu. Näen Jannen itkevän. En ole koskaan nähnyt Jannen itkevän. Minun pitäisi mennä takaisin ja sanoa, ettei mitään hätää, minä vain pökerryin. Tunnen kuinka vahvat kädet – naisen kädet – ottavat minusta kiinni ja laskevat hitaasti maahan. Makaan siinä hiekkatiellä ja katson lasikuljetusauton puskuria ja auton kuskia, joka hoippuu sinistä taivasta vasten vitivalkoisena. Kenestäkään ei kuulu mitään ääntä. Ymmärrän, että tämä on hiljainen hetki, aivan kuin kirkossa tai pyhäkoulussa, joten minäkään en puhu. Katselen vain kaikkia ja mietin, koska Janne

mottaa minua ja happi alkaisi taas kulkea. Äiti nostaa minut syliin ja kantaa kotiin. En tiedä, missä Janne on. Aku Ankka jää postilaatikkoon.

VALTAKUNNALLINEN VUODEN EMÄNTÄ 1977 – KISA

Eräänä päivänä, kun söimme kaikessa rauhassa kalakeittoa, Äiti pudotti pommin. Tai niin Isä ainakin sanoi ja minusta oli hurjan jännittävää kertoa se Jannelle, joka tykkää sotajutuista. Mutta en minä kyllä mitään ammuksia nähnyt ja keittiökin oli ihan ehjänä kaiken jälkeen, joten Janne väitti, että valehtelen. Yritin selittää Jannelle, että kyllä siitä jonkinasteinen sotatila meidän taloon tuli.

Äiti voiteli parhaillaan minulle kolmatta ruisleivänviipaleita ja laittoi siihen kama-lasti voita, että kasvan, kun olen hintelä ruipelo, jolla on huonot veret. Minulla koski mahaan jo ne kaksi leipää, enkä ollut saanut syötyä kalakeitosta kuin yhden perunan, kun keittiöön laskeutui sellainen hiljaisuus, etten ole ennen kuullut. Samanlainen hiljaisuus kuin taivaassa tai katonrajassa, mutta kyllä minä istuin siinä penkillä ja söin perunoita kalakeitosta ja ruisleivän palaa, enkä ollut mennyt mihinkään. Varmuuden vuoksi nipistin itseäni, kun lehdessä luki, että jos epäilee näkevänsä unta, niin nipistys auttaa. Jos voi nipistää, on hereillä. Jos ei, niin nukkuu ja sitten voi kertoa itselleen näkevänsä unta. Olin hereillä.

Äiti jaaritteli Isälle jotain kodinkoneiden huollosta ja emännän hurjista säästöistä ja miten paljon hän on säästänyt perheellemme rahaa huoltamalla ne kodinkoneet oikeaoppisesti. Isä nyökkäili ja noukki kalanruotoja keitosta ja Äiti ihmetteli, miten niitä sinne on jäänyt, vaikka hän oli erityisen tarkkana, ettei minulla menisi ruoto kurkkuun ja taas kävisi huonosti. Sitten yhtäkkiä Äiti nosti vierestään penkiltä puoliksi taitetun sanomalehden ja työnsi sen Isän nenän alle. Lehti oli taiteltu niin hienosti, että arvasin Äitin suunnitelleen rikosta pitkään ja hartaasti, ihan kuin Tuomari murhakirjassa. Äiti ilmoitti, että osallistuu Valtakunnalliseen Vuoden Emäntä-kisaan erityisalanaan keittiötyövälineiden oikeinhoito ja antaa vinkkejä vatkain-asioihin. Ja kun hän voittaa koko kilpailun, saa hän palkinnoksi moninollaisen lahjakortin Kuopion kodinkonemyymälään ja sillä saa sitten meille uuden jääkaapin, kahvinkeitTIMEN, sähkösilitysraudan, palloimurin, arkkupakastimen ja pyykkikoneen, jossa on tehokas huuhteluohjelma, mikä on hyväksi minun iholle. Isän suu loksautti auki. Hänen huuleksaan oli kalanruoto. Käsi, jossa oli lusikallinen kalakeittoa, vavahti niin, että keitto valui norona takaisin lautaselle ja räiskyi isän kravatile, sillä hänellä oli puku päällä kokousta varten. Hiljaisuus kesti aina vaan. Sitten Äiti, hiljaa myöskin, veti lehden pois Isän nenän alta. Lehti jäi silti pöydälle ja Äiti tapitti tiukasti Isää silmiin. Isä laski tyhjän lusikan hitaasti takaisin lautaselle ja sulki suunsa. Kun hän oli pureskellut suunsa tyhjäksi, hän kysyi, että ei kai Äiti ole menossa johonkin missikisoihin, jossa ollaan sitten uimapuku päällä ja

puolialasti? Sitten Isä naurahti. Äiti ei. Kuvittelin Äitin puolialasti kukkauimapuvussaan ja papiljotit päässä sähkövatkaimen kanssa Apu-lehden kannessa ja sain niin kamalan naurukohtauksen, että menin ihan hyödyttömäksi. Haukoin happea kuin se kala ennen meidän keittoon joutumista ja vedin kolmannen ruisleivän palan kurkkuun ja aloin tukehtua. En edes ehtinyt katonrajaan asti, kun Isä nappasi minut kiireellä syliinsä ja iski ison kämmenensä keskelle selkääni. Leivänpala lensi kurkustani kuin ammus keskelle Äitin Valtakunnallista Vuoden Emäntä-kisa-mainosta ja jäi siihen kiinni, sillä voi ei ollut ehtinyt vielä sulaa suussani. Äiti katsoi meitä molempia, mutta ei sanonut mitään, vaan nakkasi niskojaan ja siivosi oman lautasensa tiskialtaaseen, laittoi huivin päähänsä, takin päällensä ja lähti ulos. En ole ikinä nähnyt Äitiä niin ylväänä, ihan kuin kuninkatar Elisapetti Apu-lehden kannessa, mutta ilman jalokiviä. Me katsoimme Isän kanssa toisiimme, eikä minua naurattanut enää. Äiti ei tiskannut koko päivänä, eikä tehnyt ruokaa seuraavana. Me jouduimme Isän kanssa syömään ruisleipää ja tiskaamaan itse omat lautasemme. Tähän saisi tottua. Minusta tulisi missin lapsi.

Minua jäi kiinnostamaan se arkkupakastinasia. Vihtorivainaan hautajaisissa me kävimme hyvästelemässä hänet ennen kirkkoa. Menimme kirkon naapurissa sijaitsevaan puutarhavajan näköiseen pikkutaloon, jossa oli tosi kylmä ja haisi samanlaiselle kylmähuoneelle, kuin ruusupuutarhalla, jossa on kylmähuone, jossa on paljon kukkia ämpäreissä. Siellä keskellä kylmähuonetta pötkötti Vihtorivainaa laatikossa ja näytti nukkuvan, eikä piitannut meistä mitään. Eikä hän meille mitään vastannut, kun me hänet hyvästelimme. Minä sanoin heipat, kun en tiennyt, mitä piti sanoa, kun kaikki vain niistivät kovaan ääneen Vihtorivainalle, eikä kenenkään mutinasta saanut mitään selvää. Äiti sanoi myöhemmin, että se oli epäkunnioittavasti sanottu, mutta Isä sanoi, että mistäpä lapsi tietää, kuinka kuolleille puhutaan, jos ei hänelle kerrota. Pappi kysyi sitten, pidetäänkö Vihtorivainaan arkku auki vai kiinni kirkossa, mutta koska Vihtorivainaan vaimokin vain niisti nenäänsä, eikä sanonut juuta eikä jaata, niin Pappi sai päättää. Hän nyökkäsi ja osoitti kantta, jonka sitten miehet nostivat yksissä tuumin Vihtorivainaan arkun päälle ja kantoivat arkkupakastimen kirkkoon surullisen musiikin soidessa.

Arvelin, ettei Äiti innostu keskustelemaan kanssani siitä, miksi meille on tulossa arkkupakastin taloon. Itseasiassa Äiti ei puhunut minulle eikä Isälle viikkoon, ei ennen kuin Isältä loppui puhtaat sukat, silitetyt paidat ja kaapista leipä ja asiasta tuli julkinen. Pianhan koko kylä nimittäin tiesi, että meidän Äitistä tulee Apu-lehden kansityttö. Isän oli pakko pyytää Äitiltä anteeksi ja antaa lupa osallistua missikisoihin. Äiti vastasi

jäisesti, että se on kykykilpailu ja hänestä tulee Vuoden Emäntä ja kun hän lähtee edustamaan, me saamme syödä itsekeittämäämme kauravelliä ja katua sanojamme. En ymmärtänyt tästä keskustelusta mitään, sillä en tiedä, mitä Isä pyysi anteeksi. En myöskään saanut järkevää vastausta, kun kysyin, miksi Äiti tarvitsee kenenkään lupaa mihinkään, koska ei ole lapsi enää. Jos haluaa mennä missikisoihin, niin menee. Jos ei halua, niin ei mene. En minäkään pyydä koskaan lupaa mihinkään, vaikka olen lapsi vielä. Kuulemma nimenomaan se on se isoin onkelma, sanoi Äiti. Koska tahansa minut saatetaan löytää mistä tahansa hengettömänä, eikä hän tiedä mitään, missä hänen lapsensa liehuu. En tällaisen umpikujan jälkeen voinut enää kysyä arkkupakastimesta.

Arkkupakastinasia oli jäänyt muutenkin missikisa-asian alle, sillä minulla oli ollut kiire kertoa missikisoista kaikille. Oikeastaan minun ei olisi tarvinnut kertoa kuin Puhe-
linkeskusneiti Sirkulle siitä, että minusta tulee missin lapsi, niin koko kylä olisi tiennyt heti. Mutta koska minulla oli tästä asiasta puhumisen tarve, niin kerroin varmuuden vuoksi kaikille Esson parissa, Kallen kaupassa ja jopa kirjastossa Kirja-Pirkolle, jos hän alkaisi suhtautua minuun paremmin, eikä aina kantelisi Äitille niistä murhakirjoista. Jannen kanssa me mentiin jopa Osulaan, vaikka se onkin paremman väen hienempi ja isompi kauppa, jossa meidän porukat eivät käy kun hädän hetkellä ja johon meillä on Jannen kanssa porttikielto erään karkkihässäkän jäljiltä. Me tuumattiin, että koska meidän Äiti on missi, niin nykyään me Jannenkin kanssa ollaan parempaa väkeä.

Osulaan ei saanut mennä navettasaappaissa, eikä naiset housuissa, mutta meillä ei ole Jannen kanssa navettaa, eikä talvella voi vaatia naiselta hametta, joten me mentiin vaan. Marssimme Jannen kanssa suoraan Osulan kemikaaliosastolle, vaikka Janne meinasikin jäädä jumiin leluhyllyn luokse, kun siellä oli pieniä sotaväkiukkoja ja panssariauto, jollaista Janne haikailee. Käskin säästää siihen rahat karkkirahoista, mutta Janne sanoi, että siinä kestää niin kauan, että ollaan ekalla luokalla ennen kuin hän saa panssariauton. Kemikaaliosastolla oli Kempparin Korree Kirsti ka-
dehtimassa Osulan hienompaa valikoimaa kuin hänellä itsellään on. Hänellä on sellainen tapa, jos oma kauppa käy huonosti ja silloin se käy, kun hän on räpytellyt silmiään liikaa jonkun rouvan miehelle ja myynyt rumat sukkahousut rouvalle ja rouva on kertonut kaikille. Kerroimme Kirstille, sillä hän on muoti-ihmisiä ja ymmärtää missiasioita. Hän puhuu usein, että hänen perheessään on joku missi ja nuorena häntäkin on Pariisiin pyydetty, mutta Esson parissa tietävät, että se oli Kirstin syrjäkylällä vaikuttaneen kummitätin tytär, joka oli voittanut kerran Maalaismarkkinoiden

kukkaistyttökilpailun ja päässyt hyviin naimisiin Maaningan kirkolle. Pariisista ei kukaan tiennyt mitään, mutta Ruattissa ja Rootoksella oli joku käynyt ja yksi pakolainen meillä oli Australiasta.

Paikallislehti tuli tekemään Äitistä isoa keskiaukeaman juttua ja Äiti laittoi tukkaa kaksi päivää ja siivosi niin, että ne papiljotit eivät tahtoneet päässä pysyä. Minun piti olla pikkuapulaisena ja pyyhkiä pölyjä, enkä saanut mennä Jannen kanssa puhumaan arkkupakastimesta, koska koko haastattelu oli minun syytäni, koska nyt koko kylä tietää. Ennen kuin paikallislehti tuli, Äiti puunasi minut juuriharjalla ja harjasi tukkaani niin lujaa, että minulla vilisti silmissä tähdet. Sitten Äiti laittoi letit tiukalle ja päälleni sellaisen mekon, missä on pitsikaulus, joka kutitti niin että kiemurtelin koko haastattelun ajan. Äiti luuli, että minulla on pissahätä ja passitti minua vessaan koko ajan. Toimittaja alkoi jo hämmentyä. Isällä oli vastasilitetty paita ja puku päällä ja kravatista oli siivottu kalakeitto. Isä törötti valtavan ylpeänä ja käski minun töröttää myös.

Äiti esitteli Toimittajalle Emännän Keittiökalendaria ja Vuosikelloa ja linjassaan pysyvää astiapyyhekaappia, jossa jokainen astiapyyhe on pesty, silitetty ja viikattu täydellisesti. Äiti kertoi sujuvasti suositusruoat ja jälkiruoat ja kuinka paljon varataan neljälle hengelle lihaa, kalaa, kasviksia tai makaronia ja miten tärkeää on olla omavarainen säilykkeiden, mehujen ja hillojen osalta. Toimittaja kirjoitti niin, että kynää piti koko ajan teroittaa teräväksi ja vihkosta meinasi sivut loppua. Lopulta Toimittaja sanoi, että Äiti on luonnonlahjakkuus Emännäksi ja takuulla oman kylän rouva tulee voittamaan koko kisan ja hän voisi tehdä jutusta moniosaisen ja jutella päätoimittajan kanssa, jos Äitistä tulisi vaikka kestovieras lehteen antamaan muille emännille ohjeita. Isä röyhisti rintaansa kuin pihan pikkulinnut toisilleen ja minä ajattelin, että en pääse tätä menoa ikinä puhumaan arkkupakastinasiasta.

Kun Toimittaja oli laittamassa kenkiä jalkaansa ja tekemässä lähtöä, niin Äiti puhui vielä, miten nerokasta ajan ja rahan hallintaa on Emännän kirjoittaa muistiin Emäntäkalendarinsiin säilykelaji, säilöntäpäivä, raaka-ainemäärä, tölkkien määrä ja koska säilyke loppuu ja mikä on raaka-aineen hinta ja mitä ohjetta käytettiin. Samalla voi merkata jokaisen kuukauden tulot, menot ja paljonko on rahaa kassassa ja perheen vaatetussuunnitelma ja kestävimmat matonkuteet. Eri liikkeistä saadut vuosialennusmäärät pitää merkitä, kuten myös talossa pidetyt kutsut, niissä olleet vieraat, tarjotut ruoat ja juomat. Tarkka Emäntä ylläpitää listaa myös talonsa hankinnoista eli liinavaatevarastosta, keittiöstä ja muista yleishankinnoista. Parhaimmista ruoanvalmistus- ja leipomisohejeista puhumattakaan. Näin kun kaikki perheen menot ennakoidaan ja

suunnitellaan, niin raaka-aineet ja rahat riittävät – ja siitä saa kiittää Emäntää! Nyt oli minun ja Isän vuoro olla viikko hiljaa. Emme tienneet mitä sanoa. Meille tuli ihan yllätyksenä, että meidän Äiti onkin pankinjohtaja.

Meillä alkoi ihan mahdoton emäntäralli. Jos meillä oli aina käynyt vieraita, niin nyt meillä tuntui olevan kaikki kylän akat, kuten naapurin Väli-Matti sanoi. Jos ukot kaipasivat akkojaan, soittivat ne keskukseseen ja meillä soi koko ajan puhelin. Minä kylästyin vastaamaan puhelimeen, koska Äiti ei koskaan ehtinyt itse puhumaan, vaan minun piti kuunnella kiukkuisten ukkojen jorinoita ja mennä etsimään heidän eukkonsa ja käskeä kotiin kyliltä luuhottamasta ja kahvia juomasta. Minulla oli joka päivä tiukat letit ja mekko päällä ja minulta alkoi unohtua kiitollisuus, varsinkin kun aina sain olla kattamassa niitä Myrna-kuppeja ja aina vaan se yksi kuppi puuttui. Äiti leipoi yöt ja hyysäsi toisia emäntiä päivät ja esitteli liinavaatekaappiaan ja keittiötyövälinelaatikkoon, jonka hoitamisessa ei saa osoittaa huolimattomuutta! Muovia, alumiinia, ruostumatonta terästä ja tiikkiä pitää hoitaa! Keittiössä ei hutiloida, sitä hoidetaan! Sitten Äiti neuvoi emäntiä puhdistamaan talonsa maalatut pinnat haalealla vedellä, johon on lisätty neutraalia, synteettistä pesuainetta ja pesunaVtaa. En edes tiennyt, mitä naVta on, mutta se kuulosti myrkyltä. Laitoin sen muistiin, että muistan kysyä Apteekkari-Eevalta, onko se murhaväline. Äiti vaan jatkoi, että muovista valmistetut haarukat ja lusikat pitää puhdistaa suolalla tai sitruunalla ja pitää niitä voimakkaassa auringonvalossa! Minä päätin pidätellä hengitystä ja toivoin pyörtyväni ja pääseväni katonrajaan tai taivaaseen, mutta minulla loppui kärsivällisyys ennen kuin Äitillä juttu. Liedet puhdistetaan ruokaöljyyn kastetulla pumpulilla! Sanoin Äitille, että menen vessaan, mutta oikeasti avasin letit ja karkasin Jannelle. Äiti muistutti polttamaan vessassa tulitikon, jos minulta tulisi isompi hätä. Siitä ymmärsin, että Äiti on ihan sekaisin. Enhän minä ole saanut koskaan koskea tulitikkoon, koska polttaisin talon ja naapurit ja koko kylän.

Meidän piti aika monta ihmistä jututtaa Jannen kanssa, ennen kuin joku osasi kertoa meille arkkupakastimesta. Janne sanoi, että se johtui siitä, että kysyin sen kysymyksen ihan liian monimutkaisesti, kuten tytöillä on tapana. Sotilaat osaavat kysyä ymmärrettäviä kysymyksiä; mikä on arkkupakastin? Minä aloin höpöttää aina jotain murhista ja mahtuuko ruumis arkkupakastimeen ja kaikkea sellaista, mikä sai ihmisten silmät pyörimään päässä ja vaihtamaan puheenaihetta ja sanomaan meille, että menkää menojanne hushuh. Niinpä vasta kun annoin Jannen kysyä Väli-Matilta asiasta, saimme kuulla, että se on pakkaslaatikko, johon voidaan laittaa marjoja ja muuta säilöttävää talveksi. Minä en ymmärrä tuollaisen laatikon ideaa, koska voihan ne marjat

laittaa ulos. Talvella on ulkona pakkanen ja minä tiedän sen varmaksi, koska kökötän aina talvet sisällä, koska Äiti pelkää, että pakkanen vie minulta hengen ja kaadun naamalla hankeen.

Ei riittänyt, että Äiti muuttui kummalliseksi, Isäkin alkoi käyttäytyä erikoisesti. Ensin meille tuli pihaan kuorma-auto, josta nostettiin meidän kellariin iso arkku, joka paljastui arkkupakastimeksi. Isä höpisi jotain myös kylmiötilasta, mutta Äiti nauroi ja sanoi, ettei nyt vaan menisi Isälläkin villin puolelle. Äiti oli alkanut nauraa paljon ja minusta sellainen käytös on epäilyttävää. Hän nauraa nimittäin aina eri kohdissa ja eri asioille kuin minä, niin en pysy perässä, mikä kohta aikuisten mielestä on hassua. Meitä naurattavat Jannen kanssa samat asiat, mutta aikuisten kanssa se on monimutkaisempaa. Yleensä kun nauran aikuisten seurassa, aina joku pahastuu ja sitten minä istun ares-tissa, niin kuin silloin kun Jannen kanssa naurettiin Vihtorivainaan hautajaisissa. Emme me ruumista rienanneet, vaikka Äiti niin sanoi, vaan meitä alkoi naurattaa, kun Kanttorilta pääsi ihan selvästi paukku, vaikka hän yritti piilottaa sen vongauttamalla urkuja lujaa. Meidän naurusta ei tullut loppua ja Äitiä hävetti ja meidän perheen oli pakko lähteä kesken pois. Jannenkin piti lähteä meidän mukaan, koska Jannen perhe ei voinut lähteä kun Vihtorivainaa oli heidän sukulaisia. Se olisi näyttänyt kuulemma pahalta ja tullut puheita. Kyllä se meidänkin lähteminen näytti pahalta ja aiheutti puheita, joten olisi voitu samalla häpeällä jäädäkin.

Yhtenä päivänä meille ilmaantui palloimuri ja sähkösilitysrauta ja kaikki kylän emännät olivat niitä ihmettelemässä. Minua alkoi jo hermostuttaa, että mitä meillä tapahtuu ja alkaako meidän porukka olla kohta hurulaan valmiita, niin kuin Vieteri-Einarin emäntä Ruusa, joka kävi välillä valkoisessa rakennuksessa leppäämässä, kun alkoi nähdä navetan seinillä vihtahousuja ilman housuja. Isä sanoi, että meidän täytyy tukea kaikin tavoin Äitin pyrkimyksiä Vuoden Emännäksi. Olin luvannut Isälle, että olen Äitille kuuliainen, kiitollinen ja kaikessa apuna, sillä Äiti on niin monta kertaa joutunut minua hoitamaan, kun olen pyörtyillyt. En olisi kyllä luvannut, jos olisin tiennyt, että meidän talo muuttuu emäntäkouluksi.

Koska en saanut järkevää vastausta keneltäkään siihen arkkuasiaan, niin keksimme Jannen kanssa, että testataan se asia nyt kun meillä on kellarissa arkkupakastin. Pahaksi onneksi se oli juuri sellainen julkisuuspäivä, joita Äitillä oli alkanut olla jatkuvaan. Paikallislehden jutun jälkeen oli tullut maakuntalehti ja muitakin lehtiä. Apulehteä ei ollut vielä näkynyt ja siitä olin vähän pettynyt, sillä olisin kysynyt heiltä lehteen lisää paperinukkeja ja murhajatkokertomuksia. Janne odotti Kansa taisteli-lehden

reportteria, mutta minä yritin selittää hänelle, ettei sellaiset lehdet tee missijuttuja. Äiti oli taas laittanut minulle hienot vaatteet ja tukan leteille ja Janne ei saanut tulla meille. Koska minä olin kuolla tylsyyteen, enkä päässyt edes katonrajaan, avasin kellarin oven, jotta Janne tulee salaa sieltä kautta. Siellä autotallissa oli se meidän uusi arkkupakastin. Se oli niin korkea, ettemme saaneet kuin vähän kantta raolleen. Päätimme hakea jakkaran pannuhuoneesta ja kiivetä arkuun sisälle, jotta saamme vastauksen kysymykseen, miksi sitä kutsutaan arkuksi. Jos ruumis mahtuu sisälle, asia on selvä. Menimme Jannen kanssa arkuun sisälle, mutta siellä oli aika kylmä ja kaksi jäätelöpakettia tiellä. Janne kysyi, voimmeko maistaa vähän toisesta paketista?

Siinä samassa kuulemme, että Äiti ja Toimittaja tulevat autotalliin ja Äiti selittää pakastimien tärkeydestä emännille. Jokaisella emännällä pitää olla arkkupakastin – sillä pidetään perhe hengissä talven yli! Me säikähdetään Jannen kanssa hirveästi ja vedetään arkun kansi perässämme kiinni. Olen varma, että Äiti tuskin ilahtuu, että olemme likaisilla jaloilla hänen uudessa arkkupakastimessaan. Mutta kun kansi pamahtaa kiinni, meille tulee hätä, ettei se aukea koskaan ja arkussa on pimeää ja kylmä ja alamme huutaa ja hakata nyrkeillä arkun kantta.

Isä joutuu viemään Äitin lisälmen sairaalaan pumppuasian vuoksi ja minä olen sillä aikaa Väli-Matin tuvassa juomassa kuumaa teetä. Niiskutan, koska olen saanut arkkupakastimessa kylmää ja vilustunut. Väli-Matti kysyy, itkettäkö minua. Sanon, että sotilaat eivät itke, eikä minua itketä ja minulla on plunssa, eikä itku. Jannen äiti tulee illalla katsomaan minua ja puhuu minulle vakavan näköisenä vakavista asioista. Hän sanoo, että nämä minun murhatutkimukset vievät minulta ja Jannelta vielä hengen tai meidän Äitin ennen aikaiseen hautaan. Minua ei huvita puhua asiasta, ei Jannen äitin eikä kenenkään kanssa, enkä halua syödä enää ikinä jäätelöä. Ihan sama miten hyvää hilloa Äiti laittaa sen päälle, mutta pakasteet eivät ole enää meidän juttu Jannen kanssa.

Äiti oli sairaalassa pari päivää ja sai sinne tiedon, että on voittanut Vuoden Emäntä-tittelin ja moninollaisen lahjakortin Kuopion kodinkonemyymälään. Menimme Pikku-Viatilla hakemaan Äitiä ja Isä vei Äitille kolmen neilikan kimpun ja uusimman lehden, jossa Äiti kertoo, että jokaisella emännällä pitää olla arkkupakastin - sillä pidetään perhe hengissä talven yli! Äiti huokaisee ja sanoo, että kortti olisi riittänyt. Hän käärii lehden kukkien ympärille, etteivät ne saa kylmää. Ajamme hiljaa pakkasillassa kohti kotia. Taivaanrannassa on vaaleanpunainen iltarusko, jossa on kultaiset raidat. Minä piirrän haurastuvaan takaikkunaan palloja ja laatikoita ja Myrnan kukkia.

HELSINGIN HERRAT JA RINSESSA KAROLINEN OSAKE

Äiti oli luvannut, että paistaa meille Jannen kanssa monta lautasellista munkkeja vappuna, jos minä lupaan käyttäytyä maailman parhaiten, kun kylään on tulossa arvovieraita. Ymmärsin heti, että kyseessä ovat jotkut tosi tärkeät ihmiset, sillä sen sijaan, että Äiti olisi siivonnut viikon ja silittänyt Isän kaikki paidat kahteen kertaan, hän siivosi kaksi viikkoa ja vaihtoi jopa matot ja verhot, vaikka vielä ei ollut kesäverhojen aika. Minulle hän ompeli kolme erilaista pellepuhvihamekkoa, joissa kiemurtelin kaikissa ja harjoitteli tukalleni ainakin kaksi erilaista lettimallia, joista toinen oli pullapitko ja toinen joku ranskanleipä. Uhkasin laittaa tukkaan purkkaa, jos vielä kolmatta kampausta kokeillaan ja Äiti sanoi, että olen sitten loppuvuoden karkkilakossa, jos sen tempun teen. Sanoin Äitille, että vappu on työväen juhla ja työväen oikeus on mennä lakkoon, mutta orjanpiiskurit eivät voi laittaa työntekijöitään lakkoon, se on rötösherrojen hommaa. Äiti sanoi, että nyt saa riittää siellä Kallen kaupassa notkuminen, sillä saan sieltä Varjovaltuustolta huonoja ajatuksia.

Minulla alkoi mennä jo ihan hermo, kun joka ilta piti pestä kynnetkin kynsiharjalla ja muistaa harjoitella niausta. Olin varma, että meille tulee kylään kuninkaallinen, sillä olin lukenut Posteljooni-Kaarinan tuomasta vanhasta Anna-lehdestä, että Rinsessa Karoline oli saanut oman kodin ja Ruattin Silvia odottaa vauvaa ja kuninkaallisille niiaataan. Niillä asioilla on jokin yhteys, olin oppinut viime aikoina. Kaarinan tuomat lehdet ovat tosi hyödyllisiä, sillä niistä oppii paljon asioita, joista Äiti ei ikinä minulle kerro. Olen oppinut esimerkiksi sen, että kaljaa ei pelkästään juoda, vaan sillä huuhdellaan tukka ja jos kesällä kerää seitsemän kukkaa tyynyn alle, niin näkee yöllä painajaisia tulevasta aviomiehestään ja osaa sitten varoa, ettei joudu sen näköisen kanssa naimisiin. Kaarina on tosi reilu, että tuo postin mukana omat vanhat lehtensä minulle, kun tietää, että olen kova lukemaan, eikä yksi Aku minulle viikossa riitä mihinkään, vaikka sen lukisi Jannelle kahteen kertaan.

Ei ollut kauan siitä, kun me käytiin Äitin ja Isän kanssa Tasajalka-Eerikin ja tämän rouvan uuden kodin tupaantuliaisissa ja sinne piti viedä suolaa ja ruisleipää. Minusta se oli aika köyhä lahja, mutta Isä sanoi, että se on perinne ja perinteitä pitää vaalia. Kun minä näin Eerikin rouvan, niin minä sanoin, että kyllä ovat muutkin tuoneet ruisleipiä heille, koska rouva oli paljon pullukampi kuin häistä muistin. Äitiä hävetti niin,

että meidän piti lähteä pois ja syyksi hän sanoi, että lapsella on sairautta ja tätä heikottaa, että ettei vaan pökertyisi, niin parempi mennä kotiin. Minä yritin sanoa, että en minä ole menossa mihinkään katonrajaan tai jos ovi on auki niin taivaaseenkaan, että olen ihan hyvässä voinnissa. Mutta siinä vaiheessa minä olin jo ulko-ovella ja Äiti kiskoi minulle takkia päälle. Vähän minä loukkaannuin, kun se takki oli väärinpäin ja huppu meni kasvojen eteen niin ettei minun puheesta saanut kukaan selvää. Äiti sanoi, että se oli vahinko, mutta Äitistä ei ikinä tiedä, joskus ennenkin on käynyt näin.

Kotimatalla sanoin Isälle, että sitten kun minä muutan omaan asuntoon, minä en halua ainakaan ruisleipiä tupaantuliaislahjaksi, koska niistä paisuu pullaksi, vaan minä haluan mieluummin uuden television ja levysoittimen. Ei minulla tosin ole vielä vanhojakaan, mutta sillä tavalla yleensä sanotaan, kun jotain toivotaan, että se olisi uutta ja hienoa. Kuka sitä nyt vanhoja ja rikkinäisiä lahjaksi haluaisi? Ainakaan Rinnessa Karoline ei ole saanut mitään leipiä tuliaisiksi, sillä ei ollut kuvissa isomahainen kuten Tasajalka-Eerikin rouva. Sitä en tiedä, oliko se Karolinen asunto oma osake, mutta takuulla hänellä on jo oma puhelinkin. Minä aion hankkia sellaisen kanssa. Saa sitten puhua rauhassa Jannen kanssa, eikä koko ajan tarvitse kesken lopettaa, kun joku hoputtaa Keskuksen Sirkkua keskeyttämään minun ja Jannen jutut, kun heillä on meidän Isälle jotain tärkeämpää asiaa tai kylän emännät soittavat Äitille taas jotain reseptiä ja ompeluseurajuoria.

Minä olen alkanut jo sisustaa sitä omaa osaketta Anttilan kuvastosta leikkaamalla tavaroilla ja tehnyt paperinukeille sellaisen kodin, mihin minä muutan heti kun keksin, miten lapsi voi lähteä asumaan omaan osakkeeseen lisälmeen. Saisi olla ja lukea kirjojaan rauhassa, eikä koko ajan joku häiritsisi ja pakottaisi pukeutumaan pellepuhvimekkoihin ja laittamaan tukkaan tiukkoja lettejä. Mutta Jannen pitää muuttaa kanssa tai minä en ala mitään.

Siellä samalla tupaantuliaisreissulla saatiin kuulla, että Tasajalka-Eerikin rouva odottaa vauvaa ja se selittää, miksi hänen maha oli niin pullukka. Esson paarissa sanottiin, että se maha oli kasvanut jo ennen häitä, mutta minä en ymmärrä miten kenenkään mahan kasvu liittyy häihin tai mihinkään ja mitä se kenellekään kuuluu paitsi jos syö liikaa niitä ruisleipiä, sillä silloin kyllä kuuluu. Isä aina sanoo Äitille, että jos välillä leivotaan vaikka ohraleipää, kun se ruisleipä laittaa mahan soimaan.

Tasajalka-Eerikin rouva on kaikille sanonut, että jos vauva on poika, on se Eerikki, koska niin se vain on, koska Eerikin suvussa ei ole kuin Eerikkejä. Minä kuulin kerran Väli-Matilta, että Tasajalka-Eerikin äiti Helvi oli kadehtinut hänen kolme kuukautta vanhempaa serkkuaan, ensimmäisen Eerikin äitiä Sylviä. Se Helvi matki kaikessa Sylviä! Aina oli samat mekot ja tukka samalla lailla, eikä se kestänyt yhtään, jos Sylvi oli mennyt ja ostanut jotain erilaista kangasta kaupungista. Heti sen piti itsensä sinne karrätä ja mennä ostamaan sama. Koko kylä oli ihan kauhuissaan, kun Helvi meni jopa niin pitkälle, että otti samannimisen miehen itselleen, Pentti Koposen. Se oli meidän kylässä ihan helppoa, sillä joka toisessa talossa asui joku Pentti ja Kuposia oli siellä ja täällä. Esson parissa sanovat, että niitä Kuposia on enemmän kuin kirkonkirjoihin on ehditty kirjata, mutta en tiedä sitten, mitä se tarkoittaa, koska kukaan ei suostunut minulle sitä selittämään. Kaikki ne Koposet ovat toisilleen jotain sukua, mutta ei kukaan niistä enää pysy kärryillä, joten kaikki Koposet ovat nykyään serkkuja, koska kukaan ei jaksa miettiä, mitä kautta kukakin Koponen toisensa tuntee.

Se Helvin homma meni ihan hurjaksi ja siitä tuli lopulta kauhea skantaali. Kun Sylvi laittoi pojalleen monen kuninkaan nimen Eerikki, kun se oli naistenlehestä lukenut, että se on yksinvaltiaan nimi, niin johan Helvi heti perässä omalle pojalleen saman! Ei saanut olla kauan se ensimmäinen Eerikki yksin valtiias, kun oli toinen Eerikki Koponen kahden talon päässä ja tietenkin ne nimet meni koko ajan sekaisin. Siinä kävi vain sellainen raketia, että se ensimmäinen Eerikki syntyi eriparijaloilla ja toinen Eerikki tasajaloilla. Koska meidän kylällä ei pilkata ketään, niin kukaan ei ollut huomavinaanakaan ensimmäisen Eerikin klenkkaamista, vaan toisena syntynyttä Eerikkiä alettiin kutsua Tasajalka-Eerikiksi.

Minä yritin kysyä meidän porukoilta niistä meidän kylään tulevista kuninkaallisista vieraista, mutta ei kumpikaan, ei Äiti eikä Isä, hiiskahtaneetkaan ja sanoivat, ettei minunkaan tarvitse hiiskua mihinkään suuntaan mitään. En hiiskunutkaan, vaan kysyin kovaan ääneen Keskuksen Sirkulta, jota sanottiin kylän tietotoimistoksi. Sirkku tiesi kertoa, että meidän kylälle on tulossa Helsingin herroja, mutta siitä ei saanut vielä puhua, kun sitä ei ole kansliasta varmistettu. Niinpä me mentiin Jannen kanssa koululle kysymään, tietääkö ne jotain siellä kansliassa, koska se Suomen kuninkas ja sen prinssit tulee meille kylään. Ne siellä mitään tienneet ja meitä alkoi Jannen kanssa

arveluttaa mennä moiseen koululaitokseen sivistystä saamaan, kun ovat niin tietämättömiä.

Kun Äiti oli siivonnut talon ja minut ja komerot ja Isän vaatteet, niin sain hänet pelaamaan kanssani muistipeliä. Oli räntäsateinen päivä, eikä Äiti päästänyt minua ulos, etten saa keuhkotautia, eikä Janne saanut tulla meille, sillä meillä oli juuri siivottu ja se nyt vielä puuttuisi, että kaikki pitäisi alkaa alusta. Minä tykkään muistipelistä, kun olen siinä aika hyvä, eikä minua voita kuin Isä joskus. Jannen kanssa ei voi pelata, kun sen on aina annettava voittoa tai sillä palaa pyöräpinnat. Eikä sen voi antaa aina voittoa, koska minä turhaudun sellaisessa pelissä. Janne on niin hajamielinen, että vaikka se juuri käänsi punaisen kukan, niin ei se muista sitä, vaikka kääntäisi samanlaisen vierestä. Olen kysynyt, jos Isä katsoisi lisälmen lelukaupasta, onko siellä auto-merkeistä tehtyä muistipeliä, kun ne autojen merkit Janne muistaa vaikka umpiunesta herätessä. Janne oli leuhkinut minulle kerran niin ja minä testasin. Siitä ei kyllä Jannen porukat tykänneet, että soitin heille kahdelta aamulla ja käskin herättää Jannen. En tee sitä toiste, kun Jannen äiti ei ollut sanonut kovin kivasti meidän Äitille, että miten minä elän kuin pellossa ja soittaa rumputan keskellä yötä ihmisten koteihin kuin olisi suurempikin hätä, eikä heillä nukuttu enää koko yönä, kun kaikki säikähtivät niin kovasti, kun kyselin jostain Luupäästä. Janne tajusi heti, että tarkoitin Tatsunia, mutta eivät rekkaihmiset näköjään tunnista pienempiä autoja.

Äiti ei yleensä saa kuin kaksi muistipelin paria kasaan ja sitten hän unohtaa säännöt. Hän on jotenkin ymmärtänyt ne säännöt ihan väärin. Aina kun pitäisi keskittyä muistamaan, missä kohtaa on keltainen talo väärinpäin, niin Äiti muistaa, ettei ole soittanut Annikki-tätille tai on unohtanut ottaa pakasteesta marjoja sulamaan. Ja taas kävi niin! Juuri kun minä olin saanut kuudennen parin ja minulla oli lisänostovuoro, niin Äiti parahti Herraa varjelemaan, että hän se oli unohtanut laittaa simat tulemaan tässä herrojen odotuksessa ja nyt on vappu pilalla, eikä hän ehdi nukkua tänäkään yönä tai ei saada simaa ikinä. Äiti alkoi lappaa kaapista rusinoita ja sokeria pöydälle ja kaivaa jostain sitruunoita ja hoki huonoa muistiaan. Minä aloin huutaa, että niin on huono muisti, kun ei muista, että meillä on muistipeli kesken, jossa minä olen voitolla. Äiti keitti jo vettä ja haki ämpäriä ja etsi siihen kantta ja käski minun etsiä jääkaapista hiivan. Minä aloin huutaa yhä kovempaa, että minä en ole mikään lapsityöläinen ja minä menen lakkoon ihan justinsa.

Isä huusi kammarista, että voisimmeko me olla kerrankin tappelematta, kun hänen pitää kirjoittaa vappupuhe, kun sinne juhlaan tulee ne Helsingin herrat kuuntelemaan ja hän toivoo esiintyvänsä edukseen. Me oltiin ihan hiljaa Äitin kanssa, vaikka minua jupisutti aika tavalla, mutta Isä ei kuullut kun kirjoituskoneen naputus peitti sen alleen. Äiti pesi sitruunoita juuriharjalla niin että roiskui ja kuori sitruunoiden keltaisen kuoren perunankuorimaveitsellä ämpäriin. Sitten hän käski minun mitata sokerin. Minua jupisutti vieläkin, mutta mittasin kuitenkin, sillä arvelin, että jos nyt autan Äitiä, niin saadaan pelata pian peli loppuun. Kun löysin hiivan jääkaapista, niin se haisi aika pahalle ja minulla teki huonoa. Äiti sanoi, että se johtuu siitä, että se hiiva on niin tuoretta. Äiti antoi minulle pienen teelusikan, vannotti olemaan varovainen sen hiivan kanssa ja käski ottaa puolikkaan lusikallisen ja sitten jakaa se vielä puoliksi. Minä olin tosi varovainen ja tein kuten Äiti käski. Sitä hiivaa tuli niin pieni pipana siihen pieneen lusikkaan, että minä ajattelin, ettei se kyllä riitä mitenkään, kun sitä sokeria juuri laitettiin niin paljon. Minä lisäsin vähän lisää hiivaa, että varmasti saadaan simaa. Sitten minä hoptin Äitiä muistipelin ääreen. Äiti oli mielissään, kun olin niin hienosti auttanut. Äiti laittoi ämpärin kannen kiinni, ämpärin patterin viereen ja sanoi, että huomenna saan laittaa rusinat pulloihin ja hän pullottaa siman ja simaa juodaan parin viikon päästä, ennen sitä rusinat tuskin nousevat pintaan. Minä sanoin, että nyt on vappu pilalla, kun ei sima ehdi siihen, mutta Äiti sanoi, että hän kysyy, jos emännät lainaisivat meille pari pulloa ja hän antaa takaisin kun meidän sima on valmista. Sitten me pelattiin kaksi kierrosta muistipeliä ja Äitin muisti toimi taas.

Sitten tuli se kauan odotettu hieno vappujuhla, jossa meidän Isä piti puheen. Juhlat pidettiin Juhlatalolla, jonka edessä me kaikki pönötettiin harmaassa säässä ja oltiin odottavalla mielellä, vaikka kaikkia palelsi, koska se odottaminen kesti ja kesti aina vaan. Me lapset saatiin ilmapallot, mutta mieluummin me olisi syöty munkkeja, mutta niitä sai kuulemma vasta tilaisuuden jälkeen, ettei tule sotkua. Sitten ihan kauhean kauan odotettuumme ja kahden sadekuuron jälkeen siihen Juhlatalon eteen kaarsi iso musta auto. Minä sanoin Jannelle, että nyt ne kuninkaat tulee. Meidän Isä lähti toisten kunnansien kanssa vastaan niitä kuninkaita ja me jäätiin Äitin kanssa odottamaan, että saamme mennä sisälle kuninkaiden jälkeen. Minä olin ihan pettynyt, kun niillä herroilla ei ollutkaan kruunuja, vaan ihan tavalliset hatut ja mustat päällyspalttoot. Niillä kaikilla oli sellaiset kiiltävät nappaskengät, eikä edes kumisaappaita,

vaikka se sää oli ihan kauhea ja ne kaikki liukasteli siinä pihassa. Meitä alkoi naurattaa Jannen kanssa kun se kaikki näytti niin hassulta ja koska meillä oli nauramisen tarve siinä kamalassa kelissä. Äiti sanoi, että Isän kovaa työtä pitää kunnioittaa, eikä saa nauraa, koska on vakava tilaisuus. Sitten ne liukastelevat kuninkaat kättelivät meidän kylän kunnanisät niin että hartiat hytkyivät ja lähtivät marssimaan Juhlatalon sisälle kuin harakkajoukko. Meitä nauratti Jannen kanssa aina vaan, mutta Äiti sanoi, että voidaan unohtaa munkit, jos tällainen meno jatkuu. Me kaikki kipitettiin kuninkaiden perässä Juhlatalolle ja toivottiin, että päästään pian sisälle, koska alkoi tulla tosissaan kylmä.

Se tilaisuus oli Jannen ja minun mielestä ihan tylsä. Vielä tylsemmäksi se muuttui, kun kolmannen puheen kohdalla Janne poistettiin salista ja lähetettiin kotiinsa, kun se vingutti ilmapallollaan paukkuääniä. Äiti katsoi minua sillä ilmeellä, etten uskaltanut edes ajatella nauravani, vaikka olisi naurattanut ihan kauheasti. Ne herrat vaan jaaritteli ja jaaritteli, eikä niiden jutut olleet edes yhtä kiinnostavia kuin Varjovaltuuston tai Esson parin ukkojen jutut. Nämä herrat käyttivät sellaisia sanoja, että aloin arvella niiden olevan ulkomailta. Ilmankos se niiden tulo meidän kylään kesti niin kauan kun ne tuli Ruattista asti, niin että minullakin ehti nappaskengät kastua ja nyt ne on pilalla. Jossain vaiheessa minä nukahdin Äitin kainaloon, kun sisällä oli niin ihanan lämmin. Äiti säikähti, että pökerryin ja siinä tuli vähän kaikenlaista, mutta lopulta Isä pääsi pitämään puhettaan. Kaikki taputtivat kovasti ja jälkeinpäin entinen Kansakoulunopettaja Killinki tuli minulle sanomaan, miten saan olla ylpeä minun komeasta Isästä, kun se on kuin Savon Keneti. Minä muistin, että naistenlehdessä oli ollut juttua yhdestä hienosta kirjoja lukevasta rouvasta, joka meni naimisiin laivoja rakentavan miehen kanssa ja sen naisen ylle oli langetettu Kenetin kirous ja jotenkin se liittyi siihen naisen ensimmäiseen mieheen, joka oli murhattu. Ajattelin kauhuissani, että tämä se ei hyvää tiedä, että pitää varoittaa Isää, että Killinki on alkanut langettaa kirouksia.

Minulla alkoi olla nälkä ja tylsä ja ne letit kiristi päätä ja sukkahousut kutitti, mutta se aikuisten kättely ja juttelu niiden Helsingin herrojen kanssa vaan jatkui ja jatkui. Siinä ne jaaritteli kaiken muun ohella säästä, vaikka kaikki näki, että ulkona satoi räntää. Minä sanoin Äitille, että nyt saa tämä tylsyyttä riittää ja mennään kotiin syömään niitä munkkeja, joita on odotettu, eikö niitä ikinä saa! Äiti sanoi, että minun pitää jaksaa vielä hetki. Minua alkoi vikuroittamaan, mutta Äiti suhisi, että tämä on nyt Isälle kerran-

elämässä-tapahtuma. Siltä istumalta minä päätin olla kunnolla, sillä oli ihan selvää, että nämä Helsingin herrat ovat nyt niitä akentteja, joita Kukkuran Vilikki oli nähnyt kerran kaupungissa elokuvateatterin vilmissä. Vilikki sanoi, että se akentti vaikutti herrasmieheltä, kunnes tappaa päsäytti hengiltä kaikki vastaantulijat. Minua alkoi hirvittää, että nyt tässä on tosi kyseessä ja että minun pitää esittää rauhallista, etteivät ne saa tietää, että minä tiedän, ketä ne ovat. Se Killinki alkoi vähän arveluttaa, koska sekin oli langettanut meidän Isän ylle sen Kenetin kirouksen, vaikka olin kaikki nämä vuodet luullut, että hän on ihan vaaraton. Isä näytti paha-aavistamattomalta, sillä hän vain nauroi ja puhui kovaan ääneen akenttien kanssa. Janne olisi saanut nyt olla siinä minulla hengenvartijana, mutta kun se meni vinguttamaan sitä ilmapalloon ja pääsi kotiin. Olisi minunkin pitänyt ymmärtää käyttäytyä huonosti, niin olisi säästyty kaikki tältä.

Kun me ajettiin meidän Pikku-Viatilla kotiin, niin Isä selitti, että ei ne herrat mitään akentteja ole kun poliitikkoja, herroja Helsingistä. Minusta se kuulosti yhtä epäilyttävältä, mutta en sanonut mitään, ettei Isälle tule paha mieli, kun ne miehet oli sen kavereita. En minäkään tykkää, kun Äiti sanoo Jannesta välillä pahasti. Isä sanoi, että olin jaksanut hienosti ja hän oli niin ylpeä ollut, kun oli puhujanpöntöstä nähnyt minut ja Äitin etupenkillä. Äiti niisti nenäliinaan ja minä arvasin, että senkin nappaskengät meni pilalle siinä säässä niitä herroja odotellessa. Isä oli reilu, kun ei sanonut mitään siitä hässäkästä, mikä syntyi, kun Äiti luuli, että minä olin tajuton, vaikka olin vain nukahtanut, kun ne puheet olivat niin tylsiä. Olin tosi helpottunut, kun Isä ajoi kodin pihaan ja kohta pääsisi syömään munkkeja. Mutta pahin oli vielä edessä! Tai takana, sillä kun meidän auto kaartoi kotipihaan, niin se Helsingin herrojen musta auto seurasi meitä. Ne tuppasivat meille, ne herrat. Eikä vaan yksi, vaan kaikki! Minä aloin huutaa Äitille, etten jaksakaan enää yhtään typerää kyselyä, olenko koulussa kun minulta on lähtenyt jo hampaita ja kenenkäs tyttöjä sitä ollaan ja Isäsi on komea Keneti. Äiti sanoi, että kun päästään sisälle, niin saan ison lautasellisen munkkeja ja voin mennä syömään ne vaikka saunaan, missä minulla oli leikki kesken, kun en ollut saanut tehdä kammariin parpien autiosaarta ja haikalojen hyökkäystä.

Minua pissatti ja olisin juossut heti vessaan, mutta en ehtinyt, kun ne kaikki herrat halusivat käyttää sitä meidän vessaa ja siellä haisi aivan kamalalta sen jälkeen. Minun oli pakko pitää nenästä kiinni ja ajattelin, että ei minun tee enää niitä munkkeja mieli yhtään. Kun tulin keittiöön, niin siellä ne herrat istuivat hohottaen keittiön pöydän ja

Myrna-kuppien ääressä ja puhuivat työllisyydestä ja talkoohengestä, että mihin se on kadonnut. Minä toivoin, että herrat olisivat lähteneet etsimään sitä ja olisi päästy niistä eroon, mutta siinä ne vain jauhoivat munkkeja ja asiaansa ja Isä näytti ihan kuin olisi viihtynyt niiden seurassa. Äiti tarjoili kahvia ihan vimmallalla ja tuputti munkkeja ja pikkuleipiä ja punasteli ja kikatteli kuin hampaaton Enni-neiti Esson parin miesten viheltelylle. Minä olin aivan pöyristynyt ja menin supisemaan Äitille, että nyt minä en ala enää mitään ja kohta puren niitä. Äiti lykkäsi yhä kikattelun miesten jutuille minulle ison lautaseinän munkkeja ja suhisi suupielestä, että hushus aikuisten juttuja.

Minä kannoin sitä munkkilautasta tosi varovasti kellariin, kun ne raput ovat kampanneet minut ennenkin ja ajattelin, että nyt ei saa pökertyä, eikä kompuroida, sillä viimeksi tuli niin paljon verta, että oli pakko käydä lissalmissa tikkaamassa silmäkulma. En suostunut Nortti-Aapelin neulan alle, kun sen nortista olisi karissut tuhkaa silmään. Äiti ei saanut sitä minun verta hyytymään, eikä kukaan saanut Verenseisauttajaa kiinni, kun sillä ei ole puhelinta, niin Isän oli pakko ajaa minut lissalmeen. Jouduin olemaan sängyssä kaksi päivää, eikä Äiti antanut minun mennä viikkoon ulos ja minä aloin olla niin epätoivoinen, että luin jopa Äitin virsikirjan kaksi kertaa. Siinä vaiheessa kun aloin laulaa niitä virsiä Ukkonoon sävelellä, Äiti päätti, että saan taas mennä ulos.

Nyt en anna enää niiden kellarin rappujen huiputtaa minua kertaakaan, etten päädy päälleni alas. Isä sanoo, että minun onkelmat alkavat usein liian suuresta tilan nopeudesta, joten pitää mennä vaikka rappu kerrallaan, hissunkissun vaapulavisun. Yhtäkkiä Janne kurkistaa kellarin ikkunasta ja koputtaa siihen niin että minulta meinaa se lautanen lentää käsistä. Samaan aikaan keittiöstä kaikuu valtava naurunremakka ja kiihkeä puhe. Kuulen kun Isä huudahtaa epäuskoisen kuuloisesti; ”mitä, minäkö? Tämä on suuri kunnia!”.

Janne ei välitä parpileikeistä, joten me syödään munkkeja lauteilla ja minä luen Jannelle juttuja naistenlehdistä, jotka Äiti on jättänyt saunaan. Meidän Äitillä on tapana pötköttää lämpimässä saunassa ja polkea leikisti pyörällä kohti kattoa ja samalla lukea naistenlehtiä. Minä en pysty lukemaan lämpimässä saunassa, etten pökerry kuumasta, joten joudun aina istumaan alimmalla lauteella sauna-ajan. Mutta kun sauna on lämmittämättä, niin minäkin pääsen istumaan ylälauteella niin kuin nyt. Me ollaan syöty jo puoli lautasta munkkeja, kun minä löydän lehtikasasta minun ja Jannen

syntymävuoden lehden, jolla on sama nimi kuin Apteekkari-Eevalla. Janne sanoo, että on ihan epäreilua, kun Eevalla on oma lehti ja minulla on minun niminen karkki, mutta hänellä ei ole mitään oman nimistä. Minä luen ääneen Jannelle, miten koululainen Assi Koivisto on saanut nimensä: ”Isän Äitinisä oli kanttori ja antoi tyttärelleen nimen Hymni. Kun minä synnyin, joku ehdotti, että tehdään siitäkin Hymni, mistä äiti kauhistui ja sanoi että mieluummin vaikka Assi, kun isä oli juuri nimitetty assistentiksi Turun yliopistoon.” Janne sanoo, että jos hänen porukat olisivat antaneet hänelle nimeksi Volvo, niin ei sekään kyllä olisi ollut reilua, että ihan sama, onko hänellä omaa lehteä tai karkkia, kun on sentään ihmisen nimi, eikä mitään autoa. Minä sanon, että sitten minun nimi olisi Pikku-Viiatti ja me nauretaan itsemme ihan tärviölle. Yhtäkkiä me kuuluaan, että joku ampuu seinän takana! Janne käskee minun heittäytyä lattialle, sillä niin toimitaan sodassa, on Turha Toivo kertonut. Minä en kuuntele Jannea, koska olen varma, että ne herrat olivatkin akentteja ja nyt meidän Isää ammutaan. Alan itkeä ja juosta ovelle, mutta Janne pamauttaa minut maahan ja huutaa minulle, että olenko ihan hullu, että sotilaat menevät ensin, eikä siviilit. Janne juoksee saunasta ulos ja kävelee kohta takaisin hakemaan minut. Minä makaan edelleen lattialla ja itken, mutta Janne ei siitä piittaa, vaan vetää minut jaloilleen ja lähtee vetämään perässään käytävään. Sitten me seisomme meidän kylmäkomeron oven edessä ja kuuntelemme, kun aikuisten puheensorina kaikuu yläkerrasta ja meidän kylmäkomerossa paukkuu kuin maissinjyvät kattilassa. Joka paikassa leijuu imelä hiivan haju ja kun oven avaa, kellarin lattia ja seinät ovat ihan simassa ja avonaisista pulloista kuohuu kuin koskesta vaahtoputous. Me katsomme Jannen kanssa toisiimme ihmeissämme. Janne ottaa hyllyltä ainoan ehjän simapullon. Siinä on rusinat pinnalla, joten se on juomavalmista.

Äiti huhuilee minua rappujen yläpäästä, että vieraat ovat lähdössä ja minun pitää tulla hyvästelemään. Sanon Jannelle, että on parempi, että hän menee nyt kotiinsa, ettei meidän porukat luule, että Janne on ne simapullot hajottanut. Minä lähden yläkertaan, mutta ne raput on ihan vinkurassa ja minua pyörryttää, joten konttaan ne ylös. Kun pääsen ylös, Äiti katsoo minua kauhuissaan ja haistelee ilmaa, mutta ei ehdi estää minua vaappumasta kohti herroja. Yksi Helsingin herroista on lattialla kumartuneena laittamassa niitä liukkaita nappaskenkiä jalkaansa ja haistan hänen jalkahien. Hän huomaa minut ja ojentaa ilahtuneena kätensä kohti ja sanoo hyvää kouluun menoa tai jotain. Minä ehdin sanoa, että minulla on vähän huono olo ja sitten oksennan hänen

kenkäänsä. Ennen kuin ehdin katonrajaan, kuulen Äitin kauhistuneen huudon ja jonkun herroista sanovan, että lapsihan on ympäröivänsä.

Äiti siivosi kellaria viikon. Siman haju ei lähtenyt millään ja tuntui, että viimeiset kellarista haetut perunatkin haisivat ihan hiivalle. En enää ikinä juo simaa, enkä koske hiivaan. Isä joutui antamaan omat nappaskenkänsä herralle, sillä ei häntä voitu Helsinkiin sukkasillaan laittaa, eikä kenkää saatu puhtaaksi ennen matkan tekoa. Äiti kertoi myöhemmin, että herrat olivat pyytäneet meidän Isää kansanedustajaehdokkaaksi, sillä hän on ”melkoisen pätevä ja komea ääniharava, jota varsinkin naiset äänestävät”. Harkittuaan asiaa, Isä oli kieltäytynyt, sillä hän oli kertonut perheensä tarvitsevan häntä yhteiskuntaa enemmän. Hän kuulemma teki päätöksensä sen jälkeen, kun lisälmen ensiavussa sanoin Isälle, että minä en Helsinkiin muuta, ellei Janne tule mukaan ja Janne oli vastannut viereisestä ensiapusängystä perheensä kanssa yhteen ääneen, että ei todellakaan muuta. Minä sanoin Jannelle, että onneksi ei tarttenut Helsinkiin muuttaa, sillä karmeaa revohka olisi lähteä meidän taloa sinne siirtämään. Sitten me mietittiin, montako Jannen isän rekkaa tarvitaan vetämään meidän talo Helsinkiin. Jannen mielestä meidän talo ei kestä sitä, että rekalla vedetään tietä pitkin ja minä olin samaa mieltä. Onneksi säästyttiin siltä!

Yhtenä päivänä näin, että Äiti katseli Annikki-tätin lähettämiä postikortteja Helsingistä ja niisti nenäänsä. Äiti avasi suunsa ja oli sanomassa Isälle jotain, mutta huomasi minut, ja sulki suunsa, eikä sanonutkaan mitään. Se oli kummallista, sillä yleensä Äiti kyllä sanoo, kun suunsa avaa. Minä luulen, että vaikka Annikki-täti on valtavan rasittava ja väkkyrä ihminen, niin Äitillä on häntä aina välillä salaa ikävä. Isä taputti Äitiä poskelle ja sanoi, että hyvähän meillä täällä on, tämä on meidän elämää. Isä ei taida pitää kovinkaan paljon Annikki-tätistä ja on iloinen, että tämä pysyy Helsingissä ja me kotona omassa elämässämme.

Kerran minä kysyin Isältä, että olisiko hänestä voinut tulla Suomen kuninkas ja minusta kuninkaan tytär, mutta Isä vain naurahti ja sanoi, että Suomi on tasavalta, meillä ei ole kuninkaallisia. Sitten hän sanoi, että hänellä on nyt kunnanvaltuuston kokous ja käski minun olla Äitin kanssa kaveria ja toveria, sillä aikaa kun hän on illan poissa, eikä kysellä Äitiltä ainakaan mitään Helsingistä, sillä Äitille tämä Helsinki-asia on kova paikka. Minä olin aivan järkyttynyt, että Helsinki on kohdellut meidän Äitiä

pahasti ja päätin, että minä en ainakaan sellaiseen paikkaan mene, enkä anna Äitinkään mennä. Minun kävi Äitiä sääliksi ja olin koko illan niin kiltisti kuin osasin. Kun Isä tuli kotiin ja kysyi, miten on mennyt, niin Äiti sanoi, että jotain epäilyttävää tässä hommassa nyt on, kun tyttö on kuin Herranterttu, eikä yhtään oma itsensä.

Me oltiin helpottuneita Jannen kanssa, että vaikka siitä meidän simanjuonnista tuli vähän hässäkkää, niin hyvä asia oli se, että Savolaisen Lea lakkasi hetkeksi meillä käymästä. Meidän talo on kuulemma salajuottola, jossa lapsia opetetaan viinanpirun orjiksi. Kun se Lea oli mennyt sitä asiaa selvittämään kirkkokahveilla kaikille kuulijoille, oli Isä käynyt ostamassa Lealle ihan oman kahvipaketin, iskenyt sen hänen kouraansa ja sanonut, että olisiko parempi, että Lea joisi jatkossa kahvit omassa kotonaan ja ihan keskenään. Minä olin valtavan ylpeä meidän Isästä. Meidän Isään ei mitkään Kenne-tyn kiroukset tartu.

ROOPE-SETÄ ELEMENTISSÄÄN

Yhtenä päivänä meidän koko kylä oli katsomassa, kun meidän kylään saatiin uusi pankki. Tai ei se vielä valmis ollut, vaan siihen muurattiin perustukset ja vuosiluku. Meistä Jannen kanssa se oli älytön juhla, kun ei siinä pankissa ollut edes seiiniä tai kattoa ja me tiedettiin Aku Ankasta, että Karhukopla ryöstää sellaisen pankin alta aika yksikön tai Milla Magia hurauttaa luudalla läpi ja vie Roopen kolikon mennessään. Me yritettiin sanoa aikuisille, että sellainen pankkiholvi ryöstetään heti, mutta ei meitä kuukaan taaskaan kuunnellut. Kaikki olivat siellä, jopa syrjäkylän ukot tulivat traktoreillaan paikalle, kun siellä sai ilmaiset pullakahvit ja lapset värityskirjat. Tosin Jannen mielestä se värityskirja oli ihan tyhmä, kun siinä oli kukkia ja kissoja, eikä autoja tai rekkoja tai muuta pärisevää, niin kuin hänen isällään ja kaikilla kunnon miehillä. Niinpä minä sain kaksi värityskirjaa, koska Janne sanoi, että hän ei mitään tyttöjen piirrustuksia ala tekemään, koska hänestä tulee rekkamies. Minä olin kiitollinen, että minulla on niin reilu kaveritoveri kuin Janne ja lupasin hänelle, että luen hänelle ääneen uusimman Akun kahteen kertaan, kun ei Janne koskaan muista koko lehteä, jos vain kerran lukee. Hessua Janne ei ikinä jaksanut kuunnella, kun Hessu oli hänestä hölmö, mutta Roope-Setä pitää lukea hitaasti ja tarkkaan, koska Roopella oli paljon rahaa ja Jannesta tulee isona yhtä rikas ja tulee hänestä Hannu Hanhikin, joka voittaa aina ja ajaa hienoilla autoilla, kun taas Aku saa kävellä. Se on kyllä ihan totta, että Jannella on aina tuuri matkassaan. Kerrankin Esson parin pajatsossa Janne voitti niin monta 50 pennistä, että ukot epäilivät vilppiä ja sen jälkeen me lapset ei saatu pelata. Me jouduttiin pyytämään Esson paarista muovikassia lainaan, että saatiin se saalis kannettua kotiin. Se oli kyllä ihan turhaa, sillä sinne Essolle ja Kallen kauppaan me se raha kuitenkin takaisin kannettiin.

Janne lupasi, että sitten kun hän on rikas, niin hän ostaa minulle kirjahyllyn, mihin saan laittaa kaikki murhakirjat, niin että ne ovat hienosti esillä, eikä niitä tarvitse piilottaa aittaan tai pannuhuoneeseen. Mutta sitä ennen hän ostaa itselleen ainakin viisi tukkirekkaa, joita hänen veljensä saavat ajaa. Hän ajaa itse sitä hienointa, jossa on isoin moottori ja minä saan tulla kyytiin ja katsoa tienkylteistä, minne ajetaan, koska olen meistä se, joka osaa lukea. Minusta se oli hyvä suunnitelma, sillä ei Jannea voi yksin päästää ainakaan lisalmeen, koska se eksyy kuitenkin heti, kun siellä on niin paljon erinimisiä katuja. Kuopiosta puhumattakaan.

Esson parissa ja Kallen kaupassa oli kohistu uudesta pankista ainakin viikko ja meillä oli Jannen kanssa rahat ihan loppu ja Jannella jalat tohjona, kun se sai minua

kuskata pyörällä koko ajan, kun piti joka päivä käydä ostamassa karkkia, että kuullaan uusimmat jutut. Ukot puhuivat samoja asioita päivästä toiseen ja jaarittelivat jostain sementin kestävydestä. Meitä vähän kyllästytti kuunnella Jannen kanssa, että kenet sinne on palkattu työnjohtajaksi, varmaan joku toistaitoinen ja onko sitä Kengurunkesyttäjää näkynyt sen koommin, kun se lähti kuulemma Nilsiästä viinaa hakemaan, kun kylän kalja ei riittänyt ja mikä siinä on, kun kapitalistit riistää ja Helsingin herrat määrää. Ukkojen äänet kiihtyivät aina välillä ja siinä sitten marmatettiin, että kuitenkin sataa vettä koko muurausajan ja koko talo romahtaa, eikä tilille saa korkoa niin että edes uuden mopon saisi ostettua ja samalla kastuu siitä kakstahtisesta tulpatkin, eikä kukaan pääse edes polkemalla mihinkään. Mutta me käytiin kyllästymisen uhallakin siltä varalta, jos jotain jännittävää tapahtuu, niin me saadaan kuulla siitä heti, eikä keskuksen Sirkun kautta, kun niillä sen jutuilla oli tapana vähän muuttua matkan varrella.

Koko kylän pankkivillitys näkyi meidänkin kahvipöydässä. Äitillä kävi kovasti vieraita ja koko ajan piti niitä hyysätä ja minun kattaa Myrnat pöytään. Aloin jo miettiä, että pitää varmaan rikkaa loputkin kupit, niin lakkaa se kahviralli. Siinä missä emännät puhuivat ennen leipomisohjeista ja kuiskuttelivat Kukkuran Vilikin epäonnistuneista kirjeenvaihtoilmoituksista ja vaimokokelaiden joukkopaosta, nyt kaikki olivat laittaneet lehmiensä nimeksi Markka. Ainakin he puhuivat, miten laittaa Markka poikimaan, mutta en tiedä sitten, oliko se vain kerskailua, sillä ei niitä vasikoita niin paljon kylään siihen aikaan syntynyt. Toinen hokema oli, että "puhtaana käteen". Ainahan ne siitä siivoamisesta puhuivat, mutta sen sijaan, että huokailevat, miten raskasta se siivoaminen oli, nyt he puhuivat siitä puhtaudesta ihastellen ja kiihtyneesti huudahdellen. Kesken siivouspuheiden meidän Äiti sanoi, että on avannut minulle jo aikoja sitten tilin, mihin hän laittaa lapsilisät pahan päivän varalle. Siinä kohtaa toiset emännät vaikenevat. Tulee yhtä hiljaista kuin katon rajassa. Kaikkien silmät laajenevat Myrnalautasen kokoisiksi. Silmät kääntyvät minuun ja nyt ymmärrän, mitä murhakirjassa tarkoitetaan, että katse porautuu läpi. Minä alan epäillä, että tämä on *Tuijottava katse*. En voi juoda omasta teekupista enää, sillä takuulla joku eukoista on laittanut siihen myrkyä. Toisaalta sitten pääsisin katonrajaan, eikä tarvitsisi kuunnella lehmien synnytyksistä.

Sitten Myrnalautassilmät kääntyvät kohti Äitiä ja sanovat kohteliaasti ja hitaasti kirjakielellä, että Äiti on todellinen liikenainen, ajatteleekin kuin putiikkia pitävä kaupunkilainen ja puhuu kuin junantuoma. Minusta se oli rumasti sanottu ja olin jo valmis puremaan vieressä istunutta emäntää. Järkytyksekseni Äiti ei suuttunutkaan, vaan

punastui ja mutisi kiitokset. Olin aivan äimänä ja kysyin, oliko meidän Äitillä liike kaupungissa, josta minä en tiennyt? Kukaan ei selittänyt minulle mitään, vaan Äiti alkoi hössöttää emännille kuppeihin kahvia ja lautaselle lisää tiikerikakkua ja ässäpikkuleipiä. Minä mietin, että kuka näistä on nyt sitten se murhaaja?

Illalla sanoin Isälle, että Äitillä on salaisuuksia. Sillä on kaupungissa oma putiikkiliike ja jostain on meille tulossa lisää lapsia ja kun ne meille muuttavat, niin siitä tulee paha päivä ja minun on muutettava aittaani. Minua ihan itketti kurja kohtaloni, enkä meinannut saada enää henkeä. Isä sai rauhoitella minua aika tavalla, ettei minun tarvitse muuttaa kotoa pois, eikä meille ole tulossa lisää lapsia. Minä sanoin, että hyvä, sillä en kestä, että ne tulevat koskemaan minun kirjoihin, sillä näkeehän sen Jannen veljistä, että sisarukset ovat kamala riesa. Isä sanoi, että Jannen on onnenpoika, kun hänellä on niin monta veljeä ja kyllä he olisivat Äitin kanssa toivoneet meille enemmän lapsia, mutta heille ei suotu kuin yksi, mutta onneksi tuli kerralla maailman paras pikkutyttö. Äiti kuuli Isän puheet keittiöön ja tuli silittämään päätäni ja sanoi, että se oli hänen ja Isän elämän onnellisin päivä, kun minä synnyin. Sitten Äitiä alkoi itkettää ja hän kiirehti takaisin keittiöön laittamaan meille iltapalaa. Äiti oli tehnyt meille köyhiä ritareita ja laittoi minulle oikein paljon mansikkahilloa ja kermavaahtoa ritarin päälle. Minä katsoin Äitin itkeneitä silmiä ja arvelin, että kyllä hän olisi tainnut mieluummin ottaa ne lisälapset.

Isä halusi näyttää minulle, mitä tarkoittaa Markan poikiminen. Sen toinen sana oli kuulemma sijoittaminen. Kun nyt ymmärtäisin jo lapsena rahan arvon, minulle kävisi elämässä hyvin ja saisin oman osakkeen lisalmesta vaikka uimahallin vierestä ja puhelimen. Ehkä jopa autonkin ja niin paljon kirjoja, kun osakkeeseeni mahtuisi. Minä mietin, että tämä minun täytyy kyllä kertoa Jannelle hetimiten. Isä ojensi minulle yläkaapista hienon vihreätakkisen Roope-Setän, joka oli säästöpossu, vaikka olikin ankka. Roope-Setä istui rahakirstun päällä ja sinne kirstuun kun laittoi rahan, niin siellä se pysyi, sillä se oli lukossa. Isällä oli avain ja sitten kun kirstu olisi täynnä, me veisimme rahat minun ihan ikiomalle pankkitilille. Sitten Isä laittoi kirstuun Markan ja sanoi, että se on pesämuna. Aina kun auttaisin Äitiä jossain tärkeässä askareessa, Isä laittaisi pikkukukkarostaan pieniä kolikoita palkkana kirstuun. Yhdessä niistä tulisi iso raha, joka kasvaisi tilillä korkoa, mikä tarkoittaa lisää rahaa. Tänäpäin olin kuulemma ollut tosi reipas ja auttanut Äitiä Myrnakuppien kanssa, niin olin Markkani ansainnut. Isä sanoo, että kaikki työ on arvokasta ja kaiken työn tekijöitä pitää arvostaa ja työmies tai minun tapauksessa tyttö on palkkansa ansainnut. Isä vannotti, etten saa hussata

rahoja turhuuteen, vaan pidetään Roope-Setä ehjänä ja rahat kirstussa ja korot tilillä. Minä jouduin piilottamaan Roope-Setän Jannelta, koska Janne halusi avata sen ja nähdä, paljonko minulla on rahaa. Koska Isällä oli avain, Janne olisi käyttänyt linkkuveistä avaamiseen, enkä voinut sitä sallia. Janne on kiva kaveri, mutta mikään sillä ei säily ehjänä ja minä en halunnut aiheuttaa Isälle pettymystä. Ehkä Äitikin olisi sitten minusta ylpeä, jos osaisin olla liikenainen ja laittaa Markan poikimaan ja ostaisin joku päivä Roope-Setän avulla oman osakkeen lisalmesta uimahallin vierestä ja puhelimen.

Esson parissa ja Kallen kaupassa notkumisen takia me haistiin niihin aikoihin Jannen kanssa aika paljon tupakalle ja Äiti oli ihan hermona, mutta meillä oli Jannen kanssa niin paljon mietittävää, etten minä ehtinyt edes Äitille kiukutella. Isä oli tyytyväinen ja sanoi, että onpa hienoa, että meillä on sama sävel Äitin kanssa. En oikein ymmärtänyt sitä, koska ei me Äitin kanssa ratiota ehditty kuunnella, kun Äitillä oli kiire pestä kauheasti pyykkiä ja silittää Isän paitoja niin että koko talo haisi kloriitille. Minulla teki huonoa ja oli parempi olla pihalla. Niihin aikoihin minä pökerryin pari kertaa niin kovasti, etten meinannut tulla taivaasta alas ollenkaan ja löin pääni kerran rappuralliin, ja verta tuli kamalasti ja Äitiä heikotti. Sen jälkeen meni kauan, että Äiti pakotti minut pitämään jääkiekkokypärää aina kun lähdin ulos. Janne nauroi minulle päin naamaa, mutta ei nauranut enää kun sanoin, että jos haluaa, että autan häntä aikanaan koulun läksyjen kanssa, niin pitää kuononsa ummessa tai laitan arsenikkia hänen appelsiinilimsaan, vaikka joutuisin hirsipuuhun maksamaan teoistani. Jannea meinasi ihan itkettää, kun hän ajatteli, että minä joudun hirsipuuhun, eikä minulla olisi rahaa maksaa teoistani ja hän sanoi, että hän ei naura minun kypäräpäälle enää ja minä saan ajaa joskus hänen hienoa rekkaansa, mutta en saa pyörtyä sitä ajaessa tai ollaan ojassa päällään. Sitten me mietittiin, miten sen rekan saa sieltä ojasta pois, jos se on siellä päällään ja kuinka monta raktoria tarvittaisiin vetämään se sieltä ylös. Yritin kysyä Äitiltä sitä rekka-asiaa, mutta Äiti ei ymmärrä autoista mitään ja sanoi, että minun pitää aina varoa Jannen isän rekkaa, enkä todellakaan saa mennä ikinä lähellekään sitä, etten jää sen alle. Äitin kanssa nämä autoasiat päättyvät aina umpikujaan, ihan kuin kerran Isä Kuopiossa, kun käytiin meidän autolla siellä sukuloimassa. Isä joutui peruuttamaan pitkän matkaa korkeiden talojen välistä pois ja sanoi, että se on tosi vaikeaa ja pitää olla hyvä kuski, että se onnistuu. Meidän Isä on kyllä hyvä kuski, eikä hän koskaan joudukaan Äitin kanssa umpikujaan niin kuin minulle aina käy. Menimme Jannen kanssa kysymään rekka-asiaa Väli-Matilta, mutta hän ei osannut sanoa, sillä ainakaan hänen raktorillaan ei saisi Jannen isän rekkaa ylös mistään. Niinpä me

sovittiin Jannen kanssa, että on parempi pysyä alkuperäisessä ajatuksessa, että Janne ajaa rekkaa ja minä luen tienviittoja, niin ei jouduta umpikuijiin, eikä ojiin päälle. Se oli meistä molemmista hyvä suunnitelma.

Minua oli jäänyt vaivaamaan ukkojen puheista sanat toistaitoinen ja elementti, kun minä en ollut niitä ennen kuullut, eikä missään murhakirjassakaan niistä mitään sanottu. Minä selitin Jannelle, että sen toistaitoisen on pakko tarkoittaa henkilöä, jolla on toisenlaisia taitoja kuin yhdenlaisia eli sellainen on monitaitoinen. Jannen mielestä se oli järkevästi ajateltu ja hän kehui, että kyllä näkee, että olen lukenut paljon kirjoja, koska osaan selittää sanan kuin sanan. Mutta sitä elementtiä en osannut.

Kerran kyllä Kirja-Pirkko oli meidän porukoille soittaessaan sanonut, että täällä ne terroristit ovat taas elementissään, joten jotain ikävyyksiä siihen sanaan liittyi. Janne oli kysynyt veljiltään, vaikka ei yleensä halunnut kysyä, koska ne veljet olivat vanhempia ja pitivät häntä vauvana, joka ei tiedä mistään mitään. Janne oli tyytyväinen, etteivät veljetkään tienneet, mutta Jannen isä sanoi, että varmaan puhutaan sementistä. Siitä me oltiin Jannen kanssa kuultu. Janne sanoi, että hän tietää, että talojen kellareita tehdään siitä, mutta minäpä tiesin kertoa Jannelle, että totuus on vielä kauhistuttavampi.

Yhdestä murhatarinasta olin oppinut, että sellaiseen sementtiin voi upottaa murhan tai jos jää jollekin velkaa, niin se velkoja voi laittaa sementtipainot jalkoihin ja heittää mereen. Meitä kyllä vähän arvelutti, mitä Kirja-Pirkko meille oli aikonut tehdä, kun hän piti meitä terroristeina ja uhkasi upottaa sementtiin. Minä lupasin Jannelle, että palautan tästä lähtien aina kirjat ajallaan, ettemme jää lainastoon velkaa. Kirja-Pirkosta kun ei voi sanoa varmaksi, millaisiin ääritekoihin se on valmis, kun aina meille suhisee, että tämä on kyllä laitimmainen kerta. Meitä Jannen kanssa ihan värisytti kauhistus, koska Pirkon kanssa tulee se takalaita vastaan.

Onneksi meidän kylässä ei ole merta, mihin Kirja-Pirkko voisi meidät viskata. Mutta on meillä kyllä yksi suosilmäke nimeltä Lihalampi, johon on kuulemma sotaviholliset upotettu. Näin oli Turha Toivo kertonut ja koko Esson pari oli kuunnellut yhtä hiljaa kuin Kukkuran Vilikkiä, kun tämä oli käynyt emännän etsintämatkalla isossa kaupungissa. Ei ollut emäntää löytynyt, mutta Vilikki oli ajautunut elokuvateatteriin, jossa oli esitetty akenttivilmiä. Siinä oli ollut pelottava jättiläismurhaaja Rautahammas, joka ei kuollut ei sitten millään, vaikka se akentti tiputti sen uima-altaaseen, jossa oli haikala. Rautahammas tappoi sen hainkin niillä teräshampaillaan. Me oltiin Jannen kanssa ihan kauhuissaan, koska meidän kylällä oli joskus isoja haukikaloja ja kerran sellainen

puri Tasajalka-Eerikkiä johonkin riittiseen paikkaan, mitä ei kukaan meille suostunut selittämään. Niihin aikoihin Tasajalka-Eerikki kyllä käveli yhtä huterasti kuin Koposen Eerikki, jonka jalat olivat eriparia, että kai se riittinen on johonkin jalkaan liittyvä. Meitä pelotti mennä uimaan niiden haukikalojen takia, mutta silloin me ei oltukaan kuultu vielä Rautahampaasta tai haikaloista. Me ei oltu ainoita, jotka siitä tarinasta säikähtivät. Vilikki oli siltä istumalta lähtenyt elokuvateatterista Onnikalla takaisin kotiinsa ja sanoi, että antaapa emäntien tulla tänne, hän ei lähde niitä enää mihinkään hakemaan, kun meni siitä vilimistä yöunet viikoksi. Minä näin yöllä painajaista, johon heräsi koko talo. Äitin piti ottaa taplettia kun niin säikähti ja Isä kysyi, mitä minä oikein huusin. Minä kerroin todenmukaisesti, että meillä on syytä pelätä, että Kirja-Pirkko tappaa meidät Jannen kanssa ja laittaa sementissä Lihalampeen. Isä sanoi, että jatkossa hän voisi käydä lainaamassa ne tarvitsemani kirjat, niin minun ei tarvitsisi pelätä Kirja-Pirkon toruja. Oli kuitenkin parempi, että nukuin Äitin ja Isän välissä loppuyön, sillä siitä Pirkosta ei ikinä tiedä.

Siitä jääkiekkokypärästä tuli koko ajan hankaluutta, vaikka Janne ei enää minulle nauranutkaan. Janne joutui karmean käsirysyyn sen takia, kun Kauppias-Kallen pojat kiusasivat minua. Me mentiin Jannen kanssa Kallen kauppaan kuuntelemaan, mitä Varjovaltuusto päättää eli ne ukot penkillään puhuvat tulevasta pankista. Ennen kuin me päästiin kauppaan sisälle, meidän piti ohittaa Kallen pojat Pikkukallet, joista odotetaan tulevia piirimestareita ja ne tekevät koko ajan siinä kaupan pihalla jotain juoksu kilpailuja tai vetävät leukoja puun oksassa. Kerrankin oli Nortti-Aapelista hyötyä, kun se oli soittamassa kaupassa suutaan Varjovaltuuston penkillä ja kaupan edessä tapahtui tappelunajakka ja se pääsi sitomaan Pikkukallejen haavat. En nähnyt, miten se Janne sai niille Pikkukalleille sellaiset vammat aikaan niin lyhyessä ajassa. Kaikki alkoi siitä, kun yksi Pikkukalleista nauroi minulle ja veti kypärän minun naamalle niin että jouduin umpsukkeluksiin. Minä en nähnyt mitään ja törmäsin päin pyörätelinettä ja kuulin vain, että Janne huusi ilmoille kauhistuttavia kirosanoja ja sitten kuului vain moksis ja kopsis ja aijaijai ja kauhea mekkala. En saanut sitä kypärää omin voimin pois naamalta ja aloin huutaa apua, mikä hävetti jälkeensä ihan kamalasti, ja Kauppias-Kalle tuli ottamaan kypärän pois minun päästä ja ojensi minulle tikkarin ja pyysi anteeksi poikiensa puolesta. Kun taas näin eteeni, näin, että Jannen hienot Varmarihousut olivat rikki ja polvi veressä, mutta Pikkukallet ne vasta pahalle näyttivätkin. Janne seisoivat kädet nyrkissä ja huohotti ja Jannea päätä pidemmät Pikkukallet itkivät ja valittivat tuskiaaan kuin Karhukopla kohtaloaan. Minä seisoin tikkarin ja

jääkiekkokypärä kädessä ja mietin, että me saadaan varmaan ikuinen porttikielto Kallen kauppaan ja Äitin vaikerruksesta ei tule loppua ja kohta tulee Nimismies ja Janne joutuu vankilaan.

Olimme tosi yllättyneitä, että Nimismies ei tullut, eikä Janne joutunut vankilaan. Kauppias-Kalle käski Jannen ja poikiensa lyödä kättä päälle sopimuksen merkiksi ja sanoi sitten minulle, että pojat ovat poikia, mutta eivät ne pahallaan, vaan vilkkauttaan. Sitten Janne laittoi minut pyöränsä tarakalle, kypärän minulle takaisin päähän ja ajoi meidät kotiin. Minä annoin Jannelle sen Kallen antaman tikkarin kiitokseksi siitä, että hän on minun suojelusenkeli. Janne sanoi, että minä muistan sen sanan väärin, että se sana on hengenvartija. Minä olin varmaan niin järkyttynyt koko tapahtuneesta, että puhuin koko päivän sanat väärin. Isä sanoi illalla, että onko hänen tytyllään sanat sa- kaisin ja Äitille hän sanoi, että on epäinhimillistä, että tyttö joutuu pitämään jääkiekko- kypärää päässään koko päivän, että selvästi on saanut nytkin jonkin auringonpistok- sen, kun puhuu mitä sattuu jostain toistaitoisesta. Äiti sanoi tiukasti, että jos Isällä on halua pitää lapsensa hengissä, niin tytyllä pysyy kypärä päässä tai voihan Isä sitten itse vahtia lasta kaiket päivät sillä Äitillä on talo, puutarha ja pyykit pyöritettävänä ja kauheasti leivottavaa ja ruokaa laitettavana sekä talous ylläpidettävänä ja vieraat hyy- sättävänä. Että pysyykö tytyllä kypärä päässä? Isä ei ilmeisesti kuullut kysymystä, sillä katsoi iltauutisia telkkarista ja käski minun mennä pesemään hampaat.

Isällä ja muilla kunnanisillä oli kunniatehtävä uuden pankin perustusten muuraa- misessa. Isä kertoi, että hän ja muut miehet seisoisivat kepit kädessä tulevan lattian äärellä ja heidän pitäisi siihen märkään sementtiin yhteistuumin piirtää päivämäärä ja kellonaika ja siihen se kovettuisi sitten ikihyvikseen. Siellä se tieto olisi odottamassa tulevia sukupolvia. Minulle tuli kiire soittaa Jannelle, että nyt se otti ohraleipä, että sinne pankkiholviin ollaankin hautaamassa joku! Janne ei ollut uskoa korviaan, mutta minä sanoin, että ne kannattaisi puhdistaa joskus ihan kuin meidän Äiti puhdistaa aina minun korvat pinnillä, mihin laittaa pumpulia. Janne sanoi, ettei hän ole mikään pum- pulivauva, jolla on korvat tukossa. Sitten kerroin mitä olin Isältä kuullut ja Janne sanoi, että hän lähtee meidän porukoiden mukaan katsomaan hautajaisia.

Äiti ei ilahtunut Jannen ilmaantumisesta, mutta minä sanoin, että en laita kypärää päähän, jos Janne ei tule, sillä Janne on minun hengenvartija. Äiti sanoi, ettei minun tarvitse laittaa kypärää päähän, koska me mennään autolla ja hän pitää minua silmällä koko ajan. Kun me ajettiin kylälle, minä kuiskutin takapenkillä Jannelle, että olen rat- kaissut murhan. Yritin ensin Poirotin tekniikkaa, että annan Jannellekin

mahdollisuuden hoksata ja kysyin, että kuka meidän kylästä on kadonnut, että kuka on ruumis? Janne ei hoksannut ja sanoin, että etkö muista, että Kengurunkesyttäjää ei ole näkynyt sen jälkeen kun muka lähti Nilsiään? Että niin ne katoaa ne ruumiit murhakirjoissakin, että muka lähtevät jonnekin, mutta oikeasti löytyvät kartanon kukkapenkistä. Janne sanoi, että tuskin murhakirjoissa kukaan lähtee Nilsiään hakemaan viinaa, eikä niissä takuulla kyllä kukaan juo kaljaakaan ja minä hermostuin, että eikö minua kukaan koskaan kuuntele! Siinä vaiheessa Isä kysyi, olisiko parempi, että minä palaan kotiin Äitin kanssa ja minä laitoin suun suppuun. Janne mietti vähän aikaa ja kuiskasi, että nyt hän tajuaa, että Kengurunkesyttäjä on laitettu Roope-setän holviin. En sanonut mitään, etten joudu takaisin kotiin, mutta olin mielessäni iloinen, että minulla on kaveritoveri, joka tajuaa nämä asiat.

Me oltiin vähän pettyneitä Jannen kanssa siihen pankkiholvihommaan. Se oli niin pieni se sementtipläntti, että ei se Kengurunkesyttäjä olisi siihen mahtunut. Kaiken kukkuraksi Kengurunkesyttäjä tuli pyöränsä kanssa kahville ja kysyi Kauppias-Kallelta, möisikö tämä hänelle kaljaa velaksi. Me katsottiin Jannen kanssa toisiamme ja mietittiin, että toivottavasti Kirja-Pirkko ei tuota kuule tai kohta on Kengurunkesyttäjäkin Lihalammassa. Paha aavistamatta aikuiset vain joivat kahvia ja jaarittelivat pullapitkojen äärellä, niin minä ja Janne menttiin tutkimaan sitä sementtiä, että onko se niin vaarallista kuin puhutaan. Vaikka Äiti oli luvannut pitää meitä silmällä, niin sen verran hänellä silmä vältti, että kun Janne halusi kokeilla, miten upottavaa se sementti on, että voisiko siihen upottaa murhan, niin tultiin siihen tulokseen, että kyllä siihen ruumis uppoaa ja kiinni jää. Ainakin Jannen kenkä jäi.

VAKOOJAN RÖNKKTEN-LASIT JA KUULOLAITE

Minä odotan, että Äitin paistama raparperipiirakkapellillinen jäähtyy. Raparperit ovat minun suurta herkkua, mutta Äiti sanoo, että en saa syödä niitä kovin paljon, kun niiden kanssa pitää ottaa maitotuotetta mukaan ja se lehmänmaito on minulle iso onkelma. Niinpä Äiti opetteli tekemään raparperipiirakan ilman maitoa ja me oltiin Isän kanssa Äitistä tosi ylpeitä, sillä Ruusa oli sanonut, ettei se ilman maitoa voi onnistua. Se onnistui ja tuli vielä paremman makuista, kun Äiti laittoi siihen murutaikinaa vielä päälle. Nykyään Äiti leipoo kaiken ilman maitoa ja on opettanut kylän toisetkin emännät tekemään niin, mutta joidenkin mielestä pulla ei ole pullaa, jos sitä ei tee maitoon. Äiti tuhahti siihen, että jos kerran kestävät paukkuvia miehiään, niin keittäköön vaikka kahvinsakin maitoon. Meidän Äiti on näissä emäntäasioissa tinkimätön, sanoi Isä ylpeyttä äänessään.

Minä olen viime aikoina taas tuupertunut liian monta kertaa Äitin nähden, joten en pääse taaskaan Jannen kanssa kylille ryysymään, vaan pidän Äitille kotona seura. Äiti leikkaa matonkuteita ja minä luen Äitille ääneen naisten lehdestä kuninkaalisten asioita ja kysyn vaikeita sanoja, mutta joskus Äiti ei kuule ja joudun kysymään niistä sanoista Väli-Matilta, mutta ei Väli-Matti mitään rinsessoista tajua, eikä ollut kuulutkaan sanasta monarkki. Olen alkanut epäillä, että meidän Äitillä on kohta kuulolaite ihan kuin yhdellä Jannen sukulaisella. Ei siitä kuulolaitteesta ollut kyllä hänelle mitään hyötyä, sillä hän säilytti sitä piirongin laatikossa. Jannen isä oli sanonut, että se on ihan sama, kun ei se ihminen koskaan ketään muutenkaan kuunnellut, laitteella tai ilman. Siinä kävi vielä sellainen raketia, että kun se kuulolaite oli siellä piirongin laatikossa ja se sukulainen oli kävelemässä talvipäivänä lisalmen kadulla niin sen päälle putosi katolta lumenpudottajan lapio. Se lumenpudottaja oli yrittänyt varoittaa huutamalla, ettei siinä kadulla saa kävellä, ettei tipu jäätä päähän, mutta koska se sukulainen ei kuunnellut, niin se lumenpudottaja alkoi huitoa, että sukulainen hänet huomaisi. No eihän se huomannut, mutta lumenpudottaja horjahti ja siltä lensi se lapio kädestä ja koitui sukulaisen kohtaloksi. Hautajaisissa Jannen isä sanoi, että sukulainen kuoli kuten elikin ja se oli meidän mielestä Jannen kanssa tosi hienosti sanottu.

Jos Äitillä on kohta kuulolaite, niin minulla on silmälasit. Meidän Äiti nimittäin sanoo, että lapsi lukee silmänsä pilalle ja kohta sillä on silmälasit niin kuin Tyyne-tätillä. Minä luin yhdestä lehdestä mainoksen rönkkten-laseista, joilla näkee kaiken läpi. Murhakirjassa oli juttua vakoojasta, joka salaa kuunteli toisten asiat ja sitten hän tiesi kaikista kaiken ja käytti tietoa vieraan vallan hyväksi. Minä kerroin Jannelle, että kohta

meillä on maailman parhaat leikit, kun minä saan vakoojien välineet. Minä saan rönkitten-lasit ja voidaan lainata Äitin kuulolaitetta ja kuulla toisten asiat, vaikka ne eivät meille niitä kertoisi. Janne sanoi, että parempi olisi sellainen Pelle Pelottoman ajatuk-senlukulaite, niin päästäisiin helpommalla. Janne on joskus kyllä tosi viksu.

Minä kärtin silmälaseja niin kauan, että Isä vei minut lislalmeen silmälääkäriin. Äiti lähti samalle reissulle ostamaan kangasta, että saa ommella minulle kauniin kuk-kamekon, jossa on pitsikaulus, puhvihihat ja kumirenksut ranteissa, etten näytä aina poikien vaatteisiin pukeutuvalta rääsyläislapselta. Minä sanoin Äitille, että minä en ha-lua enää yhtään pellepuhvimekkoa, joka jää pyörän satulaan ja kettinkien väliin, eikä sellainen päällä voi ihminen elää. Äiti sanoi, että olen kiittämätön ja Avrikan lapset kyllä olisivat onnellisia, kun heillä olisi kaunis mekko ja tukka letillä ja Äiti elossa, joka tekee ruokaa. Minä sanoin aika pahasti jotain niistä Avrikan lapsista ja meidän Äitistä ja Äiti sanoi, että olen turmeltunut sielu ja minulta puuttuu myötätunto hätää kärsiviä kohtaan. Siinä kohtaa Isä ajoi auton linja-autopysäkille ja sanoi meille molemmille, että nyt jos tämä jonninjoutava suunsoitto ei lopu, niin saadaan hänen puolestaan kävellä tai mennä linjurilla, mutta hän ei tuollaista enää kuuntele yhtään. Sitten Isä laittoi ka-settisoittimen päälle ja kuunteli Aavan meren tuolta puolta, eikä Äitillä ollut siihen mi-tään sanottavaa, enkä minäkään tintannut, koska halusin silmälasit.

Se silmälääkäri oli ihan vauvojen lääkäri, sillä minulle näytettiin seinätaulua, jossa on kirjaimia eripäin ja sitten niistä kyseltiin, että mikä kirjain ja mihin suuntaan. Tottakai minä tiesin, mitä ne kirjaimet olivat ja mihin suuntaan ja sanoin Isälle, että tämä on ihan älytöntä, en minä täällä ole kouluun tutustumassa kun silmälaseja hake-massa. Paluumatkalla Isä sanoi Äitille ylpeästi, että työllä ei ole pelkästään täydellinen näkö, vaan osaa lukeakin kuin vettä vaan, sillä olin lukenut kaiken, mitä lääkäri oli lapulle kirjoittanut, vaikka se oli kaunokirjoituksella, enkä minä olisi sitä kuulemma saa-nut edes lukea. Minä olin tosi pettynyt ja kysyin Isältä, miksi minä en saanut silmäla-seja ja Isä sanoi, että siksi, että osasin lukea ne kaikki kirjaimet oikein. Siinä vaiheessa minä tajusin, että meidän olisi pitänyt lähettää Janne sinne, sillä hän ei osaa niitä kir-jaimia vieläkään, eikä pääse aapisen AU-TOS-TA PA-NAA-NIIN ei sitten millään.

Vaikka me ei Jannen kanssa nyt saatu niitä vakoojan välineitä, niin kävi sellainen tuuri, että silmälääkäristä lähtiessä minä luin ääneen kaikki kyltit ja luin yhdestä kyltistä, että *Tivari*. Isä sanoi, että se on Tivari pehmellä teellä ja että kun olin niin reippaasti ollut silmälääkärissä ja yhteistyöhaluinen, minut pitää palkita. En ymmärtänyt, mitä palkkaa siellä Tivarissa maksetaan, mutta Isä hymyili minulle samalla lailla kuin silloin

kun sain kerran syntymäpäivälahjaksi nukkekodin, jonka hän oli rakentanut yhdessä Väli-Matin kanssa niiden porukoiden kellarissa, etten minä saa vihiä asiasta, vaan se pysyy yllätyksenä. Niinpä minä ajattelin, että sen Tivarin on pakko olla lelukauppa ja olin siellä kaupassa sisällä jo ennen Isää. Se Tivarin ovi oli aika tiukassa, sellainen vinkura puuovi, jota saa kahdella kädellä riuhtaista ja kun sen riuhtaisee, niin siinä soi sellainen lehmänkello, että myyjä tietää tulla takahuoneesta tiskin taakse. Minä vedin kaikin voimin ja se ovi aukesi ja samalla siitä halkeili valkoista maalia, koska sen oli pakko olla tosi vanha ja käytetty ovi. Kun minä sain sen oven auki, minä tajusin, miksi se oli niin vaikea avata. Se oli aarekkammion ovi!

Se ei ollutkaan lelukauppa, vaan paljon parempaa! Ihan kuin kirjasto, mutta toisenlainen. Koko kauppa täynnä kirjoja ja lehtiä, joita minä voisin lukea aina vaan, enkä ikinä kyllästyisi. Kaupan myyjä oli sellainen pullukka setä, joka polttaa koko ajan tupakkaa niin että koko kauppa on tupakansavussa, mutta minua ei haitannut, sillä näin heti, että siellä oli sellainen hylly, joka oli täynnä murhakirjoja! Minulla meinasi silmät nyrjähtää siitä kaikesta ihanasta, mutta muistin, että en saa ilmaista, että ne murhat minua kiinnostavat, ettei käy kuin Kirja-Pirkon kanssa ja joudumme Isän kanssa lähemmään heti pois, jos tämäkin on lapsilta kielletty paikka. Niinpä minä seisoin Isän vieressä ja yritin olla ihan kuin en olisikaan, ihan niin kuin olin nähnyt Tasajalka-Eerikin olevan omissa häissään. Tiskin edessä oli iso laari, jossa oli horjuvalla käsialalla kirjoitettu kyltti "ALENNUS". Siellä laarissa oli ohuita kirjoja, jotka olivat pehmeitä kädessä. Monen niiden kannessa oli myyjääkin pullukampi setä ilman tukkaa ja sillä sedällä oli ainakin kolme leukaa. Yhden kirjan kannessa minua tuijotti silmä ja sen yläpuolella oli joku vaikea ulkolainen nimi, enkä minä jaksanut sitä lukea, vaan jätin sen nimen arvailun kesken, sillä kirjan kannessa luki; *Olipa kerran murha*. Minä en enää voinut hillitä itseäni, vaan nappasin heti sen kirjan siitä ja luin pienellä kirjoitetun tekstin Isälle ääneen; *Lupaan, että seuraavat sivut antavat teille värisyttävän ihania kauhun hetkiä*. Myyjäsetää nauratti ja sanoi Isälle, että ei ihan varsinaisesti ehkä lastenkirja, mutta onpas tyttö pieneksi lapseksi rivakka lukemaan. Isä suoristi selkäänsä ja alkoi kertoa, miten silmälääkärikin oli ollut juuri ihmeissään, miten hienosti luen, että kyllä meidän tyttö taitaa olla lapsinero. Minä nyin Isän takin helmaa, että Isäkiltti, ostetaan tämä kirja, jookosjookos ja ostathan Isä ostathan, en ikinä pyydä mitään muuta, vain tämän kirjan tai jos saan pyytää, niin nuo kaikki. Isää nauratti ja sanoi, että käy katso-massa murhahyllystä joku ihan oikea kirja, että tähän on ihan vihko ja kyllä reipas tyttö ansaitsee ihan kokonaisen kirjan.

Minä menin sinne hyllylle ja siellä oli kokonainen hyllyllinen täynnä niitä murhakirjoja, joista minä aina jouduin Kirja-Pirkon kanssa tappelemaan. Minua aivan pyörtytti tämä ihanuus, mutta ajattelin, että nyt en kyllä ala tuupertua, enkä mene kattoon, koska sitten en saa kirjoja. Niinpä minä istuin hetkeksi lattialle ja vain katsoin sitä hyllyä. Isä huolestui ja tuli kysymään, onko minulla kaikki hyvin ja minä kysyin, voinko jäädä tänne ja Isä voisi hakea minut seuraavan kerran, kun kävisi lisalmessa. Isä nosti minut syliinsä ja sanoi, ettei ikinä jätä minua mihinkään, sillä olen hänen oma pikkutyttönsä ja nyt ostetaan murhakirja ja ollaan siitä ihan hiljaa, koska Äiti ei ehkä ilahdu. Isä nosti minut korkeimman hyllyn kohdalle ja sain katsoa sieltä rauhassa, minkä kirjan ottaisinkin. Minä halusin kuitenkin silmäkirjan, joka lupasi värisyttävän ihania kauhun hetkiä ja Isä lupasi, että saan minä senkin. Minä valitsin sellaisen murhakirjan, jossa oli kannessa myös kalju pullukka setä, joka myöhemmin selvisi, että se on Poirot. Siinä kannessa oli myös täti selin ja sillä oli ihana punainen kylpytakki päällä, jossa oli joku otus selässä ja minä kysyin Isältä, että ompelisikohan Äiti minulle tuollaisen. Isä sanoi, että se on huono idea, että ota se puhvimekko vaan ja pidä sitä päällä kiltisti ja arvosta Äitiä, joka näkee paljon vaivaa tyttänsä eteen. Siinä kirjassa oltiin junassa ja sen nimi oli Idän pikajunan arvoitus ja minä sanoin Isälle, että kyllä minäkin haluan junaan joskus, jos siellä murhia tapahtuu. Isä ihmetteli, että enkö minä ole koskaan ollut junassa ja minä sanoin, että ei minua mihinkään voi viedä, kun minä aina pökerryn ja Isä sanoi, että kyllä se asia korjaantuu. En tiennyt, puhuiko junasta vai minun pyörtymisestä, enkä kysynyt, koska minulla oli kiire lukemaan sitä junamurhaa, mutta Isä sanoi, että meidän pitää malttaa kotiin asti, että autossa jos lukee, tulee paha elämä.

Tivarin setä antoi sen silmäkirjan minulle kaupan päälle lahjaksi, sillä pitäähän minulla olla muisto silmälääkärillä käynnistä ja minä muistin yhtäkkiä, että kun on oikein kiitollinen, niin pitää niitata ja minä kiitin kauniisti ja niiasin Myyjäsetälle. Setä sanoi Isälle, että hyvin kasvatettukin on tämä lapsi, että olisipa nykynuoriso aina tällaista ja toivotti meidät tervetulleeksi toistekin. Minä olisin halunnut kovasti kertoa Äitille, että kerrankin minä käyttäydyin ja olin hyvätapainen lapsi, enkä kiittämätön hankala, mutta Isä sanoi, että pidetään tämä Tivarissa käynti nyt vain ihan meidän omana tietona.

Koko automatkan Äiti tivasi Isältä, että minkä takia koko auto haisee tupakalle, että ei kai Isä ole alkanut norttia polttamaan salaa ja Isä sanoi, että Silmälääkäri poltti. Tiesin, että Isä narrasi, mutta en voinut puhua asiasta, ettei Tivari tule Äitin tietoon. Sitten minä näin autotien vieressä junaradan ja siellä meni juna ja minä aloin vänkyttää, että me halutaan Jannen kanssa junamatkalle. Äiti alkoi vaikertaa, että minä olen

kyläluuta, joka on koko ajan menossa, eikä viihdy kotona, vaikka on hyvät vanhemmat, jotka eivät juo kaljaa tai polta tupakkaa tai ainakaan ole tähän mennessä polttaneet, mutta nyt täällä haisee tupakka ja minulla on kohta kaunis uusi kukkamekko, jossa on pitsikaulus. Minua alkoi kyllästyttää Äitin pellemekkopuheet ja aloin kiukutella, että minä olen aina kotona, koska ei minua mihinkään voi viedä, koska pyörtyilen aina, mutta minä haluan junaan Jannen kanssa, koska siellä tapahtuu murhia. Ja sillä hetkellä minä tiesin ilman Isän vilkaisua peruutuspeiliin, että olin puhunut sivu suuni. Äiti kysyi Isältä, että olinko minä saanut silmälääkäriltä terveen ihmisen paperit ja kun Isä nyökkäsi, niin Äiti huokasi helpottuneena, että sentään jossain kohden on lapsi melko normaali. Minä en sanonut enää mitään, ettei tule murhia suusta, sillä pelkäsin, että en saa niitä takakontissa olevia kirjoja muuten ikinä. Minulle tuli takapenkillä kuuma ja huono olo ja meidän piti pysähtyä monella linjuripysäkillä, kun minua oksetti.

Illalla Äiti pesi minun ja Isän vaatteet, kun ne haisivat tupakalle ja pahalle elämälle ja varmasti siksi minä olin oksentanut koko matkan, sillä kuka tuollaista hajua oksentamatta kestää. Sitten Äiti soitti kaikille, vaikka olisi tarvinnut soittaa vain keskuksen Sirkulle ja paheksui kovaan ääneen lisalmen silmälääkärinä, joka polttaa tupakkaa niin, että pitkänmatkan ihmiset haisevat tupakalle vielä kotonaan. Minä yritin sanoa väliin, että polttaahan Nortti-Aapelikin, mutta Äiti sanoi, että sitä humpuukimäärää ei lasketa, varmaan juo kaljaakin, kun on niin törkeä suustaan ja puoskari. Isä sai rauhoitella Äitiä koko illan, kun se oli ollut kova päivä meille kaikille ja Äitillä meni voimat. lisalmen reissua Äiti syytti seuraavana aamuna, kun ei meinannut saada minua millään hereille. Hän ei tiennyt, että olin lukenut värisyttävän ihania kauhun hetkiä koko yön vessassa salaa. Heräsin vasta, kun muistin, että meidän täytyy alkaa Jannen kanssa suunnitella junamatkaa.

NAPOLEONIN MURHA

Äiti oli luvannut, että tekee meille Jannen kanssa kaksi pellillistä mokkapaloja, jos minä lakkaan suremasta Väli-Matin kuollutta kukkoa. Siitä tuli meille vähän riitaa, kun Äiti hössötti, loppuuko nyt kanoilta munantulo ja minä halusin järjestää Napoleonille hautajaiset. Äitin mielestä kukolle ei voida järjestää hautajaisia, kun se on Jumalan pilkkaa ja mitä Savolaisen Leakin sanoisi ja loput seurakunnasta. Isä sanoi, että voisimmeko me edes kerran olla samanmielisiä ja voisiko Äiti olla tuomatta Savolaisen Leaa meidän perheriitoihin mukaan. Minä kävin tarkistamassa keittiön ikkunasta, ettei Leaa näkynyt meidän rinteessä ja jatkoin vasta sitten hautajaisjupinaani.

Meidän Äiti ei ymmärrä, että Napoleon oli minun ystävä ihan kuin Janne, Väli-Matti ja sen Hupi-koira. Äiti sanoi, että se Napoleon oli kummallisen pieni ja kauhean vihainen, että sillä oli pakko olla luonnevika, mutta minä muistutin Äitiä, että niin olen minäkin pieni ja jatkuvaan vihainen, ainakin Äitin mielestä. Äiti ei sanonut mitään vaan keitti mykysoppaa, että saisin paremmat veret, mutta minä olin siitäkin vihainen, koska inhosin niitä jauhoklimpejä ja olisin halunnut heti mokkapaloja. Illalla kuulin, kun Äiti kysyi Isältä, että oliko niiden porukoilla luonnevikaa tai ketään käynyt leppäämässä hurulassa, jos se onkin perinnöllistä. Isä sanoi, että ei hän ole sellaisesta mitään kuulut, mutta Äiti voisi vilkaista vähän omaan sukuunsa päin ja olisiko hyvä ajatus nukkua öisin, eikä tehdä kasapäin niitä ristipistotauluja sinne seurakunnan myyjäisiin, että antaisi muillekin emännille mahdollisuuden loistaa. Äiti nikotteli, mutta Isä sanoi, että Äiti on tosiosaava ja Äitin Jeesukset ovat kaikkein hartaimman näköiset ja väritkin langoissa kohdillaan. Äiti oli mielissään, että vihdoinkin Isä näkee, että hänellä on taiteellista silmää ja ymmärrystä värien päälle, sillä kylällä puhutaan vieläkin Vieteri-Einarin Ruusa-rouvan tekemästä Jeesuksesta, joka oli niin vaaleanpunainen, sinisilmäinen ja vinoleukainen, että Kirkkoherra oli joutunut ostamaan sen myyjäisistä ensimmäisenä. Kuulemma se taulu katosi mystisesti, eikä sitä sen koommin nähty. Isä sanoi, ettei hänelle ole ollut koskaan epäselvää Äitin taidokkuus, sillä Äiti on aina ollut osaavin ja kaunein nainen, jonka hän on tuntenut ja hänellä on kunnia olla sellaisen naisen aviomies. Isä osaa puhua Äitille toisin kuin minä, kun minä sanon aina toden ja siitä tulee vaan huonoa mieltä.

Me vähän mietittiin Jannen kanssa, että me pidetään Napoleonille salaa hautajaiset, mutta me ei tiedetty, mihin Väli-Matti oli laittanut Napoleonin ruumiin. Toinen asia, mikä meitä mietitytti oli se, että mihin me Napoleon haudataan. Ei sitä mihinkään kukkapenkkiin voi laittaa niin kuin murhakirjoissa, koska sinne haudataan vaan sellaiset, joita ei haluta löydettävänkään. Minä ehdotin Jannelle, että Napoleon saisi mausoleumin, sillä aatellisilla ja hienoilla henkilöillä on sellainen, olin lukenut. Jannen mielestä oli typerä idea viedä Napoleon museoon, koska viimekertainenkaan museoretki ei ollut päättynyt kovin hyvin ja meillä on sinne varmaan ikuinen porttikielto. Eihän me voitu tietää, että Savolaisen Lea oli siellä samaan aikaan pikkupyhäkoululaisten kanssa retkellä katsomassa satavuotista katekismusta. Me oltiin päätetty mennä katsomaan Jannen kanssa, onko se totta, mitä Turha Toivo sanoo, että se museon seinällä roikkuva tussari on toimiva ja siinä haisee vielä ruuti ja vihollisen pelko. Me yritettiin haistella sitä pyssyä, mutta se oli niin korkealla, että piti laittaa tuoleja päällekin, että yllettiin, mutta siihen oli syy, että ne tuolit oli viety museoon, ei niistä ollut yksikään enää kestävä. Siitä tuli kauhea hässäkkä ja Nimismies takavarikoi sen lattialle lentäneen pyssyn ja otti Savolaisen Lealta todistajan lausunnon. Lea sanoi, että me ollaan Jannen kanssa nuorisovankilassa ennen kahtatoista, mutta Nimismies sanoi, että me ollaan syyntakeettomia. Varmuuden vuoksi me molemmat Jannen kanssa valvottiin yli kahteentoista yöllä, ettei meitä viedä nukkuessa nuorisovankilaan.

Jos minulta kysytään, niin Savolaisen Lea sotkeutuu liikaa meidän elämään ja käy meillä vähän liian usein. Janne on samaa mieltä. Olen alkanut miettiä, eikö Lealla ole omassa kotona kahvia, kun aina on meillä kahvilla ja minä joudun kattamaan Myrnat pöytään. Äiti sanoo, että on parempi pelata varman päälle ja laittaa parasta pöytään Lean tullessa niin ei tule puheita. Ei me kyllä olla onnistuttu niillä Myrnakupeilla niitä Lean puheita estämään. Lea on niitä kahvi-ihmisiä, jotka tykkäävät omasta äänestään ja liikuttuvat omista puheistaan. Lealla on usein harras ilme punaisilla kasvoiltaan, kun hän on saanut puheensa päätökseen ja tekee meiltä lähtöä, joten kai hän tulee jotenkin onnelliseksi meillä. Kun ovi paukahtaa kiinni Lean jälkeen, meidän Äiti aina huokaisee syvään. Kun Isä tulee töistä, Äiti pyytää häntä hieromaan niskojaan, sillä ne ovat menneet ihan jumiin kaikesta siitä nyökyttelystä Lean puheille. Minä ehdotin Jannelle, että ostetaan karkkirahoilla kahvipaketti Lealle, ettei sen Lean aina tartte meille tulla, mutta Janne sanoi, että hän ei kyllä osta yhtä kahvipapukaan sel-laiselle, joka lyö häntä virsikirjalla! Turha Toivo oli sanonut Jannelle, että sellainen

mies, joka ei viholliselle lepy, on periaatteen mies. Janne on nykyään periaatteen mies ja Lea on vihollisleiriä ja saisi siellä pysyä, mutta kun se tunkee meille jatkuvaan kylään.

Lea on alkanut kutsua meidän Äitiä ystäväkseen ja se hirvittää meitä Jannen kanssa aika tavalla. Sillä lailla kätyrit luikertelevat toiseen leiriin, kunnes yhtenä kauniina päivänä räjäyttävät sen taivaan tuuliin ja nauravat partaansa, oli Turha Toivo Esson parissa muistellut. Me mietittiin, millä se Lea sen dynamiitin sitten sytyttää, kun ei hänellä ole edes tulitikkuja, koska tupakointi on synti. Janne sanoi, että hänen pitää kysyä Turhalta Toivolta, millä tavalla ne viholliset toisten talot räjäyttävät, jos eivät tupakoi. Osataan sitten olla varuillaan Lean kanssa.

Me ollaan mietitty Jannen kanssa, että ystävä on vähän sama asia kuin kaveritoveri, joita me Jannen kanssa ollaan, mutta ystävässä on se ero, että niiden kanssa pitää olla koko ajan ystävällinen. Janne sanoo, että sen takia me ollaan kaveritovereita, koska meillä on kunnioitus ja se riittää. Koko ajan ei tarte olla ystävällinen. Sellainen on hirveän raskasta, varsinkin jos toinen on vänkyrä. Mutta meidän Äiti on sillä tavalla hyväsydäminen ihminen, että hän ei halua pahoittaa Lean tai kenenkään mieltä, vaan antaa sen tulla meille aina vaan ja sanoo Isällekin, että Lealla ei varmaan ole muita ystäviä, että häntä pitää ymmärtää. Isä sanoo, että Äitillä on suuri sydän, kun sinne mahtuu Lean kaltaiset ihmiset. Janne sanoi, ettei se voi olla totta, koska Lea on niin iso, ettei se mahtunut edes Kukkurun Vilikin Lataan.

Kerran Lea oli kävellyt Kukkurua asti kertomaan Vilikille Jeesuksesta ja itsestään. Se Lea oli sanonut, että Vilikin pitäisi palauttaa takaisin nimensä kunnia ja ottaa takaisin nimekseen Viljo, minkä nimen on kirkkoherra hänelle antanut. Vilikki oli sanonut, että ei hän sitä nimeään ole itse vaihtanut, vaan kylällä puhuttelevat nykyään Vilikkinä. Vilikillä oli siinä ollut parhaillaan muuta puuhaa ja kamalasti kiirettä ja se oli hätistänyt Leaa tiehensä, mutta Lea oli sanonut, että hän on tullut pitkän matkan, eikä lähde ennen kuin on kahvit juotu ja juteltu. Vilikki halusi osoittaa olevansa herrasmies ja päätti tuoda Lean kirkolle autolla kiireen vilkkaa, mutta siinä kävi sellainen tapaturma, että auttaessaan Leaa Latan kyytiin, Lean pää ja jalat menivät edeltä, mutta pylly ei mahtunutkaan. Vilikki ei saanut enää Leaa ulos Latasta, eikä Latan ovea kiinni, eikä tiennyt mitä tehdä. Kun Lea oli alkanut huutaa, oli Vilikki hätäntynyt ja lähtenyt ajamaan Latan ovi auki ja Lean pylly ulkona. Se oli kauhea tapahtuma, josta puhuttiin

pitkään. Vilikin Latan ovi löytyi myöhemmin Vieteri-Einarin risteyksestä, kun se oli jotenkin osunut maitolavaan. Kun Vilikki kurvasi Esson parin pihaan, tarvittiin viisi miestä auttamaan Lea ulos autosta. Pääasiassa sen takia, että kaikkia nauratti niin paljon, ettei hommasta tullut yhtään mitään ennen kuin paikalle tuli Nimismies ja hommaan saatiin joku roti.

Lea kertoi kaikille, että hän kulkee jatkossa apostolin kyydillä, koska niin kiire ei ole hänellä Herraansa kohdata, että hän menisi enää ikinä Ari Vatasen kyytiin. Me oltiin varmoja Jannen kanssa, että Lea sai osuman siitä maitolavasta, sillä hänellä meni asiat ihan sekaisin samalla tavalla kuin Koposen Pentillä, joka kompastui maton kulmaan ja löi päänsä uunin pieleen ja puhui sen jälkeen ihan pehmoisia. Ensinnäkin Lea varmaan tarkoitti pirssiä, mitä Vilikki ei aja, kun sillä on vaan ihan oma Lata. Toiseksi Leaa ei ole rouva, kun se ei ole vielä päässyt miehelään, eikä meidän kylällä asu ketään Ari Vatasta. Sitä me vaan mietittiin, että miten se maitolava sinne Latan sisälle asti ylsi vai onko se ihan sama, kumpaan päähän se tärsky tulee, jos siitä kuitenkin muisti menee. Joka tapauksessa sen Esson parin pihaan kaarron jälkeen Leasta tuli raittiusintoilija ja hän otti siihen hommaan Jeesuksenkin mukaan. Keskikaljasta tuli Lean tärkein puheenaihe.

Me oltiin Jannen kanssa kerran meidän pihalla mattotelineellä lukemassa Akua. Olin juuri päässyt tarinaan, jossa Heluna komenteli Hessua. Janne roikkui pää alas päin telineessä ja minun oli vähän vaikea lukea, kun teline heilui ja kirjaimet hyppivät silmissä. Yhtäkkiä Janne lakkasi leikkimästä apinaa ja tuli viereeni suhisten. Minä en pidä siitä, että minua häiritään, kun luen ja minulla meni sanat sekaisin ja luin kohdan väärin. Aloin suuttua Jannelle, mutta Janne pukkasi minua kylkeen ja osoitti sormellaan taivaanrantaan. Lea on alkanut nykyään pukeutua entisen ruskean kietaisumekon sijaan sellaiseen isoja mustia ja valkoisia kuvioita täynnä olevaan teltaan. Niinpä me nähtiin Lea jo kaukaa. Janne sanoi, että sieltä se lehmä taas tulee. Ja totta se olikin, että kun katsoi Akun Helunaa ja mietti Vieteri-Einarin lehmiä, niin olihan niissä matkan päästä samaa näköä. Meitä alkoi naurattaa niin kamalasti, että minä keikahdin siitä kippaavalta mattotelineeltä maahan ja Janne kanssa ja koko mattoteline meni nurin. Me ei voitu lakata nauramasta, vaan nauroimme itsemme tärviölle ja minulta loppui henki. Sitten minä leijuinkin taivaassa hetken ja tulin alas sopivasti kuuntelemaan ilosanomaa Lean perustamasta Raittiuden Ystävistä.

Illalla Isä kysyi, miksi mattoteline on nurinniskoin ja minä kerroin totuudenmukaisesti, että minä keikahdin alas ja kaadoin sen, kun Janne sanoi Leaa lehmäksi. Äitiltä meni iltapala väärään henkeen ja Isä joutui takomaan Äitin selkää samalla tavalla kuin minua aina kun henki karkaa minusta. Kun Äiti pystyi taas puhumaan, hän oli ihan kauhuissaan, millaisena minun kotikasvatusta pidetään, jos ihmiset saavat kuulla, että minä olen osallisena ihmisen haukkumisessa lehmäksi. Että Lea on yksinäinen ja häntä pitää ymmärtää ja hän on ommellut uuden mekonkin kaupungista ostetusta kankaasta itselleen, että häntä arvostettaisiin. Isä sanoi, että Äiti on hyvä ihminen, kun hän ottaa Lean kaltaiset siipiensä suojaan, mutta ei lapsille voi vihainenkaan olla, sillä tavallaan he ovat oikeassa, koska Lea tarkoittaa hepreaksi lehmää. Äiti sanoi, että Isä keksii päästään juttuja ja kiusoittelee häntä, kun hän vain haluaa kasvattaa lapsestaan kunnollisen ihmisen, joka ei kulje kylillä haukkumassa ihmisiä lehmäksi. Isä tekee joka päivä sanaristikoita ja tietää valtavasti asioita ja kannustaa minuakin tekemään ja tietämään. Niinpä Isä näytti Äitille tietosanakirjasta Lea-nimen ja Äiti joutui omin silmin toteamaan, että lehmä se on. Äiti laittoi minulle kolmannen korpun lautaselle ja siihen paljon hilloa ja käski juoda iltateen ja mennä sitten hampaanpesulle, mutta Isä saisi mennä pulttaamaan saman tien mattotelineen maahan kiinni, sillä meidän talossa järjestetään nykyään Raittiuden Ystävien kokouksia ja olisi hyvä, että pihapiiri edustaisi suoraselkäistä ja ryhdikästä olemusta.

Minä sanoin Jannelle, että se Napoleonin kuolema oli murha. Minä olin lukenut yhdestä murhakirjasta, että kun tapahtuu murha, on tärkeä kysyä heti ensimmäisenä, oliko silminnäkijöitä. Minä olin Napoleonin murhan silminnäkijä, mutta ei se Nimismies tullut minua kuulustelemaan, vaikka minä soitin keskukseseen ja käskin kertoa, että minä tiedän, kuka Napoleonin tappoi. Janne sanoi, että kukaan ei tiedä, mikä sen Nimismiehen oikea nimi on, kun ei sitä tohdi kukaan sanoa ääneen, kun se kuulostaa kuulemma ruattalaiselta kirosanalta. Janne sanoi, että koska minä osaan lukea, minun pitää mennä katsomaan Nimismiehen toimistoon se nimi, koska hän haluaa oppia uuden kirosan, kun häneltä on kaikki jo käytössä olevat suomalaiset kielletty. Minä suutuin, kun Janne ei yhtään kuuntele, että minulla on rikoksen selvittämiseen tarvittava tieto olemassa, eikä ketään kiinnosta. Ei Nimismiestä, eikä Jannea. Että me voidaan saada vaikka palkkio siitä murhan selvityksestä, niin Poirotkin aina saa, kreiveiltä isoja rahoja. Siinä vaiheessa Jannekin havahtui ja alkoi jo miettiä, miten sen ison

rahan käyttäisi. Jos saisi seteleitä, niin hän ainakin menisi heti Osulaan ja ostaisi leluhyllyn tyhjäksi ja loppurahoilla Kempparin Korreelta Kirstiltä Äitilleen uuden hartiahuivin, kun edelliselle kävi vähän ikävästi meidän laskuvarjokokeilussa aitan katolta.

Me mentiin Jannen kanssa kertomaan Väli-Matille, että Napoleonin tappoi Kengurunkesyttäjää. Väli-Matti oli tiedosta järkyttynyt ja kysyi, onko tämä totta tämä tieto vai meidän leikkiä. Minä vakuutin, että molemmat kädet Raamatulla tämä on totta, mutta sitten minua alkoi hävettää, mitä meninkään sanomaan Väli-Matille, jolla on vain yksi käsi jäljellä. Mutta ei se Väli-Matti siitä piitannut, vaan oli yhä järkyttynyt Napoleonin murhaajan tiedosta. Minä sain kertoa monta kertaa saman uudestaan, että se oli se päivä, kun me Jannen kanssa kokeiltiin laskuvarjolla laskeutumista meidän aitan katolta ja se meni vähän pieleen. Väli-Mattia ei kiinnostanut muukalaislegioona tai Jannen laskuvarjojääkäritulevaisuus, vaan ainoastaan se, mitä minä näin. Minä kerroin, että Kengurunkesyttäjää oli tullut polkupyörällään kylältä päin ja Napoleon oli juosut silloin tielle. Siinä samassa tuli tuulenpuuska ja tarttui Jannen laskuvarjoon. Janne humpsautti alas ja jäi roikkumaan Jannen Äitin huivin kanssa räystäskouruun kiinni ja liukui siitä kummallisen hidastetusti alas ja suoraan sadevesipönttöön. Minä istuin katolla ja minua heikotti ja yritin katsoa taivaanrantaan, niin kuin Isä on käskenyt. Vähän minä pelkäsin, että se tuulenpuuska vie minutkin, eikä minulla ollut omaa laskuvarjoa, kun olin tullut katolle vaan Jannen vänkäriksi. Sillä aikaa kun Janne yritti päästä pois sadevesipöntöstä, minä näin Napoleonin murhan. Väli-Matti soitti siltä istumalta keskustukseen ja käski yhdistää Kengurunkesyttäjälle, mutta ei sillä ole omaa puhelinta niin piti soittaa Esson paariin, koska Keskuksen Sirkku tiesi kertoa, että siellä se on. Siitä tuli kovasanainen keskustelu ja kun me lähdimme, niin Väli-Matti sanoi, että olimme toimineet oikein, että totuus pitää aina kertoa ja vain rohkeat puhuvat totta. Me olimme Jannen kanssa aika ylpeitä itsestämme, mutta Jannea jäi harmittamaan, ettemme saaneet isoja rahoja. Illalla minä kerroin meidän porukoille, että heidän tyttärensä on sankari, joka paljasti murhan. En kyllä ymmärrä, miten sitä Poirotia kaikki ylistävät ja sille rahaa antavat, kun minä en saanut yhtään kiitosta, vaan Äiti joutui ottamaan lääkekaapista tablettia kun kävi ilmi, että minä olin kiivennyt aitan katolle. Seuraavana aamuna meidän tikapuut olivat kadonneet, mutta minä sanoin Jannelle, että nyt ei kyllä yhtään rikosta aleta selvittämään kun aina saadaan vain huudot ja jäähyä.

Minä vähän pelkäsin, että se Kengurunkesyttäjä tulee minulle kostamaan sen minun silminnäkijäasian, kun se ei joutunut vankilaan, vaan kulkee vapaana. Varsinkin kun minä luin lehdestä, että ennen vanhaan Australiaan lähetettiin kaikki varkaat ja murhamiehet. Sillä tavalla se Kengurunkesyttäjän sinne varmasti aikanaan päätyi. Väli-Matti vannotti, ettei ollut kertonut, kuka Napoleonin tapon oli nähnyt ja hänelle kertonut. Minä olin siitä helpottunut, mutta en vieläkään käsittänyt, miten kummassa sellainen henkilö voi tappaa eläimen, joka on kesyttänyt kenguruita. Väli-Matti kertoi, että se nimi on vaan lempinimi, kun se Kengurunkesyttäjän polkupyörä ei tahdo koskaan totella paluumatkalla Esson paarista tai kyläkaupasta kaljaostoksilta. Kun se pyörä alkaa vikuroida, niin Kengurunkesyttäjä alkaa ryskätä sille ja huutaa, että ”opitkos olemaan” tai ”kyllä minä sinut vielä kesytän”. Nyt minä ymmärrän, miksi se pyörä on monta kertaa meidän pihan pielessä, kun Kengurunkesyttäjä jättää sen siihen, kun se pyörä ei opi olemaan. Ihan samalla tavalla minä jäin kerran Iisalmen kauppahallissa lattialle istumaan ja Isän piti tulla minut sieltä pois hakemaan ja Äiti sanoi, että minä olen yks villi vikura. Minun pitää olla kiitollinen, ettei Äiti jättänyt minua sinne Iisalmen kauppahallin pieleen, kun en minäkään ikinä opi olemaan.

TUSKIN TUOMARIKAAN TARVITSI TIKKUKIRJAIMIA

Meillä oli kerran Jannen kanssa neuvolassa kuusivuotistarkastus. Se oli ihan katastroofi koko reissu, enkä olisi lähtenyt, jos olisin tiennyt, mikä hässäkkä siitäkin syntyi. Oltiin sovittu, että meidän Äiti vie minut ja Jannen, koska Jannen äiti joutui olemaan töissä, kun se oli mennyt ompelimoon töihin ja saa siellä päivät pitkät ommella haalareita. Töiden jälkeen se saa siellä töissä ommella pojilleen housuja ylijäämäkankaista ja se on hyvä, sillä ne pojat osaavat toden teolla kuluttaa housuja. Jannen äiti lupasi meille kuitenkin, että tulee sinne neuvolaan töistä käymään ja sitten me saadaan kettukarkkipussit kumpainenkin, kun olemme reippaita ja kerrankin kunnolla. Meistä se oli Jannen kanssa tosi reilua ja päätimme olla tosi kunnolla.

Kyllä meillä oli tarkoitus olla kunnolla, mutta se tilanne ajautui aika nopeasti umpikujaan, kun tuli taas sanomista siitä, että minä olen ruipelo ja aneemikko. Kun ne olivat ensin haukkuneet minut ja itkettäneet meidän Äitiä, niin en ollut enää kovin kunnolla ja Janne suuttui ja alkoi kunnian mieheksi. Siellä neuvolan nurkassa oli sellainen luuranko, josta näki yhdellä vilkaisulla, miten ihminen on rakennettu. Siinä oli neuvolan tätillä tekemistä pelastaa sen luurangon osat, kun Janne potkaisu sitä hökötystä niin lujaa, että siltä luurangolta irtosi kallo ja jalat ja kädet. Meitä alkoi naurattaa ihan kamalasti ja meidän molempien Äitit huusivat kuin naapurin Hupi-koira kun toisen koiran näki. Kun tuli minun kohdalla sellaisen testin aika, mitkä minun muut oppimisvalmiudet ovat, niin minä laitoin ranttaliksi ja luin kaiken pöydällä lojuvan tekstin pikavauhtia pikkuoravien äänellä ja laskin numerot takaperin tahallani sadasta noltaan ja väentelin sanoja miten halusin. Janne nauroi niin, että meni ihan hyödyttömäksi ja meidän Äiti häpesi silmät päästään, kun Jannen äiti sanoi, että tämä ei tainnut olla hyvä idea, että tultiin tänne porukalla. Emmekä me saaneet Jannen kanssa kettukarkkia, vaan arestia ja varmaan porttikielto koko neuvolaan.

Illalla meille soitti neuvolan täti, joka halusi jutella Isän kanssa, koska Äiti ei suostunut puhumaan enää "sille naiselle". Isä kuunteli aikansa, sanoi neuvolan tätille, että me tuumataan tätä porukalla ja ilmoitetaan sitten. Ja ennen kuin Isä sai luurin alas, alkoi Äiti huutaa, että "mitä nyt taas, eikö se päivän ripitys riittänyt, että lapsi on aliravittu ja sairaaloinen, koska minä olen kelvoton äiti, enkä osaa edes ruokkia lastani" ja odottamatta Isän vastausta Äiti silppusi nokkosia lettutaikinaan niin että viskarssit soivat ja

kyyneleet lensivät silmistä. Isä käski Äitin rauhoittua ja kutsui minut arestista pöydän ääreen. Kuulemma meidän pitäisi perheen kanssa päättää, menenkö minä kouluun jo kuusivuotiaana. Kun minulla on sellaiset taidot, mitä normaalisti on 10-vuotiaalla. Minä olin ihan äimänä, kun minut oli juuri haukuttu ihan vauvaksi ja vähäveriseksi ja sitten yhtäkkiä sanotaankin, että olen vanha lapsi. Mutta Äiti se vasta äimänä oli ja häneltä tipahtivat ne viskarssit sinne lettutaikinaan ja suu jäi auki kuin sammakolla ja nenästä valui itkun jäljiltä vettä ja minua alkoi naurattaa niin että ihan pyöräytti. Hujahdin katonrajaan ennen kuin ehdin istua alas ja näin, että Isä nosti minut syliinsä ja katsoi Äitiä, joka tuijotti lettutaikinakulhossa kelluvia viskarsseja.

Minulla oli aikaa ajatella siellä katonrajassa. Tosin yhtään ajatusta ei tullut. Katselin hiljaisuutta allani. Pöydällä oli Isän keskeneräinen sanaristikko, jossa oli vasta muutama sana täytetty. Penkillä Isän vieressä oli avonainen sanomalehti, jota Isä oli ollut lukemassa. Minä pötkötin Isän sylissä ja Isä silitti minun hiuksia ja puhui minulle, mutta en minä mitään kuullut. Äiti seisoj katsomassa minua ja Isää ja kaikki hänen eleet olivat hitaita. Yleensä Äiti aina hätäntyy näissä tilanteissa. Nyt jokin oli toisin. Äiti vain seisoj siinä, eikä mennyt, eikä tullut. Törötti vaan. Jääkaapin päällä oli sinne piilotettu tarrapallotaulu ja siinä oli viisi tarrapalloa. Kuudes tarrapallo jäi Savolaisen Lean takamukseen kiinni, kun laitoimme sen Jannen kanssa penkille ennen kuin Lea istui alas. Äiti näki tarrapallon vasta kun Lea lähti. Samalla hän ymmärsi, mitä olimme Jannen kanssa nauraneet tunnin kammarissa. Sen jälkeen se tarrapallotaulu katosi. Mutta nyt tiedän, missä se on.

Kun minä tulin takaisin alas, oli Äiti paistamassa minulle nokkoslettuja ja pöydällä odotti iso purkki puolukkahilloa. Minulla oli jo kova nälkä. Katonrajaanmeno ja sieltä poistulo on kovaa hommaa.

Väli-Matti oli alkanut kulkea yhden Tuulan kanssa, joka asuu lisalmessa. Sen jälkeen, kun Väli-Matti tapasi sen Tuulan, Väli-Matti on alkanut haista. Se syö koko ajan sisua ja lutraa illotiinilla ja taputtelee naamaansa menneniä ja meitä ihan Jannen kanssa huimaa se hajumäärä. Ne oli tavanneet tansseissa, joissa Väli-Matti oli tanssittanut yhtä Sirpaa ja Pirjoa ja Päiviä ja sitten oli käynyt ilmi, että ne kaikki tytöt ovat yhden Tuulan kavereita ja niiden mielestä Tuulan ja Väli-Matin pitää tavata. Sitten ne olivat hakeneet Tuulan ja Väli-Matti sanoo, että hän tiesi, että hän haluaa tanssia Tuulan

kanssa koko loppuillan, mutta aika oli loppunut kesken ja oli ollut vain yksi tanssi, kun kaikki aika oli tuhraantunut Sirpaan ja Pirjoon ja Päiviin. Tuula ja sen kaikki siskot oli töissä limsatehtaalla ja se oli Jannen ja minun mielestä jännittäväntä, mitä voi kuvitella ja Janne alkoi jo miettiä, että jos hän rekkamiehen hommien sijaan menisikin limsatehtaalle töihin. Siellä saa varmasti juoda niin paljon limsaa kuin ikinä jaksaa.

Se Tuula oli tosi kiva ja sillä oli maailman pisimmät letit ja jännä ässävika. Joka kerran, kun Väli-Matti haki Tuulan viikonloppuna heidän porukoiden luokse kylään, niin Tuulalla oli mukana korillinen limsaa, jota Tuula ei anna Väli-Matin kantaa, kun limsojen pitää pysyä tasapainossa ja Väli-Matilla on enää vain yksi käsi jäljellä ja limsat menevät muuten heikunkeikun. Sitten ne käy saunassa ja katsoo telkkaria ja juo sitä limsaa, vaikka oikeasti ne katsoo toisiinsa, eikä muista juoda sitä limsaakaan. Väli-Matista tuli noihin aikoihin niin hajamielinen, että kerran se lähti käymään raktorilla kaupassa ja tuli kävellen kotiin ja soitti nimismiehelle, että hänen pihastaan on varastettu sillä aikaa hänen raktori. Nimismies sanoi, että käy hakemassa se raktori Kallen kaupalta kun siitä on valitettu, että se on siellä pihassa ja yhä käynnissä ja akoilla käy pihalla sen pakokaasu henkeen. Me saatiin siihen aikaan Väli-Matilta kauheasti lahjoja, kun se kaiket ajat kun ei ollut Tuulan kanssa, teki puutöitä, kun ei saanut nukuttua. Kaikki naapurit saivat lahjaksi kalan perkaukseen tarkoitetun suomustinraudan, jonka Väli-Matti oli tehnyt naulaamalla kolme limsapullon korkkia ylösalaisin oksankarahkaan. Isä sanoi, että se oli paras suomustinrauta, mitä hänellä oli ollut, mutta yksi olisi riittänyt. Meillä oli niitä jo kahdeksan, kun Väli-Matti ei muistanut jo tuoneensa.

Me oltiin yleensä jo Väli-Matin tuvassa odottamassa, että Tuula tulee ja Väli-Matti joutui hätistelemään meitä pois, että saavat olla rauhassa. Tuula nosti limsakorin pöydälle ja kysyi meiltä aina, että "tahtooko lapshet limshaa?" Meitä nauratti se hassu äshän shuhina, mutta koska Isä oli sanonut, että kenellekään ei saa nauraa, jos tämä ei voi mitään sille, miten puhuu, me ei koskaan naurettu, vaan me aina sanottiin tosi vakavina, että "kyllä kiitos, Tuula, tosi ystävällistä" ja minä vielä niiasin. Janne olisi tehnyt kunniaa, mutta ujosteli. Tuula oli sanonut kerran Väli-Matille ja Väli-Matti sanoi meidän äiteille, että me ollaan tosi kohteliaita lapsia, jotka on kasvatettu kunnolla, että aina kiittävät kun hän heille antaa limsapullot. Väli-Matti sanoi, että meidän äitien silmät olivat pyörineet päässä kilpaa ja minä mietin, että ihan älyttömistä asioista ne meidän Äitit jaksaa kilpailla. Me ei kilpailla Jannen kanssa mistään, kun se on ajanhukkaa.

Janne voittaa kaikessa paitsi lukemisessa. Joka tapauksessa Tuulan ei olisi pitänyt kehua meitä meidän äiteille, sillä siihen loppui se limsansaanti, kun meidän molempien äitit kielsi meiltä kerjäämisen ja Tuulalta ystävällisyyden.

Kun meidän porukat olivat tuumanneet neuvolan ja koulun kanslian kanssa, että minä menisin kouluun kuusivuotiaana, minä heittäydyin hankalaksi ja sanoin, että en mene kouluun ilman Jannea, sillä se olisi epäreilua, sillä kuka Jannea sitten koulussa auttaa, jos minä en ole samalla luokalla. Niinpä Isä ehdotti, että tehdään kompromissi. Se on sellainen asia, että meidän porukat tulevat puoleenväliin vastaan, mutta minun pitää tulla myös vastaan. Minusta se kuulosti epäilyttävältä, joten uhkasin jo muuttaa pois koko kylästä, jos se on jotain vilunkia, mutta Isä vakuutti, että kompromissin ehdot ovat reilut. Minä menen tutustumaan keväällä kouluun vuotta vanhempien luokalle ja Janne tulee mukaan. Sitten saan itse päättää, tuntuuko syksyllä alkava koulu minulle liian vaativalta vai ei. Jannen kohdalla koulun aloitus on liian aikaista, mutta jos Janne pärjää kouluun tutustumisessa hyvin ja osaamme käyttäytyä, niin rehtori on luvannut harvita Jannenkin kohdalla poikkeuslupaa. Minusta juuri se kohta kuulostaa vilunkilta, sillä kaikki tietää, ettei Janne ole vielääkään päässyt aapisessa Tatsunia pidemmälle ja siltä on unohtunut jo ne kolme ensimmäistä aakkosta. Minä muistutan meidän porukoita, että en minä kyllä ilman Jannea voi kouluun mennä, koska Janne on minun hengen vartija. Äiti sanoi, että kyllä minun pitää pikkuhiljaa alkaa tottua ajatukseen, että emme me voi aina kulkea Jannen kanssa yhdessä, sillä kun me menemme kouluun, Janne saa omia ystäviä, jotka ovat poikia ja minä saan omia ystäviä, jotka ovat tyttöjä. Että yleensä tyttö ja poika eivät voi olla ystäviä lapsuuden jälkeen. Minä suutuin Äitille, että onko se ihan tyhmä, sillä me ei Jannen kanssa koskaan jätetä toisiamme, sillä se on kunnia-asia olla kaveritoveri. Äiti ja Isä katsoivat toisiinsa, eivätkä sanoneet mitään.

Illalla kuulin, kun Isä sanoi Äitille hiljaa, että tottahan se on, että ilman Jannea tyttö olisi jo vaikka kuinka monta kertaa ollut hengetön. Äiti kiihtyi, että nimenomaan Jannen ansiosta se tyttö on ollut monta kertaa heittää henkensä, milloin ovat missäkin päällä ja hangessa umpsukkeluksissa, eikä hän yhtään luota sen riiviöpojan käsiin oman lapsensa henkeä. Isä sanoi, että tottakai tästä seuraa sydänsuruja, mutta antaa tytön elää elämänsä. Äiti kivahti siihen, että kyllä hän kaikkensa tekee, että tämä lapsi pysyy hengissä ja pääsee elämään elämänsä. Isä urahti Äitille jotain ja Äiti oli ihan hiljaa ja mökötti vielä seuraavankin päivän. Minä olin ylpeä meidän Isästä, että se puolusti

Jannea, sillä ilman Jannea minun elämä olisi ihan tarviolla, eikä minulla olisi muuta iloa kuin murhakirjat.

Jannelle sai aina olla selittämässä, mitä se meidän kouluuntutustumispäivä tarkoittaa. Jannea jännitti se enemmän kuin minua. Minua jännitti eniten se, että meidän Äiti tulee sinne meidän mukaan. Minä kyllä sanoin Äitille, ettei tarttisi tulla ja Äiti kiihtyi, että häpeäkö minä häntä vai miksi hän ei muka saa tulla oman lapsensa kouluuntutustumispäivään, kun se on tärkein päivä vuosiin ja minä aloin huutaa, että menköön Äiti sinne kouluun keskenään ja ottakoon Avrikan lapset matkaansa, mitä ne minua sinne tuputtavat etuajassa. Äiti sanoo, että kyllä hän olisi mielellään mennyt kouluun ja opiskellut niin paljon kuin olisi sielu ja pää sietänyt. Minä huusin, että no mikset sitten mennyt ja opiskellut. Näin, että Äitiä meinasi itkettää, mutta sitten hän nosti pään pystyyn ja vastasi, että maailma oli silloin erilainen. Illalla Isä sanoo minulle, että minun pitää olla kiltisti Äitille, sillä tämä kouluasia on Äitille herkkä asia, sillä kun Äiti oli pieni tyttö, niin oli sotaa ja puutetta, eikä silloin kouluunpääsy ollut itsestänselvyyttä. Sitten myöhemmin se oli liian myöhäistä se opiskelu. Koska minulla oli nöyryys kateissa, niin minä vähän temputin Isällekin ja kysyi, että no mitä sitten muka tapahtui, kun se oli myöhäistä. Isä vastasi, että Äiti meni naimisiin. Minun tuli sääli Äitiä, vaikka meidän Isä on hyvä mies mennä naimisiin. Yritin olla tosi avulias koko illan ja viikata Äitin kaverinatoverina puhtaat liinavaatteet kaappiin ja sanoin, että kyllä Äiti saa tulla sinne kouluun tutustumaan minun ja Jannen kanssa ja sitten Äiti kertoi kaikille, että me menään yhdessä kouluun. Se oli hyvä, sillä Äitillä oli niin kiire soittaa kaikille asiasta, että minä sain lukea rauhassa minun lempimurhakirjaa, jossa yksikään ei pelastunut. Tuomari oli juuri murhattu.

Savolaisen Lea tiesi kertoa meidän porukoille, että hän on pyhäkoulua vetäessä oppinut sellaisen asian psykologian lehdestä, että alle neljävuotiaana lapsi ei voi muistaa mitään. Me mietittiin Jannen kanssa, että nyt sillä Lealla on se Jeesus ja raittius-homma sekoittaneet pään. Minä ainakin muistan vaikka ja mitä, mutta Janne sanoo, että ei muista mitä söi eilen. Mutta jos kysyy Jannelta, mitä sai lahjaksi jokaisena jouluna tai syntymäpäivänään, niin muistaa takuulla jokaisen lelun. Että Lea on väärässä ja me ollaan Jannen kanssa oikeassa. Lea sanoi, että tieteen kanssa on turha kiistellä. Tiede on oikeassa ja lapset väärässä. Minä halusin purra Leaa, mutta sen sijaan me päätettiin kattaa Lealle Myrnakupin asemasta tavallinen arkimuki, jossa oli halkeama. Pahaksi onneksi se kahvi oli niin kuumaa, että se halkeama antoi periksi ja koko muki

hajosi Lean syliin. Lea parkui ja syytti meitä sielunvihollisen liittolaisiksi, jotka joutuvat kuoltuaan kadotukseen. Äiti sanoi Lealle, että se oli vahinko ja tuossa on ovi, että nyt jos lähtisit niin olisit jo. Minä olin ylpeä meidän Äitistä, kun se on oppinut meidän Isältä puolustamisen taidon. Äiti katsoi meitä merkillisesti, minua ja Jannea, ja me oltiin varmoja, että nyt tuli jäähy ja tupenrapinat, mutta sen sijaan Äiti hakikin kaapista eukonlepytys-karkkeja ja antoi meille molemmille viisi ja sanoi, että menkäähän siitä, liittolaiset. Sitten Äiti hymyili ja kuulin, että hän nauroi keittiössä itsekseen. Me katsottiin Jannen kanssa toisiamme ja sovittiin, että me ei kyllä ikinä aleta aikuisiksi, sillä ei tuota niiden touhua ymmärrä millään.

Me mietittiin, keneltä me voisimme kysyä siitä kouluuntutustumisesta lisää, kun ne Esson ukot ja Kallen kaupan Varjovaltuusto olivat yhtä tyhjän kanssa. Ne hekottelivat omia jonninjoutavia juttuja ja puhuivat jostain kiertokoulusta, eikä meitä sellaiset kiinnostaneet, kun niistä ollut meille mitään hyötyä. Meille kävi onnenpotku, kun me oltiin ostamassa Osulassa Aku Ankan taskukirjaa *Varo velhoja, Roope-setä* kun Jannea kiinnostavat ne Roopen miljoonat ja miten sellaisia tienataan ja kuinka estetään noitia varastamasta rahat.

Me nähtiin sieltä Osulasta tullessa entinen Kansakoulunopettaja Killinki, joka ihailee meidän Isää ja on siksi aina niin ystävällinen minulle. Me mentiin kysymään Jannen kanssa, voisiko Killinki kertoa meille koulusta lisää ja hän ilahtui, että hänen tiedoistaan on joku kiinnostunut. Ei hän kauheasti meille mitään osannut nykykoulun menosta kertoa, mutta oli iloinen, että juttelimme hänen kanssaan. Hänellä ei nykyään ole kovin paljon juttukavereita, sillä hän sanoi, että rahvas on kääntänyt hänelle selkänsä. Killinkin nimeä ei kukaan osaa sanoa oikein, eikä kukaan jaksa enää yrittääkään. Killinki kävi kerran 1960-luvulla etelässä ja sai siellä ryhmämatkalla mukana olleelta rouvalta kuulla, että hänen sukunimensä lausutaan *Tzillingi* ja että nimi on parremman väen nimi. Killinki tuli matkalta meidän kylälle ihan uutena miehenä. Hän korjasi jokaisen nimensä väärinsanojan ja alkoi puhua ylväästi ja arvokkaasti sekä vaati, että kaikki teitittelevät häntä, eivät vain oppilaat. Siinä hänellä on niin paljon touhua riittänyt, ettei hän lopulta enää ehtinyt koulussa käydä, kun aatelisen arvolle ei enää oikein sopinut rahvaan lapsia opettaa. Vaikka Tzillingin elämä oli mullistunut, kylä jatkoi elämäänsä ja kaikki kutsuivat häntä aina vaan Killinkiksi. Esson parissa ukot puhuvat, että näkihän sen matkan jälkeen jo naamasta, että mies oli saanut aurinkoa liikaa ja polttanut samalla aivonsakin. Että sellaisille Rootoksen tahi Reikan reissuille

ei passaisi kenenkään lähteä tai käy yhtä hassusti kuin Killinkille – tulee ylikypsänä etelän hetelmänä takaisin.

Siinä vaiheessa kun se etelän hetelmä kantautui Killinkin korviin, hän teetätti kirkkoherranvirastossa sukuselvityksen todistaakseen nimensä aatelistaustan ja oikein lausumisen. Ihan oikeassa hän oli, kun sanoi, että kylä tulee vielä yllättymään, kun hän saa sukunsa paperit käsiinsä. Niistä tosiaan selvisi, ettei hänen sukunsa nimi ollut alun alkaen Killinki ollenkaan. Rovasti sai selville Ruustinnan ompeluseuraystävättärien kautta, että nimen oli vaihtanut Killinkin isoisä käytyään kerran Ruattissa. Sinne jäi Ruattiin vanha nimi Kiljunen. Takaisin tuli Killinki ja kuulemma silinterihatussa ja yhdelle silmälle tarkoitettussa silmälasissa. Esson paarissa miehet sanoivat, että ei kyllä kannata sinne Ruattiinkaan lähteä, sielläkin voi saada auringonpistoksen. Parempi pysyä vain omilla kylillä, turvassa.

Sitten tuli se päivä kun me mentiin tutustumaan Jannen kanssa kouluun. Ne meitä vuotta vanhemmat lapset olivat kamalan isoja ja minun mielestäni aika pelottavia. Jannen isovelji, joka oli samassa luokassa, sanoi, että jos meille tulee joku hätä, niin hän kyllä tulee lyömään kiusaajaa nokkaan, mutta muuten hän ei halua, että me puhutaan hänelle, koska me ollaan vauvoja. Niinpä me oltiin Jannen kanssa päätetty, että ollaan keskenään, eikä puhuta mitään niille isommille, kun ne ovat ihan tyhmiä. Äiti puunasi minua taas ainakin tunnin ennen kouluun lähtöä ja minä uhkasin, etten lähde ollenkaan, jos tämä pellepuhvimekko hössötys ei lopu ja jos vielä yksikään rusetti tulee lähellekään minun päätä. Kaikki se touhu oli ihan turhaa, sillä alkoi sataa kaatamalla ja kaikki meni ihan pilalle. Ainakin Äitin mielestä. Häneltä unohtui myös lämmin leipä eteiseen, vaikka oli ajatellut ottaa sen Opettajalle lahjaksi, että teemme hyvän vaikutuksen heti ensimmäisenä päivänä. Minä olin lukenut aamulla uudestaan murhakirjaa, jossa yksikään ei vielä kukaan pelastunut ja kysyin koko matkan koululle, koska mennään takaisin kotiin, kun minun pitää saada tietää, miten se Tuomari sen teki, kun en minä sitä vielä kukaan tajua.

Minut ja Janne laitettiin luokan eteen istumaan, kun me oltiin pienimmät, eikä me oltaisi nähty mitään takaa. Se oli minusta kiusallista, sillä ne pelottavat isot oppilaat olivat koko ajan minun selän takana ja olin oppinut murhakirjoista, että murhaaja hyökkää aina takaa päin ellei ojenna teekupissa myrkkyä päin naamaa. Luotin kuitenkin, että meidän Äiti ja Jannen äiti ovat valppaana, sillä heidän piti istua muiden vanhempien kanssa takarivissä. Se oli helpotus, sillä pelkäsin, että Äiti tulee hössöttämään sen minun tukan ja rusetin kanssa jotain, kun se retkotti sateen ansiosta miten sattuu.

Sellainen nolo tapaus kävi, että meillä kaikilla piti olla jumppatossut mukana, koska ulkokenkiä ei saanut tuoda sisälle. Minulla oli jumppatossut kotonakin joka päivä jalassa, kun Äiti haluaa varmistaa, etten aina liukastu rapuissa. Minun kumisaappaassa oli reikä ja matkalla koululle minun sukka kastui. Niinpä minä laitoin se märän sukan ja jalan siihen minun jumppatossuun ja vasta kun kammottavan paha haju alkoi leijailta meidän pulpetin alta, minä muistin, että olin kiireellä lähtenyt käymään Väli-Matin pihassa yhtenä päivänä ja unohtanut vaihtaa sisätossut kumisaappaisiin. Sitten minä olin juossut niillä tossuilla vahingossa naapurin Hupin kakkaan. En ollut muistanut mainita asiaa Äitille. Äiti ei haistanut mitään kun oli takarivissä, mutta Janne piti nenästään kiinni ja sanoi, että haisen navetalle.

Se meidän Opettaja oli ihan kiva ja aika nuori. Vaikka sen tukka oli leikattu potaksi ja se tukka oli Jannen ja minun mielestä ihan kauhea, niin sillä Opettajalla oli sellainen kiva mekko, jossa oli pieniä värikkäitä taskuja ja jokaisessa taskussa oli pikkuinen lappu. Aina tunnin alussa se Opettaja nosti sieltä taskusta lapun ja kertoi, mitä nyt tehdään. Lähinnä me piirrettiin tai sitten hän luki meille Pupu Tupunaa ja teki siitä kysymyksiä ja se oli Jannen ja minun mielestä ihan kamalaa, koska kaikki tietää, että se on vauvojen kirja. Yhdessä taskumekon lapussa luki *kirjainharjoituksia*. Me saatiin kaikki paperit ja kynät ja kumit ja sitten Opettaja alkoi kirjoittaa taululle kirjaimia, jotka meidän pitäisi kirjoittaa perässä paperiin. Janne oli siinä vaiheessa hukannut jo pyyhekuminsa ja etsi sitä pitkin lattiaa kontallaan. Minä tuijotin taululle epäuskoisena, enkä ollut uskoa silmiäni. Opettaja kirjoitti sinne ISOJA TIKKUKIRJAIMIA. Meille oli sanottu, että jos on asiaa, pitää nostaa käsi ylös ja se tarkoittaa, että viittaa. Minä viittasin; ”Opettaja, olen väärässä luokassa. Ja jos minä olen, niin Jannekin on.” Opettaja naurahti hieman ja sanoi sitten, että kyllä minä ja Janne ollaan oikeassa luokassa, vaikka hän kyllä näytti siltä, että ei ollut haisevasta tossustani niinkään varma. Minä kysyin, eikö täällä kirjoiteta kaunokirjoitusta ja näin Opettajan ilmeestä, että hänkin alkoi olla sitä mieltä, että olen väärässä luokassa. Hän katsoi aikuisia takarivissä ja naurahti taas. Sitten hän selitti minulle kuin vauvalle, että ensin pitää osata tikkukirjaimet, jotta voi harjoitella kaunokirjoitusta. Minä en sanonut mitään, mutta kuiskasin Jannelle, että meidän on pakko paeta heti kun voimme, sillä minä en ainakaan piirtele tikkukirjaimia, kun osaan kirjoittaa kaunokirjoituksella jo oman nimeni ja jos joudutaan kuuntelemaan vielä yksikään sivu Pupu Tupunaa, niin minä puren jotakuta. Janne piirsi parhaillaan paperiinsa kirjaimia, mutta niistä oli vaikea sanoa, mitä ne esittivät, mutta ne näyttivät tikku-ukoilta ja osa niistäkin oli väärinpäin. Ajattelin, että kyllä minun

pitää nyt vain olla tässä luokassa, koska Janne ei kyllä kirjoita hetkeen kaunokirjoitusta. Oman paperini kirjoitin kaunokirjoituksella ja Opettaja torui minua, että se oli väärin tehty. Minun pitää ymmärtää mennä samassa tahdissa toisten kanssa, eikä kuvitella, että olen etevämpi. Vasta koulussa lapsi voi oppia lukemaan, laskemaan ja kirjoittamaan. Minä mietin, että kyllä se Tuomari takuulla käytti jotain aikakonetta niissä murhissa.

Loppujen lopuksi sitä Jannen isoveljeä tarvittiin sittenkin apuun. Mutta ei lyömään ketään nokkaan, vaan irrottamaan Janne kahdesta isommasta pojasta. Meidän kouluun tutustujien piti esitellä itsemme, nousta seisomaan ja sanoa nimemme kuuluvalla äänellä. Se piti tehdä jo siinä koulupäivän alussa, mutta meidän Opettajaa jännitti niin kovasti, että hän unohti. Hän muisti sen vasta viimeisellä eli kolmannella tunnilla, ruokailun jälkeen. Niinpä me sitten kaikki noustiin yksitellen ja esiteltiin itsemme. Minua jännitti, kun minun nimi on meidän kylällä harvinainen ja aina kun sanoin sen, sitä piti alkaa selittämään, miten se oikein sanotaan ja mistä se on minulle tullut. Sitten yleensä ihmiset naureskelevat sille, että se on karkin nimi. Janne pääsi näissä aina helpommalla, kukaan ei kysellyt sen nimestä mitään. Niinpä Janne nousi seisomaan ja sanoi *Janne*. Sitten minä nousin seisomaan ja sanoin *Marianne*. Silloin alkoivat meidän takana istuvat pojat alkoivat ilkkua, että mikä nimi se *Marjanne* muka on, onko se tytön vai pojan vai matkinko minä vaan Jannea. Janne ei kestä yhtään, että meille nauretaan ilkeästi, joten ennen kuin takana istuva poika ehti lausettaan loppuun, oli Janne iskenyt juuri terotetun lyijykynän pojan käteen ja survaissut toista poikaa nyrkillä. Siitä tuli mahdoton mylläkkä ja tarvittiin Opettaja, Jannen isovelji ja Äiti irrottamaan Janne niistä kahdesta roistosta. Minä olin ylpeä Jannesta, kun se puolusti meidän kunniaa. Tosin Janne joutui siitä hyvästä luokan nurkkaan seisomaan ja Opettaja sanoi, että näin käy jos koulussa alkaa riehua. Minulle hän sanoi, että minä voisin opetella sanomaan nimeni selkeämmin, ettei tulisi väärinkäsityksiä. Ei se meidän Opettaja sitten ollutkaan niin kiva, mutta se hänen pottatukkansa oli kyllä ihan kauhea.

Illalla kotona Isä kysyi, että miten oli koulussa mennyt. En sanonut mitään, vaan ojensin hänelle Opettajan kirjoittaman lapun, jossa luki, että taitoni ovat hyvin kehittyneet, mutta olen hyvin itsepäinen ja vanhempien toivotaan huomioivan, etteivät antaisi lapsen luulla itsestään liikoja, sillä kyllä minun vaan pitää ne tikkukirjaimet oppia. Jannen äiti soitti meille illalla ja sanoi, että heille Opettaja oli sanonut suoraan, että Jannen pitää mennä kotiin kasvamaan vuodeksi, että on täysi mahdottomuus, että hän tulee noin keskenkasvuisena ja väkivaltaisena kouluun ja hän on joutunut koko illan

sopimaan rauhaa niiden kahden Jannen pieksemän pojan perheen kanssa. Sitten hän käski minun käskeä Jannea pyytämään niiltä pojilta anteeksi ja viemään huomenna lelut hyvitykseksi. Jannen isä lähtisi meitä viemään poikien koteihin rekalla, sillä kun tulee isolla autolla paikalle, se tekee heti vaikutuksen, eikä ne pojat voi muuta kuin antaa anteeksi. Sitten Jannen äiti itki puhelimesta ja sanoi meidän porukalle, että millaisia riiviöitä nämä meidän pienimmät oikein ovat, ihan mahdottomia.

Silloin minä sanoin, että minä jään odottamaan Jannea ja me mennään yhdessä kouluun vasta kun on pakko, ellei sitä ennen muuteta Jannen kanssa lisalmeen. Isä kysyi, onko minulla kouluasiasta paha mieli, mutta minä sanoin totuudenmukaisesti, että enemmän se paha mieli on Jannella, kun siltä hävisi se pyyhekumi kokonaan ja joutui vielä nurkkaan, vaikka vain puolusti meidän kunniaa. Sekä ehkä sillä Opettajalla, joka ei ollutkaan niin kiva. Se järkyttyi ruokailussa aika pahasti, kun kerroin sille siitä kirjasta, jossa yksikään ei pelastunut ja Tuomarista ja sen karmeasta kostosta. Se Opettaja mutisi minulle, että ei ihme, että me ollaan Jannen kanssa niin väkivaltaisia ja minä mietin, että samalla haukulla olisin voinut ihan hyvin purra jotakuta kuten meinasin, mutta sitten ajattelin, että Isä pettyy minuun, jos minun kouluuntutustumispäivä päättyy väkivaltaan.

Isä huokaisi syvään ja sanoi, että ehkä jatkossa minun kannattaisi jutella Opettajien kanssa vain Pupu Tupunoista, ne ehkä sopivat paremmin Opettajien korville. Sitten Isä haki kylmäkellarista keltaista limpparia, vaikka minulla ei ollut mahatautia ja kaatoi meille juhlalasilliset, kun minulla oli takana ensimmäinen koulupäivä. Minä sanoin, että mitä juhlimista siinä oli, kun se meni ihan pieleen. Isä sanoi, että olosuhteisiin nähden se meni niin hyvin kuin odottaa sopii, mutta en ymmärtänyt mitä se tarkoitti. Isä kysyi, olinko koulussa tuupertunut kertaakaan tai joutunut katonrajaan. Vasta nyt huomasin, etten ollut ja olin siitä aika ihmeissäni. Isä myhäili ja sanoi, että eiköhän jos sen vuoksi voida vähän limsaa juoda. Minä olin jo juonut ekan lasillisen ja kysyin, saanko toisen. Äiti yritti pestä niistä minun jumppatossuista sitä kaameaa hajua pois, mutta Isä käski Äitinkin limsalle ja lupasi, että kun käydään lisalnessa, ostetaan minulle uudet tossut ja laitetaan ne haisulitossut juhannuskokkoon. Laitetaan koko tämä kouluuntutustumiskokemus kokkoon ja otetaan paremmalla onnella uusiksi, kun meidän vuoden päästä ihan oikeasti kouluun. Silloin me ollaan Jannen kanssa isompia ja järkevämpiä ja kaikki on muutenkin toisin.

JUNARETKI MELKEIN LONTOOSEEN

Kirjastoon oli ilmestynyt uusi murhakirja nimeltään *Kurpitsajuhla*. Tai ei se uusi ollut, mutta Kirja-Pirkko oli ilmeisesti piilotellut sitä, etten löytäisi, mutta satuin huomaamaan sen palautettujen kirjojen joukossa. Käskin Jannen harhauttaa Pirkon hakemalla hyllystä joku *Viisikko*-kirja, joita olin alkanut lukea Jannelle ääneen, kun hän on vihdoinkin ymmärtänyt, että maailmassa on muutakin lukemista kuin Akut ja Kansa taisteli-lehdet. Sitten laitoimme Kurpitsajuhlan Viisikon alle ja silmää räpäyttämättä Kirja-Pirkko lainasi ne meille. Ehkä se viaton kynttilä siinä kirjan kannessa harhautti, eikä tarvinnut soittaa taas meidän porukoille ja kannella aina meistä.

Janne polki kovaa kyytiä meille, että päästään lukemaan Viisikkoa, joka syö ja syö ja syö koko ajan vaan, ihan niin kuin Jannekin, sillä Jannella on kuulemma kasvuvaihe menossa ja Jannen äiti tuo minulle ystävällisesti koko ajan lisää vaatteita, kun Janne kasvaa niistä ulos. Joskus Janne ehtii käyttää paitaa viikon, ennen kuin siitä tulee jo napapaita. Äiti aina huokailee, että Jannesta on tulossa jättiläinen ja minä jään keijuksi, mutta minä en näe Jannea jättiläisenä, enkä kyllä itseänikään keijuna, ainakaan kovin nättinä. Enemmänkin me ollaan kaksi näkymätöntä lasta ihan kuin siinä muumitarinassa, jonka Posteljooni-Kaarinan serkku kerran meille luki, kun meidän molempien vanhemmat oli aikuisten riennoissa ja meillä oli lapsenlikka. Jannen äiti ei oikein ilahtunut, kun minä olin laittanut Jannelle kaulaan umpisolmulla vanhan lehmänkellon, että jos muuttuu näkymättömäksi, niin ainakin me kuullaan, missä se viipottaa.

Minä istuin tarakalla ja pidin tiukasti kirjoista kiinni ja yritin kertoa Jannelle Poirotista. Jannelle piti olla aina selittämässä, että Poirot ei ole suomalainen, vaan ulkomainen, joka asuu Lontoossa, mutta on pakolainen. Janne ei tiennyt ketään, kuka asuu Lontoossa, mutta tiesi, että naapurin Hupi asuu ulkona. Minä en jaksanut selittää sitä asiaa enää uudestaan, vaan istuin meidän pihassa keinuun, kun minulla oli vähän heikko olo ja luin Viisikkoa ääneen samalla, kun Janne harjoitteli armeijaa varten ja roikkui koivun oksasta pää alaspäin ja söi Äitin meille tuomia karjalanpiirakoita.

Meidän kylän emännät pitävät usein leivontatalkoita, jos pitää leipoa jotain sellaista, missä tarvitaan talkoohenkeä ja porukkavoimaa. Sellaisia päiviä ovat karjalanpiirakoiden leivontapäivät, jossa me mennään Äitin kanssa yleensä Piirakka-Ainon

isoon tupaan porukalla leipomaan. Se tupa on aina ihan kamalan kuuma ja siellä on keskellä iso leivinuuni, jonka päälle minä saan mennä pötköttämään, jos haluan, mutta koska siellä palaa pyly, niin en mene. Ei se Piirakka-Ainon kissakaan siellä leivontapäivänä viihdy. Aika usein me sen kissan kanssa ollaan sitten joko pihalla tai Ainon kammarissa katsomassa sinne pihalle. Se on ihan mahdotonta se puheen määrä, mikä niistä emännistä lähtee ja mitä enemmän ne juovat kahvia ja muuttuvat naamaltaan punaisemmiksi, sitä enemmän ne puhuvat ja huudahtelevat kiihdyksissään. Minä haluan aina mennä Jannen luokse, mutta Äiti sanoo, että minun pieniä sormia tarvitaan karjalanpiirakoiden rypytykseen, enkä minä voi aina toisten koteihin tuppautua. Minusta se on älyttömästi sanottu, sillä juurihan me ollaan tuppautettu itse Piirakka-Ainon luokse ja tuotu puoli kylää eukkoja mukana.

Emäntien leipoessa minä tutkin yleensä Ainon kirjahyllyn läpi. Se on äkkiä tutkittu, eikä se koskaan muuksi muutu. Siellä ei ole *Raamatun* lisäksi kuin *Atlas - Maailmankartta*, *Täällä Pohjantähden alla*-kirjoja ja *Naisen Kotilääkäri*-kirja. Tarkastin karttakirjasta, missä kohtaa on Lontoo. Minä olin ihan pöyristynyt, että se Lontoo on saari. Siitä ei mainita mitään Poirotin kirjoissa, joten minun yllätys oli melkoinen. Siellä se asuu se Poirot, jos joskus tarvitsee hänelle kirjoittaa. Posteljooni-Kaarina ei kyllä pääse sinne saarelle pyörällä, sillä näkeehän sen kartasta, että sinne pitää mennä veneellä, joten se sinne kirjoittaminen voi olla yhtä tyhjän kanssa. Pitää muistaa sanoa Kaarinalle, että hankkii hyvissä ajoin veneen, jos pitää Poirotille kirje viedä, sillä se on ihan ajan kysymys, koska meidän kylässä alkaa rytistä, kuten Turha Toivo aina sanoo tositoimia odotellessa. Siksi Janne treenaa nykyään päivittäin, jotta ainakin hän on sitten valmis taistoon.

Kotimatalla kun Isä tulee hakemaan minut ja Äitin leivontatalkoista Pikku-Viatilla ja minä istun takapenkillä karjalanpiirakkavuoren vieressä, kerron meidän porukoille, että nyt minä ymmärrän, miten Nortti-Aapeli on päässyt lääkäriksi, sillä vauvakin pääsisi, kun ei tarte lukea kuin *Naisen Kotilääkäri*-kirja ja siellä on ne kaikki sairaudet selitetty. Sieltä sitten valitsee sopivan ja kertoo, mikä on vaivan nimi. Meidän porukat nauravat niin, että Isälläkin valuu vesi silmistä. Sitten ne kertovat sitä juttua kaikille illalla puhelimesta ja nauravat lisää. On mukavaa, kun meidän porukat ovat välillä iloisia siitä, mitä sanon tai teen, kun yleensä Äitille tuppaa tulemaan paha mieli minun touhuista.

Minä vein niitä karjalanpiirakoita naapuriin Väli-Matin porukoillekin, kun olivat tilanneet ja jäin rapsuttelemaan Hupia. Väli-Matille oli tullut armeijasta vapautus, kun sillä on vaan se yksi käsi ja hän mietti, että pitääköhän hänen opiskella jossain vaiheessa joku yksikäsitteelle sopiva ammatti, kun ei niitä traktorilla tehtäviä lumentöitä ole kuin talvisin. Minä kysyin, että mikä hänen lempiaine oli koulussa, mutta en minä sitä saanut selville, vaan sen, mikä ainakaan ei ollut ja se oli kemia. Väli-Matti oli saanut kovan rangaistuksen ja erotettu koulusta, kun oli ollut kemian tunnilla kuriton. Siitä oli jäänyt Väli-Matille niin kova kauhu koulua ja opettajia kohtaan, että hänellä oli jäänyt koulu kesken ja hän vetosi käteensä, ettei hänellä ole koulusta todistusta, vaikka käsi meni menojaan vasta koulun jälkeen.

Väli-Matille oli käynyt sellainen raketia, että hän teki koulussa jonkin kokeen kemian tunnilla opettajan valvonnassa ja opettaja sanoi, että älä vaan kaada sitä liuosta sen toisen päälle, niin Väli-Mattia jännitti niin kovasti se myrkky, että hän ei kuullut opettajan lauseen alkuosaa, vaan kaataa hurautti myrkyn toisen päälle ja lieskat löivät niin, että opettajalta paloi kulmakarvat. Minä nauroin niin että menin ihan hyödyttömäksi, mutta Väli-Matti sanoi, ettei siinä ollut mitään nauramista, koska opettajalta olisi voinut mennä silmät. Minä pyysin anteeksi, että olin nauranut sokialle ihmiselle. Minulla oli kiire kertomaan Jannelle, että Väli-Matti ei ollut leikannut vain kättään irti vaan melkein sokeuttanut opettajan myrkyllä. Janne sanoi, että Väli-Matti olisi varmasti sotasankari, jos olisi ollut sodassa ja että kyllä nuo tarinat ovat paljon jännittävämpiä kuunneltavia kuin Turhan Toivon samat jutut sammalmättäiden alla makaamisessa kun viholliset ja omat juoksevat eestaas yli ja päältä. Me sovittiin Jannen kanssa, että alamme olla enemmän Väli-Matin luona ja Janne menee vähemmän Turhan Toivon luokse, niin meidän porukoiden ei tarvitse sanoa joka viikko, että olisiko parempi, että me lapset emme Toivottomaan suuntaan menisi.

Siinä Kurpitsajuhlassa oli ihan järkyttävä tapaus. Lapsi oli löytynyt sellaisesta saavista, joka oli täynnä vettä ja kelluvia omenoita. Siellä Poirotin kylässä on sellainen leikki, että pitää se omena saada saavista hampailla. Siinä ei ole heiluvilla maitohampailla mitään tekoa, jää omena saaviin. Jotenkin on sitten sattunut se murha, mennyt umpsukkeluksiin se lapsi. Se oli ollut ärsyttävä, suulas tyttö. Tosi kova valehtelemaan! Äiti sanoi, että minun piti olla kiitollinen, etten joutunut kesällä umpsukkeluksiin, kun

Annikki-tätin poika viskasi minut paksu, vihreä villatakki päällä laiturilta järveen. Olinkin kiitollinen ja kiitin Taivaan Isää, että hyvin tehty, kun sieltä minut pois päästi, kun upposin kuin kivi pohjaan ja konttasin sieltä rantaan. Hautasin sen typerän villatakin ojaan. Äiti etsi sitä viikon järvestä. Jos minä olisin jäänyt sinne järveen, olisi se Annikki-tätin typerä poika nyt hirsipuussa. Mutta tuskin kukaan meidän perheestä tuntee Poirotia ja tietää, että se asuu Lontoossa ja minun murha olisi jäänyt selvittämättä ja minä sinne järven pohjaan kuin kivi. Minua hieman itketti karu kohtaloni, mutta en voinut mennä kertomaan siitä kenellekään, koska sitten minulta olisi taas kielletty murhakirjat ja kaikki mukava.

Isä oli tuonut meidän kylmäkellariin laatikollisen ihanalle tuoksuvia omenoita. Kun sen kellarin oven avasi, huumaava omenan tuoksu leijaili taloon. Ramppasin kellarissa niin tiuhaan, että Isä epäili, että meidän talossa on alkanut vetää, kun jatkuvaan kävi kylmä ilmanvirta ja että meillä on hiiriä, sillä omenoita katoaa ja ne löytyvät kellumasta järsittynä saunan pyykkikorvosta.

Siinä kirjassa se Poirot pohtii, että miten se liioitteleva lapsi sinne saaviin päätyi päälleen. Poirot ei siinä vaiheessa vielä tiennyt, että valehteleville lapsille käy sillä tavalla. Ne viskataan armotta umpsukkeluksiin, ihan kuin se Annikki-tätin poika viskasi minut, kun puhuin sille vilunkia. Eikä se ollut edes mikään emävale, vaan ihan pieni narraus, kun se poika oli aika turhamainen ja sanoi, että kaikkien mielestä hän on komea, mutta minä sanoin, että minusta hän näytti Leskisen Juise-paperinukelta, jonka Janne vei parturiin. En kyllä ikinä enää anna Jannen katsoa minun paperinukkeja, sillä se ei ymmärrä mitään niiden päälle. Janne sanoi, ettei sotilailla voi olla pitkä tukka ja Turha Toivokin oli sanonut niin ja ennen kuin ehdin ottaa Jannelta sakset tai pelastaa Juiseparan, niin oli Juiselta jäljellä vain puolet päästä ja tosi isot korvat ja silmälasit, mutta tukka oli poissa. Se näytti ihan Kekkoselta paitsi nuoremmalta! Minä suutuin Jannelle ja meille tuli riitaa ja jotenkin ne sakset siinä lipsahtivat ja minulla oli sitten kädessä haava ja Juise ihan veressä. Siitä tuli kovasti huutoa ja mekkalaa ja minulla oli sitten kädessä talouspaperia ja teippiä, koska meidän talosta oli loppunut kaikki laastarit ja sidetarpeet, kun niitä vahinkoja sattui siihen aikaan aika usein. Sen jälkeen Äiti leikkasi minulle Apu-lehdestä paperinuket ja Jannen käydessä Äiti nosti veitsetkin pois tiskipöydältä.

Jos siellä Poirotin kylässä tapahtuu kauheuksia, niin junissa niitä vasta tapahtuu-kin! Olin nyt lukenut monta murhakirjaa ja aina jos ollaan laivalla tai junassa, niin Poirotilla riittää kiirettä. Annikki-tätillekin oli tapahtunut kauheuksia, kun oli uppiniskaisesti lähtenyt yksin tekemään kesämökille syysseivousta, eikä ollut suostunut ottamaan miestänsä mukaan. Annikin mies on nuhjus, sanoo Isäkin, mutta olisi siitä ollut kerran-kin hyötyä, kun Annikkia kohtasi mökkipihalla raketia ja joutui odottamaan tuntitolkulla, että joku hänet kuulee ja löytää. Annikki-tätin tarina muuttuu joka kerran, kun Äiti puhuu puhelimesta hänen kanssaan ja joka kerta jalka on pahemmin poikki. Ensimmäisessä puhelussa kintun oli katkaissut häntä kohti hyökännyt siili, mutta viimeisimmässä puhelussa hän oli jäänyt hirven alle ja melkein hukunut vaahteranlehtikasaan, jota oli ollut haravoimassa. Isä ehdotti Äitille, että olisikohan parempi, että Äiti lähtisi sinne mökille katsomaan, mikä se Annikin todellinen tila oikein on. Äiti oli samaa mieltä ja alkoi pakata. Se ei ollut ihan yksinkertaista, sillä Äiti oli mehustanut mehumajalla yökaudet mehua ja päivät hillonnut, purkittanut ja säilönyt. Janne totesi tyytyväisenä meidän täyden kylmäkellarin nähdessään, että jos tulee sota, hän muuttaa meille, sillä meillä on muonavarastot kunnossa. Kun me vietin Isän kanssa Äiti Lapinlahden juna-asemalle, niin Äitin laukut kilisivät ja kolisivat kuin Kengurunkesyttäjän kaljakassit sillä erotuksella, että ne tuoksuivat marjamehulle ja karjalanpiirakoille. Me jäätiin vilkuttamaan asemalle pitkäksi aikaa Isän kanssa. Minulle tuli vähän hätä, kun se juna katosi näkyvistä ja kysyin Isältä, että eihän Äitille vaan käy mitään siellä junassa, mutta Isä vakuutti, että junalla matkustaminen on tosi turvallista. Minä sanoin, että Lontoossa ei ole. Isä sanoi, että onneksi ollaan Suomessa ja rauhan maassa ja mennäänpäs kotiin ja tehdään paukkumaissia kattilassa.

Kun Äiti oli poissa, me otettiin Isän kanssa ilo irti ja katsottiin telkkaria ja syötiin paukkumaissia ja juotiin limpparia ja iltapalaksi me löydettiin pakasteesta täytekakkua ja keitettiin teetä niin, että yölläkin piti käydä pissalla. Seuraavana päivänä me huomattiin, että meidän talo oli epäilyttävän hiljainen ja puhelinkin soi aika harvoin. Minua alkoi hieman pelottaa ja Isä laittoi aina radion päälle, että olisi talossa ääntä. Isä otti minua mukaan töihin ja sain lukea sillä aikaa murhakirjoja, kun Isä oli kiireinen, mutta kun me tultiin kotiin, me katsottiin toisiimme ja todettiin, että ei tästä mitään tule, haetaan Äiti kotiin.

Isä soitti Annikki-tätin mökille ja Äiti sanoi, että Annikin jalka on venähtänyt ja nyt sillä on jalassa ruma tukisukka ja kunhan kävely alkaa sujua, pääsee palaamaan takaisin Helsinkiin. Isä sanoi minulle, että tulehan puhelimeen, koska on ollut Äitiä ikävä. Minä en halunnut mennä puhelimeen, koska kun kuulin Äitin äänen, minua alkoi itketä. Minä aloin huutaa, että Annikki on huijari, ei sillä mikään jalka ole katki, vaan huijasi minulta Äitin sinne ja nyt me Isän kanssa täällä kärsitään, että Annikki on yksi traamanhakuinen harakka. Äiti ilahtui sanoistani niin kovasti, että sanoi, että hän on valmis lähtemään kotiin vaikka heti, klenkkasi Annikki tai ei, mutta minä sanoin, että me tullaan Isän kanssa hakemaan, koska minäkin haluan junaan, koska siellä tapahtuu kauheuksia. Ainakin Lontoon junissa. Sitten Äiti ja Isä keskustelivat ja Äiti madalsi ääntään ja sanoi, että Annikin kanssa on ihan kauheaa ja Annikki on tiktaattori ja tyranni ja passuuttaa itseään ja luulee olevansa kuninkaallinen ihan kuin aina ennenkin. On kuulemma nöyryys jättänyt Annikin lopullisesti. Sitten Äiti ja Isä sopivat, että nähdään Pieksämäellä. Minua hirvitti, että vaikka se Annikki on vääränvankyrä ihminen, niin ei kai sitä silti tarvitse pieksää, eikö se Äiti vaan voi lähteä sieltä pois. Minä ajattelin, että nyt minä pahasti tein, kun aiheutin Annikille karmean kohtalon, kun sanoin niin rumasti hänestä, että Äitikin villiintyi sitä haukkumaan, vaikka yleensä aina on niin hyväsydäminen ihminen.

Illalla minä en saanut unta ja minun oli pakko käydä herättämässä Isä, että voidaanko me pitää meidän talossa tänä yönä valoja päällä ja tarvitseeko niitä Annikin pieksäjäisiä pitää. Eikö me vaan voida armahtaa sitä, vaikka se varastikin ne mummin hopealusikat ja ryijyn, eikä me saatu mitään perintöä. Isä oli syvässä unessa ja horisi jotain ja käänsi kylkeä. Minä menin laittamaan taloon joka huoneeseen valot päälle ja tarkistin, että ulko-ovi on lukossa. Aamulla meille soitti naapurin Väli-Matti, että onko meillä joku hätänä, kun talo on kuin joulukuusi kaiken yötä. Isä katsoi minuun kysyvästi, mutta minä olin juuri Sinisessä junassa tutkimassa Poirotin kanssa amerikkalaisen perijättären kuristusta ja sen timangien katoamista. On parempi, ettei me kerrota edes Väli-Matille mitään siitä, että Annikkia odottaa pian vielä pahempi kohtalo kuin ruma tukisukka.

Janne sanoi, että ihan epäreilua, että meidän porukat vievät minut junamatkalle, eikä hän pääse mihinkään. Niinpä Jannen isä teki reilusti ja otti Jannen mukaan päiväksi rekkaan vänkärin paikalle ja Janne sai ajaa isänsä kanssa koko päivän tukkeja.

Minä sanoin, että minäkin haluan, mutta Janne sanoi, ettei siitä mitään tule, jos minä pökerryn jatkuvasti niin puut jää lastaamatta ja se on tarkkaa työtä ja hän tietää, kun hän on tehnyt. Sitä paitsi minä pääsen junamatkalle. Minä kerroin Jannelle, että nyt minä en ole enää ihan varma, haluanko minä sinne junaan, kun siellä tapahtuu hirveitä ja meidän porukat on valmiita pieksemään Annikki-tätin, kun se varasti meidän perinnön. Janne ei ymmärtänyt yhtään, mistä minä puhun ja minä sain selittää moneen kertaan, että Annikki on meidän suvun harakka. Sellainen, joka varasti kaikki hopeat mummin perinnönjaossa ja ryijynkin vei traamanhalussaan ja meille jäi käteen vain mummin postikortit ja nekin oli meidän sille itse lähettämät. Niistäkin oli leikattu postimerkit irti, sillä Annikki-tätin nuhjusmies keräsi aina vaan lisää postimerkkejä, vaikka hänellä oli niitä jo kansiitolkulla olohuoneen kirjahyllyssä.

Me ei ehditty Isän kanssa lähteä ulko-ovesta, kun Jannen äiti soitti Isälle, että pitääkö hänen soittaa Nimismiehelle vai mikä se tämä Annikin piekseminen oikein on. Minun ei tarvinnut kuin nähdä Isän ilme, niin minä ymmärsin tajunneeni jotain pahasti väärin. Isä selitti koko matkan juna-asemalle, että Pieksämäki on paikka, jossa Äiti vaihtaa junaa ja me ollaan siellä vastassa, eikä ketään, ei edes Annikki-tätiä, piestä nyt, eikä koskaan, koska meidän perhe on pasivisti, mikä tarkoittaa rauhan ihmistä, eikä meillä uskota uhkailuun tai väkivaltaan. Minä olin helpottunut, että Annikki-täti säästyi kauhealta kohtalolta, mutta kysyin varovasti, voisiko sitä Annikki-tätin typerää poikaa vähän edes nipistää. Isä sanoi, että annetaanpa nyt olla kaikenlaiset typerät puheet, jos haluan junamatkalle. Ja minä halusin.

Isä oli pakannut meille eväät, mehua juomapulloihin ja voileivät voipaperiin ja minulle pienen pussin karkkia, vaikka siitä saattaa tulla paha elämä, koska junalla matkustaminen on vähän kuin autolla. Se heiluu ja hyppii se juna, joten vaikka minulla oli kirja mukana, Isä sanoi, että ei ole hyvä idea lukea kirjaa, vaan pitää katsoa maisemia. Isä otti Äitin kehotuksesta minulle mukaan vaihtovaatteet siltä varalta, jos oksennan. Minä sanoin Isälle, että ihan hyvä, että otti vaihtovaatteita mukaan, jos me poiketaan samalla siellä Lontoossa, kun siellä sataa aina.

Isä oli pukeutut päälleen Äitin neuloman kohoneuleslipoverin, joka oli uusinta uutta. Äiti kutoi nykyään kaikkea, missä oli kohoneuletta ja neuvoi muitakin emäntiä tekemään niin. Minullakin oli uusi kohoneulevillapaita, mutta se oli kuuma ja hankala,

joten otin sen pois, samoin kuin kumisaappaat, joissa oli lämpövuori. Kukaan ei ollut varoittanut, että junassa on kuin saunassa. Olisin riisunut villasukatkin, mutta Isä ei antanut lupaa, sillä lattiatasossa käy veto. Isä oli alkanut kuulostaa ihan Äitiltä. Kun Konduktööri oli käynyt leimaamassa meidän junaliput, minä päätin piristää Isää ja ällistytin hänet kertomalla, kuinka valehteleville lapsille käy ja miten Annikin poika nippanappa vältti silloin kesällä hirsipuun. Isä näytti yhtä ällistyneeltä kuin huomattessaan, että siitä meidän kylmäkellarin omenalaatikon omenoista oli kaikista purtu pala pois. Minun piti selittää Isälle ihan kuin aina Jannellekin asiat, että ne omenat piti laittaa saaviin ja sitten ne piti sieltä onkia hampailla pois. Mutta että onneksi kuitenkin se Kurpitsajuhlan kolmas lapsi pelastui ja Poirot pääsi palaamaan Lontooseen. Hän kun ei viihdy maaseudulla, sillä nappaskengät ovat epämukavat loskassa. Sitten minä sanon Isälle, että Piirakka-Ainolle pitää ostaa uusi karttakirja, kun sen nykyisestä puuttuu tätä nykyä Lontoo, kun minä lainasin sen sivun siitä kirjasta. Isä huokaisi syvään ja katsoi ulos ikkunasta ohivilistäviä peltoja ja metsiä ja sanoi, että hän taitaa ottaa pienet torkut.

Siellä Pieksämäen asemalla oli valtavasti porukkaa ja meille tuli aika kiire siitä meidän junasta ulos, kun Isä nukkui ja minä luin Kurpitsajuhlan valehtelevan tytön kaameaa kohtaloa kolmatta kertaa. Isä havahtui vasta, kun Konduktööri tuli sanomaan, että päätepysäkki ja Isä säikähti, että nyt me ollaan nukuttu onnemme ohi ja sitten me jo viipotettiin asemalaiturilla etsimässä Äitiä. Me löydettiin Äiti ja oltiin kaikki helpottuneita ja sitten me jo viipotettiin toiseen junaan, joka meni siihen suuntaan, mistä me Isän kanssa tultiin. Ja vasta siinä vaiheessa, kun Äiti alkoi kaivaa meille omasta laukustaan eväitä, vaikka meillä oli vielä omatkin syömättä, hän huomasi, että minä istun villasukkasillaan. Minun kuuma ja hankala kohoneulevillapaita sekä kumisaappaat, joissa oli lämpövuori, olivat jääneet Pieksämäen asemalle junaan, jonne jäi myös Piirakka-Ainon karttakirjan Lontoon kartta.

Me käytiin Isän kanssa juttelemassa lisalmessa yhdessä talossa, jonka toiseen kerrokseen mentiin kierreportaita pitkin ja siellä käytävässä kaikui. Siellä paikassa oli sellainen odotushuone, joka oli täynnä leluja. Minä olisin halunnut jäädä leikkimään, kun siellä oli sellainen iso edestä avautuva nukkekoti, mitä en ollut koskaan nähnyt, mutta Isä sanoi, että yksi täti haluaa jutella minun kanssa sen tätin toimistossa. Se oli ihan kiva raitapaitainen täti, jolla oli jännittävät turkoosit korvakorut, joita olen nähnyt

intiaanityöillä lehdessä. Se täti oli kovasti kiinnostunut minun asioista ja kyseli kaikenlaista. Minä olin oppinut siitä Annikki-tätin pojan järvireissusta, ettei kannata narrata, ellei halua joutua kiveksi järven pohjaan, joten kerroin totuudenmukaisesti kaiken ja Poirotista ja Lontoostakin sen minkä tiesin, mikä ei ollut paljon. Isä oli koko ajan hiljaa ja antoi minun jutella tätin kanssa ja sitten täti sanoi, että kyllä tämä lapsi on ikäistään vanhempi monella tavalla, mutta myös epävarma paikastaan perheessä ja vaikuttaa hyvin turhautuneelta, että onko se ihan mahdoton ajatus, että tyttö menisi jo kouluun. Minä sanoin siihen, etten minä voi mennä, kun Janne ei pääse. Täti sanoi minulle, että on hieno asia, että minulla on samanhenkinen ystävä, johon olen niin lujaa sitoutunut ja sitten Isälle, että löytyisikö tytölle jotain sellaista tekemistä, jossa hän voisi turvallisesti käsitellä kaikkia noita tarinoita. Isä kysyi tätiltä, että onko tämä ylipäättään normaalia tällainen ja nämä jutut eli onko nykynuoriso nykyään tällaista. Täti kysyi Isältä, että onko meidän perheessä ollut paljon menetyksiä, mutta Isä ei sanonut siihen mitään, nyökkäsi vaan ja näytti yllättyneeltä. Siihen täti totesi, että usein lapsi käsittelee menetyksiä omalla tavallaan, varsinkin jos hän ei saa siihen sanoja tai apua ympäristöstä. Isä näytti nyt samalla tavalla järkyttyneeltä, kun Janne kerran kun sillä tarttui merkkari kurkkuun ja meinasi siihen tukehtua. Täti ei ilmeisesti huomannut, että Isällä oli karkki kurkussa, vaan jatkoi, että lapsi vaistoaa ääneen sanomattomatkin asiat, vaikka hänelle ei niitä asioita olisi kerrottukaan. Lapsi tietää, että jotain on pielessä ja alkaa rakentaa itselleen niistä tarinaa. Näin, että Isä loukkaantui ja murahti, ettei meillä ketään ole murhattu. Täti hymyili ja sanoi, ettei tietenkään, vaan hän puhuu nyt niistä menetyksistä ja varsinkin niistä vaietuista, joista ei puhuta tai joista ei edes muut tiedä. Isä ei sanonut enää mitään, vaan näytti siltä, että tekee lähtöä. Sitten täti kääntyi minun puoleen ja kysyi, että kun osaan niin hyvin jo lukea, niin osaanko kirjoittaa. Minä olin vähän varovainen, sillä epäilin vilunkia ja vastasin vain nyökkäämällä. Sitten täti kysyi, osaanko minä kirjoittaa tarinoita. Minä kysyin, että mitä tarinoita. Täti sanoi siihen, että ihan omia tarinoita. Kun minulla on sellainen mielikuvitus, että se on rikkaus ja selvästi minun pää on täynnä tarinoita ja niiden pitäisi päästä sieltä ulos. Minä katsoin Isään, sillä en ollut varma, oliko täti kehunut minua vai onko tässä joku juoni ihan kuin Savolaisen Lealla, joka yrittää pelastaa lasten sielut viinanpirulta Jeesuksen helmaan ja sanoo, että minun tarinat on paholaisesta peräisin. Isä nousi lähteäkseen ja täti hymyili meille molemmille ja sanoi Isälle, että kirjoittaminen, maalaaminen tai soittoharrastus voisi olla minulle iso apu ennen kouluun menoa ja tukea myös koulunkäyntiä, koska todennäköisesti turhaudun siellä koulussakin, kun joudun odottamaan

muita, kun minulla on perustaidot toisella tasolla. Ja että koska tahansa saisimme tulla juttelemaan lisää, jos haluamme. Isä näytti siltä, ettei halua koskaan eikä ikinä tulla juttelemaan yhtään mitään lisää.

Isä oli niin ajatuksissaan, että vaikka vitkastelin Tivarin edessä, ei hän edes huomannut, vaan käveli autolle ja olisi unohtanut varmaan minutkin siihen, ellen olisi kömpinyt itse kyytiin. Sitten me ajettiin hiljaisuuden vallitessa ilman kasettisoitinta ja se oli minusta kummallista. Sitten Isä puhui itsekseen, että eikös ne kirjailijat kirjoita kirjoituskoneella niitä tarinoitaan ja eikös se ole ihan oikea ammatti se kirjailijan ammatti. Minä nyökkäsin varovasti, koska en ollut ihan varma, mitä tämä erilainen Isä oikein tarkoittaa. Yhdestä asiasta minä olin varma. Äiti oli jo väsynyt minuun ja nyt oli Isäkin. Minut annettaisiin pois ihan kuin Hupin pennut ja sitten olikin kaikkien naapureiden seinällä hirventaljan tai ryijyn vieressä pentukoiran turkki, sillä kuulemma niin tehtiin, kun pennut annettiin pois. Minulle tuli niin ikävä Jannea, että sanoin Isälle, että minulla on huono elämä ja pitää pysähtyä linjuripysäkille, mutta Isä oli niin ajatuksissaan, että ajoi vaan, eikä minulla ollut paha elämä, olisin vain halunnut mennä pellolle ja siitä taivaaseen, koska autossa on vaikea mennä katonrajaan.

Sitten me vaan ajettiin hiljaisuudessa ja taivaanranta oli kylmän värinen ja Väli-Matti oli minulle kertonut, että se tiesi yöhallaa. Minua palelsi jo valmiiksi.

Muutaman päivän päästä Äiti huhui minua kammariin, jossa olin lukemassa Jannelle Viisikkoa, kun ulkona oli liian kylmä ja Äiti oli antanut meille luvan olla sisällä, jos ollaan siivosti. Olin sivulla 45, kun Äiti kutsui minut katsomaan eteiseen, kun sinne oli tullut minulle paketti. Minä ajattelin, että nyt se onni minua lykästi ja sain oman kirjoituskoneen niitä minun tarinoita varten, että kyllä se Isä sittenkin kuuli minua. Eteisessä iso ruskea pahvilaatikko tiesi odottaa onnen täytyneen. Mutta kun avasin laatikon, niin se olikin Valtion Rautatiet, jotka olivat armeliaasti ja hyvää hyvyttään lähettäneet meille minun kuuman ja hankalan kohoneulevillapaidan sekä kumisaappaat, joissa oli lämpövuori ja mukana oli myös Piirakka-Ainon karttakirjan Lontoon kartta. Minä kirjoitin Valtion Rautateille kiitoskortin. Tikkukirjaimilla, etteivät luule, että osaan kirjoittaa.

JÄÄRATA JA JEEKSEN KATKENNEET JALAT

Isän aloitteesta kylän miehet olivat tehneet meidän järvenrantaan luistinradan. Siinä oli kaikenmoista vastusta matkassa, ennen kuin me pääsimme Jannen kanssa siihen luistelemaan. Ensin oli liikaa lunta ja sitten liian vähän pakkasta ja aikuisilla monenlaista selitystä, miksi jäärataa ei saada aikaan. Aloimme jo turhautua Jannen kanssa.

Olimme tehneet odotusaikana meidän tontille jo kolme lumilinnaa ja kaksi lumilyhtyä ja joimme litratolkulla kaakaota. Minulla meni maha sekaisin siitä kaakaosta. Minä olen enemmänkin teeihmisiä, ihan niin kuin meidän Isä. Äiti taas on kahvi-ihmisiä. Jannelle sai aina olla selittämässä, että teeihmiset ja kahvi-ihmiset ovat aivan erilaisia. Tunnen enemmän kahvi-ihmisiä ja Äiti keittää koko ajan pannukahvia, kun meillä on joku kylässä. Ja meillä on aina joku kylässä. Kahvi-ihmiset ovat kovia puhumaan ja huonoja kuuntelemaan. Teetä ei juo kuin minä ja Isä. Minusta kahvi haisee hyvälle, mutta maistuu myrkylle. Teen läpi maistaa, jos joku on lisännyt siihen myrkyä. Kahvista ei. Sitä minä yritän selittää Jannelle, että en usko lainkaan siihen, mitä murhakirjassa kerran luki, että joku oli myrkytetty teellä. Minä ainakin olisin maistanut. Mutta jos kahviin olisi sekoitettu mitä tahansa myrkyä, en olisi maistanut. Siinäpä sitten olisi oltu. Janne ei ymmärrä, koska on kaakaoihmisiä, mutta on varma, että maistaisi kyllä myrkyn, jos joku laittaisi sitä hänen kaakaoonsa. Kysymme asiaa Äitiltä, mutta hän muistaa aina juuri sillä hetkellä, että pyykki pitää laittaa kuivumaan tai verhot silittää ja hätistää meidät pois pois ulosulos.

Lumilinoissa ei ole mitään tekemistä. Janne ei suostu leikkimään kotia, koska se on hänen mielestään tyttöjen leikki ja häntä kiinnostaa vain sodat, mutta ei ole edes tykkejä ampua ketään. Ja aina kun turhaudumme, alamme tapella. Sen takia varmaan kodeissakin ihmiset tappelevat, kun turhautuvat, kun eivät saa tehdä sitä, mitä haluavat.

Äitillä oli ehdotus, että tekisimme Jannen kanssa sieviä lumilyhtyjä rappusille ja laittaisimme kynttilät niihin ja hän ottaisi meistä joulukorttikuvat söpöissä tonttula-keissa, mutta Jannen mielestä typerämpää ei oltu kuultu. Koska en pitänyt siitä, miten

hän sanoi meidän Äitille, viskasin sen kummemmin ajattelematta Jannea lumipallolla ja Janne viskasi takaisin, mutta pahaksi onneksi siinä lumipallossa oli jäätä mukana ja minulla tuli nenästä verta ja sitten meillä oli yksi lumilinna pilalla. Äiti kiljui, että minusta oli tullut parpaari ja se johtui Jannesta. Minä huusin Äitille, että hänen kannattaisi katsoa joskus telkkaria, sillä se on Parpapapa, jota sanaa hän hakee, eikä minulla ole mitään sitä vastaan, että minusta tulee sellainen muotoaan vaihtava päärynä, että sekin on parempi kuin alituisen pyörtyilevä pikkutyttö! Äiti pyöritteli silmiään ja huusi Jumalaa apuun, mutta Jumala ei kuullut ja Äiti hätisti Jannen kotiinsa hushushus ja minä istuin peräkammarissa arestissa, kunnes Isä tuli kotiin ja kysyi, että oliko ollut huono päivä vai miksi meidän pihassa on verivana lumilinnalta rappurallille. Isä ehdotti, että keitetään teetä, sillä ei ole murhetta, jota ei teekupponen parantaisi.

Sitten tulivat kovat pakkaset ja me Jannen kanssa hurrasimme. Mutta naapurin Väli-Matti ei hurrannut, sillä hän pelkää paukkupakkasia, koska heidän tupansa paloi hänen lapsuudessaan kerran pakkasten paukkuessa. Hän sanoi, että pallosalamat ovat yhtä pahoja talojen polttajia, mutta talvella jos talo palaa, se on pakkasen vika. Väli-Matti sanoi, ettei hän ainakaan lainaa raktoriaan sen jääradan tekemiseen, sillä hänen pitää vahtia tupaa, ettei se pala. Olin pahoillani Väli-Matin puolesta, mutta selitin hänelle, että ilman pakkasia me emme pääse Jannen kanssa luistelemaan ja kun minulla olisi nyt ne hokkaritkin. Sain ne Jannelta, kun ne jäivät hänelle pieneksi viime talvesta, aivan kuten edellistalvisetkin, jolloin opin niillä luistelemaan. Jannen jalka kasvaa siihen malliin, että on alkanut sattua sekaannuksia. Kerran Janne lähti meidän Isän kumisaapas jalassa kotiinsa ja Isä joutui soittamaan Jannen porukoille, että miksi hänellä on toisessa jalassaan nyt kumisaapas kokoa 40 ja toisessa kokoa 38, joka ei lähde irti. Jannen Äitillä ei ollut selitystä ennen kuin oli käynyt omassa ulkoeteisessä.

Äiti joutui repimään kaksin käsin Isän jalasta sitä saapasta ja minä olin ihan hyödytön, sillä nauroin niin paljon, että tuuperruin. Siinä tuupertuessa tuli eteisen kaapin kahva vastaan ja löin silmäkulmani siihen. Tätä ei olisi tapahtunut, jos Janne olisi ollut paikalla. Me ollaan Jannen kanssa tuumattu, että Janne on vähän niin kuin minun hengenvartija, jollainen Ruattin kuninkas-Kustaalla oli iltauutisissa. Janne sanoo, että kaikilla tärkeillä ihmisillä on hengenvartija ja minä olen tärkeä, koska olen hänen paras kaveritoveri. Minä sanon, että minä olen hänen ainoa kaveritoveri, sillä hänen veljiään ei lasketa, koska ystävät voi valita, sukulaisia ei, sanoi Äiti. "Niitä on vain pakko sietää."

Äiti ei vielä tiedä, että murhakirjoissa ne ovat sukulaiset aina, jotka laittavat myrkyä siihen teehen. Meillä ei ole kyllä paljon ketään sukulaisia elossa, joten minun pitää kysyä Äitiltä joskus, onko hän sittenkin lukenut murhakirjoja salaa.

Janne osaa ottaa minusta aina kopin, kun näkee, että alan kaatua tai suistua kallelleen. Siksi onkin parempi, että jos tuuperrun, se tapahtuu Jannen kanssa. Äitin kanssa siitä tulee aina kauheaa hässäkkää. Äiti huutaa, että ”noniin, itku pitkästä ilosta” ja todistaa väitteen todeksi ”itkemällä silmät päästään”. Minusta se on outo sanonta, koska aina hänellä ovat ne silmät kuitenkin pysyneet päässä tai mistäpä minä tiedän varmaksi, koska katonrajasta katsomalla ei näe toisten silmiä, sillä he katsovat alas-päin, eivätkä ymmärrä yhtään, että en minä siellä ole, vaan ylhäällä. Ehkä se reaktio on samanlainen kuin minulla keväällä, kun koivut kukkivat ja minun silmät paisuvat punaisiksi palloiksi. Janne sanoo, että näytän silloin aina särjeltä, jotka ovat hänen isänsä mukaan roskakaloja, mutta minä en ole roskakala, kun ei minulla ole eviä, eikä suomuja, paitsi iho joskus kuoriutuu, kun Äiti pesee väärällä pesuaineella vaatteet. Sitten taas Äiti itkee niitä silmiään päästään, mutta ne tuntuvat olevan yhtä tiukassa hänen päässään, kuin Jannen saapas Isän jalassa.

Katonrajassa on hiljaista. Nämä ovat teeihmisen hetkiä. Kahvi-ihminen puhuisi ja puhuisi ja puhuisi vaan. Se pilaisi tunnelman. Näissä hetkissä näkee asiat kuin lintu taivaasta. Alhaalla ihmiset kuin muurahaiset. Kuulemma lentokoneesta näkee asiat näin. En tiedä, kun en ole koskaan ollut. Katonrajassa ei ole koskaan mitään huolia. Kipu ei yllä niin ylös myöskään. Mietin, olisiko samalla tavalla lentokoneessakin? Ylhäältä ei ole kiire pois, vaikka ihmisten ilmeet usein vaativat alastuloa. Mutta kuinka he voivat vaatia tulemaan alas, jos eivät edes tiedä minun olevan ylhäällä? Katonrajasta näkee, että Äiti on unohtanut pyyhkiä pölyt ikkunankarmin päältä. Aurinko on haalistanut verhot ikkunasta, mutta ylhäällä on vielä kirkkaat värit. Näitä hiljaisia hetkiä on hyvä harjoitella, sillä kuulemma koulussa pitää olla hiljaa. Se tulee olemaan meille Jannen kanssa vaikeaa. Me puhumme koko ajan. Silloin kun en ole katonrajassa. Jos Janne on kotonaan, soitamme toisillemme keskuksen kautta. Vieraat aina valittavat, että meille ei pääse puhelimella koskaan läpi. Äiti on antanut Sirkulle luvan katkaista meidän puhelu Jannen kanssa, jos joku tärkeämpi soittaa. Meistä Jannen kanssa se on vähän loukkaavasti sanottu, sillä eikö lasten pitäisi olla tärkeämpiä kuin aikuisten? Niin se Savolaisen Lea ainakin meille pyhäkoulussa saarnasi. Ennen kuin meidät

heitettiin pihalle sieltä. Jeesus olisi antanut lasten tulla tykönsä, mutta Savolaisen Lea ei olekaan Jeesus. Jäi ne tarratkin saamatta.

Katson kun alhaalla eteisessä Äiti hoipperehtii ja näyttää heikolta. Hän käy eteisen lattialle minun viereen makuulle. Isä ei tiedä, kumpaa meistä pitäisi elvyttää ensimmäisenä. Isä sanoo jotain minulle, mutta en kuule. Näen, että minun silmäkulmasta tulee paljon verta ja eteisen matto on nyt ihan pilalla. Olin sanonut Äitille siitä matosta jo aiemmin, että se on eteisen matoksi ihan liian vaalea ja siinä näkyy kaikki kurajäljet. Äiti sanoi, että ei sillä matolla ole väliä, kun se on Riitta-tätin peruja ja valmiiksi haisi ummehtuneelle, niin se on sama pitää ulkoeteisessä, ei sitä sisälle voi tuoda. Ihan kuin Riitta-täti, häntäkin Äiti mielummin tapasi vain ulkona ja kesäaikaan syreenimajassa, niin ettei tielle näkynyt, kuka meillä oli kylässä. Nyt se on ihan pilalla koko matto. Isä puhdistaa silmäkulmaani ja laittaa siteen pääni ympärille ja taputtelee minua poskelle hellästi. Silmäni räpsyvät hassusti, paitsi toinen silmä, sillä se alkaa muurautua umpeen. Taas pääsee Janne sanomaan särjeksi. Ennen kuin tulen taivaasta takaisin, huomaan, että Isällä on yhä Jannen kumisaapas jalassa. Äiti on päässyt istuvaan asentoon ja huomaa maton menneen pilalle. Hän näyttää helpottuneelta. Nyt maton voi viedä hyvillä mielin juhannuskokkoon.

Kun Janne toi Isän puuttuvaa kumisaapasta takaisin, hän näki minut, eikä sanonutkaan minua särjeksi. Janne sanoi, että olen kuin sodassa haavoittunut sotilas Kansa Taisteli-lehdestä. Ajattelin, että hän alkaa nauraa minulle, enkä voi viskata häntä tavaroilla Isän ollessa vieressä, koska Isä sanoo, että väkivalta on väärin, eikä ketään saa viskata, lyödä, purra tai potkia. Kyllähän minä sen tiedän, mutta kun Janne aloittaa aina. Mutta Janne ei ärsyttänytään, vaan olikin ihan vakava ja iski oikealla kädellään omaan päähänsä. Olin aivan tyrmistynyt. Minä kysyin, miksi hän alkoi hakata päätään, niin hän kertoi, että oli oppinut Kansa Taisteli-lehdestä, että sillä tavalla tehdään toiselle sotilaille kunniaa. Se oli ensimmäinen kerta, kun Janne teki kenellekään kunniaa – tosin hän sanoi harjoitelleen sitä peilin edessä monta kertaa, mutta sitä ei lasketa, että itseään kunnioittaa – ja minä sain olla ensimmäinen ulkopuolinen kunnian vastaanottaja. Sanoin, etten ole ulkopuolinen, koska olen hänen paras kaveritoveri. Janne sanoi, että minun pitäisi ottaa kunnia arvokkaasti vastaan. Lupasin harjoitella peilin edessä. Nyt oli vähän vaikeaa, kun silmäkulma oli turvoksissa ja Janne näkyi kahtena.

Muistin, että jossain murhakirjassa oli ollut kenraali ja sanoin Jannelle, että jos tulee sota, niin minusta tulee kenraali. Isä kuuli meidän keskustelun ja tuli kysymään Jannelta, missä tämä on sodasta kuullut ja Janne kertoi rehellisesti, että kylän sotasankarilta TurhaToivolta. Isä sanoi, että sota on vakava asia, eikä siitä pidä tehdä pilaa, eikä todellakaan jutella TurhaToivon kanssa ja että nyt on kaikki hyvin, sillä Suomi on rauhan maa ja maksanut sotavelat ja meillä on ruokaa ja lämmin koti, eikä mitään pelättävää. Ajattelin, että tämä minun pitää muistaa kertoa Väli-Matille, niin hänkin voi lakata pelkäämästä pallosalamoista ja paukkupakkasia.

Meidän kylällä on hieno sankarihautuunmaa. Isä ottaa aina hatun pois päästään, kun kävelemme siitä ohi. Isän käsi puristaa omaani aina vähän tiukemmin ja hän pyysähtyy katsomaan kirkkoa kohti. Siellä sankarihautuunmaalla lepäävät Isän setä ja eno. Viemme heille kesällä kukkia ja talvella kynttilöitä. He taitavat olla kovin väsyneitä, koska he aina vaan lepäävät ja lepäävät, enkä koskaan ole tavannut heitä. Isä selitti, että he lähtivät liian varhain. Epäilin, oliko heillä samanlainen kello kuin meillä, joka menee omia aikojaan eli yleensä kulkee etuajassa, vaikka Isä muistaa vetää sen joka viikko ja siitä huolimatta Äiti aina sanoo; ”aika rientää ja taas menee menojaan”.

Kun kysyn, onko Isän Isä siellä enon ja sedän kanssa myös lepäämässä, Isän katse häviää johonkin ja hän vastaa aina, että hänen Isänsä on ”toisaalla”. Olen katsonut kartasta, mutta en ole vielä löytänyt sitä paikkaa. Jos löydän, viemme Jannen kanssa sinne sotasankarikynttilän ja Janne tekee hänelle kunniaa.

Isä sanoo, ettei minun pitäisi mennä Jannen kanssa kuuntelemaan ”niitä TurhaToivon jorinoita”. Minä huomautan Isälle, että Toivo on sotasankari kuten setä ja eno. Isän kasvoille nousee puna ja ajattelen, että meidän pitäisi välttää puhumasta tästä, sillä tämä sota-asia aiheuttaa Isälle aina hämmennystä. Kun Isä ei sano mitään, kysyn, että eihän Toivolla muuten olisi metaljingia, jos hän ei olisi sotasankari ja Isä pillastuu ja kertoo, että Toivo Pasanen oli kyllä sodassa, mutta vihollisen hyökätessä hautautui mättÄiten alle ja oli siellä niin kauan, että oman joukon pojat saivat työnnettyä vihollisen takaisin. Toivo oli mättÄiten alla kolme päivää. Hän sai kaksi viikkoa sotalomaa ja kunniamitalin, sillä urhoollisesti ei jättänyt asemiaan. Että kyllä vaan, TurhaToivo on virallisesti sotasankari, mutta Isän puolesta olisi voinut jäädä sinne mättÄiten alle

ikihyvikseen. Ymmärrän Isän reaktiosta, että vastikään en mene TurhaToivon luokse kuuntelemaan tämän jorinoita sodasta ja kiellän Janneakin menemästä.

Samalla viikolla haimme Jannen viikkorahalla Esson paarista merirosvorahoja ja hedelmäpommeja. Kuulimme, että ukot puhuivat pöydässään jotain TurhaToivosta ja menimme siihen viereen merkkareita syömään, jotta kuulisimme sotasankaristamme tarinoita nyt kun meitä oli kielletty menemästä häntä itseään kuuntelemaan. Ukot puhuivat, että TurhaToivo se syö vieläkin joka aamu perunavelliä, jota hänen äitinsä Enni-neiti hänelle keittää. Joka kerran kun Ennin nimi tai sana Neiti mainittiin, yksi ukoista huudahti "yhen yheksän kerran!" ja loput ukoista remahtivat nauramaan ja me katsoimme Jannen kanssa toisiimme. Kotimatalla selitin Jannelle, että tässä on varmaan kyse kertotaulusta, jota kuulemma koulussa opetetaan. Emme olleet kumpikaan tienneet, että matematiikan opiskelu olisi niin hauskaa, että se kaikkia naurattaa. Päätin pyytää Äitiä opettamaan minulle matematiikkaa, niin hänkin saisi nauraa joskus.

Meitä jäi Jannen kanssa vaivaamaan hieman se perunavelli, kun meidän Äiti keittää sitä vain jos minulla on mahatauti. Mutta emme voineet kysyä enää Toivosta meidän porukoilta, joten kysyimme Väli-Matilta, onko Toivolla joka aamu mahatauti. Väli-Matti ei ollut sellaisesta kuullut, mutta tiesi, että töihin ei Toivosta ole, sillä hänen on vältettävä kaikenlaista äärimmäistä ponnistelua. Vaarana on äkkikuolema. Se on sukuvika. Heidän suvussaankin kaikki miehet ovat kuolleet äkillisesti, kuka jännitykseen vihkialttarilla tai hevosrekeä lumipenkasta vetäessä. Toivolle on näistä asioista lapsista asti kerrottu ja hän osaa varoa ponnistelua. Työstä puhuessakin iskee välittömästi heikotus ja vaarana on kestoplunssa, johon pitää ottaa yskänlääkettä joka ilta, ettei keuhkoihin mene ja sydän pysähdy. Jannen kanssa pohdittiin, että ilmeisesti se yskänlääke on sitten niin kovaa ainetta, että Toivolla on aamuisin mahatauti. Nyt ymmärsimme myös, miksi Isä kielsi menemästä Toivolle kylään. Ei meillekään saa tulla kukaan, jos minulla on mahatauti, kun se voi tarttua herkästi.

Siitä pakkasesta ei ollut minulle mitään iloa. Äiti ei päästänyt minua mihinkään, etten pökerry hankeen, kun ilma oli niin ohutta hengittää, eikä Äiti luottanut Janneen, ettei se jätä minua sinne naamalleen kuolemaan. Intin, ettei tietenkään jättäisi, sillä Jannehan on minun hengenvartija, ottaa tuupertumisesta koppia ja kantaa minut aina reppuselässä kotiin, jos johonkin kellahtan. Äiti hätäntyi siitä tiedosta niin paljon, että

ymmärsin puhuneeni sivu suuni ja päätin mennä pöydän alle mököttämään. Niinpä minä sitten istuin siellä ja luin kirjaa ja nojasin selkää kuumaa patteria vasten, kunnes Äiti keksi, että saatan saada yhtä pahat palovammat siitä kuin viime kesänä saunassa, kun kokeilin, onko kiukaassa vielä lämpöä jäljellä. Oli siinä.

Leikin, että olen sotavanki ja Äitin mennessä hakemaan liiteristä leivinuuniin polttopuita, soitin Jannelle, että tulee pelastamaan minut. Janne tuli ja riehuimme niin, että seinältä tippui ristillään roikkunut Jeesus ja siltä katkesi jalat. Äiti vaikeroi ja sanoi joutain jumalattomasta menosta ja haki erikepperiä ja yritti paikata Jeesus-paran jalat. Puhelimessa Äiti sanoi jollekin, että ei riittänyt, että Jeesus sovitti kaikki syntimme ja joutui ristille, jalatkin piti katkaista. Harmitti hieman, että jäi se Pyhäkoulu kesken, sillä tuollaista en muistanut Jeesukselle käyneenkään. Mietin, josko me voisimme Jannen kanssa hyvittää ne pahat välit Savolaisen Lean kanssa jotenkin ja päästä takaisin sunnuntaikerhoon. Jos vaikka luopuisimme oikeuksistamme lammastarroihiin ja lupaisimme hoitaa mehtarjoilun ja pitää suumme kiinni, kuten Savolaisen Lea silloin meille karjui. Sitten muistin, että osaanhan minä lukea! Mitä minä Pyhäkoulua enää tarvitsen selvittääkseni, mitä Jeesuksen jaloille oikein tapahtui. Lupasin Jannelle, että luemme yhdessä Jeesuksen jaloista lisää. Kun Janne näki meidän kirjahyllyssä valtavan ison Raamatun, hänen silmät menivät ihan kieroon ja hän kutsui minua hulluksi. Kirja oli niin iso ja painava, ettemme saaneet sitä edes alas hyllystä kahteen pekkaan. Janne kysyi, emmekö voisi mieluummin lukea Kansa Taisteli-lehteä, sillä häneen oli tehnyt suuren vaikutuksen sotamarsalkka Mannerheim, josta TurhaToivo oli hänelle kertonut. Mannerheimilla oli hevonen, ihan kuin meidän syrjäkylän Kukkuran Vilikillä. Jakauskin oli samalla puolella päätä. Toivo oli näyttänyt Jannelle sotasankarimitaliaan ja Janne oli saanut Toivolta yhden sotalehden lainaan. Muistutin Jannea, että meidän ei ollut lupa mennä Toivon luokse, koska sieltä saa mahataudin, mutta Janne sanoi, että häneen ei tartu koskaan mikään tauti. Eikä häneen tarttunutkaan. Minä olin aina kipeänä, mutta Janne ei koskaan. Hän oli täysin tauditon. Hieman minua hirvitti, että Toivo oli lainannut arvokkaan sotasankarilehden Jannelle. Minä en kyllä ikinä enää lainaa Jannelle Akuja, sillä jos ne saa koskaan takaisin, niissä on hilloa ja kaakaotahroja sekä sivut irti. Janne on ihan kiva kaveri, mutta mikään sillä ei pysy ehjänä. ”Tasmanian tuholainen”, sanoi Äiti kerran Jannesta. Minua nauratti se ja menin kertomaan sen Jannen Äitille ja sitten eivät Jannen äiti eikä meidän Äiti puhuneet enää keskenään. Tiedän sen varmaksi, sillä Keskuksen Sirkku kertoi, että olivat ”huutaneet toisilleen

niin, ettei olisi tarvinnut edes puhelinlankoja”. Äiti oli monta päivää kamalan vihainen minulle ja sätti, etten saa ikinä kertoa kylillä, mitä kotona puhutaan. Ne ovat salaista materiaalia. Muistin, että murhakirjassa oli se kenraali, joka välitti salaista materiaalia. Mutta se kenraali olikin vihollisen akentti ja murhamies. Mietin, että jos Äitikin on akentti ja meillä on puutarhassa haudattuna sotasalaisuudet metalliputkissa. Käsken Jannea auttamaan minua salaisen materiaalin löytämisessä ennen kuin Poirot tulee. Kun ei tiedä, jos sieltä vaikka ruumis löytyy ja Äiti on syyllinen ja siinä sitä sitten ollaan. Illalla Äiti oli ihan raivona, kun Jannen äiti oli soittanut Nimismiehen meidän perunamaalle, kun siellä on ruumis. Ei sieltä sellaista löytynyt, mutta kolme penkkiä perunoita oli käännetty ylösalaisin. Nimismies epäili myyrää ja Isä epäili Kengurunkesyttäjää, joka usein eksyi polkupyöränsä kanssa meidän pihaan ja Äiti epäili minua. Isä sanoi, että millä voimilla tuo tyttö lapiota käyttäisi. Minä sätin Jannen, että salaisista materiaaleista ei puhuta kylillä. Janne puolustautui, että ei hän missään kylillä puhunut, kun omassa kodissaan.

Vaikka oli kieltänyt, niin Väli-Matti lainasi kuitenkin raktorinsa sen jääradan teekoon, jotta minä pääsen hokkareilla luistelemaan. Itse hän ei kuitenkaan raktoriaan ajaisi, sillä hän ei tupaansa paukkupakkasilla jätä vahtimatta. Siinä raktorihommassakin tuli vastuksia, koska Tasajalka-Eerikki, joka raktoria lupautui ajamaan, ajoi raktorin virtakohtaan, vaikka kaikki tietävät, että siinä rantakoivikon edustalla on pahin virtapaikka. Sinne se upposi nokalleen koko raktori ja siitä tuli melkoinen hässäkkä. Janne oli ollut sitä katsomassa ja kertoi minulle kaiken. Raivosin Äitille, että minä en pääse koskaan mihinkään ja taas kaikki jännittävä maailmassa tapahtuu toisaalla, kun minä istun kotona pöydän alla lukemassa kolmatta kertaa Roker Akroitin murhaa! Äiti ripitti Isän, että taas tämä on antanut tytön lukea niitä murhakirjoja ja lapsen pää on ihan sekaisin ja tästä on tullut parpaari ja kamala lapsi ja kaikki ja koko elämä on pilalla. Minä päätin, että heti kun pakkasen loppuu, minä pakkaan laukun ja Isän kirjastokortin ja muutan pois.

Kun jäärata oli vihdoin valmis, sain mennä Jannen kanssa luistelemaan sillä ehdolla, että pysymme rannassa, emmekä ainakaan mene virtapaikkaan, sillä siellä joudumme umpsukkeluksiin, emmekä pääse järvestä pois ja hukumme. Äiti olisi lähtenyt mukaan vahtimaan meitä, mutta hänen piti tehdä ruisleipätaikina juureen ja leipoa sekä meidän perheelle että Posteljooni-Kaarinalle leivät. Isä käski leipomaan pari

ylimääräistä, että voi viedä Kirja-Pirkolle myös, kun meillä on lainastomaksut rästissä, kun en suostu kertomaan, mihin olen piilottanut murhakirjan, joka on ollut lainassa jo kolme kuukautta. Äiti huusi minulle, että kirjan on parempi löytyä, että hän ei ala lainaston naiselle leipiä leipomaan lahjuksina, eikä hän suosi muutakaan rikollista toimintaa, eikä ole halunnut tähän maailmaan synnyttää varasta, mutta niin on vain käynyt ja se on kaikki Jannen syytä. Tämä tieto oli minusta hämmentävää ja minulla oli tarve puhua siitä Jannen kanssa, varsinkin kun kaikki oli hänen syytään. Kerroin Jannelle, että minulla on kuulemma jossain olemassa sisarus, joka on varas ja mitä ilmeisemmin nyt vankilassa. Janne oli mennyt kertomaan tämän tiedon kotonaan ja siitä tuli taas kaikenlaista harmia. Isä oli joutunut kertomaan kunnanvaltuuston kokouksessa, että ei meillä ole kuin yksi lapsi, eikä hänelläkään ole missään mitään muita lapsia kuin minä. Isä oli ymmärtänyt koko asian ihan väärin. Äitillähän se lapsi jossain oli, eikä hänellä. Olisi kiva, jos aikuiset joskus kuuntelisivat, mitä lapset puhuvat, niin ei sattuisi koko ajan näitä väärinkäsityksiä. Tästäkin oli taas seurauksena viikon jäähy meille Jannen kanssa. Niin väärin, kun me ei edes päästy pelaamaan jääkiekkoa. Emme me ehtineet luistella kuin vähän aikaa, kun jo sattui vastoinkäyminen.

Äiti oli päästänyt minut luistelemaan vain sillä ehdolla, että suostun pitämään tyynyä pepun päällä. Sen Äiti köytti kiinni Isän vyöllä minun ympärille. ”Typerin idea ikinä”, sanoi Jannekin ja niin se olikin. En pystynyt luistelemaan yhtään, kun tyyny kinnasi vastaan ja Jannen piti vetää tai työntää minua pitkin jäätä. Ja juuri kun Janne työnsi minua vauhdilla eteenpäin, tyyny luiskahti vyön alta alas ja Janne luisteli siihen, kaatui naamalleen ja minä kiisin eteenpäin huojuen eteen ja taakse ja lopulta lopullisesti taakse. En tiedä miten siinä niin kävi, mutta minulla jäi toinen jalka pyllyn alle ja se sattui niin paljon, että jos olisin itkupilli, olisin itkenyt, mutta kun en ole, niin en itkenyt. Me emme Jannen kanssa itke. Sotilaat eivät itke, on Janne minulle kertonut.

Janne joutui kantamaan minut reppuselässä kotiin ja selittämään, miksi minun toinen jalka on ihan vinossa. Äitiä pyörrytti ja hän vain kysyi, missä on tyyny ja Janne sanoi, että se jäi jäälle, että hän voi hakea sen, mutta se on nyt kahtena kappaleena, kun hän luisteli sen yli. Äiti huusi Jannelle, että tämä voi mennä jäälle ja jäädä sinne tyynyä parsimaan ja hän lähtee nyt viemään tytön lääkäriin. Ja koska Isä ja auto eivät olleet kotona, niin Äiti veti minut pulkassa Nortti-Aapelin juttusille ja sillä aikaa ruisleivät

paloivat uuniin. Olisi pakko palauttaa se murhakirja, sillä Kirja-Pirkko ei saisi nyt ruisleipäänsä.

Käynti Nortti-Aapelilla oli ihan katastroofi. Sen lisäksi, että meidän talo oli ihan savussa sillä aikaa ja naapurin Väli-Matti joutui syöksymään pelastamaan leivät uunista ja tuulettamaan tuvan, Aapeli itketti Äitiä. En enää koskaan mene Aapelin juttusille. Aapeli katsoi minun jalkaa ja väänteli sitä ja se sattui. Sitten hän sanoi, että se ei ole onneksi murtunut, mutta aika pahasti venähtänyt. Sitten Nortti-Aapeli kysyi Äitiltä, että miten tälle tytölle koko ajan sattuu ja tapahtuu näitä tapaturmia, valmiiksi sairaalolaiselle lapselle, eikö Äiti osaa pitää minua kurissa ja nuhteessa ja turvassa. Äiti alkoi itkeä ja minä olisin halunnut potkaista Aapelia, mutta en pystynyt, kun jalkaan sattui ja Isä on sanonut, ettei ihmisiä saa potkia, vaikka ne olisivat ärsyttäviä. Äiti itki ja kysyi, että eihän tytöstä jää nyt klenkka kuten siitä toisesta Eerikistä, joka ei ole Tasajalka-Eerikki ja että pääsenhän minä normaalisti kävelemään koulun alkuun mennessä. Aapeli sanoi siihen, että tokkopa tuo tyttö hengissä siihen asti pysyy, kun on niin sairaalolainen ja tapaturma-altis, ettei tunne toista samanlaista tapausta, että ihmisten ei pitäisi enää vanhana lapsia hankkia, näin siinä sitten käy. Sitten Äiti vasta itkikin. Mutta niin ne Äitin silmät vain pysyivät vieläkin päässä.

Illalla Isä soitti Aapelille ja huusi tämän asiakaspalvelutaidoista ja että jatkossa tyttö viedään lisälmeen tutkimuksiin, eikä ikinä enää Aapelille, koska tämä on pelkkä puoskari. En ollut ikinä nähnyt Isää niin vihaisena, joten päätin lohduttaa häntä kertomalla, että hän on ihan oikeassa, ei se Nortti-Aapeli mikään oikea lääkäri olekaan. Isä katsoi minua kysyvästi, niin kerroin että kun olin Jannen kanssa karkkiostoksilla Kallen kaupassa, näin Aapelin siellä nortilla ja kysyin häneltä lääkkeistä asioita, eikä se osannut vastata. Isä katsoi minua entistä kysyvämmin, niin selitin, että minä kysyin, millä myrkyllä hän arveli rouva Verrarsin myrkyttäneen miehensä, mutta ei hänellä ollut sellaisesta mitään tietoa, joten ei hän oikea lääkäri voi olla. Isä halasi minua ja sanoi painavasti, että minun on nyt aika palauttaa Kirja-Pirkolle se murhakirja ja lainata välillä lapsille sopivaa lukemista.

Yöllä minä valvoin, kun oli vaikea nukkua, sillä jalkaan sattui ja koko huone haisi niin vahvasti valkosipulille. Äiti oli sitonut jalan sideharsolla, joka oli täynnä valkosipulia, koska se auttaa vaivassa kuin vaivassa. Janne oli tullut katsomaan minua ja tuonut

tyynyn palat, mutta Äiti ei edes kiittänyt, vaan hätisti Jannen pois ja sanoi minulle, että Jannen ei tarvinnut tulla nyt hetkeen. Olisin sängyssä levossa ainakin viikon ja sitten katsottaisiin, tuleeko minusta vielä kävelevä lapsi vai ihan klenkka ja sitten Äiti itki ja sanoi Isälle, että leivätkin paloivat, ihme ettei koko talo. Väli-Matti oli oikeassa. Pakkasilla ei kannata lähteä talostaan mihinkään, ettei se sillä aikaa pala.

Katsoin seinällä roikkuvaa Jeesusta, jonka jalat olivat katki ja olin iloinen, että minulle ei ollut käynyt kuitenkaan niin pahasti. Kyllä minä mieluummin valkosipulin kestan kuin erikeepeerin.

VOUVAAVA MURJAANI JA TEKOHAMPAAT

Meidät valittiin Jannen kanssa laulamaan tiernapoikien laulua SPR:n pikkujouluihin, jotka pidettäisiin meillä. Tai Jannea ei valittu, mutta minä sanoin, etten todellakaan laula yksin ja karkaan kotoa ja koko kylästä, jos Janne ei tule kanssa. Janne sanoi, että ei todellakaan tule, typerin idea ikinä, olenko ihan impesilli. Minä sanoin, että jos et tule, niin minä joudun muuttamaan kylästä ja siinäpä sitten ollaan.

Janne pohti asiaa hetken ja sanoi, että olisi tylsää, jos muutan pois kylästä sen takia, että hän ei suostu laulamaan kanssani pikkujouluissa ja se olisi pahaksi hänen sotilaan kunnialle, koska sotilaat ovat herrasmiehiä, eivätkä aiheuta toisten ihmisten poisajamisia kylästä. Paitsi jos ne ovat vihollisia, mutta minä en ole. Se oli hyvä uutinen, sillä en minä ilman Jannea voi pois muuttaa. Tulin kauhean iloiseksi ja kerroin Äitille, että kyllä me Jannen kanssa lauletaan, mutta sillä ehdolla, että Janne saa olla murjaani, koska hän haluaa laittaa naamaan kenkälankkia ja olla tunnettu kuninkas. Äiti paistoi minulle parhaillaan pinaattilettuja, eikä varmaan kuullut, kun ei vastannut mitään. Isä kertoi, että tekee meille puiset miekat autotallissa ja laitetaan knihtin tähti kepin päähän ja siitä tulee hieno esitys ja hän on tosi tosi ylpeä, että hänellä on niin taitava tytär. Äiti kirjoitti meille laulun sanat paperille ja minä luin ne Jannelle, koska Janne ei osannut vielääkään lukea. Janne hermostui, ettei hän muista tuollaisia tyränki- ja kihtisanoja ulkoa, mutta minä sanoin, että katsot vain minua ja laulat mukana, niin ne kirkossakin mummot veisaa, korvakuulolta. Janne kysyi, että kai hänen miekastaan tulee isompi kuin minun miekasta. Minä sanoin, että murhakirjoissa naisilla on yleensä pieni puukko, tikari. Janne tiesi vain kalanperkauspuukon, eikä ollut kuullutkaan tikarista. Kirja-Pirkko joutui soittamaan taas lainastosta meidän porukoille, että tuletteko hakemaan nämä lapset pois täältä, kun ne etsivät kirjoista murha-aseiden kuvia. Kottona Äiti käski Isän tehdä ne miekat meille pahvista.

Yleensä me käytiin kaupassa potkurilla ja kesällä pyörällä, mutta joulun alla Isä haki autolla mylläriltä jauhoja säkkitolkulla ja kaupasta sokeria ja mausteita. Koko Pikku-Viat tuoksui ihan leivonnaisilta. Kananmunia raahattiin levytolkulla sieltä ja täältä. Onneksi naapurin Väli-Matin porukoilla oli Hupi-koiran lisäksi paljon kanoja. Hupi-koira istui oman koppinsa katolla ja sen häntä alkoi heilua aina, kun se näki minut. Tuskin sen Hupin elämä kovin hupia oli, sillä sillä oli kaulassa paksu riimu ja kettingistä

oli kiinni siinä kopissaan. Minä istuin aika usein Hupin luona, silittelin sitä ja kerroin murhatarinoita, joita muut eivät jaksaneet kuunnella. Hupi jaksoi. Joskus ajattelin, että Hupi on minulle yhtä hyvä kaveri kuin Janne. Ja kummastakaan ei meidän Äiti oikein tykkää, sillä Janne aiheuttaa eripuraa ja rikkinäisiä tavaroita ja Hupi karvaa minun vaatteet pilalle ja joko puree minut hengiltä tai aiheuttaa varmasti allergian, johon tukehduin, emmekä ehdi lisälmen sairaalaan. Äitin mielestä minulla pitäisi olla joku kiva pikkutyttö kaverina, sellainen, joka leikkii hiljaa ja sievästi, eikä ole parpaari. Minusta tuntuu, että Äiti haluaisi itse sellaisen. Minä olen yrittänyt selittää Äitille, että ei Hupi minua tapa, vaan päinvastoin kerran kun tuuperruin, se oli Hupi, joka sai minut alas taivaasta läpsimällä minua tassulla ja nuolemalla minun naamaa. Äiti sanoi Isälle, että minulle pitää antaa matolääke, sillä nyt minulla on pakteereja koiran suusta. Niinpä minä käyn nykyään salaa Hupin luona ja otan vaatteet pois päältä jo ulkona, puistelen niistä koirankarvat ja sitten vien suoraan pyykkikorvoon. Talvisin se on vähän hankalaa, kun en pysty oikein selittämään Äitille, miksi kuljen pihalla alasti.

Väli-Matti ottaa Hupin pakkasella tupaan sisälle ja joskus Hupi karkaa kylille, mutta ei Väli-Matti sille koskaan huuda, sillä hän ymmärtää, että Hupinkin pitää päästä joskus pois riimusta. Minä sanoin kerran meidän porukoille ruokapöydässä, että minä haluan koiran. Eihän siitä mitään muuta tullut kuin riitaa. Kun minä muutan pois kylästä, niin minä kysyn Väli-Matilta, saanko minä ottaa Hupin mukaan. Jäisi se riimu siihen koppiin kiinni ja Hupi saisi kulkea aina vapaana.

Naapurin Väli-Matin suvussa on ollut sellainen raketia, että siellä on kuollut paljon ihmisiä aikoinaan. Heidän porukoillaan on ollut tapana antaa aina pojalle nimeksi Matti. Kun Väli-Matin vanhemmat menivät naimisiin ja alkoivat saada lapsia, heille tuli huoli, että jos se lapsiraukka ei pysykään elossa ja siihen katkeaa se Matti-nimi sitten. Niinpä he päättivät varmuuden vuoksi antaa kaikille kolmelle pojalleen saman nimen siltä varalta, että jos heitä sattuu kuolemaan, niin kuin aina käy kuitenkin. Mutta niin ihmeellisesti kävi, ettei raketiaa tullutkaan, vaan kaikki Matit pysyivät elossa. Pian kuitenkin Mattien porukat huomasivat onkelman, että Matit menevät sekaisin, eikä kukaan enää tiedä, puhutaanko Isä-Matista vai jostain hänen kolmesta pojastaan. Niinpä sitten Isä-Matin ohella talossa oli vanhin pojista Iso-Matti ja nuorin oli Pikku-Matti. Kun keskimäinen Mateista jätti kätensä vahingossa leikkuupuimurin terän väliin ja käsi jäi pellolle, joku sanoi Esson parissa, että voisihan häntä kutsua YkskäsiMatiksi,

mutta Isä sanoo, ettei meidän kylässä ole tapana pilkata ketään ja Matista tuli Väli-Matti.

Minulla oli alkanut heilua kaksi maitohammasta, enkä uskaltanut syödä enää merkkareita, ettei ne hampaat tipu. Minä sanoin Jannelle, ettei ne mitään maitoa ne hampaat voi olla, koska minä en voi juoda lehmän maitoa tai istun vessassa viikon ja Äitillä menee hermot, mutta Janne sanoi, että maiton pitää väistyä raudan edestä. Kuulemma se on niin sodassakin, oli Jannelle kertonut TurhaToivo; ”rautan etessä vapisee ja alistuu kaikki”. Minä pelkäsin, että jään hampaattomaksi niin kuin puolet kylän mummoista, jotka käyvät meillä kahvilla ja laittavat sokeripalan huulten väliin ja ryyistävät kahvia lautaselta kovaan ääneen. Janne sanoi, ettei se ole mahdollista, koska me olemme lapsia ja mummot ovat tosi vanhoja. Minä yritin selittää Jannelle, että kyllä nuoretkin voivat olla hampaattomia, onhan Kempparin Korree Kirstikin ja Väli-Matti, vaikka eivät ole yhtä vanhoja kuin meidän porukat. Janne sanoi, että valehtelen, sillä kyllä hän on nähnyt heillä hampaat. Minä selitin, että ne ovat tekohampaat ja Väli-Matti sai ne rippilahjaksi, koska oli niin harva- ja huonohampainen, että ne loputkin vedettiin pihdeillä pois. Siitä Väli-Matti on aika harmissaan vieläkin, sillä se ei ollut mukava kokemus ja sitä paitsi hänen veljet saivat ripille päästyään polkupyörät. Mutta niillä olikin omat hampaat tallella. Me päätettiin Jannen kanssa, että ei syödä enää sokeria, sillä me emme halua tekohampaista, vaan polkupyörät. Tosin Janne haluaa mopon ja minä haluan sellaisen punaisen Luupää-Tatsunin, mikä meillä oli ennen Pikku-Viatia, mutta Äitin serkku ajoi sen ojaan päälle, kuoli ja sitten oli hautajaiset, eikä Äiti ole ajanut autolla sen jälkeen. Janne sanoo, että olen ihan tyhmä, sillä ei kukaan hänen veljistäänkään ole saanut ajaa autoa vielä rippikoulussa, vaan pitää mennä erikseen autokouluun. Me oltiin ihan ahdistuneita, että niin paljon meillä on vielä kaiken maailman kouluja jäljellä, eikä me pärjätty edes Pyhäkoulussa.

Janne oli sitä mieltä, ettei Savolaisen Lea varmasti päästä meitä rippikouluun, sillä hänellä on suhteet kunnossa Jeesukseen ja meillä ei. Niinpä me sovittiin, että karkkia voi syödä, koska ei ole mitään takeita siitä rippikoulusta. Lisäksi olisi huono ajatus lopettaa nyt karkin syönti, sillä Janne oli saanut suklaakalenterin. Minä kiukkusin Äitille, miksi minä en ollut saanut, kun minulla on vain pelkkä pahvinen, eikä siinä ole mitään hauskaa, kun joka luukun alla on joku kynttilä tai räpistelevä pikkuenkeli. Tiesin jo viime joulusta, että viimeisessä luukussa on Jeesus-lapsi aasin kanssa, mutta

Janne saa suklaata joka päivä syödäkseen. Vähänkö epäreilua! Äiti sanoi, että meillä on kotona tehtyjä herkkuja sen seitsemää sorttia ja pitää olla kiitollinen, miten hyvin meillä on asiat ja Avrikan lapsilla ei ole edes ruokaa. Meidän tehtävä on osoittaa kiitollisuutta, miten hyvin on meille käynyt ja leipoa paljon kakkuja SPR:n myyjäisiin ja myydä kaikki kakut ja kerätä paljon rahaa Avrikan lapsille. Minä olin vihassa ja sanoin, että eikö me voida lähettää niitä kakkuja suoraan Avrikan lapsille, niin päästään helpommalla ja minun ei tarvitse olla myyjäisissä aina pellemekko päällä ja tukka tiukalla letillä. Äitin mielestä puhuin hassuja ja häntä nauratti ääneen ja minä suutuin vielä pahemmin ja sanoin aika rumasti Avrikan lapsista. Sittenpä minä istuinkin arestissa, kunnes minulla oli päähän palannut järki ja sydämeen nöyryys.

Seuraavana päivänä Janne toi minulle suklaakalenteristaan suklaan, mutta se oli sulanut Jannen kouraan ja lapasen sisälle, eikä siitä ollut mitään iloa. Olin niin kiukuinen, etten muistanut olla Jannelle kiitollinen, enkä ainakaan nöyrä ja meille tuli riitaa ja huusimme toisillemme pahoja sanoja joululaulujen yli, eikä ollut rauha enää maassa tai ihmisillä hyvä tahto. Äiti sanoi, että joulupukki ei tuo nyt kyllä lahjoja. Janne suuttui siitä ja lähti ja pamautti oven mennessään niin että koko seinä heilahti. Pamauksen seurauksena meidän kylän kirkon kipsikuva tippui lattialle ja hajosi palasiksi. Äiti alkoi huutaa, että mikä ihme vimma ja viha meillä on kristillistä perintöä kohtaan. Minä en ehtinyt nyt kuunnella Äitin kirkkoasiaa, sillä olin vieläkin vähän järkyttynyt siitä joulupukkiasiaista. Eikö Äiti tosiaan tiedä, että Väli-Matti on se joulupukki, joka meille tuo lahjat aattona? Tosin Esson parissa ukot sanovat meille, että Väli-Matti on vain sijainen, vähän niin kuin Posteljooni-Kaarina, joka tuo lehdet ja kirjeet. Sillä ei se pukki joka paikkaan jouda, ainakaan tällaiseen käpykylään, kuten Koposen Eerikki sanoi ennen kaatumistaan parin lattialle. Äiti sanoi, että kaljapäissään ollut, jumalaton, mutta minä muistutin, että sillä on ne eriparijalat, niin siksi se ei pysy pystyssä. Minä jotenkin ymmärrän Koposen Eerikkiä, kun minulla on vähän samaa tuon oman kaatuilun kanssa. Minä pyysin Isää, josko hän voisi mitata minun jalat, että olen alkanut epäillä, että minun pyörtyily johtuu eriparijaloista. Isä nauroi ja nosti minut syliinsä. Isän mielestä minun jaloissani ei ole mitään vikaa, kuten ei lopussakaan tytössä. Minun pitää muistaa sanoa niin Nortti-Aapelille, jonka mielestä minä olen herkästi kuolevaa sorttia.

Kaiken leipomistouhun keskellä Äiti halusi ottaa minusta valokuvia, kun leivon nätti punainen sydänessu päällä pikkuemäntänä ja sitten lähetetään kaikille sukulaisille minusta kuvia, että katsokaapas, miten herttainen meidän pikkutyttöemme on ja miten tomera emäntä. Äitille nämä emäntäasiat ovat tärkeitä, niin halusin olla mieliksi, sillä olin ollut kamala ja kuriton lapsi viime aikoina. Minä laitoin pullavarpusille silmät ja autoin ottamaan taateleista kivet, sillä Äitin piti leipoa ainakin kymmenen kakkua. Niitä taateleita tuli iso kattilallinen ja niitä sitten voin kanssa keitettiin velliksi. Tupa oli kuuma kuin sauna ja minua heikotti, mutta aina vaan Äiti leipoi lisää ja lisää ja illalla Isäkin sanoi, että eihän Äitillä vain mene joulu villin puolelle. Kun Isä tuli kotiin, niin talo oli täynnä kakkuja, keksejä, leipiä, pullia, torttuja, piparkakkuja ja kaikenmoista hys-syntyssyä ja sokerihuurua. Isä tuli hakemaan minut Väli-Matin tuvasta, jonne olin lähtenyt jäähyllä. Isä sanoi, että tulehan kotiin, että hän on tuonut minulle suklaakalenterin Ylä-Savon kaupasta. Kauppias-Kalle oli onnistunut löytämään vielä yhden varastosta minua varten. Kalenteri haisi tupakalle ja Äiti sanoi, että siitä saa nikotiinimyrkytyksen. Koska minä olin lukenut yhdestä Murhenäytelmä-murhakirjasta, että niin voi tosiaan käydä, en uskaltanut syödä niitä ja Isälle sanoin syyksi, etten halunnut tekohampaita.

Koska Jannella oli taas meille hetkeksi porttikielto, minä menin niille. Heillä on väritelkkari ja sieltä tulee Pepin joulu. Me saadaan istua lattialla telkkarin edessä, eikä meidän silmät mene siitä pilalle. Jannen telkkarista näkee, että Pepillä on punainen tukka. Sitä ei näe meidän telkkarista, kun se on mustavalkoinen. Pepin joulu on tosi surullinen. Me Jannen kanssa murehditaan Pepin puolesta. Peppi on ihan yksin siinä vinossa talossa, eikä sen kaverit saa kutsua sitä luokseen. Onneksi Pepillä on se apina ja hevonen siellä, ettei ihan yksinyksin joudu olemaan. Ihan niin kuin minulla on Janne ja Hupi. Minulle tulee liikutus ja halaan Jannea, mutta Janne mottaa minua, että "yäk älä lääpi tyttöpakteeri yäk". Aina välillä unohdan, että Janne on poika ja kaikki pojat pelkäävät tyttöjä, koska niiden kanssa joutuu aina ongelmiin ja naimisiin.

Minä haluan meille uuden telkkarin, mutta Äitin mielestä radion pitää riittää, sillä se on sivistyneen perheen valinta, eikä mikään ruma laatikko, joka pilaa sisustuksen. Kun Äiti lähtee ompeluseuroihin ja haluaa minut mukaan, minulla saattaa mennä maha sekaisin ja joudun jäämään kotiin ja katsomme Isän kanssa yhdessä Tartsania. Isä kertoi, että oli lehdestä lukenut, että Tartsanin näyttelijä meni yhtä sekaisin kuin minun maha ja sille tuli joku muistihäiriö ja se luuli olevansa oikeasti Tartsan. Häntä ei voitu

kutsua hienostokutsuille, kun hän roikkui siellä verhoista ja se oli kiusallista. Kadutti, että menin kertomaan sen Äitille, sillä yhdessä Janne-riidassa Äiti sanoi aika pahasti, että jos halutaan pitää loput myrnat ehjinä, saa apinoiden kuninkas pysyä kotonaan.

SPR:n pikkujouluihin tuli paljon porukkaa ja Jannea alkoi jännittää. Sanoin, ettei kukaan häntä tunnista, kun hänellä on kenkälankkia naamassa. Se oli minulta hyvin sanottu, sillä Jannea ei enää jännittänyt ja hän alkoi kysellä, koska Aku Ankan *Joulu-paraati*-lehti tulee ja milloin me saadaan ottaa herkkuja pöydästä. Isä oli jo istumassa eturivissä kameran kanssa ja näytti tosi ylpeältä. Jannea harmitti, että miekka olikin pahvia ja ettei hän olisi ikinä suostunut mihinkään lauluhommiin, jos hän olisi tiennyt etukäteen, ettei Murjaanien kuninkaalla ole edes kunnan miekkaa. Isä oli nostanut tuvan täyteen penkkejä ja Väli-Matiltakin oli haettu lainaan kaikki liikenevä istumisalusta. Kamalan kuuma tuvassa oli, vaikka Isä oli pitänyt lämpöä pois päivän ja tuuletti hyvin ennen iltaa. Jannelle tuli hiki ensin, koska hänen viittansa oli meidän viltti ja kenkälankki alkoi valua uhkaavasti pitkin naamaa. Minua alkoi jännittää, että jos Äiti huomaa, mikä lankkisotku on kohta meidän viltissä. Sanoin Jannelle, että muistaa ottaa kopin, jos tuuperrun. Janne sanoi, etten voi tänään tuupertua, kun hän ei muista sanoja. Silloin minua alkoi kauhistuttaa ja katsoin Isään ja Isä huomasi, ettei tyttö muista sanoja. Hän kuiskasi jotain nopeasti Äitille ja Äiti istui kiireesti minua vastapäätä ja alkoi aukoa suutaan ilman ääntä ja hetken päästä minä tajusin, että Äiti yrittää sanoa minulle ”hyvää iltaa hyvää iltaa itse kullekin”. Niinpä minä aloin laulaa ja Janne perässä. Kaikki meni hyvin sinne asti, kun meidän piti kääntyä vastakkain ja alkaa puhua. Minä muistin, että olin kuninkas Herootes, mutta Janne ei enää muistanut kuka on ja pelkäsin, että kohta se on meidän tuvan verhotangossa. Niinpä minä pinnistin, että muistan, mikä se Jannen repliikki oli ja muistinkin, että ”jaa, minä tykkään että sinä olet yks tynkä” ja kaikki tuvassa olijat nauroivat vedet silmissä ja kovaan ääneen. Siitä oli se hyöty, että ne eivät enää kuunnelleet, mitä me Jannen kanssa puhutaan, koska meistä kumpikaan ei muistanut enempää. Me saatiin ihan valtavat taputukset ja kaikki sanoivat, että näin hyvää Tiernapoikaesitystä he eivät ole nähneet milloinkaan. Äiti itki hameen helmaansa ja Isä sanoi hänen itkevän ylpeydestä, koska hänen tyttärensä esitys oli iki-muistoinen.

Esityksen jälkeen kaikki tulivat kehuaan meitä, emmekä ehtineet syödä yhtään herkkuja, kun kaikki halusivat ostaa meiltä Äitin ja minun leipomia taatelikakkuja.

Olimme Jannen kanssa tosi ylpeitä itsestämme, eikä Äitikään moittinut, vaikka Jannen naama olikin ihan hirveän näköinen ja meidän viltti sotkussa. Keräsimme paljon rahaa Avrikan lapsille ja Isä seisoj ryhdikkäästi selkä suorana ja ojensi myyjäisten jälkeen ison rahakirjekuoren Apteekkari-Eevalle, joka toimi SPR:n sihteerinä ja joka oli valtuutettu viemään rahat pankkiin. Minua pyörrytti aika tavalla, joten Isä laittoi minut istumaan pöydän ääreen ja leikkasi ison taatelikakkupalan sekä minulle että Jannelle. Katsoimme Jannen kanssa toisiimme ja haukkasimme molemmat omat kakkumme. Molemmilta puolilta pöytää kuului äänekäs rusahdus, mutta eri aikaan. Ihan kuin meidän vanha vouvaava LP-soitin, joka soitti kummallisesti eritahtisesti kaiuttimista musiikin niin että Äiti sanoi Isälle, että heitä tuo ammuva kaatopaikalle. Se oli aika pahan näköistä, kun me jouduimme kakomaan ne kakunpalat suustamme lautaselle ja meidän molempien suusta tuli verta. Janne sanoi, että minä näytin ihan Trakulalta.

Äiti istui puhelimessa koko illan ja soitti kaikille taatelikakun ostajille ja varoitti, että siellä saattaa olla taatelin kiviä mukana. Hän sanoi, ettei ole koskaan hävennyt niin paljon, että hän, jolle emännöisyys on kunnia-asia, on myynyt kelvottomia kakkuja, joista saa hampaansa halki ja herraties mitä kaikkea kamalaa. Me emme olleet Jannen kanssa enää kovinkaan ylpeitä itsestämme, sillä minulta puuttui nyt kaksi hammasta ja Jannelta kolme, emmekä me edes tule saamaan tekohampaita, koska emme pääse ikinä sinne rippikouluun.

STRYKNIINIÄ APTEEKKARIN 60-VUOTISSYNTYMÄPÄIVILLÄ

Oli satanut ihan valtavasti lunta, eikä siitä lumentulosta tullut loppua ei sitten millään. Se oli ihan ihmeellinen taikamaailma, joka paikka pumpulissa. Jannen mielestä se oli talvisota ja se oli koko ajan väijyssä jossain penkassa odottamassa vihollisia. Äiti ei tykännyt, että minä käyn sodassa ja niinpä sain istua aika tavalla kotosalla Äitin kaverinatoverina. Minua alkoi tympiä jo aika tavalla ja olin lukenut *Stylesin tapauksenkin* jo viisi kertaa ja olisin halunnut puhua myrkyistä, mutta arvasin, ettei Äiti siitä innostu. Häntä kiinnosti leipomisen lisäksi ommella minulle punainen takki, sillä olin säikäyttänyt hänet pyörtymällä valkoisen takkini kanssa hankeen ja siitä tuli vähän kainenlaista hämminkiä, vaikka Janne tiesi koko ajan, missä minä olen. Olisivat kysyneet siltä, eivätkä soittaneet heti ensimmäisenä vapaapalokuntaa paikalle.

Isä oli ostanut Äitille uuden ompelukoneen viime äitienpäivänä, jotta Äiti saa ommella minulle pellepuhvimekkoja ja tilannut Äitille käsityölehden, josta saa muoti-ideoita. Äiti leikkasi kaavoja lattialla ja mittasi minua ahkerasti ja samalla piirsi viivan ovenpieleen ja laittoi siihen päivämäärän, miten lujaa vauhtia kasvan. Mutta kun en minä kasva. Minusta tuo koko käsityöhössötys on salajuoni vahtia, olenko syönyt tarpeeksi, sillä olen aina vaan liian pieni rimpula. Janne kasvaa minusta ohi kohisten ja neuvolan täti naputtaa Äitille, ettei Äiti ruoki minua oikein ja Äiti itkee ja lappaa minulle ruokaa. Mutta vaikka söisin kuin hevonen, olen naamaltani kuin kalkkilaivan kapteeni, niin kuin Kengurunkesyttäjä sanoi kerran, kun luuli minua aaveksi ja kaatui säikähdyksessä pyörällä meidän talon eteen. Äiti sanoo, että minun pitää syödä enemmän ja paremmin ja minä huudan Äitille, enkä minkä minä sille mahdan, että olen herkästi kuolevaa sorttia. Isä on määrännyt, että meillä on nykyään ruokarauha, eikä kukaan höpise typeryyksiä ruokapöydässä, vaan kunnioitamme ruokaa, joka meille on annettu, emmekä riitele siitä. Se on hyvä määräys ja Janne on samaa mieltä. Nykyään me syödään karkitkin hiljaisuudessa ja meidän mielestä ne maistuu paremmalta, eikä tapahdu enää karkkiin tukehtumisia niin kuin ennen. Mutta sitten me aina unohdamme sen määräyksen, laitamme liikaa karkkia suuhun ja puhumme yhteen ääneen, vaikka ruoka suussa ei saa puhua, mutta karkkia ei lasketa.

Nyt Äiti oli keksinyt, että kun laittaa paksun neulan siihen ompelukoneeseen, niin johan syntyy talvivaatetta. Pelkäsin kuollakseni, millainen pelletakki sieltä tulee. Sain Äitille, että jos siinä on kutiseva kaulus, leikkaan sen saksilla irti. Äiti sanoi, että

antaa minun vaatteet Avrikan lapsille, ne osaavat olla kiitollisia ja minä sanoin, että onko Äiti vähän tyhmä, Avrikassa ei tartte vaatteita, siellä on niin kuuma ja kaikki lapset on aina kuvissa alasti, kun ei siellä edes käytetä vaatteita. Sellainen on Avrikka ja Äiti tietäisi sen, jos lukisi kirjoja, eikä kiusaisi minua aina tyttöjen vaatteilla, sillä minä haluan pukeutua vaan Jannen poikien vaatteisiin, kun niistä ei jää puuhun roikkumaan ja Äiti sanoi, että minulla ei ole puuhun mitään asiaa ja suu suppuun, ettei käy kuin Annikki-tätille. Minua alkoi kiinnostaa, mitä Annikki-tätille oli tapahtunut, mutta minulla oli nöyryys kateissa, enkä voinut kysyä Äitiltä enempää. Niinpä mökötin ikkunalaudalla ja katsoin ulkona riehuvaa talvisotaa, jota Väli-Matti yritti raktorillaan nujertaa ja Jannea, joka hyppi penkkujen päällä ja huijoi rappuharjalla ilmaan. Äiti soitti Jannen äitille ja sanoi, että Jannen olisi paras mennä kotiin, että tuo on vaarallista leikkiä, ettei vaan jää raktorin alle. Jannen äiti sanoi sen verran kovaan ääneen, että minäkin kuulin ikkunalaudalle asti, että Äitin olisi parempi nyt vain huolehtia omasta lapsestaan, eikä komennella koko ajan hänen poikaansa. Äitin piti ottaa ihan tablettia sen puhelun jälkeen ja sitten hän vannotti minua, että kun Väli-Matti ajaa raktorilla meidän talon ohi, niin minä en saa mennä tielle, ettei vaan mitään satu. Oli punaista takkia tai ei. Lupasin, koska olin kyllästynyt riitelemään.

Minua kiukutti se punainen takki, etten olisi laittanut sitä lainkaan päälle, mutta Janne sanoi, että se on tosi hyvä, sillä nyt minä saan sen takin kanssa olla haavoittunut soturi ja hän voi sitten pelastaa minut kenttäsaairaalaan, jossa Turha Toivokin oli kertonut olleensa, kun oli saanut vilua sammalten alla maatessaan. Sain Äitiltä luvan olla ulkona, jos pidän punaista takkia. Sitten Janne kantoi minua ympäri ämpäri ja me oltiin tosi varovaisia Väli-Matin raktorin kanssa, etten joudu takaisin sisälle, sillä Äiti juoksi heti keittiön ikkunaan katsomaan, jos kuuli raktorin äänen.

Isä joutui tekemään ihan kamalasti lumitöitä. Aamulla, että pääsi meidän kotoa töihin ja taas töistä tullessaan, että pääsi kotiin ja vielä illalla, että aamulla pääsisi taas töihin, mutta se oli ihan yhtä tyhjän kanssa, koska aamulla kaikki alkoi taas alusta. Isä tuli aina ihan hikisenä sisälle ja Äiti pyyhki Isän selkää pikkupyhkeellä ja ehdotti tilaataanko mekin, niin kuin kaikki muutkin naapurit, Väli-Matilta raktori ottamaan lumet pois, mutta Isä sanoi siihen, että kyllä miehen pitää oman perheensä piha saada pidettyä puhtaana, siihen naapurin nuoria miehiä tarvita.

Minua vaivasi kauheasti siinä murhakirjassa kerrottu strykniinimyrkytys ja minulla oli tarve puhua niistä myrkyistä enemmän. Kukaan ei kuitenkaan tiennyt kuin rotanmyrkytys, eikä siitä paljon juttua irronnut. Esson parissa kyllä ukot tiesivät, että Vieteri-

Einari emännälle Ruusalle ei meidän kylällä rotanmyrkkyä myydä, kun hän oli kerran Kempparin Korreen Kirstin uhannut pistää päiviltä, kun Kirsti oli liian ystävällisesti palvelut urheilusankari-Einaria, joka oli entinen piirimestari lankulta ponnistuksessa. Einari oli vakivoittaja kaikissa kisoissa ja hänestä povattiin suurta tähteä, mutta Einarin ura sai jäädä, kun hänen lehmätälälle tuli uskova emäntä Ruusa, jonka mielestä kaikenlainen kilpaileminen on syntiä. Esson ukot kyllä sanoivat, että Einari sai jatkaa pomppimista jatkossakin, sillä kun Ruusan ääni kajahtaa, Einari pomppaa kuin entisissä kisoissa hopealusikan arvosta. Joka tapauksessa Ruusa oli ymmärtänyt sen Kirstin ystävällisyyden ihan väärin, sillä Kirsti tykkää vaan kaikesta, mikä kimaltaa sekä naapuripitäjän naimisissa olevasta palopäällikkö Pasasesta. Ehkä se Ruusa ajatteli, että Kirsti on niiden hopealusikoiden perään, ihan kuin murhakirjan ahneet sukulaiset ja meidän Annikki-täti.

Sitten lumentulo loppui yhtäkkiä ja tuli kova pakkanen. Taivas punersi sen pakkasen voimasta ja ulkona oli niin kylmä, että jos kielen laitto meidän rapun kaiteeseen, niin se jäi siihen heti kiinni. Väli-Matti oli ihan hermona ja sanoi, että nyt ne paukkupakkaset tuhoa niittää. Sellaisena paukkupakkasyönä meidän kylän paloasema alkoi huutaa ihan vimmatusti. Me kaikki herättiin siihen ja heti perään meillä soikin puhelin. Äiti vastasi ja huusi Isälle, että "Leipomo palaa!" ja Isä juoksi vetämään pyjaman päälle vaatteita ja lähti ulos, eikä edes hyvästellyt. Kaikkialta juoksi miehiä ja osa oli tulossa autoilla ja traktoreilla ja ne ottivat juoksevat miehet kyytiin ja kaikki suuntasivat kohti loimuavaa taivaanrantaa, Leipomolle. Äiti katsoi tulista taivasta ja itki. Minä en tiennyt mitä tehdä ja silitin varovasti Äitin kättä ja sanoin niin kuin Isä sanoo minulle aina, että "ei mittään hättää, kaikki järjestyy". Äiti kappasi minut syliinsä ja silitti minun päätä ja sanoi, että olen rakas pikkutyttö ja maailman paras asia ja minä kysyin, saanko soittaa Jannelle.

Meille tuotiin ihmisiä, jotka olivat ihan noessa ja yhdellä miehellä oli jaloista palanut iho. Äiti taittoi olohuoneen ikkunalaudalta vihreän kasvin oksan ja valutti sen sisältä sellaista liiman näköistä miehen palaneille jaloille. Äiti oli tosi taitava ja minusta hän näytti ihan sairaanhoitajalta ja minä olin tosi ylpeä meidän Äitistä. Äiti käski kattaa kupit pöytään, mutta kun olin ottamassa Myrnat kaapista, Äiti sanoi, että ihan arkikupit tällä kertaa. Sitten Äiti keitti kahvia ja teimme voileipiä kasapäin ja Janne tuli meille ja tehtiin yhdessä kaikille vapaapalokuntalaisille eväitä. Meiltä loppui leivät ja pullat ja korput ja Äiti keitti lopulta ison kattilallisen puuroa ja minä kannoin kaikille meille

tulijoille lautasia ja Janne kävi sillä aikaa hakemassa heidän porukoiden pakastimesta lisää leipää, mutta se oli ihan jäistä, eikä siitä ollut mitään hyötyä. Isä oli koko päivän pois ja meillä soi puhelin hulluna ja minä vastasin välillä ja käskin vaan kaikki meille, koska näytti, että meidän talosta oli tullut sotasairaala.

Nortti-Aapeli oli ainoa, joka nukkui palohälytyksen aikana, mutta heräsi siihen, että Enni-neiti iski hänen makuuhuoneen ikkunan luudalla säpäleiksi. Se ei ollut kovin nättisti tehty, mutta Enni-neiti oli sanonut, että ”hätä ei lue lakia”. Oli hän kyllä sanonut myös, että ”äijän on joninjoutava rutjake moinen lääkäri, joka nukkuu kun kylä palaa”. Nortti-Aapeli oli suuttunut ikkunansa rikkomisesta, eikä ollut ymmärtänyt heti lähteä auttamaan, niin Enni-neiti oli huitaissut tätä luudalla jaloille niin että Aapeli linkutti meille tosi kiukkuisena. Vielä kiukkuisemmaksi hän tuli, kun hän huomasi, ettei häntä enää tarvittukaan, vaan meidän Äiti oli hoitanut jo pahimmat vammat ja ampumalanssi oli viemässä kahta miestä parhaillaan lisalmen sairaalaan. Nortti-Aapeli meinasi laittaa tupakaksi, mutta Äiti osoitti ”älä tupakoi”-kylttiä meidän pöydällä ja Aapeli lähti äkäpäissään avaamaan vastaanottohuonettaan, jos lisää potilaita tulisi. Siellä saisi rauhassa polttaa, eikä akat rätkisi luudalla kintuille. Enni-neitin oma poika Turha Toivo kunnostautui sotasankarina kertomalla palopaikalla muistelmiaan, ennen kuin hänelle annettiin kunniatehtävä kantaa lunta tulipesäkkeisiin. Enni auttoi meidän Äitiä ja tiskasi ainakin vuoren verran astioita, vaikka se on varmaan satavuotias, eikä näekään enää kunnolla, mutta sanoi, että tiskaa korvakuulolla, vaikka kuulokin alkaa jo mennä. Minä olin Enni-neitin kaverina ja kuivasin kiireellä niitä astioita, koska koko ajan tuli lisää porukkaa ja meillä uhkasi astiat loppua kesken.

Isä tuli illalla kotiin ihan väsyksissä ja noessa. Äiti oli lämmittänyt saunan ja vei Isän pesulle. Näytti kuin Isä olisi itkenyt, mutta se oli varmasti vain savun aiheuttamaa silmien kirvelyä. Minä istuin ihan hiljaa penkin päässä, kun Isä söi keittoa ja kertoi meille, että pahasti oli käynyt. Koko Leipomo oli menetetty, mutta onneksi ihmiset pysyivät elossa ja lähitalot pelastuivat. Nyt vain kaikki Leipomon työntekijät olivat menettäneet työpaikkansa ja Isällä olisi koko viikko kiirettä, kun he toisten kunnanisien kanssa miettivät, mitä seuraavaksi tapahtuu.

Siihen aikoihin meidän Äitillä oli myös tosi paljon puuhaa ja Jannen äiti oli paljon töissä Ompelimolla ja he keksivät, että meidät voisi laittaa perhepäivähoitoon. Janne

sanoi heti, että typerin idea ikinä ja sitä se olikin. Meidän äitit eivät muistaneet, miten meillä kävi sen Savolaisen Lean pyhäkoulun kanssa ja laittoivat meidät Posteljooni-Kaarinan serkkutytölle päiväksi hoitoon. Me kysyttiin Jannen kanssa, miksi me ei voida viettää aikaa Väli-Matin tuvassa sillä aikaa kun äiteillä on puuhaa, mutta se ei kuulemma käynyt, kun muiden ihmisten elämää ei saa häiritä. Niinpä me ei haluttu häiritä sen Posteljooni-Kaarinan serkkutytönkään elämää, kun se sanoi lukevansa autokoulun kokeisiin ja me häippästiin Jannen kanssa Esson paariin kuuntelemaan ukkojen jorinoita. Siihen loppui se meidän perhepäivähoitokokeilu ja Janne pääsi sanomaan meidän äiteille, että hänhän sanoi, että se oli typerin idea ikinä. Myöhemmin me kuultiin, että se Posteljooni-Kaarinan serkkutyttö kulkee vieläkin polkupyörällä ja talvella potkukelkalla, että hän taisi olla yhtä surkea autokoulussa kuin me perhepäivähoitossa ja pyhäkoulussa. Illalla kuulin sattumalta, kun Äiti sanoi Isälle, että hänelle pitäisi alkaa periaatteessa maksaa perhepäivähoitamisesta, kun Janne on aina meillä. Isä sanoi, että ehkä on naapurisovun nimissä parempi vain antaa Jannen käydä ja olla, kun se tekee hyvää tytölle, että on ikätoveri, jonka kanssa leikkiä. Meidän Isä ymmärtää näitä asioita.

Äiti oli tehnyt meille ananaskeikauskakkua ja ostanut panaaneja, sillä kaikki emännät ostavat nykyään panaaneja, koska ne ovat muotia. Isä sanoi, että miksi suomalaiset marjat eivät kelpaa, ovat parempia ja ilmaisia ja miksi pitää ehdoin tahdoin tuoda suomalaiseen lumisateeseen viidakko, joka ei sinne kuulu. Äiti mutisi jotain ajan hermolla olemisesta ja nakkasi niskojaan. Isä taputti Äitiä olalle ja kehui, että Äiti on moternejin nainen, jonka hän tuntee ja Äiti hymyili tyytyväisenä. Sitten Isä sanoi, että nyt tarvitaan Äitin osaamista enemmän kuin koskaan, sillä heillä on SPR:n paikallisosastossa hätätilanne. Apteekkari-Eeva, joka vetää koko touhua, on täyttämässä kunnioitettavat 60 vuotta ja oli tarkoitus pitää isot juhlat. Onkelma on vain se, että Eevalla on pitkät päivät apteekissa ja illat menevät järjestöasioissa, eikä hänellä ole edes vatkainkoneita. Äiti parahti, millainen nainen se Eeva oikein on, jos ei vatkainta edes löydy? Isä sanoi, että akateemikot ovat sellaisia, usein avuttomia. Minä kuuntelin tarkkaan, sillä Nortti-Aapeli oli sanonut minusta, että olen ihan avuton ja aneeminen, eli takuulla samasta asiasta puhutaan. Joskus kun me Isän kanssa ajetaan kaksistaan Pikku-Viatilla, Isä kuuntelee kasetilta sellaista laulua kuin *Elsa, olet kohtalon lapsi* ja hoilottaa mukana ja minä saan hoilottaa kanssa ja Isä sanoo minulle, että mitäs me kohtalontoverit ja nauraa iloisesti. Minä tiedän, että kohtalontoveri tarkoittaa sellaista,

jolla on sama salaisuus kuin itsellä on. Niinpä minä mietin, että voisiko minulla sellainen tuuri käydä, että löytäisin kohtalontoverin omalta kylältä, toisen aneemikon. Isä sanoi Äitille, että ainoa keino pelastaa suuresti arvostetun merkkihenkilön syntymäpäivät, nyt kun Leipomokin paloi, olisi tarjota kylän parhaan emännän leipomukset syntymäpäivälahjaksi ja järjestää kahvit Eevan kodissa, apteekin yläkerrassa. Äiti parahti siihen, että sinnehän tulee koko kylä ja tarvitaan ainakin 15 täytekakkua! Ja samana iltana meidän Äiti alkoi pyörittää täytekakkuleipomoa meidän keittiössä ja minä sain lukea ihan rauhassa murhakirjaani, koska Äitiä ei saanut häiritä silloin, kun hänellä oli menossa luova kausi.

Äitillä oli niin kovaa kiirettä Eevan syntymäpäivien valmistuksessa, että hän ei ehtinyt vahtia, millaiset vaatteet minulla oli syntymäpäiväkutsuille. Isä puki minut ja koska Isä ei tiennyt, että punaiset sukkahousut ovat lörppäsukkahousut, jotka on paikattu pepusta ja niistä hajoaa kumirenksu koko ajan, minulla oli Apteekkari-Eevan 60-vuotissyntymäpäivillä lörppäsukkahousut ja mekko, jossa oli tahra helmassa. Äiti ei ollut nukkunut viiteen yöhön ja kun hän näki minut niissä vaatteissa ja tukka takussa ilman lettejä, hän vain tuijotti eteensä, räpsytteli silmiään ja tarjoili kahvia kuin ropotti tai ihmevekotin. Sinne tuli kamalan paljon ihmisiä ja minun piti antaa aina istumapaikka jollekin mummulle tai tutisevajalkaiselle papalle. Minä yritin varoittaa siitä nahkasohvasta, ettei siitä pääse ylös omin voimin, kun en päässyt minäkään, ennen kuin Janne oli käynyt vetämässä minut sieltä pois ja kerran Väli-Matti nostamassa. Se oli niin liukas, että jos ei istunut varovasti, lähti liukumäkeen. Minä yritin varoittaa, mutta ei lapsia koskaan kuunnella ja ainakin kuusi mummoa kahvikuppeineen se sohva onnistui heittämään nurin olohuoneen lattialle ennen kuin joku ymmärsi laittaa siihen päälle maton liukuesteeksi. Se nahkasohva ja matto sen edessä olivat ihan kahvissa ja sokeripaloissa, mutta ihme kumma yksikään kahvikuppi ei mennyt rikki. Eevan kahvikupit ovat kestävämpiä kuin meidän Myrnat.

Apteekkari-Eeva on tosi kiva. Hän kyykistyy aina minun eteen ja juttelee niin kuin ihmiselle jutellaan, eikä koskaan taputa minua päähän ja sano typeriä asioita. Nyt kun minä tiedän, että olemme kohtalontovereita ja molemmat aneemikkoja, ajattelin että ehkä hän tietää sen myös ja on siksi minulle niin ystävällinen. Isä ja kaikki pitivät puheita ja Eeva sai hienon pöytäkellon, jonka Janne laittoi Kiinan aikaan ja Jannen perheen piti lähteä kun toinen viisari vääntyi ikävästi. Meidän porukka jäi, koska Äiti oli

pääemäntänä ja Isä oli SPR:n paikallisosaston puolesta pönöttämässä. Minua pyörytti aika tavalla ja olisin halunnut lähteä Jannen mukaan, mutta kun siinä oli siitä kellost kiihkeää puhetta, niin menin vähin äänin Eevan makuuhuoneeseen pötköttämään. Tiedän, ettei minulla ollut siihen lupaa, mutta ajattelin, ettei kukaan kuitenkaan huomaa, missä olen, kun Äitillä on kädet täynnä kakkuja ja Isällä puheita.

Minä avasin sen Eevan makuuhuoneen oven ja sisällä oli hämärää. Laitoin valon, että näen, minne minun pitää suunnata. Ja siellä takaseinällä, sängyn vieressä, oli valtavan iso kirjahylly. Samanlainen kuin olohuoneessa oli, mutta tämä kirjahylly oli erilainen. Olohuoneen kirjahyllyssä oli televisio, tietosanakirjoja ja ulkomaisia pikkunukkeja ja jotain irvisteleviä patsaita. Tässä makuuhuoneen kirjahyllyssä oli kirjoja – ja mitä kirjoja! Murhakirjoja ja kokonainen rivi Akathan kirjoja! Minä juoksin sen hyllyn luokse ja en tiennyt, mistä kirjasta aloittaa. Minua ihan tärisytti kun ajattelin, että tätä se tiesi, että me ollaan molemmat Eevan kanssa aneemikkoja. Minulla oli vielä vähän huono olo, joten päätin mennä pötkölle, mutta otin hyllystä mukaan yhden sellaisen murhakirjan, mitä en ollut ennen nähnyt. Se oli yhtä punainen kuin minun lörppäsukkahousut ja sen kannessa oli nukke, jonka tukka oli yhtä sekaisin kuin minun. Sillä kirjalla oli niin ihana nimi, että minua ihan värisytti: *Eipä aikaakaan niin voi kauhistus*. Minä aloin ahmia sitä tarinaa siitä ja odotin, että missä se kauhistus piilee.

Eeva tuli huoneeseen riisumaan nappaskenkänsä, jotka painoivat kivuliaasti hänen vaivaisenluuta. Hän löysi minut sivulta 36. Hän istahti viereeni ja kysyi, olenko minäkin Akatha Kristien kirjojen ystävä? Minä vastasin myöntävästi ja sanoin, että murhat on minun juttuni. Eeva nyökkäsi ja sanoi, että niin ne ovat hänenkin. Ja itseasiassa hänestä tuli apteekkari ihan niiden ansiosta. Hän luki nuorena tyttönä *Vaarallisen talon* ja sen jälkeen kaikki Kristiet, mitkä käsiinsä sai. Ja koska siellä oli paljon sellaisia myrkyjä ja kiinnostavia asioita, joita hän ei aiemmin tuntenut, hän alkoi tutkia niitä. Sitten hän mietti, mikä hänestä tulisi isona. Siinä vaiheessa hän luki jonkun haastattelun, jossa Kristie kertoi, että hän sai idean rikosromaniin sotavuosien apteekkikokemuksistaan ja apteekissa käsittelemistään myrkyllisistä kemikaaleista. Kun Eeva tajusi, että *Stylesin tapauksessa* käytetty strykniini oli itseasiassa rotanmyrky, hän tiesi varmaksi, että hänestä tulee isona Akatha Kristie eli hän menee opiskelemaan apteekkia. Minä ponnahtadin istumaan sängyllä ja tuijotin Eevaa epäuskoisesti. Sanoiko hän juuri, että strykniini on rotanmyrky ja *Stylesin tapaus*? Juuri kun Äiti tuli etsimään minua,

minä halasin tiukasti Eevaa ja sanoin, että olen niin onnellinen, etten ole tässä maailmassa yksin.

Kotona Isä kiitteli Äitiä upeasta juhlasta, jonka tämä toteutti Eevalle, mutta Äiti pakasti loppuja kakunpalasia voirasioihin, eikä sanonut mitään. Myöhemmin Isä sanoi minulle, että meillä pidetyt SPR:n paikallisosaston kokoukset pidetään tästä eteenpäin seurakuntatalolla, että sinne mahtuu enemmän porukkaa kuin meille, eikä siitä tule Äitille kohtuutonta vaivaa, kun Äiti aina joutuu kaikki kahvittamaan. Minä en sanonut siihen mitään, mutta kun menin palauttamaan Eevalle apteekkiin kauhistuskirjan, pyysin Jannen viemään minut sinne potkurilla, enkä kertonut Äitille, minne menen.

Sitten Eeva tuli meille kylään ja toi Äitille kauniita kukkia ja pronssisen Kalevala-kaulakorun kiitokseksi upeista, ikimuistoisista juhlista. Äiti oli kohtelias ja tarjosi kahvia ja tiikerikakkua, mutta ei katsonut Eevaan päinkään. Eeva kertoi meidän porukoille, että tiesivätkö he, että heidän tyttärellään on luontainen kiinnostus myrkkyyhin? Äiti puristeli käsiään ja hänen otsalleen kohosi hiki. Eeva jatkoi, että onko meidän porukat tietoisia, että tyttö lukee vaikeaa kirjallisuutta sujuvasti ja osaa tehdä oikeita kysymyksiä. Se tarkoittaa sitä, että työssä on valmius menestyväksi apteekkariksi. Siinä kohtaa Äiti nosti katseensa ja tuijotti Eevaa kuin kummitusta. Isä räpäytteli silmiään, mutta ei sanonut kuin "niin...?". Eeva kertoi, että apteekkarit ovat tärkeitä yhteiskunnalle ja he pelastavat ihmishenkiä ihan kuin lääkärit, mutta apteekkarien pitää tuntea myrkyt, sillä myrkyistä tehdään lääkkeitä. Se, että olen kiinnostunut murhakirjoista ja myrkyistä, on ehkä kohtalon merkki. Sitten hän kertoi, että eräs eteläamerikkalainen nainen tunnisti murhakirjan ansiosta tuttavassaan talliummyrkytyksen oireet ja tuttava saatiin pelastettua. Tuttavan vaimo oli myrkyttänyt miestänsä talliumilla, mutta murhakirjan lukija toimi hengenpelastajana. Äiti näytti siltä, kuin ei saisi happea. Minä mietin, että nyt olisi minun korkea aika lähteä katonrajaan, mutta keskustelu oli aivan liian jännittävää, eikä minua yhtään pyörryttänyt, toisin kuin Äitiä.

Eeva hörppäsi Myrnakupista kahvia ja katsoi Äitiä suoraan silmiin ja ehdotti, että jos meidän Äiti ja Isä haluavat tukea minua kohti apteekkarin elämänpolkua, niin olisi hyvä kannustaa minua opiskelemaan kemiaa ja matematiikkaa. Äiti alkoi räpytellä silmiään kuin ne olisivat lähdössä lentoon ja näin, että häntä huimaa aika tavalla. Minua kouristi vatsanpohjasta, mutta en tiennyt, onko se hyvä vai huono asia vai olenko vain

syönyt maitoa. Mietin, olenko oikeasti tässä vai onko tämä unta. Nipistin varmuuden vuoksi itseäni. Hereillä olin. Eeva jatkoi aina vaan, että hän voisi auttaa mielellään kaikissa mahdollisissa käytännön asioissa. Hän ei ole itse kovin nuori enää, eikä hänellä ole itsellään lapsia. Jos meidän porukat sen sallivat, niin hän ottaisi minut mielellään oppiinsa, kun ensin olisin käynyt kouluni ja saattaisi minut turvallisesti apteekkarin uralle. Jos vanhemmat vain antavat luvan, hän myös kustantaisi mielellään opintoni. Itseasiassa hän on ajatellut tehdä testamentin hyväkseni. Siinä kohtaa minä kysyin meidän porukoilta, saanko minä muuttaa Eevan luokse asumaan, kun me ollaan molemmat aneemikkoja ja kohtalontovereita.

Meidän Äitille jouduttiin laittamaan kolme tikkiä otsaan, kun hän pyörtyessään löi päänsä Myrnakuppiinsa, joka halkesi ja viilsi ikävän näköisen haavan hänen otsaansa. Meillä oli Äitin kanssa nyt samanlaiset arvet otsassa samassa kohtaa. Meidän Myrnakuppikokoelmasta puuttui nyt kaksi kuppia ja Isä ehdotti Äitille, eikö voitaisi ostaa jotain muuta kestävämpää astiakokoelmaa, kun ne Myrnat ovat niin haperoita, että niille sattuu ja tapahtuu koko ajan hajoamisia. Ne Apteekkari-Eevan juhlien kahvikupit olivat paljon parempia ja kestävämpiä, eivätkä hajonneet, vaikka lensivät lattialle.

LENTÄJÄ SAAPUU UNIJUNALLA

Niihin aikoihin minä näin aina vain samaa unta niin että minua alkoi jo ihan kylästyttää. Iltaisin toivoin, että tänä yönä tulisi eri uni, mutta aina tuli sama uni, halusin tai en.

Ennen nukahtamista katsoin meidän porukoiden unilamppua, jossa oli valkoinen kivijalka, joka tuntui hohtavan lämmintä valoa. Lampunvarjostin oli ruskeaa kangasta, josta valo siilautui kauniisti pitkin huoneen seiniä ja tapetti näytti pehmeältä kankaalta, johon voisi upottaa käden. Mutta kun ojensin käden ja painoin sen seinää vasten, seinä oli kylmä ja vedin käden äkkiä pois peiton alle lämpimään. Varjostimen hapsut näyttivät pieniltä tanssivilta vuorenceikoilta tai keijukaisilta tai joltain sadunhahmoilta, joiden nimeä en koskaan muistanut. Äiti oli alkanut pitää lamppua öisin päällä, kun minulla oli kuulemma painajaisia ja kävin niin usein pissalla, että minua käytettiin lääkärissä, jos minulla on pissatulehdus istuttuani hangessa. Ei minulla ollut, eivätkä ne keksineet syytä. Minä tiesin, että se johtui siitä, että join illalla monta lasia vettä, että heräisin kesken unen pissahätään. Mutta ei siitä ollut mitään hyötyä. Siihen junauneen en koskaan herännyt, muihin kyllä ja juoksin aamuun asti pissalla.

Sitä junaunta katsoin syntymäpäivääni asti. Sitten se loppui, eikä koskaan palanut. En koskaan kertonut siitä kenellekään, en edes Jannelle. Jotenkin tuntui, etten saa. Että se uni oli tarkoitettu vain minulle, ihan kuin Annikki-tätin kirjeet meidän Äitille, eikä niitä saanut lukea kukaan muu. Tietenkin minä ne luin, kun Äiti ei muistanut, että osaan lukea kaunokirjoitusta ja jätti ne lojumaan pöydälle.

Siinä unessa olin ulkolaisten paikassa, varmaan Lontoossa, vaikea sanoa, kun en ole koskaan ollut. Ensin olin taivaassa ja näin, että siellä lensi valtavia pieniä lentokoneita ja sitten siellä oli isoja ilmapallon näköisiä lentäviä laivoja. Kun katsoin alas, siellä oli kaupunki, jossa oli niin paljon taloja, ettei Iisalmessa tai edes Kuopiossa voisi koskaan olla niin paljon. Kaiken keskellä luikerteli käärmeen näköinen joki. Tiesin, että siinä paikassa on sota ja Jannen kaltaisia kunnian miehiä, jotka osaavat tehdä kunniaa.

Minä olin pieni tyttö, mutta erinäköinen ja minulla oli eri nimi. Minulla oli myös kummalliset pienet nahkakengät, jollaisia minulla ei koskaan ole ollut. Niissä oli remmi

jalan yli ja ne kopisivat kivasti kiviä vasten. Minulla oli unensininen kangastakki ja siinä oli kolme isoa nappia ja se oli niin kaunis takki, että minua aivan pakahdutti. Ilma oli täynnä pölyä ja savua, eikä aurinkoa näkynyt missään. En tiedä, oliko yö vai päivä, mutta jossain jylisi ukkonen tai isot koneet ja huusi samanlainen sireeni kuin meidän paloasemalla.

Minä olin siellä Jannen kanssa, mutta Jannekin oli erinäköinen ja eriniminen. Minä hämmästyin joka kerran siinä unessa, että Janne on taapero ja sillä on ihan kihara ruskea tukka, vaikka sillä on oikeasti ihan vaalea, eikä yhtään kihara. Jannella oli hassu vihreästä ja punaisesta ruutukankaasta ommeltu haalari, jollainen olisi Jannesta oikeasti ihan kauhea, eikä se suostuisi ikikuuna laittamaan moista typeryyttä päälleen. Sillä oli jalassa polvisukat, joita Janne ei takuulla kestäisi yhtään, kun vain tytöt käyttävät polvisukkia. Mutta Jannelta ei kysytty, mitä hän haluaa pukea päälleen, eikä sitä, mihin hän haluaa mennä. Minä talutin Jannea perässäni ja tunsin sen pienen käden omassani. Siinä unessa minä ihmettelin, että missä meidän porukat on ja jotenkin minä tajusin, että minulla ja Jannella on samat porukat ja ne ovat poissa yhtä kaikki, eikä ole ketään muuta jäljellä kuin minä ja Janne.

Meidän ympäriltä sortuivat korkeat kivitalot ja yhdessä talossa ei ollut enää kattoa eikä ikkunoita, vain etuseinä pystyssä. Siitä seinästä roikkui piano ja sohva oli kallellaan sitä pianoa vasten. En ymmärtänyt, miten ne olivat siihen joutuneet, mutta kaikki siinä maailmassa tuntui olevan ylösalaisin tai vinkurallaan. Sitä talon ulkoseinää vasten nojasi iso linja-auto, jossa oli kaksi kerrosta. Joku vaikersi ja itki ja katu oli täynnä tiiliä ja tavaroita, jotka eivät kuuluneet meille. Yksinäinen miehen kenkä lojui mustassa lätäkössä ja sen vieressä oli sateenvarjo. Minä vain talutin Jannea ja hoputin, kun se hidasteli. Janne itki ja minä sanoin, että ”ei mittään hättää, ne meille mittään tee” ja vein Jannea aina vaan. Välillä minä nostin Jannen kivikasojen yli ja jatkoin matkaa. Janne sanoi, ettei hän enää jaksaa kävellä ja minä sanoin, että ”kyllä sinä jaksat, kohta ollaan perillä”, vaikka en yhtään tiennyt, minne me oltiin menossa. Ja sitten meidän yli lensi matalalla lentokoneet, niin matalalla, että näin lentäjien kasvot ja vedin Jannen maan alle.

Me käveltiin Jannen kanssa junaraiteita, mutta ne raiteet olivat siellä maan alla. Meidät oli käsketty mennä sinne suojaan ja sinne me mentiin. Koko tunneli oli täynnä

ihmisiä ja ne olivat siellä ihan hiljaa ja istuivat niillä junaraiteilla ja naiset kutoivat ja niillä oli siellä peittoja, joiden päällä ne istuivat ja jollain oli mukana matkalaukku. Joku luki kirjaa ja joku tarjoili teetä ja joku testasi, syttyykö sen pikkuinen lamppu, jos katosta roikkuvat lamput sammuvat. Kaikki muut istuivat tai nukkuivat, paitsi siellä oli muutama setä, jotka seisoivat ja niillä oli univormut ja kypärähattu ja ne vain katsoivat niitä ihmisiä. Jollain naisella oli mukana sellainen vanhanaikainen levysoitin ja hän laittoi sen soimaan. Hiljaa kaikki ihmiset siellä tunnelissa alkoivat laulaa sen levysoittimen mukana ja heidän äänet voimistuivat voimistumisestaan ja heidän kasvot loistivat kiihtyneinä. Minua ja Jannea pelotti, mutta minä otin Jannen syliin ja sanoin, että ”ei mittään hättää”.

Sitten meidän takaa näkyi iso valo ja ne raiteet tärisivät niin, että niillä ei voinut kävellä ja Janne huusi, että juna tulee. Silloin minäkin tajusin, että juna voi oikeasti kulkea maan alla ja meidän pitää kiivetä siihen laiturille. Ne ihmiset lähtivät vyörymään ja kiipeämään sinne laiturille ja minä vedin Jannea perässä ja hoputin. Jannen pieni käsi oli minun kädessä. Vahvat naisen kädet nostivat minut laiturille. Se juna pysähtyi siihen laiturin viereen ja ne ovet avautuivat ja siellä junassa seisoivat Janne, eikä se ollut enää taapero, vaan aikuinen mies, eikä sen tukka ollut enää kihara. Sillä oli päällään vanhanaikainen univormu ja kädessä lentäjän lasit ja hattu. Sillä oli viikset, jotka näyttivät nauravalta, vaikka suu ei. Se ei näyttänyt yhtään Jannelta millään tavoin, mutta silmistä minä tunnistin, että se se on. Minä kysyin, missä meidän porukat on ja Janne sanoi, että hän ei tiedä, mutta nyt hänen pitää jatkaa matkaa. Minä sanoin, että ota minut mukaan, mutta Janne laittoi lentäjän hatun päähänsä ja lasit silmille ja teki minulle kunniaa. Sitten ne junan ovet sulkeutuivat ja se juna jatkoi matkaa ja minä jäin paikalleni kuin jäätyneenä kaikkien niiden ihmisten kanssa, jotka eivät merkinneet minulle mitään. Hädissäni minä katsoin minun kättä, jossa äsken oli ollut Jannen käsi, mutta nyt se käsi oli tyhjä ja Janne oli kadonnut. Kaikkialla oli hiljaista, eikä levysoitin enää soinut, eivätkä lamput palaneet. Koko tunneli oli pimeä ja vain ventovieraiden ihmisten hengitys kuului katkonaisena.

Minä ajattelin, että minä en voi koskaan kertoa meidän porukoille, että minä olen hukannut Jannen.

KESKIVIIKKO 1979

Meillä oli tulossa syntymäpäivät, minulla ja Jannella. Me täytetään seitsemän vuotta ja syksyllä me mennään kouluun! Minulla on syntymäpäivä perjantaina ja Jannella lauantaina, kun minä olen Jannea päivän vanhempi. Janne sanoi, että sen takia minä osaan jo lukea, mutta hän ei, koska minä synnyin ensin. Mutta meidän Äiti sanoi, että oikeasti Janne olisi minua vanhempi, jos olisin vain malttanut pysyä hänen mahassaan niin pitkään kuin vauvan siellä tulisi pysyä ja syntynyt vasta keväällä, mutta kun minulla oli jo silloin niin kamalan kiire, että synnyin liian aikaisin, vaikka hän kuinka yritti koko raskauden ajan pysyä pitkällään ja Isä passasi häntä kuin palvelija konsanaan. Minun ja Jannen mielestä se oli mahdoton ajatus, että Janne olisi voinut syntyä ensin, mitä siitäkin olisi sitten tullut, emmekä ottaneet moista edes huomioon. Isä totesi, että työllä oli kiire elämään. Isä ymmärsi näitä asioita.

Janne oli toivonut uusia hokkareita, kun vanhat olivat taas käyneet pieneksi ja ne oli kiikutettu minulle. Janne oli ollut jo jonkin aikaa jääkiekkohullu, siitä asti kun se oli katsonut Viinissä pelattua jääkiekkoa isoveljien ja isänsä kanssa. Kun Sekkoslovakia oli pelannut Ruattia vastaan ja siitä tuli maailmanmestari, niin se oli Jannen mielestä tosi kova juttu ja se puhuu siitä vieläkin. Tänä talvena Janne oli keksinyt koulun jääkiekkokaukalossa, jossa ei ollut jäämuhkuroita niin kuin meidän järven jään luisteluradalla, että hän luistele nopeammin kuin yläkoululaiset ja on todella taitava tekemään maaleja. Meidän Isä oli kerran katsomassa, kun me luisteltiin Jannen kanssa, kun Äiti ei päästänyt minua jäälle ilman valvontaa ja kypärää. Kotona iltapalaa syödessä Isä puhui arvostavasti Jannesta ja sanoi, että poika on peloton ja todella taitava. Minä olin tosi ylpeä Jannesta ja soitin heti sille ja kerroin, että kyllä hänestä isona tulee maailmanmestari, ihan niin kuin niistä sekkoslovakialaisista. Janne sanoi, että niin hänestä tuleekin, ja sotilas sekä rekkakuski.

Koska Äiti oli sanonut minua tänä talvena aika monta kertaa kiittämättömäksi kaikesta siitä hyvästä, mitä meidän perheellä on, niin minä en toivonut mitään synttärilahjaksi. Sanoin vain Äitille ja Isälle, että olen kiitollinen siitä, mitä minulla on, kun se on enemmän kuin Avrikan lapsilla ikinä ja enemmän kuin Äitillä oli lapsena. Äiti ja Isä katsoivat toisiinsa ja puistelivat päätään ja Äiti jatkoi verilettujen paistamista. Yksi toive minulla oli, että jos tekisimme meidän syntymäpäiville kutsukortit, niin jos meidän Äiti kirjoittaisi ne. Äiti kysyi, miksi minä en kirjoita niitä, koska osaan jo, mutta minä sanoin, että kaikki sanovat, että Äitillä on maailman kaunein käsiala ja se on ihan totta ja

ihmiset sanovat säästävänsä meidän lähettämät joulukortit ihan sen vuoksi, että Äiti on ne kirjoittanut. Äiti punastui ja sanoi Isälle, että siinä kuulit, olet mennyt naimisiin kauniskäsiäläisen naisen kanssa ja Isä sanoi, että siinä naisessa on kaunista kaikki ja hän on onnenpoika. Ja niin Äiti kirjoitti minun ja Jannen syntymäpäiväkutsut, mutta sanoi illalla Isälle hiljaa, kun luuli, etten minä kuule, että pitäisiköhän Isän käydä minun kanssa taas lisäalassa juttelemassa, kun käyttäydyn niin oudosti.

Me vietiin ne meidän syntymäpäiväkutsut kaikille henkilökohtaisesti. Janne työnsi minua potkurissa pitkin kylää ja minä luin aina, että kenelle seuraava kortti menee. Se oli meidän mielestä hurjan hauskaa ja me mietittiin, miten hienot juhlat meille tuleekaan. Kaikille me kutsut veimme, paitsi Savolaisen Lealle, koska siinä vaiheessa, kun Lealle oltiin korttia kirjoittamassa, minä sanoin, että muutan pois koko kylästä, jos Lea tulee ja Janne uhkasi laittaa tarrapallojen sijaan nastoja Lean takamuksen alle. Äiti muisti siinä vaiheessa, että Lealla taitaa olla juuri silloin lauantaina pyhäkouluun valmistumista, eikä pääse osallistumaan, mikä on harmi sinällään, mutta meidän täytyy vain se harmi kestää.

Minä olisin halunnut viedä kutsun myös Apteekkari-Eevalle, mutta Apteekin edessä minä ajattelin Äitiä ja sitten minä sanoin Jannelle, että mennään sittenkin kutsumaan Kengurunkesyttäjää, kun sitä ei kukaan kutsu koskaan mihinkään, kun sillä on sen polkupyöränsä kanssa jatkuvaa kiistaa. Janne sanoi, että mitä jos se Kengurunkesyttäjää oikeasti tulee ja tuo meille kenguruvaivat, niin meidän äitit saa hermoromahdukset, kun meillä pomppii sen jälkeen lasten lisäksi kenguruita. Sitten me naurettiin itsemme ihan tarviölle ja hyödyttömiksi ja mentiin Esson pariin hakemaan merkkeireita, että jaksetaan loppukierros viedä kutsuja. Annoin Jannelle yli puolet karkeista, koska se joutui lykkimään minua koko kylän halki, eikä kertaakaan valittanut, vaikka potkuri välillä iski kipinää, kun osui kiviin. Janne on kyllä minun paras kaveritoveri.

Meidän Äiti ja Jannen äiti olivat sopineet, että pidetään meidän syntymäpäivät yhdessä, koska ei ole mitenkään taloudellisesti järkevää pitää peräkkäisinä päivinä syntymäpäiviä lähes samoille ihmisille, mutta eri lapsille. Näin he olivat sopineet joka vuosi, mutta jostain syystä siitä piti aina sopia erikseen. Sitten he miettivät, mikä päivä olisi sopiva päivä ja tulivat siihen tulokseen, että parempi pitää viikonloppuna, niin pääsee pitkämatkalaisetkin, kun Jannen kummivanhemmat asuvat Kuopiossa. Minun kummivanhemmat asuvat missä lie, mutta heiltä tulee aina onnittelukortti ja 10 markan seteli. En muista koskaan nähneeni heitä. Sitten meidän äitit sopivat, että juhlat pidetään meillä, kuten aina ennenkin, mutta Jannen äiti voi maksaa tarvikkeet, jos meidän

Äiti leipoo. Näin sovittiin taas tänäkin vuonna. Äiti alkoi leipoa jo maanantaina ja siivota tiistaina. Lauantaihin oli vielä aikaa, mutta Äiti oli mielellään ajoissa näissä asioissa, ettei kukaan pääse sanomaan, että hänen talossaan on pölyä taulun päällä tai liian vähän leivonnaisia juhlapöydässä.

Me haluttiin Jannen kanssa synttäreille mokkapaloja ja lakka-kinuski-täytekakku, jos ne voi tehdä ilman maitoa. Äiti sanoi, että tekee myös suolaista, ettei tule liikaa imelää ja huono elämä ja meille villi, niin kuin aina tulee. Janne olisi halunnut kalakukkoa, koska kuulemma kaikki tosimiehet syövät sitä, oli Turha Toivo sanonut, mutta minä sanoin, että pitsaa, koska se on tulevaisuutta, sanotaan naistenlehdissä. Janne sanoi, että jos minä saan valita pitsan, niin hän sitten valitsee, mitä limsaa juodaan ja niin me tehtiin kompromissi ja meidän äitit olivat ihmeissään, että menikö se ilman riitaa. Mutta me tiedettiin Jannen kanssa, että me ollaan jo isoja ja kohta koulussa ja silloin pitää osata tehdä kompromissejä.

Sitten Äiti soitti Mylläri-Aamokselle, että onko hänellä tuoda meille isoa säkkiä jauhoja, kun me ei päästä potkurilla hakemaan, kun tulee niin paljon lunta ja Isä on töissä meidän autolla. Leivottavaa olisi paljon, kun tulee isot juhlat. Marianne ja Janne täyttävät seitsemän vuotta. Aamos sanoi, että siinä tapauksessa hän laittaa heti tuulemaan.

Aamos huristi meille mopollaan jauhosäkki tarakalla, niin että lumi pölysi. Aamos oli iso mies, joka puhui vähän, mutta hymyili paljon ja tervehti kaikkia ja kun hän tuli käymään, hänen sinisestä haalarista pöllähti aina jauhopilvi ja tuolin kangaspäälliset piti laittaa pyykkiin, jos Aamos istui pidempään. Me Jannen kanssa tykättiin Aamoksesta maailman eniten.

Aamoksen ansiosta meille saatiin synttäriherkut eteiseen ja kaappeihin odottamaan ja talokin oli siivottu keskiviikkoon mennessä. Täytekakun täyttämisen Äiti sanoi jättävänsä lauantaiaamulle. Isä sanoi, että meidän koti tuoksuu herkuille ja ihan puoleen kylään asti. Äiti oli mielissään, kun kaikki on hyvissä ajoin valmista, niin hän ehtii minulle ommella uuden syntymäpäivämekon. Minun olisi tehnyt mieli temputtaa, mutta en voinut aina pahoittaa Äitin mieltä, joten annoin hänen mitata minut ja piirtää kasvuviiivan oven karmiin, vaikka se oli samassa paikassa kuin viime viivakin ja sitten Äiti leikkasi lattialla kangasta ja hyräili onnellisen kuuloisena. Isä täytti pöydän ääressä sanaristikkoa ja minä katsoin ulos, jossa oli alkanut pyryttää lunta aivan valtavasti. Katuvalon ympärillä tanssivat tuhannet lumihutaleet ja ajattelin, että Väli-Matti oli ker-tonut jokaisen lumihutaleen olevan erilainen. Minä olin leikannut Äitin kanssa

voipaperista lumihiutaleita ja koristanut Joulun alla ikkunan. Niistäkin jokainen oli erilainen, aivan kuin ulkona leijuvista.

Yhtäkkiä minä näen, että Janne vetää takkia päälleen ja pipoa päähänsä omassa pihassaan ja pamauttaa oven kiinni. Hänen äiti juoksee perään rappusille ja huutaa jotain, mutta Janne huitoo jo minulle ja näyttää potkuria. Meistä on maailman parasta laskea potkurilla mäkeä lumisateessa ja pitää suuta auki, kun sinne leijailee lumihiutaleita, jotka sulavat ihanasti kieltä ja kitalakea vasten. Jannen isä on tehnyt tosi hienon ja korkean mäen heidän pihaan kaikesta siitä lumesta, mitä Väli-Matti on koko talven saanut aurata. Me lasketaan siitä joka päivä mäkeä, mutta eri aikaan kuin Jannen isoveljet, ettei tule ruuhkaa ja riitaa.

Janne oli jo raahaamassa potkuria mäen päälle ja se näytti niin hauskalta. Minä tiesin, että oli jo iltapimeä ja myöhä, eikä Äiti ikinä päästänyt minua enää illalla ulos, mutta ajattelin, että kun olen ollut niin kiltisti, ehkä kannattaa kuitenkin kysyä. Olin aika ällistynyt, kun Äiti vain totesi, että kun tulet sisälle, niin saadaan koesovittaa mekkoa ja älä ole myöhään ja muista pipo ja lapaset. Koska olin varma, että Äitissä on nyt jokin häiriö, niin tarkistin vielä asian Isältä, joka nyökkäsi, että mene vaan, mutta kun Äiti huutaa, niin sitten pitää tulla heti sisälle, että jaksaa lauantaina juhlia syntymäpäivää. Sitten hän jatkoi sanaristikon tekoa ja minä ajattelin, että meidän porukat on kyllä nyt jotenkin nyrjähtäneet.

Kun sain punaisen takin päälleni ja olin jo ulkona, muistin, että Äiti käski ottaa pipon ja lapaset. Juoksin takaisin, nappasin ne eteisestä ja siinä vaiheessa olin jo hengästynyt ja jalat tuntuivat raskailta. Kun pääsin taas ulos ja lähdin juoksemaan Jannen pihaan päin, lunta tuli niin paljon, että oli vaikea nähdä eteensä. Janne oli ehtinyt laskea jo monta mäkeä ja kun näki, että minä olen tulossa, kiirehti mäen huipulle, että ehtii laskea vielä kerran ennen kuin minä pääsen kyytiin. Kuulin, että meidän ylämäessä kolisevat Jannen isän tukkirekan koukut metallia vasten. Lunta tuli aina vaan enemmän ja minua alkoi pyöryttää. Tajusin, että en voi juosta, että nyt pitää kävellä hitaammin. Mutta se oli liian myöhäistä. Minä tuuperruin. Ennen kuin punainen takkini osui hankeen, olin jo menossa taivaaseen.

Taivaasta minä näin, että Janne laskee huimaa vauhtia mäkeä alas. Satoi lunta niin sakeasti, ettei hän nähnyt minun tuupertuneen. Eikä hän nähnyt, että heidän pihaansa kääntyi juuri hänen isänsä tukkirekka. Ilman tukkeja, isot tukkikoukut kolisten rekan runkoa vasten. Janne laskee silmät kiinni, koska lunta satoi ja satoi ja satoi aina

vaan. Minä katsoin taivaasta, kun Janne laski potkurilla hurjaa vauhtia alas mäkeä. Eikä hänen isänsä nähnyt lumisateelta Jannen tulevan kohti hänen rekkaansa.

Oli aivan hiljaista. Niin hiljaista kuin vain taivaassa voi olla. Lunta satoi enää henkäyksin. Näin punaisen takkini peittyvän hiljalleen lumeen. Minä suljin silmäni ja toivoin, etten minä tule koskaan enää täältä alas. Savolaisen Lea oli oikeassa. Alhaalla odotti kadotus.

LAUANTAI 1979

Janne on nyt seitsemän vuotta. Minäkin. Syntymäpäiväjuhlien sijaan Janne ma-
kaa kirkon vieressä kylmähuoneella, jota me kerran luultiin pakastearkuksi.

Arkku on avoinna ja me katsomme Jannea. Janne nukkuu, mutta ei avaa silmi-
ään. Minä käsken, mutta ei se herää siltikään. Tönäisen, mutta Äiti kieltää. Tajuan,
että ei se ole Janne, vaan nukkuva nukke. Sillä on vasemmassa ohimossa koukun
tekemä mustelma. Samassa kohtaa, missä minulla on arpi kellarinrappusista ja Äitillä
Myrnakupista. Äiti ja Isä pitävät minusta kiinni. Se on turhaa, sillä minä en ole tässä.
En ehkä tullut koskaan takaisin alas, vaikka Äiti löysi minut hangesta ja halasi punaista
takkia. Isä itki. Taivaassa loistivat ampulanssin ja poliisiauton valot.

Äiti haluaa Jannen äitiä. Isä haluaa Jannen isää. Meidän kylässä miehillä ei ole
tapana halata toisiaan. Meidän kylässä viedään ruokaa halaamisen sijaan. Meidän
perhe on tehnyt Jannen perheelle ruoan joka päivä. Mutta ei heillä ole nälkä. Jannen
veljet katsovat minua, mutta eivät sano mitään. Jannen isoin veli sanoo minulle kirkon
jälkeen, että saan lainata hänen Aku Anikka-taskukirjoja. Jos joskus haluan. Minä kii-
tän ja niiaan. Mietin, että viime keskiviikon Aku on varmaan vieläkin postilaatikossa.
En ehkä koskaan enää lue Akua.

Jannen äiti katsoo minuun. Hänen silmät ovat lasia. Hän kääntää päänsä pois.
Sitten hän tuijottaa lumen peittämää sankarihautuumaata. Minä ajattelen, että Jannen
arkku pitäisi haudata sinne. Eikä hautuumaalle niiden mäntyjen alle, missä hänen uk-
kinsa hauta on. Kesällä siellä on itikoita. Siitä ei Janne tykkää.

Savolaisen Lea haluaa, että me kaikki kylän lapset laulamme kirkossa arkun ää-
rellä. Arkku on kiinni. Siinä on paljon kukkia päällä. Me kaikki lapset olemme laskeneet
yhden kukan. Minä en tunne ketään niistä muista lapsista. Paitsi pikkukallet ja niitä
minä en haluakaan tuntea. Ajattelen, että mitä ne täällä tekevät. Ei Janne tuntenut
heitä. Eivätkä he Jannea. Eikä Janne ole täällä vaan taivaassa. Ja kohta hän tulee
takaisin, aivan kuin minäkin aina tulen.

Meidän porukat sanovat, että laulamalla Jannen arkun äärellä me muut lapset
tehdään kunniaa. Ne muut eivät tiedä mitään Jannesta, eivätkä kunniasta. Ja kun me
olemme laulaneet Lean komentamana *Jumalan kämmenellä*, niin minä kävelen Jan-
nen arkun vierelle. Teen kunniaa juuri kuten Janne on minut opettanut. Äiti ja Isä ha-
kevat minut pois. Sanovat toisilleen, että meidän on parempi lähteä. Tämä on ihan
liikaa lapselle. Saati parhaalle kaverilletoverille.

Savolaisen Lea tulee sanomaan, että Janne on nyt taivaassa. Että minä voin tulla takaisin pyhäkouluun. Kunhan olen mennyt ensin itseäni ja tarkastellut itseäni. Minä alan huutaa, että olen minäkin ollut taivaassa ja tullut sieltä aina pois, että Jannekin tulee ja sitten saa Lea ja sen leveä takamus katua, sillä me laitetaan Jannen kanssa penkki täyteen nastoja, mutta nyt sillä Jannella vähän kestää, mutta tulee se ja Lea voi sillä aikaa ihan keskenään mennä pyhäkouluunsa ja itseensä ja pysyä siellä.

Äiti ja Isä taluttavat minut pois. Se on minulle ihan sama. Minä en ole täällä.

Meidän porukat vievät minut kotiin Pikku-Viatilla. Eteisessä on Jannen vanhat hokkarit. Niiden vieressä on kassillinen Jannen vaatteita, jotka Jannen äiti toi meille. Ne eivät ole vielä pieniä Jannelle. Jameksista on mennyt polvi puhki. Päällimmäisenä kassissa on uusi Varkkutakki, jonka Janne sai syksyllä.

Talo tuoksuu herkuille. Kukkamaljakossa on kuusi neilikkaa. Maljakkoa vasten on Posteljooni-Kaarinan tuomia onnittelukortteja ja 10 markkaa kummivanhemmilta. Käännän pääni pois ja toivon pääseväni katonrajaan.

Väli-Matin pihalla Hupi istuu koppinsa katolla ja ulvoo meidän talolle päin.

TORSTAI 1979

Apteekkari–Eeva vuokrasi kesäksi mökin kahden Tampereella asuvan vanhapiikasiskonsa kanssa meidän järvenrannalta kesäksi, meidän porukoiden läheltä. Eeva ja sen siskot ovat kaikki aneemikkoja, kuten minäkin. Eeva on aneemikko kemian ja matematiikan alalla. Hänen siskonsa ovat aneemikkoja lääketieteessä ja Suomen kielessä. Minä en tiedä, millä alalla minä olen aneemikko. Ehkä kirja-aneemikko.

Eeva ja sen siskot miettivät yhdessä, miten minun pökertyminen saadaan aisoihin. En osannut ajatella elämäni ilman pökertymistä. Mutta Eeva sanoi, että he kääntävät kaikki kivet ja kannot, mutta pökertymisen on loputtava. Se olisi kyllä hyvä. Nyt kun Janne ei ole enää ottamassa minusta koppia ja iskemässä selkään. En myöskään tiedä, kuka se nainen on, joka on ottanut minusta koppia silloin kun Janne ei ehdi. Häntä en tunne, eikä tunne meidän porukatkaan.

Kerran Äiti sanoi Isälle illalla hiljaa iltapalan ääressä, kun minä olin kammarissa jo lukemassa iltakirjaa, että se, mitä hän ei voi tässä kaikessa käsittää, on se, että miten meidän tyttö on selvinnyt hengissä, mutta Janne ei. Että se lasiauton kolarikin silloin ja se viiden metrin taivaslento. Että hän ei voi ajatellakaan, että siinä olisi voinut käydä kuten Jannelle kävi ja meidän talo olisi nyt surutalo, aivan kuten Jannen koti on. Minä kuulin kaiken kammariin ja tulin sanomaan Äitille, että tietenkin minä selvisin hengissä, kun hän otti minusta kopin. Äiti ei ymmärtänyt yhtään, mistä puhun ja minä sain selittää ihan kuin Jannelle joskus, että Äiti otti kopin, nosti minut taivaasta alas ja kantoi sisälle. Äiti katsoi minua kuin kummitusta ja sanoi, että miten hän olisi voinut minusta koppia ottaa, kun hän oli Savolaisen Lean kanssa juomassa kahvia, kun kolari tapahtui ja hän näki minut ikkunasta lentämässä taivaalla ja siitä on todisteena rikkinäinen Myrnakuppi. Minä kysyin, että kuka se nainen sitten oli, joka minusta otti kopin. Äiti katsoi Isää, eivätkä ne sanoneet mitään, enkä minäkään, sillä ehkä Savolaisen Lea on oikeassa, etteivät lapset voi muistaa mitään.

Me mentiin yhdessä meidän porukoiden ja Eevan ja sen lääketiede-aneemikkosiskon kanssa Kuopioon sairaalaan. Minulla oli päällä Jannen uusi Varkkutakki, sillä minä en lähde mihinkään ilman sitä. Sinne Kuopioon oli kamalan pitkä matka. Aina tulee huono elämä. Apteekkari-Eeva ja sen sisko istuivat minun vieressä takapenkillä. Meidän Äiti ei sanonut koko matkan aikana sanaakaan. Sillekin taisi tulla paha elämä, vaikka istui etupenkillä. Ne lääkärit siellä Kuopiossa olivat ihan kivoja, mutta ne haisivat kloriitille. Niistä kukaan ei polttanut tupakkaa, niin kuin Nortti-Aapeli, eikä itkettänyt meidän Äitiä. Ne puhuivat kohteliaasti ja kuten kirjoissa puhutaan. Ne niiden neulat

olivat kamalia ja ovat yhä. Inhoan, kun minua aina pistetään ja punnitaan ja tutkitaan. Mutta ikinä en itke, sillä minä muistan, mitä Janne on sanonut.

Käyn siellä Kuopion sairaalassa kerran kuukaudessa. Kuopiossa käynnin alettua en ole sen koommin päässyt katonrajaan tai taivaaseen.

Eeva on kiva, kun se neuvoo minulle kemian kaavoja ja harjoittelee kanssani matematiikkaa. Meidän porukat käyvät kesällä joka päivä kokemassa katiskan järvellä, niin minä saan jutella sillä aikaa Eevan kanssa. Saan myös lainata Eevan murhakirjoja niin paljon kuin haluan. Osa niistä on tosi harvinaisia ja ulkolaisia. Eeva sanoo, että voidaan opetella Lontoon kieli lukemalla yhdessä, mutta se on minulle vielä vähän vaikeaa, enkä tiedä haluanko Lontooseen. En halua pahoittaa Eevan mieltä ja sanon, että ei millään pahalla, mutta en halua lukea toisten ihmisten kanssa. Vain yksinään.

Lontoon uni ei tule takaisin, vaikka minä pinnistän kuinka. Tuntuu, että aika ei liiku ihan kuin ei ilmakaan liiku. Koko kesän sää on painostavan tukala. Äiti sanoo, että ilma on kuin lehmänhenkäys. Äiti tekee paljon yksinään puutarhassa hommia ja on ruskea kuin papu. Minä istun pihakeinussa ja luen kirjaa ja olen ihan valkoinen. Äiti ei enää pyydä minua kaveriksi.

Isä on asentanut meille ulko-oven yläpuolelle kellon, joka kilisee, kun meillä soi sisällä puhelin. Aina kun tulee ukkonen, niin salama iskee siihen kelloon. Me joudutaan pitämään puhelinta ja sähkölaitteita pois seinästä koko ajan, kun koska tahansa voi tulla tuho. Silti koko kevään ja kesän meillä on hajonneet kaikki sähkölaitteet vuoron perään. Äiti on siitä ihan hermona ja Isä ymmällään. Minä en uskalla enää koskea mihinkään, jos se menee rikki. Telkkarikin hajosi. Isä ei osaa niitä enää itse korjata, ne ovat niin hajalla, niin hän joutui kutsumaan meille kylän sähkömiehen. Esson parissa sanovat sitä pientä ja pyöreää setää Pallosalamaksi. Kaikki kunnioittavat häntä suuresti, sillä ilman sitä setää, olisi meidän kylä pimeä kuin minun uneni junatunneli. En enää nykyään käy Esson parissa, enkä osta karkkia. Laitan kaikki markkani poikimaan Roope-Setään ja vien pankkiin. Heti kun minulla on niin paljon rahaa kuin Roope-Setällä, ostan osakkeen lisalmesta ja muutan pois. Puhelinta en tarvitse, siinä säästää rahaa, sillä nykyään minulle ei soita kukaan.

Käyn kirjastossa kaksi kertaa viikossa. Linaan yleensä kaksi kassillista kirjoja, eikä Kirja-Pirkko enää kantele meidän porukoille, mitä lainaan. Kerran Kirja-Pirkko tuli meille pihaan ja kysyi meidän porukoilta, haluaako nämä lunastaa lainaston poistokirjoista minulle jotain, ennen kuin hän laittaa ne julkiseen myyntiin. Sitten hän avasi Skootansa takaluukun ja siellä oli paljon kaikenlaisia kirjoja, mutta päälimmäisenä oli

murhakirjat, joita olin aina tappelun kanssa lainannut. Isä kysyi minulta, haluanko ne itselleni, mutta en ollut varma, kun minulla ei ole vielä sitä kirjahyllyä. Isä kysyi Kirja-Pirkolta, paljonko nämä kirjat maksavat ja Pirkko sanoi, että markalla viisi. Isä sanoi, että otetaan kaikki, kyllä ne aittaan mahtuvat. Äiti ei sanonut mitään, mutta kävi hake-massa Pirkolle lämpimän ruisleivän ja kiitti ystävällisyydestä. Pirkko niisti nenäänsä, eikä siitä meinannut loppua tulla lainkaan. Isä kysyi, olisiko parempi, että hän ajaisi Pirkon ja tämän auton kotiin ja kävelisi sitten takaisin. Äiti jäi kantamaan kirjapinoja aittaan ja minä jäin katsomaan, kun Isä ajoi tiehensä Pirkon Skootalla ja Pirkko istui niistämässä etupenkillä. Kukaan ei selittänyt minulle mitään, enkä kysynyt, sillä aikuisia ei voi mitenkään ymmärtää.

Väli-Matti on menossa naimisiin Tuulan kanssa. Hupi odottaa taas pentuja ja Väli-Matti on luvannut, että he etsivät kaikille pennuille hyvät kodit. Niitä ei tällä kertaa anneta pois. He haluavat, että yksi pentu jää Hupille kaveriksi, sillä ei ole hyvä Hupin-kaan olla yksin. Minä halaan Väli-Mattia ja lupaan olla aina kiitollinen, kun hän niin hyvän teon tekee. Väli-Matti taputtaa ainoalla kädellään minua päähän ja sanoo, että "nohnoh", mutta näen, että hän on mielissään. Tuula ompelee meidän Äitin kanssa hääpukua. Tuula kysyi kerran minulta, haluanko olla morsiusneito. Minua hir-vitti, että saan taas uuden pellepuhvimekon, niin en sanonut mitään. Sitten näin, miten iloiseksi Äiti tuli, joten niiasin ja kiitin kohteliaasti. Sitten sanoin Tuulalle, että minun pitää olla kiitollinen kaikesta hyvästä, eikä olla parpaari, mutta Tuula vain nauroi ja sanoi, että "ottaako Marjanne limshaa?". Koska Äiti ei kieltänyt, minä otin, kiitin ja niiasin, enkä sanonut Tuulalle, että hän sanoo minun nimen aina väärin.

Me käytiin Äitin ja Isän kanssa lisalmessa etsimässä minun morsiusneitopukuun sopivaa kangasta. Nykyään meidän porukat kuuntelevat autossa ja kotona radiota, sillä kenellekään ei ole asiaa toisilleen. Minä istun hiljaa takapenkillä ja katson ohikii-täviä maisemia. Välillä katson taivaan pilviä ja kuvittelen ne tutuiksi kasvoiksi.

Joka kerran kun me käydään lisalmessa, Äiti antaa minulle viisi markkaa, että saan käydä Tivarissa ostamassa itselleni kirjoja. Meistä on tullut Tivarin setän kanssa kavereitatervereita ja se laittaa minulle aina jemmaan kirjat, joista tietää minun tykkää-vän. Tivarin setä on sanonut, että ottaa mielellään yhden Hupin pennun, sillä hänellä on aika yksinäistä. Setä sanoo, että sellainen uskollinen ystävä kuin koira, on parasta, mitä ihmiselle voi tapahtua. Meille ei tule koiraa, sillä Äiti sanoo, että minä olen niin allerkinen. Nykyään minun iho menee tulipunaiseksi kaikesta, mikä maistuu tai haisee jollekin. Äiti on opetellut tekemään ruokaa, joka ei maistu, eikä haise millekään.

Tuula sanoi meidän porukoille, että jos he koskaan saavat lapsia ja jos lapsi on tyttö, he haluavat antaa sille nimeksi Marjanne. Minä yritän korjata, että se on Marianne, mutta Tuula on niin innoissaan, että en halua pahoittaa hänen mieltään. Minä olen kyllä ihan ällistynyt, että onko mahdollista antaa oma nimi toiselle. Tuula sanoo, että kyllä on ja se on kunnia-asia. Sitten me saunotaan Väli-Matin pihasaunassa ja juodaan limsaa saunan jälkeen pihakeinussa. Me hätistellään hyttysiä ja mietitään, että miten meidät kaksi samannimistä sitten erottaa. Tuula sanoo, että onhan Väli-Matin perheessä siitä jo kokemusta. Tietenkin minä olen Iso-Marjanne ja se heidän vauva on Pikku-Marjanne. Tuntuu mukavalta ajatukselta, että kerrankin joku on pienempi kuin minä. Mutta ennen kuin se vauva syntyy, minun pitää saada Tuula ymmärtämään, mikä minun nimi oikeasti on. Muuten sen vauvan nimi menee ihan väärin ja kaikki nauravat sille.

Meidän porukat hankkivat meille Saloran, jossa on värikuva. Nyt on meidänkin telkkarissa Pepillä punainen tukka. Meille tuli myös uusi auto, kun Pikku-Viat meni ruttuun. Isä oli kääntymässä meidän pihaan ja Äiti oli kyydissä. Minä olin Eevalla, kun olin ollut tempukas ja vaikea lapsi, enkä ollut suostunut lähtemään meidän porukoiden kanssa Savolaisen Lean syntymäpäiväseuroihin. Olin ollut niin pahapäinen, että Äiti joutui luovuttamaan ja sanoi, että mene minne menet. Niin minä menin Eevalle.

Äiti oli juuri irrotanut turvavyön, kun Isä kääntyi tienristeyksestä ja Koposen Eerikki ajoi liian kovaa tilannenopeutta vastaan. Se oli se sama kohta, missä minä törmäsin lasinkuljetusautoon. Sitä alettiin pitää hengenvaarallisena risteyksenä ja siihen tuli liikennemerkki ja juttu paikallislehteen. Eerikin oli kyllä tarkoitus jarruttaa, mutta sen eriparijalat tekivät tepposet. Eerikin punainen pösö osui meidän Pikku-Viatin nokkaan ja molemmat autot menivät ruttuun. Eerikki oli itkennyt ääneen, että nyt hän joutuu tyytymään jalkapeliin, vaikka jo ehti tottua mukavuuteen. Isä jätti Eerikin itkemään pösöään ja lähti viemään Väli-Matin avustuksella Äitiä lisälmen sairaalaan. Meidän perhe tunnetaan siellä jo etunimiltä. Äiti joutui kulkemaan pitkään käsi kolmioliinassa, eikä se käsi koskaan kunnolla enää toiminut.

Meidän kylän Nimismies ajaa sinisellä Saapilla. Se oli sanonut meidän porukoille, että se on turvallisin auto lapsiperheelle. Siinä on kaksi kertaa paksummat pellit kuin tavallisissa autoissa. Se Nimismies kävi meillä täyttämässä papereita, kun sen piti todeta Koposen Eerikki syylliseksi kolariin. Se katsoi minua pitkään ja kysyi sitten Äitiltä, että oliko se tuo tyttö siellä Pikku-Viatissa, kun se kolari tapahtui. Äiti sanoi, että ei ollut. Nimismies sanoi, että hyvä, sillä Pikku-Viatissa ei ole takapenkillä turvavöitä ja

jos se tuo tyttö olisi siellä istunut, olisi se lentänyt kuin ammus tuulilasiin ja siltä olisi ollut sillä kertaa henki pois ja tämä talo olisi nyt surutalo. Äiti purskahti itkuun ja juoksi ulos ja pamautti oven niin lujaa kiinni, että seinältä tippui jo kerran korjattu kipsikirkko. Isä katsoi Nimismiestä, joka pyyhki viiksistään ässä-pikkuleivän muruja ja ryysti Myr-nakupista kahvia. Isä avasi suunsa, mutta katsoi sitten minua, eikä sanonut mitään.

Isä meni ja osti meille seuraavana päivänä lisälmesta uuden silmänpesevän ruskean Saapin. Minusta se on ruma ja sen voisi minun puolesta ajaa lihalampeen viholisten joukkoon. Minulla on ikävä Pikku-Viatia ja Jannea. Kukaan ei puhu niistä enää.

Jannen isoin veli ajaa nykyään mopolla. Joskus kun olen tulossa kirjastosta kävellen, hän ajaa minun vierelle ja jos ketään ihmisiä ei näy missään, pysähtyy, käskee kiipeämään kyytiin ja tuo minut kotiin. Äiti näkee ikkunasta ja olen varma, että hän kieltää mopon kyytiin menon ja ilman kypärää olon, mutta Äiti vaan katsoo, eikä sano mitään. Emme me kauhean paljon sano muutenkaan enää mitään. Isä on tyytyväinen, kun me ei riidellä. Ei se sitä ole, että meillä mitään riitaa olisi. Meillä ei ole vain mitään asiaa. Minä luen ja leikin itsekseni ja katson uutta Saloraa. Ilman televisiota ja radiota, meillä olisi aika hiljainen talo, sillä nykyään meillä katetaan yhä harvemmin ja harvemmin Myrnat pöytään. Meillä juodaan nykyään aika vähän kahvia. Isä aikoo ostaa meille syksyllä Meri-astiaston. Se on niin kuin Ruskat, mutta sininen. Siinä on isot ja vankkaa tekoa olevat teekupit, jotka sopivat teen juojille. Eivät hajoa joka risauksesta.